DOCUMENT RESUME

ED 054 692 FL 002 566

TITLE	Polish Basic Course: Supplementary Material (Navy): Lessons 109-136.
INSTITUTION	Defense Language Inst., Washington, D.C.
SPONS AGENCY	Department of Defense, Washington, D.C.e
PUB DATE	Jul 71
NOTE	270p.
AVAILABLE FROM	Director, Defense Language Institute, Department of the Army, U.S. Naval Station, Anacostia Annex, Washington, D.C. 20390 (With specific permission)
EDRS PRICE	MF-$0.65 HC Not Available from EDRS.
DESCRIPTORS	Audiolingual Methods; Dialogue; *Instructional Materials; *Intensive Language Courses; *Language Instruction; *Listening Comprehension; Military Personnel; Military Training; Modern Languages; Phonotape Recordings; *Polish; Tape Recordings

ABSTRACT

This text of supplementary materials for the "Polish Basic Course" designed by the Foreign Service Institute emphasizes the development of aural comprehension. Twenty-eight lessons, each focusing on a subject related to Navy procedures and interests, are included. Lessons require homework consisting largely of writing answers to questions on tape and preparing English summaries or transcriptions from tape recordings. Transcription of the recordings is meant to serve as a convenience to students in checking progress. (RL)

ED054692

P O L I S H

BASIC COURSE

Supplementary Material

(NAVY)

Lessons 109 - 136

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION & WELFARE
OFFICE OF EDUCATION
THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRODUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGINATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL OFFICE OF EDUCATION POSITION OR POLICY.

July 1971

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

FL 002 566

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

This pamphlet is for use by the faculty, staff and students of the Defense Language Institute solely for official purposes. It is NOT for general distribution. It may NOT be released to other persons, quoted or extracted for publication, or otherwise copied or distributed without specific permission in each instance from the Director, Defense Language Institute.

"PERMISSION TO REPRODUCE THIS COPYRIGHTED MATERIAL BY MICROFICHE ONLY HAS BEEN GRANTED BY Defense Language Institute TO ERIC AND ORGANIZATIONS OPERATING UNDER AGREEMENTS WITH THE U. S. OFFICE OF EDUCATION. FURTHER REPRODUCTION OUTSIDE THE ERIC SYSTEM REQUIRES PERMISSION OF THE COPYRIGHT OWNER."

Roy M Kessler

ROY M. KESSLER
Colonel, USA
Director

PREFACE

During the Advanced Phase a number of lessons are given over to the introduction and application of military terminology. Because of the specialized nature of this part of the course, separate volumes are prepared for Army, Air Force and Navy students.

The present volume is specifically for Navy students.

Lesson plans are normally as follows:

HOUR	TIME	
		Perception
1st	1400	Pattern Sentences*
2nd	1500	Lab, Level 3: Narration (on tape)*
		Practice
3rd	0800	Homework Check: Quiz Questions Lab, Level 1
4th	0900	Drill: Numbers Proper Names Test on Vocabulary*
		Performance
5th	1000	Guided Conversation, based on radio broadcasts and pictures
6th	1300	Lab, Level 3 or 1: Communication Exchange Newspapers

---

* The text of these items is contained in the present volume.

The homework consists usually of written answers to questions on tape and of English summaries or transcriptions from tape recordings.

For Lessons 133-136 the lesson plan is modified thus:

1st Hour: Introduction to New Material (on tape)
2nd

3rd Hour: Homework Check: Quiz
Transcriptions

4th Test on Vocabulary

5th Hour: Guided Conversation, based on Radio News
6th Newspaper Reading and Reporting

The main emphasis in methodology is on aural comprehension. Accordingly, most of the text is on tape. Those parts which are here transcribed are furnished primarily as a convenience to students in checking their progress.

All inquiries concerning this volume, including requests for authorization to reproduce parts or all of it, should be addressed to the Director, Defense Language Institute, U.S. Naval Station, Anacostia Annex, Washington, D.C. 20390.

TABLE OF CONTENTS

Lesson		Page
109	Cruiser "Cormoran" (Battle of Two Cruisers)	1
110	Through Ports and Seas (Cruise of the "Olkusz")	9
111	First Days of War (Patrol Duty)	18
112	On the Frontier Fairway (Duty on a Patrol Boat of the Frontier Defense Forces)	25
113	Escort of Convoy H217	40
114	Plane Crash at Sea	49
115	Rescue Operation	57
116	Cruise to the North Pole	67
117	Mining of the Bay	82
118	Submarine U-372	90
119	Torpedo Attack	98
120	Bombing of a Naval Base	106
121	Average of M/S "Wisła"	123
122	Submarine Chasers	132
123	Unexploded Depth Charge	139
124	Underwater Attack on a Convoy	147
125	Air Raid on a Convoy	162
126	In Defense of Beaches	170
127	Ambushes at Sea	177
128	Battle in Defense of a Beachhead	185

Lesson		Page
129	Last Cruise of M/S "Modlin"	201
130	The First and Last Days of War (Co-operation of Sea, Air and Ground Forces)	209
131	Polish Sailors under Allied Banners (Americans of Polish Descent in the Invasion Battles)	217
132	In Defense of a Convoy	228
133	Cosmic Voyage	241
134	A Ship's Numerical Data	246
135	Building Ships in a Shipyard	249
136	Chemical, Bacteriological and Atomic Warfare	253

INDEX OF ILLUSTRATIONS

		Page
1.	Niezwykłych sukcesów na morzu (humor)	2
2.	Ćwiczenia w posługiwaniu się pistoletem rakietowym	10
3.	Podwójne ładowanie m/s „Stoczniowca"	14
4.	Sylwetki okrętów wojennych	15
5.	Nauka wiosłowania	19
6.	Kompas magnetyczny z namiernikiem	26
7.	Tak się wygląda w czasie wachty ...	47
8.	Załoga dużego transoceanicznego statku pasażerskiego	48
9.	-Hm, i kto tu kogo naśladuje ... (humor)	50
10.	-Wszystko do ciebie. Powinszowania imieninowe. -Od kogo tyle poczty?! (humor)	53
11.	Skala Beauforta i opis stanu morza przy odnośnej sile wiatru	56
12.	Gmach Państwowej Szkoły Rybołówstwa Morskiego w Szczecinie	62
13.	Flagi	66
14.	S/S „Warszawa"-jeden z weteranów polskiej floty	89
15.	-To się porusza i po wodzie i po lądzie. (humor)	91
16.	Dowódca kutra torpedowego celuje jak pilot-myśliwiec	97
17.	Słuchacze przy pracy na mapach nawigacyjnych	99
18.	Przekrój torpedy	111
19.	Przekrój okrętu podwodnego	122
20.	Pechowy tydzień	128

		Page
21.	Polskie minowce	146
22.	Na tratwie (humor)	148
23.	Przekrój kadłuba statku	152
24.	Do nabrzeży gdańskich przybijają okręty ze wszystkich kontynentów.	163
25.	Lodołamacz atomowy	171
26.	Specjaliści broni podwodnej szykują miny.	200
27.	-I niech pan to sobie zapamięta: prawdziwy kapitan tonie razem z okrętem, jasne?!	202
28.	Artylerzyści wypatrują wroga w powietrzu.	214
29.	Tabela porównawcza stopni wojskowych PRL i Stanów Zjednoczonych	224
30.	Statki handlowe pod polską banderą	225
31.	Sternik	245
32.	Dar Pomorza	248
33.	Polski statek „Polonia"	252
34.	Łódź wiosłowo-żaglowa	262

NOTES

1. New vocabulary items are underlined.

2. Letter "N" at the top of the page stands for Navy.

3. Normally Communication Exchange doesn't contain any new vocabulary. However, if it is necessary to introduce a new word in it, such vocabulary items will be listed in the Vocabulary under the special subtitle: Communication Exchange.

4. Items in the Vocabulary are listed in the order of their appearance in the text.

PATTERN SENTENCES

1. Teraz przerabiam mój garaż na pokój mieszkalny.
2. Kariera tego młodego człowieka nie trwała zbyt długo.
3. Tonaż polskich statków handlowych jest bardzo duży.
4. Ten statek ma pięć tysięcy BRT (ton rejestrowych)
5. Wszyscy słyszeli dzwonek alarmowy.
6. Pomost tego statku jest bardzo duży.
7. Kapitan wydał rozkaz „cała naprzód".
8. Pokład sygnalizacyjny znajdował się na dziobie statku.
9. W tym sklepie można kupić przyrządy optyczne.
10. W pokoju było ciemno, więc widziałem tylko zarys okna.
11. Na rufie naszego statku znajduje się flaga australijska.
12. Jest już zmierzch. Musimy wracać do domu.
13. Zyskamy na czasie, jeśli wrócimy autobusem, a nie koleją.
14. Niestety, jest bardzo mała szansa wygrania tej wojny.
15. Wyroby polskie nie ustępują wyrobom czechosłowackim.
16. On pewno z powodu choroby opóźni swój przyjazd.
17. Wczoraj przyszła odpowiedź na mój list.
18. Sygnalista jest na pokładzie sygnalizacyjnym.
19. Za chwilę wciągniemy łódkę na pokład.
20. To jest flaga holenderska, a nie australijska.
21. Dalmierz jest bardzo potrzebnym narzędziem na statku.
22. Zaraz przed nami, we mgle pojawi się latarnia morska.
23. Na każdym okręcie powinna być bandera.
24. Pokrywa tego zbiornika jest bardzo ciężka.

LESSON 109 (N)

25. Za chwilę on <u>wystrzeli</u> z tego działa.

26. On jest dobrym strzelcem i on na pewno <u>trafi</u> w tarczę.

27. To była dopiero pierwsza <u>salwa</u>.

28. Jest już za późno, bo <u>szkoda</u> została zrobiona.

29. <u>Odstęp</u> między okrętami wynosił pięćdziesiąt metrów.

30. <u>Centrala artyleryjska</u> jest zupełnie zniszczona.

31. <u>Śródokręcie</u> tego statku ma trzydzieści metrów szerokości.

32. Dzisiaj <u>widzialność</u> na morzu jest lepsza niż wczoraj.

NOTE: New vocabulary items are underlined.

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Krążownik „Kormoran"
(walka dwóch krążowników)

Był to 19 listopada 1941 roku. Kapitan Detmers, dowódca niemieckiego krążownika „Kormoran" szedł ze średnią swoją szybkością zbliżając się do zatoki. Kormoran był to okręt wojenny przerobiony z pasażerskiego statku.

Podczas swojej kariery zatopił on albo wziął do niewoli 11 statków o tonażu 68 285 BRT.

O godzinie 15.55 zadzwoniły dzwonki alarmowe. W chwilę później zawiadomiono kapitana Detmersa, że od dziobu zauważono jakąś jednostkę. Kiedy kapitan wyszedł na pomost, zobaczył małą plamkę na morzu, prawie na wprost przed statkiem. Natychmiast wydał on rozkaz „cała naprzód" i przeszedł na pokład sygnalizacyjny. W przyrządach optycznych punktu kierowania ogniem można było widzieć zarysy krążownika. Był to jeden z krążowników australijskich typu P. Była dokładnie godzina 16.00.

Było już zapóźno, żeby uniknąć spotkania. Do zmierzchu zostawało trzy godziny, a krążownik mógł rozwinąć 32 1/2 węzła w porównaniu z osiemnastoma Kormorana. Jedynym celem Detmersa było zyskanie na czasie, żeby krążownik zbliżył się do Kormorana na odległość 6 kilometrów, tak aby przy rozpoczęciu strzelania mieć takie same szanse. Na tej odległości 15-centymetrowe

działa Kormorana nie ustępowałyby działom sześciocalowym nieprzyjaciela. Krążownik pyta o nazwę statku. Detmers opóźnia odpowiedź; jego oficer sygnalista kilka razy wciąga różne flagi sygnałowe. Krążownik dowiaduje się w końcu, że zatrzymany przez niego statek handlowy to holenderska jednostka.

Nieprzyjacielski krążownik znajdował się teraz w odległości 9 kilometrów i ciągle się zbliżał. Odległość była mierzona dotychczas trzymetrowym dalmierzem, teraz jednak zaczęto ją mierzyć mniejszym dalmierzem używanym do obrony przeciwlotniczej.

Krążownik żąda podania tajnego sygnału wywoławczego, którego Kormoran oczywiście nie zna.

Odległość wynosiła teraz najwyżej jeden kilometr. Widać było marynarzy krążownika w białych bluzach na pokładzie. Była dokładnie 17.30. Flagę holenderską opuszczono i na statku pojawiła się bandera wojenna niemiecka. Opadły pokrywy zasłaniające działa. W sześć sekund od rozkazu kapitana wystrzelono pierwszy pocisk. Już pierwsze strzały z Kormorana trafiły w nieprzyjacielski pomost. Natychmiast po tym krążownik australijski otworzył ogień pełną salwą. Przeleciała ona nad Kormoranem nie robiąc szkody. Z kolei Kormoran oddał osiem salw w odstępach sześciosekundowych. Widocznie centrala artyleryjska została uszkodzona, bo nie było odpowiedzi. Teraz Kormoran wystrzelił w kierunku krążownika torpedy. Pierwsza przeszła przed jego dziobem, ale druga trafiła poniżej pierwszej wieży artyleryjskiej. Od tej chwili obydwie wieże dziobowe krążownika przestały strzelać, tylko wieże rufowe jeszcze strzelały.

Jedna z nich strzelała szczególnie skutecznie. Już druga salwa trafiła w śródokręcie i spowodowała pożar.

O godzinie 18.25 kapitan Kormorana dał rozkaz przerwania ognia. W tym czasie krążownik australijski znajdował się w odległości 10 kilometrów.

Około godziny 21.00 australijski krążownik zatonął. Kormoran również zatonął. Uratowało się z jego 400-osobowej załogi 315 ludzi. Z 644 ludzi krążownika australijskiego nie uratował się nikt.

Po wojnie Detmers stanął przed sądem wojennym i został ukarany za używanie obcej flagi.

Samo maskowanie okrętów wojennych, tak aby pozorowały statki handlowe, stosowane było podczas drugiej wojny światowej przez siły morskie innych krajów, pływały one jednak pod własnymi flagami.

LESSON 109 (N)

VOCABULARY

Narration

1.	przerobić, p. przerobię przerobi	przerabiać, i. przerabiam przerabia	- to remodel, to alter, to work up
2.	kariera, f.		- career, course
3.	tonaż, m. tonażu, gen. s.		- tonnage
4.	BRT (brutto tona rejestrowa)		- gross register ton
5.	dzwonek alarmowy dzwonka alarmowego		- alarm bell
6.	pomost, m. pomostu, gen. s.		- bridge, platform, stage, landing
7.	„Cała naprzód"		- "Full speed ahead"
8.	sygnalizacyjny, sygnalizacyjna, sygnalizacyjne		- signal (as adj.)
9.	optyczny, optyczna, optyczne		- optical
10.	zarys, m. zarysu, gen. s.		- outline, contour, plan
11.	australijski, australijska australijskie		- Australian
12.	zmierzch, m. zmierzchu, m.		- nightfall, dusk, twilight
13.	zyskać na czasie, p. zyskam na czasie zyska na czasie		- to gain time
	zyskiwać na czasie, i. zyskuję na czasie zyskuje na czasie		
14.	szansa, f.		- chance

15. ustępować, i. - to be inferior to, to give in, to yield
ustępuję
ustępuje

ustąpić, p.
ustąpię
ustąpi

16. opóźniać, i. - to delay, to keep back
opóźniam
opóźnia

opóźnić, p.
opóźnię
opóźni

17. odpowiedź, f. - answer, reply

18. sygnalista, m. - signalman

19. wciągać, i. - to hoist, to haul in
wciągam
wciąga

wciągnąć, p.
wciągnę
wciągnie

20. holenderski, holenderska - Dutch
holenderskie

21. dalmierz, m. - rangefinder
dalmierza, gen. s.

22. pojawić się, p. - to appear, to turn up
pojawię się
pojawi się

pojawiać się, i.
pojawię się
pojawi się

23. bandera, f. - ensign, flag, colors

24. pokrywa, f. - cover, bonnet, lid, (gun) tub

25. wystrzelić, p. - to fire, to discharge (a gun)
wystrzelę
wystrzeli

LESSON 109 (N)

26. trafić, p. - to hit
trafię
trafi

trafiać, i.
trafiam
trafia

27. salwa, f. - volley, salvo

28. szkoda, f. - damage, harm

29. odstęp, m. - interval, gap
odstępu, gen. s.

30. centrala artyleryjska - fire control station, director control

31. śródokręcie, n. - waist, midship

Communication Exchange

32. widzialność, f. - visibility

LESSON 110 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Nadbudówka jest na głównym pokładzie.
2. Przed dowództwem stoi maszt, na którym wisi flaga.
3. Stocznia Gdańska produkuje większe statki niż Stocznia Szczecińska.
4. Holownik wprowadza i wyprowadza statki z portu.
5. Nabrzeże jest to część portu, przy którym zatrzymują się statki i okręty.
6. Oznaki stopnia podoficerów polskich są przyszyte w poprzek naramiennika.
7. Kapitanat portu kieruje ruchem statków w porcie.
8. Wibracja nowego motoru jest zwykle mniejsza niż starego.
9. Koja jest to łóżko marynarza na statku.
10. Zatoka Biskajska jest koło południowej Francji.
11. Sztorm jest to silny wiatr na morzu.
12. Nasz statek dryfuje w kierunku południowym.
13. Stacja przekaźnikowa przekazuje wiadomości radiowe na morzu.
14. Śruba znajduje się pod rufą statku.
15. Ten zbiornikowiec zaopatruje okręty wojenne w benzynę.
16. To jest zwyczajna łódź gumowa.
17. Nawet jedna iskra może spowodować pożar.
18. On popłynął łódką na ratunek tonącego człowieka.
19. Odwaga jest to cenna rzecz w walce.
20. Radiotelegrafista nawiąże łączność radiową z dowództwem.
21. Skala Beauforta pokazuje siłę wiatru i stan morza.
22. Przez luk ładuje się towary pod pokład statku.

LESSON 110 (N)

23. Ładownia jest to miejsce pod pokładem na ładunek.

24. Bom na statkach towarowych służy do ładowania i wyładowania ładunku.

25. Zniżę się, bo chcę lepiej zobaczyć co jest na ziemi.

26. Oni nurkują w bardzo głębokiej wodzie.

27. Ta pętla jest zrobiona z mocnego drutu.

28. Ta lina ma na końcu pętlę.

29. Przeładunek towaru z jednego statku na drugi trwał dwa dni.

30. Patrz zawsze naprzód, a nie wstecz.

31. Przycumuję statek linami do pomostu.

32. Te pachołki są drewniane.

33. Kapitan statku jest odpowiedzialny za statek.

34. Rejs jest to podróż statku handlowego lub okrętu wojennego.

35. Nasze wojska wkraczają na tereny zajęte przez npla.

36. Kapitan statku zdawał sobie sprawę z niebezpieczeństwa.

Ćwiczenia w posługiwaniu się pistoletem rakietowym

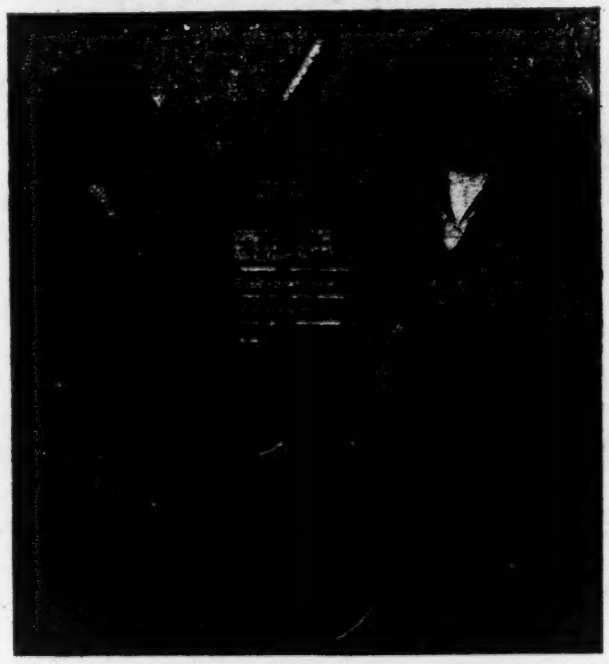

LESSON 110 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Przez morza i porty

(Opowiadanie Z. Flisowskiego)
(Rejs „Olkusza")

Pierwszy raz zobaczyłem „Olkusz" w lecie, między dwoma portowymi magazynami. Miał on wysokie nadbudówki, żółty komin i na dziobowej części dwa dwukolumnowe maszty. „Olkusz" został zbudowany przez Stocznię Szczecińską w 1960 roku.

Niedługo po wejściu na pokład tego statku przydzielono mi kabinę położoną na śródokręciu. Wkrótce przypłynął holownik, zaczął odciągać rufę naszego statku od nabrzeża. Stanęliśmy trochę w poprzek kanału portowego. Później „całą naprzód" zaczęliśmy płynąć w stronę zatoki. Niedługo potem minęliśmy wieżę kapitanatu portu i wyszliśmy w morze. W trzy godziny później ktoś zapytał, czy jesteśmy już na wysokości Słupska i usłyszał w odpowiedzi, że jesteśmy pod Gdańskiem, bo właśnie sprawdzaliśmy położenie statku według kompasu.

Tak się zaczęła nasza morska podróż. Na statku obiad był o 12,00, a kolacja o 17,30. Wibracja kadłuba spowodowana pracą maszyn była tak duża, że przechodziła przez koję i w nocy nie dawała spać. Kiedy zbliżaliśmy się do Zatoki Biskajskiej w odbiornikach radiowych załoga usłyszała sygnał, którym statki pod uderzeniami sztormu żądają pomocy. Statek o sygnale wy-

woławczym „DOS" dryfował w stronę skał. Wobec tego, że byliśmy w odległości stu pięćdziesięciu mil morskich od niego, nie mogliśmy nic mu pomóc. Tymczasem stacja radiowa przekaźnikowa FFC Bilbao organizowała pomoc, skąd portowe holowniki płynęły ku tonącemu statkowi. Dwusilnikowe samoloty rozpoznawcze wylatywały z lotnisk, aby szukać zgubionych na morzu jednostek. Dowiedzieliśmy się z radia, że statek o sygnale „DOS" podczas sztormu zgubił śrubę. Statek bez śruby to jest to samo, co samochód bez silnika, albo człowiek bez nóg. Najbliższy statek od niego to zbiornikowiec. Niestety jednak zbiornikowiec to nie jest zwyczajny statek. Na zbiornikowcu nie wolno palić papierosa na pokładzie, bo jedna iskra może cały statek zapalić. Płynąć na ratunek innego statku na pełnym zbiornikowcu, to więcej niż odwaga. Kiedy nawiązano łączność ze zbiornikowcem, sytuacja była specjalnie trudna, bo stan morza wynosił 8 stopni w skali Beauforta. Po drodze stawaliśmy w kilku portach. Usuwano wtedy pokrywy z luków ładowni, a bomy zniżały się nurkując pętle lin do ładowni po dalszy towar.

Po wizycie w porcie załoga pokładowa musi czasami w ciągu jednej nocy dokładnie umyć i wyczyścić ogromną kilkupiętrową ładownię. Czasami trzeba przeładować towar z jednej ładowni do drugiej.

Po każdym wyjściu z portu trzeba było usunąć ślady przeładunków. Na pokładzie pojawiają się marynarze z różnymi narzędziami do mycia i malowania.

20

W drodze powrotnej usłyszeliśmy trzy dzwonki. Telegraf maszynowy przekazywał z pomostu komendy: Bardzo wolno naprzód!". „Stop!". Potem nagle: „Bardzo wolno wstecz!". Gdy wyszedłem na pokład, statek był już przycumowany do pachołków nabrzeża. Byliśmy przy wejściu do Kanału Kilońskiego. Zaraz pojawili się przy statku sprzedawcy różnych towarów. Marynarze kupowali od nich długopisy, zegarki, pończochy i inne różne rzeczy.

Wysoko na mostku, w towarzystwie pilota, który pomaga w przejeździe przez kanał stoi kapitan Franciszek Gołębiewski. Jest on odpowiedzialny za statek, ładunek, życie załogi i pasażerów. Kapitan Gołębiewski, jak wielu innych oficerów polskiej marynarki handlowej, rozpoczął swoją karierę w marynarce wojennej.

W marynarce handlowej wychodzi się w rejs, wraca się z rejsu, idzie się na urlop i tak dnie i godziny mijają. Ale czasem w to szare życie wkracza niebezpieczeństwo, walka o życie własne i innych. Wtedy kapitanowi Gołębiewskiemu przypominają się pierwsze dni służby w marynarce wojennej w czasie drugiej wojny światowej.

21

SS

LESSON 110 (N)

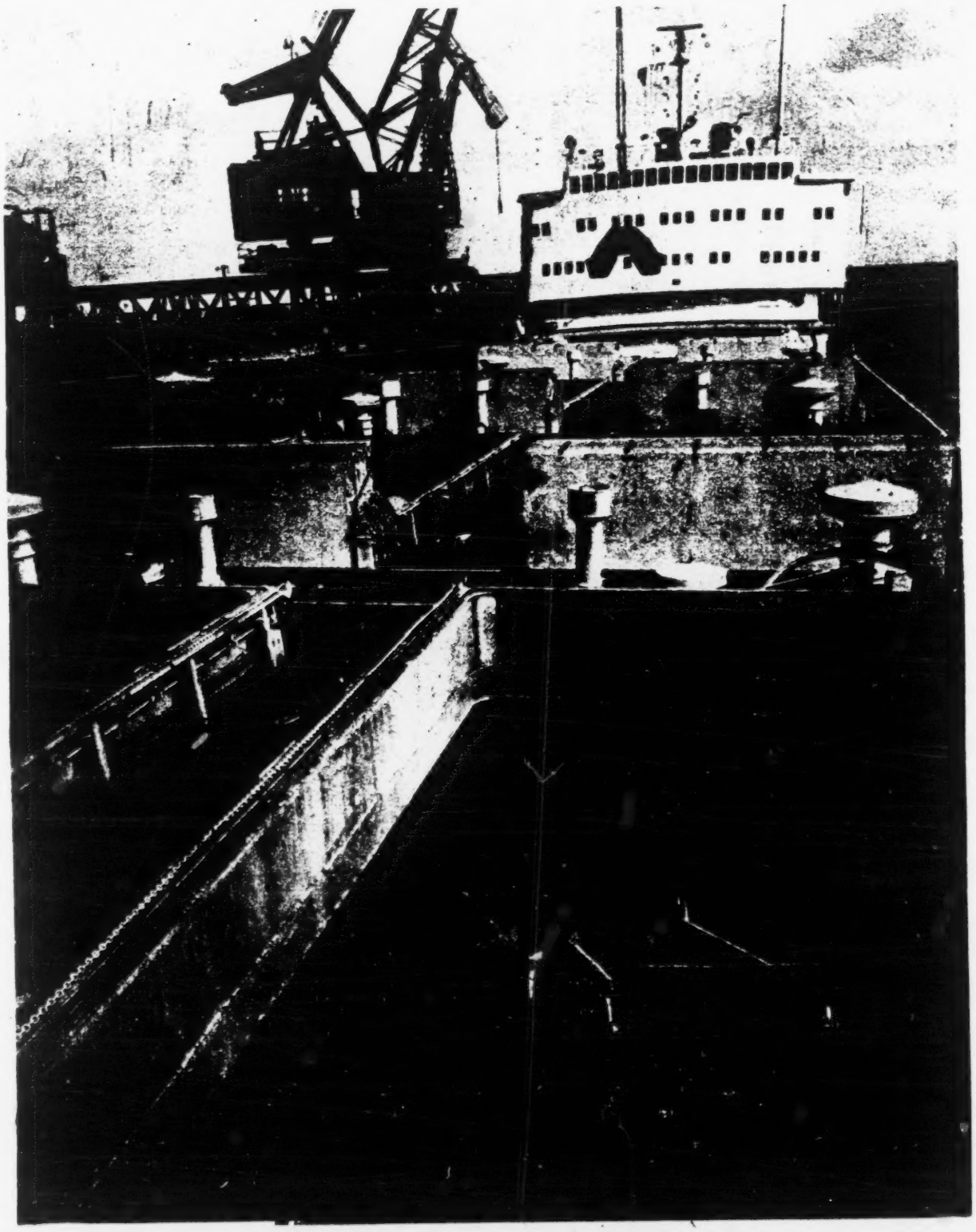

Podwójne ładownie m/s „Stoczniowca"

22

LESSON 110 (N)

SYLWETKI OKRĘTÓW WOJENNYCH

Okręt liniowy

Lotniskowiec floty

Ciężki krążownik

Lekki krążownik

Niszczyciel

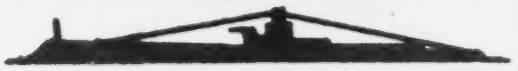

Okręt podwodny

Torpedowiec

Kanonierka

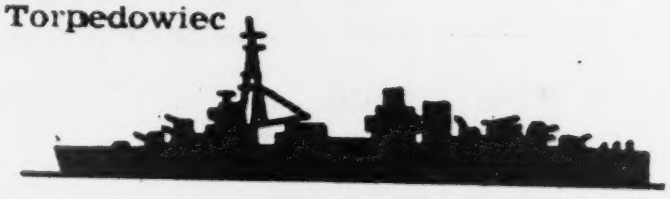

Stawiacz min

Trałowiec

Fregata

Korweta

Ścigacz okrętów podwodnych

LESSON 110 (N)

VOCABULARY

Narration

1.	nadbudówka, f.	- superstructure
2.	maszt, m. masztu, gen. s.	- mast
3.	stocznia, f.	- shipyard, dockyard
4.	holownik, m. holownika, gen. s.	- towboat, tugboat
5.	nabrzeże, n.	- pier, wharf, quay
6.	w poprzek	- athwart, across
7.	kapitanat, m. kapitanatu, gen.s.	- harbor master's office
8.	wibracja, f.	- vibration
9.	koja, f.	- bunk, berth, cot
10.	biskajski, biskajska, biskajskie	- Biscay (as adj.)
11.	sztorm, m. sztormu, gen. s.	- storm
12.	dryfować, i. zdryfować, p. dryfuję zdryfuję dryfuje zdryfuje	- to drift, to sag
13.	stacja przekaźnikowa	- relay station
14.	śruba, f.	- screw, propeller, bolt
15.	zbiornikowiec, m.	- tanker, tank ship, oiler
16.	zwyczajny, zwyczajna, zwyczajne	- plain, simple, usual
17.	iskra, f.	- spark
18.	ratunek, m. ratunku, gen. s.	- rescue
19.	odwaga, f.	- courage, nerve

20. nawiązać, p. nawiązywać, i. - to enter into, to establish (contact)
nawiążę nawiązuję
nawiąże nawiązuje

21. skala Beauforta - Beaufort scale

22. luk, m. - hatch, hatchway
luku, gen. s.

23. ładownia, f. - hold
ładowni, gen. s.

24. bom, m. - boom
bomu, gen. s.

25. zniżać (się), i. zniżyć (się), p. - to drop, to lower, to let down
zniżam (się) zniżę (się)
zniża (się) zniży (się)

26. nurkować, i. znurkować, p. - to dive
nurkuję znurkuję
nurkuje znurkuje

27. pętla, f. - kink, bollard eye, bite, loop

28. lina, f. - rope, line, hawser

29. przeładunek, m. - reloading, transshipment, stevedoring
przeładunku, gen. s.

30. wstecz - astern, sternway

31. przycumować, p. cumować, i. - to moor
przycumuję cumuję
przycumuje cumuje

32. pachołek, m. - bollard, bitt
pachołka, gen. s.

33. odpowiedzialny, odpowiedzialna, odpowiedzialne - one in charge, responsible

34. rejs, m. - voyage

35. wkraczać, i. wkroczyć, p. - to enter, to step into
wkraczam wkroczę
wkracza wkroczy

36. niebezpieczeństwo, n. - danger

LESSON 111 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Kanonierka miała nocną służbę patrolową.
2. Marynarz powinien znać międzynarodowe prawo morskie.
3. Obejmę służbę wartowniczą za dwie godziny.
4. Ten film zrobił na mnie wielkie wrażenie.
5. Wczoraj niebo było częściowo zachmurzone.
6. Kolumna samochodowa powinna utrzymywać regularne odstępy między ciężarówkami.
7. To nie był wybuch, ale to była błyskawica.
8. Powiedz mi, czy to jest otwarty tekst?
9. Kabina miała piętnaście metrów długości i dziesięć metrów szerokości.
10. Radio-kabina była bardzo niska.
11. Kryptonim jest to słowo maskujące prawdziwą nazwę lub nazwisko.
12. Na tym zebraniu było wypowiedzenie wojny zdecydowane.
13. Mogłem przeczytać radiogram, bo był napisany otwartym tekstem.
14. Ta informacja jest zupełnie dla mnie niezrozumiała.
15. Przed wejściem do portu znajdowała się duża pława.
16. Szwecja znajduje się na północ od Polski.
17. Torpedowiec płynął w kierunku północnym.
18. Wicher trwał cały dzień.
19. Okręt przycumowano do mola.
20. Nasz zapas żywności wystarczył na tydzień.
21. Samoloty krążą nad zatoką.

26

22. To jest dwumotorowy wodnopłatowiec.

23. Mesa znajduje się na rufie statku.

24. Słońce ukazuje się nad górami.

25. Widzę basen, w którym są okręty podwodne.

26. Jan jest wysoki, a Stanisław natomiast jest niski.

27. Kotłownia zwykle znajduje się na śródokręciu pod dolnym pokładem.

28. Maszynownia jest obok kotłowni.

29. Za chwilę uruchomimy ten silnik.

30. Niestety ster awaryjny był zepsuty.

31. Dowódca musiał manewrować przy pomocy maszyn.

32. Trzeba pójść na pokład, bo za chwilę odcumują statek.

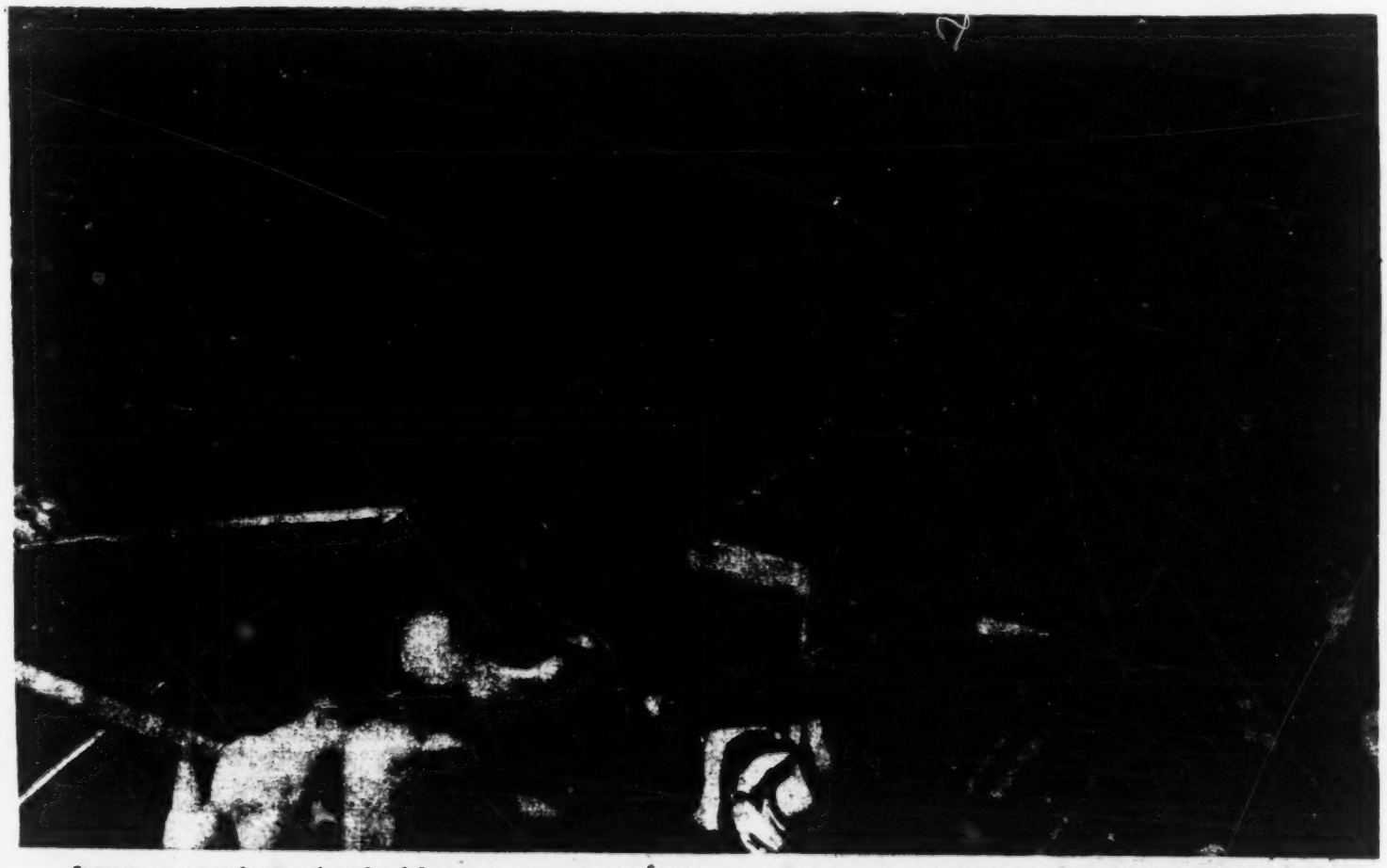

Jeszcze w uszach szumi pęd wichury, a tu w porcie nauka wiosłowania na przywiązanej do mola szalupie...

LESSON 111 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Pierwsze dni wojny
(Opowiadanie bosmana - podchorążego)

(Służba patrolowa)

W nocy z 31 sierpnia na 1 września kanonierka „Generał Haller" miała służbę patrolową na zatoce. Od zmierzchu okręt powoli przepływał odcinek między Gdynią a Helem. Wypadki ostatnich dni, odejście naszych niszczycieli do Anglii i sytuacja międzynarodowa spowodowały, że wszyscy byli zdenerwowani i nikt do późnej nocy nie kładł się spać.

Objąłem służbę mniej więcej na środku zatoki z kursem na Gdynię. Odchodzący oficer służbowy podał nam ostatnie informacje, kiedy usłyszeliśmy dalekie wybuchy, które zrobiły na mnie wrażenie ognia artylerii z kierunku Gdańsk - Tczew. Kiedy zameldowałem o tym mojemu dowódcy, on mi odpowiedział, że według niego to była burza. Popatrzyłem na niebo pokryte w jednej trzeciej ciemnymi chmurami, które wolno odpływały na zachód nad Gdańsk i Gdynię. Od wschodu niebo było jasne i czyste, obiecujące dobrą pogodę. Nie bardzo mogłem uwierzyć w to, co mi przed chwilą dowódca powiedział. Wybuchy były zbyt regularne, a przy tym nie było widać błyskawic. Zaraz po tej rozmowie, około czwartej pięćdziesiąt przybiegł na pomost goniec i podał mi telegram nadany otwartym tekstem:
„Na pomoc. Jesteśmy zaatakowani. Jurand."

Dowódca - kapitan Mieszkowski zeszedł przed chwilą do kabiny. Na pomoście został jeszcze jeden oficer. Poprosiłem go, żeby poszedł do radio-kabiny i dowiedział się, co oznacza kryptonim „Jurand." Był to kryptonim placówki wojska polskiego koło Gdańska. Nikt nie przypuszczał wtedy, że wojna może wybuchnąć bez wypowiedzenia, dlatego radiogram zdawał nam się niezrozumiały, tym bardziej, że nadany został otwartym tekstem.

Powoli zaczęło się robić jasno. Około godziny szóstej dowódca rozkazał wziąć kurs na wejście do portu wojennego w Gdyni. Gdy dopływaliśmy do pławy GD, otrzymaliśmy następny radiogram o przelocie dwóch polskich samolotów do Szwecji. I rzeczywiście, za chwilę zobaczyliśmy dwa samoloty, które przeleciały nad portem wojennym i nad torpedowcem „Wicher." „Wicher" otworzył do nich ogień, kiedy zauważył czarne krzyże na skrzydłach. Ogień nie był skuteczny, bo „Wicher" otrzymał ten sam radiogram co my i rozpoznał npla dopiero, kiedy przelatywał nad nim.

Po wejściu do portu i przycumowaniu do mola zaczęliśmy uzupełniać zapasy węgla. Nad Gdynią krążyły niemieckie samoloty, które z początku braliśmy za polskie wodnopłatowce. Po obiedzie otrzymałem rozkaz od dowódcy, by pójść na torpedowiec „Mazur" w celu rozszyfrowania telegramu, gdyż u nas jakoś nie potrafili tego zrobić.

Na „Mazurze" większość oficerów była w mesie. Gdy zamel-

dowałem się u dowódcy kpt. mar. Rutkowskiego, kazano mi pójść do ppor. mar. Pawlika, który był w swojej kabinie. Kryptonim w kopercie oznaczał: „działania wojenne z Niemcami rozpoczęte".

Kiedy wracałem z „Mazura" od strony zatoki ukazały się w słońcu jasne kadłuby niemieckich samolotów nurkujących.

Rozpoczął się nalot na port wojenny i na baterię dział 100 mm na półwyspie koło Oksywia. Jedna grupa samolotów atakowała falami baterię, a druga port wojenny. Głównym celem ataku w porcie był basen okrętów podwodnych. Okrętów podwodnych już tam nie było, ale natomiast miejsce to zajął torpedowiec „Mazur".

Już pierwsze bomby trafiły w okręt, który zaczął tonąć. Pomyślałem, że zginęli wszyscy oficerowie, gdyż przed kilkoma minutami widziałem ich pod pokładem. Jak się jednak za chwilę okazało, załoga nie dała się zaskoczyć i większość marynarzy była na stanowiskach na pokładzie. Zginęła jednak prawie cała załoga maszynowa, znajdująca się w kotłowni i maszynowni.

Nasz okręt miał uszkodzoną odłamkiem bomby maszynę sterową. Dowódca natychmiast kazał uruchomić ster awaryjny.

Manewrując przy odcumowaniu obserwowaliśmy jak „Mazur" tonął. Po chwili można było tylko widzieć maszty, komin i część nadbudówek.

VOCABULARY

1.	kanonierka, f.	- gunboat
2.	międzynarodowy, międzynarodowa międzynarodowe	- international
3.	objąć, p. obejmę obejmie / obejmować, i. obejmuję obejmuje	- to take over, to comprise, to include
4.	wrażenie, n.	- impression
5.	niebo, n.	- sky, heaven
6.	regularny, regularna, regularne	- regular
7.	błyskawica, f.	- lightning
8.	otwarty tekst	- open text
9.	kabina, f.	- cabin, room
10.	radio-kabina, f.	- radio room, wireless cabin
11.	kryptonim, m. kryptonimu, gen. s.	- call sign
12.	wypowiedzenie, n.	- declaration
13.	radiogram, m. radiogramu, gen. s..	- radiotelegram
14.	niezrozumiały, niezrozumiała niezrozumiałe	- incomprehensible, unintelligible
15.	pława, f.	- buoy
16.	Szwecja, f.	- Sweden
17.	torpedowiec, m. torpedowca, gen. s.	- torpedo boat
18.	wicher, m. wichru, gen. s.	- strong gale, blizzard;here: name of a ship
19.	molo, n.	- pier, dock, jetty

LESSON 111 (N)

20.	zapas, m. zapasu, gen. s.		- stock, reserve, supply, store
21.	krążyć, i. krążę krąży	okrążyć, p. okrążę okrąży	- to circle around, to circulate, to cruise
22.	wodnopłatowiec, m. wodnopłatowca, gen. s.		- seaplane, hydroplane
23.	mesa, f.		- mess
24.	ukazać się, p. ukażę się ukaże się	ukazywać się, i. ukazuję się ukazuje się	- to appear, to come out
25.	basen, m. basenu, gen. s.		- basin, tank, pool
26.	natomiast		- on the other hand, but, instead
27.	kotłownia, f.		- boiler room, fire room, stokehold
28.	maszynownia, f.		- engine room
29.	uruchomić, p. uruchomię uruchomi	uruchamiać, i. uruchamiam uruchamia	- to start, to put into motion
30.	ster awaryjny		- jury rudder
31.	manewrować, i. manewruję manewruje	wymanewrować, p. wymanewruję wymanewruje	- to maneuver, to handle
32.	odcumować, p. odcumuję odcumuje		- to unmoor

LESSON 112 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Farwater jest to droga wodna na morzu lub rzece.
2. Wojska Ochrony Pogranicza bronią wybrzeży Polski.
3. Żołnierze WOP-u pełnią służbę na patrolowcach.
4. Widzę zachód słońca przez bulaj.
5. Słuchawka leży na aparacie telefonicznym.
6. Kutry rybackie służą do łowienia ryb sieciami.
7. Pierwszy oficer stał na pomoście i podawał komendy.
8. Kwadrat ma wszystkie cztery boki tej samej długości.
9. Radar znajdował się na dziobie okrętu.
10. Twarz jego była blada, bo był chory.
11. Co osiem godzin inny oficer ma dyżur na pokładzie.
12. Nasz okręt patrolowy napewno przechwyci łódki nieprzyjaciela.
13. Wody terytorialne to pas o szerokości od trzech do dwunastu mil.
14. Szyk torowy, to szyk, w którym okręty płyną jeden za drugim.
15. Wiatr wieje ze wschodu, więc strona zachodnia statku, to strona zawietrzna.
16. Wachta na naszym okręcie składa się z trzech marynarzy.
17. Kabestan kotwiczny znajduje się na dziobie statku.
18. Przy mijaniu się statków buczek jest używany na powitanie.
19. Alarm trwał ponad pięć godzin.
20. Jest bardzo ciepło, więc zdejmę płaszcz.
21. Przed wyjściem z biura niech pan włoży pokrowiec na maszynę do pisania.

33

LESSON 112 (N)

22. Zamknij świetlik, bo w maszynie jest zimno.

23. Maszynista stał w maszynowni i sprawdzał działanie maszyn.

24. Ta chorągiewka oznacza sygnał alarmu.

25. Buczek to sygnał ostrzegawczy w czasie mgły.

26. Syrena, to sygnał alarmu przeciwlotniczego.

27. Obramowanie tej chorągiewki jest czerwone.

28. Widzę jak oni doganiają ten samochód, ale jeszcze go nie dogonili.

29. Nasz samolot szybko wytraca wysokość.

30. Dzisiaj spuszczają nowy statek na wodę.

31. Ta szalupa ma tylko piętnaście miejsc.

32. Lewa burta naszego okrętu jest bardzo uszkodzona.

33. Dziennik okrętowy jest prowadzony przez oficerów wachtowych.

34. Nasz okręt odprowadzi tę obcą jednostkę to portu w Gdyni.

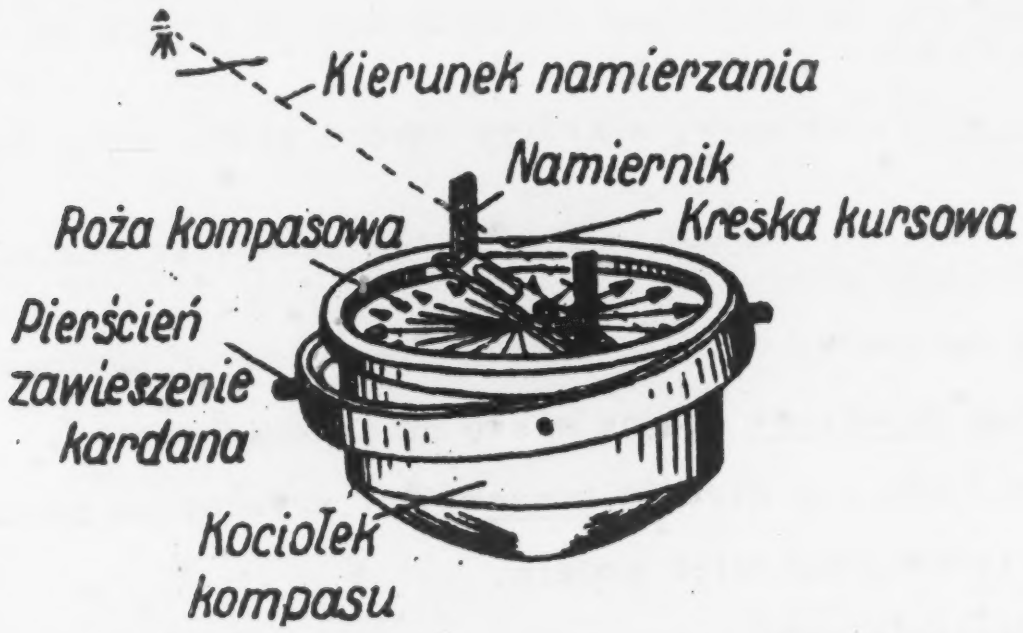

Kompas magnetyczny z namiernikiem

34

LESSON 112 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Na granicznym farwaterze

(Opowiadanie Jana Głowacza)

(Służba na okręcie patrolowym WOP)

Oficerska mesa na patrolowcu to nieduża kabina, niska i ciemna, bo przez znajdujący się pod sufitem bulaj dochodzi mało światła. W mesie siedzi kapitan patrolowca i rozmawia przez telefon. Widzę jak kapitan słucha z uwagą, a potem pyta: - powtórzcie, jaki numer ... „M-12"?

W kabinie robi się cicho. Zastępca dowódcy i pierwszy oficer patrzą się na kapitana przy telefonie. Pewno już wiedzą o co chodzi.

Kapitan kładzie słuchawkę na aparat i mówi - Kuter rybacki „M-12" nie wrócił do portu. Miał być najpóźniej o 16-tej.

Patrzę na zegarek. Jest godzina szesnasta dwadzieścia siedem.

- Z powodu mgły nie mogą prędzej płynąć - mówi pierwszy oficer.

Mówi to spokojnie, ale wstaje od stołu, bierze czapkę i chce wyjść na pokład. Dowódca zatrzymuje go, podnosi słuchawkę telefonu i wymienia jakiś kryptonim. Kładzie słuchawkę na aparat, ale dalej trzyma ją w ręku. Telefon znowu dzwoni po kilku sekundach. Kapitan podaje swoje nazwisko i prosi tego, do którego mówił, żeby dokładnie obejrzał kwadrat morza B-3.

LESSON 112 (N)

Patrzę przez bulaj na morze. Taka mgła, że nie widać nawet drugiej strony kanału.

Kapitan krótko odpowiada: radar. Czekamy jeszcze kilka minut. Znowu dzwoni telefon. Widać po twarzy kapitana, że wiadomość musi być dobra. Kładzie on słuchawkę na aparat i mówi, że jakaś mała jednostka kieruje się wprost na wejście do portu. To na pewno „M-12". Za dziesięć minut powinien zameldować się w placówce. Więc nie wypływamy, ale czekamy. Kto może wiedzieć, co będzie za godzinę czy dwie. Nasz okręt pełni dyżur.

Wypłynęliśmy dopiero następnego dnia w południe. Mgły już nie było. Płynęliśmy, aby gdzieś w morzu przechwycić obcą jednostkę, która wpłynęła na polskie wody terytorialne.

Dwa patrolowe okręty WOP w szyku torowym wypłynęły na morze. Było ciepło, a od strony zawietrznej nawet gorąco. Kilkanaście minut przed odejściem od pomostu, widziałem ten kuter, którego mieliśmy wczoraj zatrzymać. Wypływaliśmy więc tylko na ćwiczenia.

Najpierw nic się nie działo. Nawet wachta służbowa nie stała na posterunku na dziobie okrętu przy kabestanie kotwicznym. Tylko na pomoście sygnałowym stał kapitan oraz jeden z obserwatorów.

Nagle usłyszeliśmy buczek. Alarm. Marynarze zaczęli wbiegać na pokład w hełmach. Z armat i z karabinów maszynowych zdjęto pokrowce. Przez otwarte świetliki maszynowni słychać było sygnały, przy pomocy których kapitan przekazywał maszynistom rozkazy. Ruszyły silniki. Sygnalista na pokładzie zaczął

chorągiewkami dawać rozkazy towarzyszącej nam jednostce. Widoczna na morzu plamka powiększała się. Był to kuter, który płynął przed nami. Sygnał ostrzegawczy syreny na naszym okręcie i chorągiewka niebiesko-żółta na maszcie sygnałowym przekazywały komendę: „Stop! Zatrzymać maszyny!"

Biało-czerwona bandera z zielonym obramowaniem na naszym maszcie dawała nam prawo wydawać takie rozkazy na polskich wodach terytorialnych. Płynęliśmy bowiem na okręcie patrolowym Wojsk Ochrony Pogranicza pilnującym na Bałtyku polskiej granicy morskiej. Doganiany przez nas kuter zrozumiał natychmiast sygnał, bo jego śruba przestała pracować. Patrolowiec również wytracał szybkość - dryfował. Na rozkaz kapitana z okrętu WOP spuszczono szalupę na wodę. Zajęli w niej miejsce uzbrojeni marynarze z oficerem. Już są przy burcie kutra. Wejdą na pokład, sprawdzą papiery i dziennik. Jeśli znajdą coś podejrzanego, to kuter zostanie aresztowany i odprowadzony do polskiego portu.

Tym razem jednak, to były tylko ćwiczenia.

LESSON 112 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE
(Reading Part)

Multiple Choice Statements
based on Narration

Na granicznym farwaterze

(Opowiadanie Jana Głowacza)

1. a) Oficerska mesa na patrolowcu to duża kabina, niska, bo bulaj znajduje się pod sufitem.
   b) Oficerska mesa na patrolowcu to nieduża kabina, niska i ciemna, bo przez bulaj dochodzi mało światła.
   c) Oficer na patrolowcu ma niedużą kabinę, niską i ciemną, bo przez znajdujący się pod sufitem bulaj dochodzi mało światła.
   d) Oficer patrolujący ma niedużą kabinę, niską i ciemną, bo przez bulaj znajdujący się pod sufitem dochodzi mało światła.

2. a) Kapitan, chociaż miał być najpóźniej o szesnastej, nie wrócił na kutrze rybackim „M-12".
   b) Kapitan kładzie słuchawkę na aparat, bo kuter rybacki „M-12" nie wrócił jeszcze o szesnastej.
   c) Kapitan wrócił o szesnastej, chociaż kuter rybacki „M-12" płynie do portu i będzie tam po szesnastej.
   d) Kapitan mówi, że kuter rybacki „M-12" nie wrócił do portu, chociaż miał być najpóźniej o szesnastej.

3. a) Pierwszy oficer mówi, że kuter rybacki nie może płynąć, bo prędko będzie mgła.
   b) Pierwszy oficer mówi, że nie może płynąć, bo kuter jest we mgle.
   c) Pierwszy oficer kutra rybackiego mówi, że nie może płynąć z powodu mgły.
   d) Pierwszy oficer mówi, że kuter rybacki nie może prędzej płynąć z powodu mgły.

4. a) Kapitan podaje przez telefon nazwisko tego, do którego mówił i prosi, żeby dokładnie obejrzał kwadrat B-3.
   b) Kapitan prosi tego, do którego mówił, żeby podał swoje nazwisko i żeby obejrzał kwadrat B-3.
   c) Kapitan podaje przez telefon swoje nazwisko i prosi tego, do którego mówił, żeby obejrzał dokładnie kwadrat morza B-3.
   d) Kapitan obejrzał dokładnie kwadrat morza B-3 i podaje przez telefon nazwisko tego, do którego rozmawiał.

5. a) Głowacz patrząc przez bulaj na morze z powodu mgły nic nie widział.
   b) Kiedy Głowacz patrzał na drugą stronę kanału nie mógł widzieć mgły na morzu.
   c) Kiedy Głowacz był na drugiej stronie kanału nie mógł z powodu mgły nic widzieć.
   d) Kiedy Głowacz patrzał przez bulaj na morze, widział mgłę na drugiej stronie kanału.

6. a) Kapitan kładzie na stół aparat i mówi, że jakaś mała jednostka kieruje się do portu.
   b) Kapitan kładzie słuchawkę na aparat, mówiąc że jakaś mała jednostka kieruje się wprost na wejście do portu.
   c) Kapitan kładzie się na stół i mówi, że jakaś mała jednostka wprost kieruje się na wejście do portu.
   d) Kapitan kładzie słuchawkę na aparat i mówi, że jakaś jednostka kieruje się wprost na wyjście z portu.

7. a) Kiedy następnego dnia nie było mgły w południe, patrolowiec wpłynął do portu.
   b) Tego dnia kiedy patrolowiec wpłynął do portu, w południe mgły nie było.
   c) Kiedy patrolowiec następnego dnia wypłynął z portu, mgły nie było.
   d) Kiedy następny patrolowiec wypłynął z portu, mgły nie było.

8. a) Patrolowiec płynął gdzieś z obcą jednostką, którą przechwycił na polskich wodach terytorialnych.
   b) Patrolowiec płynął, aby przechwycić gdzieś na morzu obcą jednostkę, która wpłynęła na polskie wody terytorialne.
   c) Obca jednostka płynęła, aby gdzieś na morzu przechwycić patrolowiec, który wpłynął na polskie wody terytorialne.
   d) Patrolowiec wpłynął na polskie wody terytorialne, aby przechwycić obcą jednostkę na morzu.

9. a) Kiedy było ciepło na morzu, okręty w szyku Wojsk Ochrony Pogranicza wypłynęły na morze.
   b) Wojska Ochrony Pogranicza wypłynęły na okrętach patrolowych na morze w szyku torowym.
   c) Kiedy dwa okręty patrolowe Wojsk Ochrony Pogranicza wypłynęły w szyku torowym na morze, było ciepło.
   d) Kiedy dwa okręty patrolowe wypłynęły na morze, na morzu były Wojska Ochrony Pogranicza.

39

LESSON 112 (N)

10. a) Głowacz widział kilkanaście minut przed odpłynięciem od pomostu ten kuter, który jego okręt miał wczoraj zatrzymać.
    b) Głowacz widział ten kuter, który jego okręt miał kilkanaście minut przed odpłynięciem od pomostu zatrzymać.
    c) Głowacz widział kilkanaście kutrów, minutę przed odpłynięciem od pomostu.
    d) Kilkanaście minut przed odpłynięciem od pomostu, Głowacz widział ten kuter, który on wczoraj zatrzymał.

11. a) Nawet wachta służbowa stała na posterunku, a na dziobie okrętu stał kapitan na pomoście sygnałowym.
    b) Nawet wachta służbowa nie stała na pomoście sygnałowym, a tylko kapitan stał na posterunku na dziobie okrętu.
    c) Nawet wachta służbowa nie stała na pomoście dziobu okrętu, a kapitan stał na posterunku.
    d) Nawet wachta służbowa nie stała na dziobie okrętu na posterunku, a tylko kapitan stał na pomoście sygnałowym.

12. a) Marynarze usłyszawszy buczek, zaczęli wbiegać na pokład i zdejmować z karabinów maszynowych pokrowce.
    b) Kiedy marynarze zaczęli wbiegać na pokład w chełmach i zdejmować pokrowce z karabinów maszynowych, usłyszeli oni buczek.
    c) Kiedy marynarze usłyszeli buczek, zaczęli zdejmować pokrowce z chełmów i wbiegać na pokład.
    d) Marynarze zacząwszy zdejmować pokrowce z karabinów maszynowych wbiegali na pokład w chełmach.

13. a) Słychać było jak kapitan przekazywał maszynistom rozkazy przez otwarte świetliki maszynowni.
    b) Przez otwarte świetliki maszynowni słychać było rozkazy, przy pomocy których maszynista przekazywał sygnały.
    c) Przez otwarte świetliki maszynowni było słychać sygnały, przy pomocy których kapitan przekazywał rozkazy maszynistom.
    d) Słychać było jak maszynista przekazywał rozkazy kapitana przez otwarte świetliki maszynowni.

14. a) Sygnalista na pokładzie zaczął dawać rozkazy chorągiewkami towarzyszącej nam jednostce.
    b) Towarzysząca nam jednostka zaczęła dawać chorągiewkami sygnaliście rozkazy na pokładzie.
    c) Sygnalista na pokładzie towarzyszącej nam jednostki zaczął chorągiewkami dawać nam rozkazy.
    d) Sygnalista zaczął chorągiewkami dawać rozkazy na pokładzie towarzyszącej jednostki.

40

15. a) Widoczny na morzu kuter płynął przed nami.
    b) Na morzu był kuter, który widocznie płynął przed nami.
    c) Widoczna plamka na morzu, to był kuter, który przed nami płynął.
    d) Widoczna plamka na morzu, to był kuter, który płynął za nami.

16. a) Sygnał ostrzegawczy na maszcie sygnałowym i syrena na chorągiewce niebiesko-żółtej przekazywały komendę: „Stop!"
    b) Komenda „Stop!" na naszym okręcie przekazywana była za pomocą sygnału ostrzegawczego syreny i chorągiewki niebiesko-żółtej na maszcie sygnałowym.
    c) Sygnał ostrzegawczy syreny na maszcie sygnałowym i chorągiewka niebiesko-żółta na pokładzie przekazywały komendę „Stop!"
    d) Syrena na maszcie sygnałowym i chorągiewka niebiesko-żółta na naszym statku przekazywały komendę ostrzegawczą „Stop!"

17. a) Prawo wydawać rozkazy na polskich wodach terytorialnych dawała biało-czerwona bandera z zielonym obramowaniem.
    b) Prawo wydawać biało-czerwoną banderę z zielonym obramowaniem na naszym statku mieliśmy tylko na polskich wodach terytorialnych.
    c) Rozkaz wydawania biało-czerwonej bandery z zielonym obramowaniem na polskich wodach terytorialnych nie wyszedł na naszym statku.
    d) Biało-zielona bandera z czerwonym obramowaniem na naszym maszcie dawała nam prawo wydawać rozkazy na polskich wodach terytorialnych.

18. a) Płynęliśmy na okręcie patrolowym Wojsk Ochrony Pogranicza, który pilnował polskiej granicy morskiej na Bałtyku.
    b) Pilnowaliśmy okrętu patrolowego Wojsk Ochrony Pogranicza płynącego po polskiej granicy morskiej na Bałtyku.
    c) Płynęliśmy na okręcie patrolowym po polskiej granicy morskiej pilnując Wojska Ochrony Pogranicza.
    d) Płynęliśmy po polskiej granicy morskiej pilnując okrętu patrolowego Wojsk Ochrony Pogranicza.

19. a) Doganiany przez kuter okręt zrozumiał natychmiast sygnał, bo jego śruba przestała pracować.
    b) Doganiany przez kuter okręt zrozumiał natychmiast sygnał, bo jego śruba nie przestała pracować.
    c) Doganiany przez was kuter zrozumiał natychmiast sygnał, bo jego śruba przestała pracować.
    d) Doganiany przez nas kuter natychmiast zrozumiał sygnał, bo śruba jego przestała pracować.

LESSON 112 (N)

20. a) Kiedy śruba patrolowca przestała pracować, doganiany kuter stracił szybkość.
    b) Kiedy doganiany kuter przestał pracować, śruba patrolowca została stracona.
    c) Kiedy śruba doganianego kutra przestała pracować, również patrolowiec wytracał szybkość.
    d) Kiedy śruba doganianego kutra straciła szybkość, również patrolowiec przestał pracować.

21. a) Na rozkaz kapitana spuszczono z okrętu WOP szalupę na wodę.
    b) Na rozkaz WOP spuszczono szalupę na wodę.
    c) Na rozkaz kapitana z okrętu spuszczono szalupę WOP na wodę.
    d) Na rozkaz WOP spuszczono z okrętu szalupę kapitana na wodę.

22. a) Oficerowie zajęli szalupę, żeby dać miejsce uzbrojonym marynarzom.
    b) W szalupie zajęli miejsce oficerowie z uzbrojonymi marynarzami.
    c) W szalupie zajęli miejsce uzbrojeni oficerowie z marynarzami.
    d) Marynarze zajęli szalupę, żeby dać miejsce uzbrojonym oficerom.

23. a) Załoga kutra już jest przy burcie i za chwilę wejdzie na pokład, żeby sprawdzić papiery i dziennik.
    b) Załoga szalupy jest już przy burcie kutra i za chwilę wejdzie na pokład, żeby sprawdzić dziennik i papiery.
    c) Załoga kutra już jest przy burcie kutra i za chwilę wejdzie do szalupy, żeby sprawdzić papiery i dziennik.
    d) Załoga szalupy już jest na pokładzie kutra i za chwilę wejdzie za burtę, żeby sprawdzić papiery i dziennik.

24. a) Jeśli załoga kutra znajdzie coś podejrzanego, to szalupa zostanie aresztowana i odprowadzona do polskiego portu.
    b) Jeśli załoga szalupy znajdzie kogoś podejrzanego, to zostanie on aresztowany i odprowadzony do polskiego portu.
    c) Jeśli załoga szalupy zostanie aresztowana, to kuter zostanie odprowadzony do polskiego portu.
    d) Jeśli załoga szalupy znajdzie coś podejrzanego, to kuter zostanie aresztowany i odprowadzony do portu polskiego.

25. a) Tym razem to była prawdziwa wojna, a nie tylko ćwiczenia na morzu.
    b) Tym razem to były tylko ćwiczenia na morzu, a nie prawdziwa wojna.
    c) Tym razem to nie były ćwiczenia na morzu, ale prawdziwa wojna.
    d) Tym razem to nie były prawdziwe ćwiczenia, bo była wojna na morzu.

Patrol

26. a) Dziób okrętu pruje fale i woda zalewa pokład, ponieważ okręt płynie prędko.
    b) Ponieważ woda zalewa pokład i dziób pruje fale, okręt płynie prędko.
    c) Woda zalewa okręt i fale są na pokładzie, ponieważ dziób pruje wodę.
    d) Ponieważ woda zalewa okręt i fale są na pokładzie, okręt nie płynie prędko.

27. a) Nad pracą kilku motorów czuwa bosman pod dowództwem marynarzy.
    b) Nad pracą dowództwa czuwa kilku potężnych marynarzy.
    c) Nad pracą motorów czuwają marynarze pod dowództwem st. bosmana.
    d) Nad pracą st. bosmana czuwa dowództwo i kilku marynarzy.

28. a) Wszyscy marynarze otrzymali średnie wykształcenie techniczne i mieli do czynienia z motoryzacją już przed służbą.
    b) Wszyscy marynarze mieli do czynienia ze średnim wykształceniem technicznym już przed służbą.
    c) Wszyscy marynarze otrzymali służbę w motoryzacji i mieli do czynienia z wykształceniem technicznym.
    d) Wszyscy marynarze na służbie, którzy mieli do czynienia z motoryzacją, otrzymają średnie wykształcenie.

29. a) Ppor. Kowalczyk znajduje się pod pokładem w kabinie nawigacyjnej, z której określa dokładnie kierunek ruchu okrętu.
    b) Ppor. Kowalczyk dokładnie określa kabinę nawigacyjną pod pokładem w czasie ruchu okrętu.
    c) Kabina nawigacyjna ppor. Kowalczyka znajduje się w czasie ruchu okrętu dokładnie pod pokładem.
    d) Ruch okrętu ppor. Kowalczyka określa dokładnie kierunek nawigacji.

LESSON 112 (N)

30. a) Czasem trzeba przepłoszyć cudzoziemców, którzy fotografują ryby na naszych wodach przybrzeżnych i łowią w urządzeniach portowych bez pozwolenia.
b) Czasem trzeba przepłoszyć cudzoziemców, którzy fotografują urządzenia portowe bez pozwolenia i łowią ryby na naszych wodach przybrzeżnych.
c) Czasem trzeba fotografować urządzenia portowe bez pozwolenia, które znajdują się na naszych wodach przybrzeżnych.
d) Czasem trzeba łowić ryby na naszych wodach przybrzeżnych i czasem trzeba fotografować cudzoziemców w urządzeniach portowych.

LESSON 112 (N)

VOCABULARY

1. farwater
   farwateru, gen. s. - fairway

2. W.O.P. or WOP
   WOP-u, gen. s. - Wojska Ochrony Pogranicza, Coast Guard, Frontier Defense Forces

3. patrolowiec, m.
   patrolowca, gen. s. - patrol boat

4. bulaj, m.
   bulaja, gen. s. - porthole

5. słuchawka, f. - telephone receiver, earphone, head set

6. kuter rybacki
   kutra, gen. s. - fish cutter

7. pierwszy oficer - chief officer, chief mate

8. kwadrat, m.
   kwadratu, gen. s. - square

9. radar, m.
   radaru, gen. s. - radar

10. twarz, f. - face

11. dyżur, m.
    dyżuru, gen. s. - hours of duty

12. przechwycić, p.
    przechwycę
    przechwyci - to intercept

    przechwytywać, i.
    przechwytuję
    przechwytuje

13. wody terytorialne - territorial waters

14. szyk torowy - line ahead (formation)

15. zawietrzny, zawietrzna,
    zawietrzne - leeward, leewardly

16. wachta, f. - watch on deck, watch

LESSON 112 (N)

17. kabestan kotwiczny, m. - anchor capstan
kabestanu kotwicznego, gen. s.

18. buczek, m. - horn, hooter, fog horn
buczka, gen. s.

19. alarm, m. - alarm, alert
alarmu, gen. s.

20. zdjąć, p. - to take off, to remove
zdejmę
zdejmie

zdejmować, i.
zdejmuję
zdejmuje

21. pokrowiec, m. - cover, casing
pokrowca, gen. s.

22. świetlik, m. - skylight
świetlika, gen. s.

23. maszynista, m. - engineer, machinist

24. chorągiewka, f. - hand flag

25. ostrzegawczy, ostrzegawcza, ostrzegawcze - warning (as adj.)

26. syrena, f. - siren

27. obramowanie, n. - framing, bordering

28. doganiać, i. - to pursue, to chase, to overtake
doganiam
dogania

dogonić, p.
dogonię
dogoni

29. wytracać, i. - to lose (speed, altitude)
wytracam
wytraca

wytracić, p.
wytracę
wytraci

30. spuścić, p. - to bowse, to launch, to lower, to strike (flag)
spuszczę
spuści

spuszczać, i.
spuszczam
spuszcza

31. szalupa, f. - ship's boat, skiff, launch

32. burta, f. - ship's side, ship board

33. dziennik, m.
dziennika, gen. s. - log, log book

34. odprowadzić, p. - to escort away, to lead away
odprowadzę
odprowadzi

odprowadzać, i.
odprowadzam
odprowadza

op47

LESSON 113 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Kot wyszedł spod kanapy.
2. Rozdzielimy tą klasę na dwie grupy.
3. Ropa jest tańsza od benzyny.
4. Kluza kotwiczna znajduje się na dziobie statku.
5. Między dwoma ładowniami jest bardzo mocna gródź.
6. Pokład statku powinien być wodoszczelny.
7. Remont tego silnika będzie kosztował dużo pieniędzy.
8. Prawy sektor frontu został przełamany.
9. Nasz oddział utrzymuje stały kontakt z nieprzyjacielem.
10. Stacja podsłuchowa jest dobrym źródłem informacji o nieprzyjacielu.
11. Namiar wskazuje pozycje statku na morzu.
12. Przybliżona cena tego obrazu wynosi dziesięć tysięcy złotych.
13. Radiotelefon został poważnie uszkodzony.
14. Ten eskortowiec należy do konwoju B-18.
15. Azdyk to nazwa przyrządu podsłuchowego służącego do wykrywania okrętów podwodnych.
16. Po wybuchu bomby głębinowej wstrząs był tak silny, że uszkodził śrubę okrętu podwodnego.
17. Kapitan często zarządza alarm.
18. Wachta bojowa składała się z pięciu marynarzy.
19. Za chwilę buczek zaalarmuje całą załogę.
20. Mieszam wódkę z sokiem wiśniowym.
21. Co rano nastawiam zegarek według radia.
22. Słyszałem strzał, a potem echo strzału.

23. Jeden obrót ziemi wokoło słońca trwa trzysta sześćdziesiąt pięć dni.

24. W tym miejscu rzeka jest bardzo płytka.

25. Za chwilę włączymy wszystkie światła.

26. Tu przechodzi tunel podwodny.

27. Cała obsada tego działa zginęła od bomby.

28. Repetytor azdyka został naprawiony.

29. „Pal!" wydał komendę kapitan.

30. On ma drogi pierścień na palcu.

31. Ten silnik zużywa więcej ropy niż mój samochód benzyny.

32. Paliwo dla tego samolotu jest tańsze od benzyny.

33. Ten atak pozorowany na lewe skrzydło zmylił nieprzyjaciela.

34. Trawers jest to kierunek w poprzek do kierunku kursu statku.

LESSON 113 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Eskorta konwoju H217

W końcu listopada dopłynęliśmy do brzegów Ameryki nie atakowani spod wody czy z powietrza. Konwój rozdzielił się na kilka grup. Każda grupa otrzymała eskortę amerykańską. Nasza grupa po wejściu do portu otrzymała wiadomość, że tej samej nocy Niemcy storpedowali dwa statki z naszego konwoju przy wejściu do portu amerykańskiego.

Po uzupełnieniu ropy „Burza" została przydzielona do nowego konwoju idącego do Anglii. Sztorm uszkodził nam kluzę kotwiczną i jedną z grodzi wodoszczelnych. Dowódca zdecydował się nie tracić czasu na remonty, aby nie opóźnić osłony konwoju H217.

Trzeciego grudnia „Burza" objęła sektor na lewym skrzydle konwoju H217. Pierwsze wiadomości, że Niemcy są w kontakcie z konwojem, przyszły z angielskiej stacji podsłuchowej. Stacja nie tylko podsłuchiwała sygnały radiowe nadawane przez okręty podwodne nieprzyjaciela, ale także dawała namiar okrętu nadającego i jego przybliżoną odległość.

Szóstego grudnia wiedzieliśmy już na pewno, że jesteśmy okrążeni przez okręty podwodne nieprzyjaciela. Wieczorem usłyszeliśmy na radiotelefonie meldunek od eskortowca na prawym skrzydle, że otrzymał kontakt przez azdyk.

W kilka minut później poczuliśmy wstrząsy wybuchów bomb

głębinowych.

Dowódca zarządził wachtę bojową. Po chwili buczek alarmu „okręt podwodny" zaalarmował całą załogę. Krótkie komendy na ster i maszyny mieszały się z rozkazami nastawiania głębokości na bombach głębinowych. Z azdyku przychodziły informacje o ruchach nieprzyjaciela.

„Echo w namiarze 75, odległość 2000 metrów!"

Sternik meldował: „Dobrze. Dwieście obrotów. Na kurs 60°. Na kursie 60°".

„Bomby głębinowe, nastawienie płytkie" „Na kurs 55°". Przekazać do maszynowni: Włączyć drugi kocioł na duże szybkości!" - mówił dowódca.

„Na kursie 55°"- podał sternik.

„Salwa z dziesięciu bomb nastawiona" - meldował oficer broni podwodnej. Obsady miotaczy bomb głębinowych są gotowe.

„Odległość 250 metrów, namiar 70°" „Mamy go" - mówi siedzący przy repetytorze azdyka marynarz ze słuchawkami na uszach.

„Pierwsza pal!"

Z obu wyrzutni na rufie padają do wody bomby.

„Druga pal!" - teraz wylatują w powietrze cztery następne bomby.

„Trzecia pal! Czwarta pal!"

Dziesięć bomb opuściło okręt i tonie na głębokości około 25 metrów.

W czasie gdy padały te komendy, wybuchy bomb głębinowych

wstrząsały naszym okrętem.

Piętnaście minut po otrzymaniu kontaktu, „Burza" nie czekając na wyniki swojego ataku, jak powinien dobry eskortowiec, zaraz wraca na swoją pozycję.

„Konwój w namiarze 120, odległość 3500 metrów" - melduje radar.

„180 obrotów. Opuścić pokrywę azdyka. Podsłuch prawo, lewo 90."

„Dochodzimy do konwoju i naszej pozycji" - melduje oficer wachtowy.

Podobne meldunki przychodziły przez radio-telefon z innych eskortowców, które po walce wracały na pozycje. W ten sposób pierścień obronny został zerwany i nieprzyjaciel nie będzie mógł storpedować, któregokolwiek ze statków konwoju.

„Burza" w ciągu walki zużyła najwięcej ropy i jako pierwsza podeszła do zbiornikowca na uzupełnienie paliwa w zbiornikach.

Po nadejściu zmierzchu dowódca odpowiedzialny za cały konwój rozkazał zwrot o 90 stopni od kursu dla zmylenia nieprzyjaciela.

Zaciemniony konwój był widoczny z naszego okrętu na prawym trawersie i w sektorze rufowym.

LESSON 113 (N)

VOCABULARY

1.	spod	- from under
2.	rozdzielić, p. rozdzielę rozdzieli rozdzielać, i. rozdzielam rozdziela	- to divide, to separate, to distribute
3.	ropa, f.	- crude oil, pus
4.	kluza kotwiczna	- hawsepipe
5.	gródź, f.	- bulkhead
6.	wodoszczelny, wodoszczelna, wodoszczelne	- watertight
7.	remont, m. remontu, gen. s.	- overhaul
8.	sektor, m. sektoru, gen. s.	- sector
9.	kontakt, m. kontaktu, gen. s.	- contact
10.	stacja podsłuchowa	- monitoring station, listening in station, wire tapping station
11..	namiar, m. namiaru, gen. s.	- bearing
12.	przybliżony, przybliżona przybliżone	- approximate, estimated
13.	radiotelefon	- radiotelephone
14.	eskortowiec, m. eskortowca, gen. s.	- escort vessel
15.	azdyk, m. azdyku, gen. s.	- asdic

LESSON 113 (N)

16. wstrząs, m.
wstrząsu, gen. s. - concussion, shock.

17. zarządzić, p. zarządzać, i. - to order, to direct, to give a disposition
zarządzę zarządzam
zarządzi zarządza

18. wachta bojowa - defense stations, battle stations

19. zaalarmować, p. - to alert, to alarm
zaalarmuję
zaalarmuje

alarmować, i.
alarmuję
alarmuje

20. mieszać, i. pomieszać, p. - to mix, to mingle
mieszam pomieszam
miesza pomiesza

21. nastawiać, i. nastawić, p. - to set, to tune in, to adjust
nastawiam nastawię
nastawia nastawi

22. echo, n.
echa, gen. s. - echo

23. obrót, m.
obrotu, gen. s. - revolution, turn, rotation turnover

24. płytki, płytka, płytkie - shallow

25. włączyć, p. włączać, i. - to switch on, to turn on, to plug in, to include, to engage (gears)
włączę włączam
włączy włącza

26. podwodny, podwodna, podwodne - underwater

27. obsada, f. - crew, personnel

28. repetytor, m.
repetytora, gen. s. - repeater

29. pal! - fire! (command)

30. pierścień, m.
pierścienia, gen. s. - ring

31. zużyć, p. zużywać, i. - to use up, to wear out
zużyję zużywam
zużyje zużywa

32. paliwo, n. - fuel

33. zmylić, p. mylić, i. - to mislead, to fool, to deceive
zmylę mylę
zmyli myli

34. trawers, m. - athwartship direction
trawersu, gen. s.

(za trawersem) - abaft the beam

Tak się wygląda w czasie wachty..

ZAŁOGA DUŻEGO TRANSOCEANICZNEGO

STATKU PASAŻERSKIEGO

Kapitan

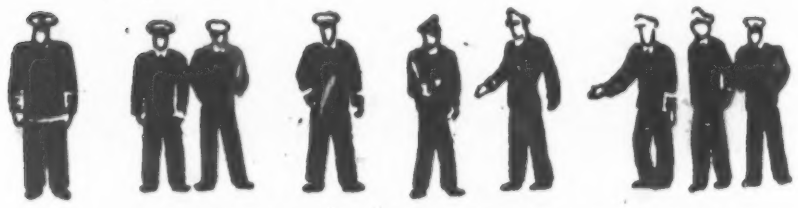

Oficerowie pokładowi

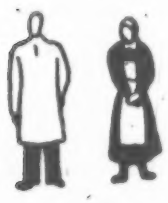

Personel sanitarny

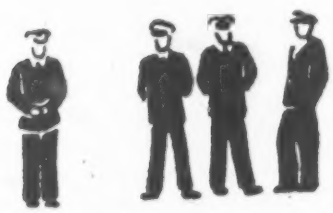

Personel intendencki

Bosmani

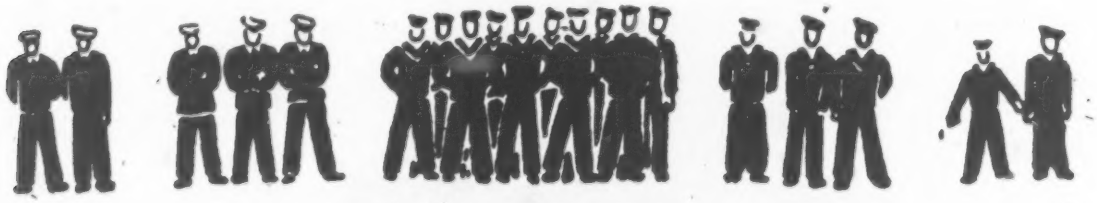

Załoga pokładowa

Fryzjerzy

Drukarze

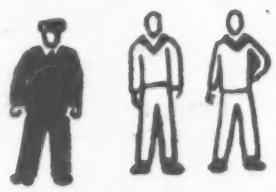

Prowiantowi

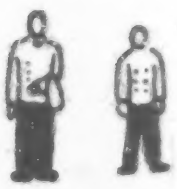

Obsługa mesy

I oficer mechanik

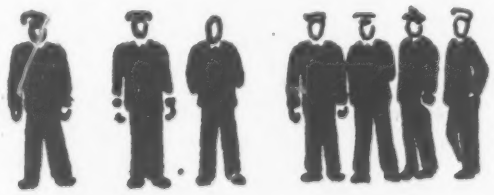

Oficerowie mechanicy

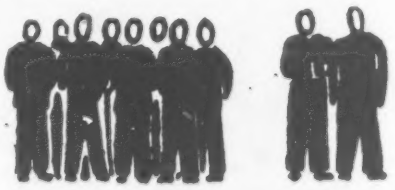

Aspiranci maszynowi i elektrycy

LESSON 114 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Ten dygnitarz ma dużą władzę.
2. Mechanik pokładowy powinien umieć naprawić silnik samolotowy.
3. Niestety nie możemy się dowiedzieć jaki defekt ma ten samolot.
4. Dopalacz może powiększyć szybkość samolotu o dziesięć procent.
5. Promień tego koła ma jeden metr.
6. Mila morska ma sześć tysięcy.stóp.
7. To jest betonowy magazyn.
8. Na tym lotnisku zbudowano nowy betonowy tor startowy.
9. Na lotnisku przy większym mieście znajduje się zwykle port lotniczy.
10. Ona nie zezwala dziecku na taką zabawę.
11. Kierownik lotów zezwala na start samolotów.
12. Stanowisko kontroli ruchu portu lotniczego znajduje się zwykle na wieży.
13. Tu jest instrukcja kiedy należy brać to lekarstwo.
14. Każdy pilot powinien znać przepisy lotu wzrokowego.
15. Lot ślepy jest dużo trudniejszy od lotu wzrokowego.
16. Niektórzy ludzie nie rozróżniają koloru czerwonego od koloru zielonego.
17. Chmury średnie kłębiaste są przeważnie na wysokości ponad 2000 m.
18. Chmury średnie warstwowe są mniej więcej na tej samej wysokości co chmury średnie kłębiaste.
19. Chmury warstwowe deszczowe są przeważnie na wysokości od 300 m do 700 m.

LESSON 114 (N)

20. Chmury deszczowe są przeważnie na wysokości ponad 300 metrów.

21. Mięso i mleko przechowujemy zwykle w lodówce.

22. Ten olej silnikowy jest gęstszy od tamtego.

23. Warsztat naprawczy Kowalskiego ma doskonałe narzędzia.

24. To jest pięcio-osobowa kabina.

25. W tym samolocie stery są zepsute.

26. Ona tylko spojrzy na swoje dziecko i zaraz będzie wiedziała, że ono jest chore.

27. Paliwomierz wskazuje,ile paliwa jest w zbiorniku.

28. Wskazówka zegara była złamana.

29. Gdynia-Kraków to najdłuższa trasa linii lotniczej „Lot" w Polsce.

30. Los pasażerów statku „Pułaski" jest dotąd nieznany.

– Hm, i kto tu kogo naśladuje...

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Katastrofa samolotowa nad morzem

Samolot znajdował się wysoko nad morzem. Drugi pilot Wigura popatrzał na pasażerów. Było ich około 60. Siedzieli oni spokojnie na swoich miejscach i czytali lub rozmawiali. Widocznie zupełnie zapomnieli już o burzy, w której ich samolot był przed trzema godzinami.

Jakiś mężczyzna w okularach wyjmował z dużej skórzanej teczki dokumenty, przeglądał je a potem coś pisał. „To pewnie jakiś dygnitarz, który jedzie na zebranie" - pomyślał Wigura. Dalej starsza kobieta siedziała koło okna trzymając w rękach gazetę. Widocznie zmęczona zasnęła, bo miała oczy zamknięte. W tyle samolotu siedział młody chłopak w marynarskim mundurze, a przy nim młoda dziewczyna. Rozmawiali, tylko sobą zajęci.

Co zrobią ci wszyscy ludzie, gdy pilot im powie, że ze zbiornika w prawym skrzydle paliwo wycieka, że mechanik pokładowy powiedział, że nie można tego defektu naprawić. Nawet gdyby ciągle lecieli na dopalaczu nie dolecą do najbliższego lotniska. Pilot im powie, że trzeba będzie lądować na morzu, że nie powinni się bać, bo utrzymuje łączność radiową z kilku znajdującymi się w promieniu kilkunastu mil morskich statkami. Usłyszeli jego SOS i płyną do miejsca, gdzie samolot

„wyląduje" i że pasażerowie muszą dokładnie wykonywać jego rozkazy, a wtedy nic się nikomu nie stanie. Ilu uwierzy w słowa pilota? Czy powstanie popłoch? Wigura popatrzał przez okno: daleko w dole nic tylko ciemne wody morza. Chciałby zamiast tego morza zobaczyć betonowe tory startowe portu lotniczego i usłyszeć przez radio zezwolenie kierownika lotów podawane przez radio ze stanowiska kontroli ruchu na lądowanie.

Na chwilę, przed oczyma Wigury stanęły jego pierwsze miesiące w lotnictwie. Po wstąpieniu do szkoły lotniczej musiał ciężko pracować. Nie wszystko było takie łatwe i przyjemne jak sobie wyobrażał. Więcej czasu chyba spędzał ucząc się różnych instrukcji i przepisów lotu wzrokowego niż na lotach ślepych w samolocie. Godzinami musiał się uczyć rozróżniać różne rodzaje chmur: chmury średnie kłębiaste od chmur średnich warstwowych, chmury warstwowe deszczowe od chmur deszczowych.

Pierwszym jego przydziałem na lotnisku była praca w bazie w magazynach, gdzie przechowywano zapas paliwa i olejów silnikowych. Następnie pracował w warsztatach naprawczych. Pamiętał kiedy po zajęciach wracał do domu, Basia kazała mu iść prosto pod prysznic. Basia jego żona. „Basia myśli, że za kilka godzin będę w domu" - pomyślał Wigura i nagle zdał sobie sprawę, że może już nigdy jej nie zobaczy. Może ten

dygnitarz, który przy oknie siedzi nigdy już nie weźmie udziału w żadnym zebraniu, może ta starsza pani śpiąca nad gazetą zaśnie na zawsze.

Wigura wstał z miejsca, na którym siedział i wolno poszedł do kabiny pilota. Kiedy usiadł przy pilocie usłyszał jak ten mu powiedział. „Weź stery, prowadź dalej, a ja idę powiedzieć pasażerom". Spojrzał na paliwomierz - wskazówka stała prawie na zerze.

Na drugi dzień następującą wiadomość czytano w gazetach polskich: Katastrofa samolotowa nad Bałtykiem. Na trasie Kopenhaga-Warszawa. Trzydzieści osób uratowano. Los reszty nieznany.

LESSON 114 (N)

VOCABULARY

1.	dygnitarz	- VIP, (very important person), dignitary
2.	mechanik pokładowy	- flight engineer
3.	defekt, m. defektu, gen. s.	- malfunction
4.	dopalacz, m. dopalacza, gen. s.	- after burner
5.	promień, m.	- radius, beam
6.	mila morska	- nautical mile
7.	betonowy, betonowa, betonowe	- concrete, cement
8.	tor startowy, m. toru, gen. s.	- runway
9.	port lotniczy	- airdrome, airport (terminal)
10.	zezwolić, p. zezwolę zezwoli zezwalać, i. zezwalam zezwala	- to permit, to agree
11.	kierownik lotów	- air traffic controller, operation officer
12.	stanowisko kontroli ruchu	- air traffic control, control tower
13.	instrukcja, f.	- instruction
14.	przepisy lotu wzrokowego	- visual flight rules
15.	lot ślepy	- blind flying
16.	rozróżniać, i. rozróżniam rozróżnia rozróżnić, p. rozróżnię rozróżni	- to differentiate, to distinguish, to discern, to discriminate

17. chmura średnia kłębiasta - alto-cumulus cloud

18. chmura średnia warstwowa - alto-stratus cloud

19. chmura warstwowa deszczowa - nimbo-stratus cloud

20. chmura deszczowa - nimbus cloud

21. przechowywać, i. - to store
przechowuję
przechowuję

przechować, p.
przechowam
przechowa

22. olej, m. - lubricating oil
oleju, gen. s.

(olej silnikowy) - (motor oil)

23. warsztat naprawczy, m. - repair shop
warsztatu naprawczego, gen. s.

24. kabina, f. - cockpit

25. stery, m. pl. - controls

26. spojrzeć (na + acc.), p. - to glance (at)
spojrzę
spojrzy

spoglądać (na + acc.), i.
spoglądam
spogląda

27. paliwomierz, m. - fuel gauge
paliwomierza, gen. s.

28. wskazówka, f. - hand (instrument, clock), hint, directive, instruction, direction

29. trasa, f. - route, flight route, flight path

30. los, m. - fate, lot, destiny
losu, gen. s.

Skala Beauforta i opis stanu morza przy odnośnej sile wiatru

Stopień Beauforta	Prędkość wiatru (m/sek.)	Prędkość wiatru — prędkość średnia (węzły)	Termin opisowy	Opis morza
0	0—0,2	mniej niż 1 0	Cisza (Calm)	lustrzana tafla
1	0,3—1,5	1—3 2	Powiew (Light air)	powierzchnia lekko zmarszczona (mała łuskowata fala)
2	1,6—3,3	4—6 5	Słaby wiatr (Light breeze)	fale są krótkie i wyraźne; ich grzbiety o wyglądzie szklistym zaczynają się załamywać
3	3,4—5,4	7—10 9	Łagodny wiatr (Gentle breeze)	
4	5,5—7,9	11—16 13	Umiarkowany wiatr (Moderate breeze)	dłuższe fale o wierzchołkach często spienionych; łamanie się fal wywołuje krótkotrwałe szmery
5	8,0—10,7	17—21 18	Dość silny wiatr (Fresh breeze)	wyraźne długie fale pokryte białą pianą; łamaniu się fal towarzyszy szum
6	10,8—13,8	22—27 24	Silny wiatr (Strong breeze)	zaczynają się tworzyć długie fale, których grzbiety pokryte są białą pianą; morze szumi
7	13,9—17,1	28—33 30	Bardzo silny wiatr (Moderate gale)	fale stają się strome, piana grzyw zaczyna się układać w pasma. Silny szum łamiących się fal słychać z dużego nawet oddalenia
8	17,2—20,7	34—40 37	Sztormowy wiatr (Fresh gale)	fale coraz dłuższe i bardziej strome, gęsta piana układa się w długie pasma w kierunku wiatru; morze zaczyna huczeć
9	20,8—24,4	41—47 44	Sztorm (Strong gale)	
10	24,5—28,4	48—55 52	Silny sztorm (Whole gale)	tworzą się wysokie góry wodne. Cała powierzchnia morza wygląda biało dzięki obfitej pianie łamiących się grzywaczy; morze grzmi
11	28,5—32,6	56—63 60	Gwałtowny sztorm (Storm)	ogromne fale tak wielkie, że statki znajdujące się w dolinie fal przestają być widoczne. Wiatr porywa grzywy fal i unosi pył wodny znacznie osłabiając widzialność
12	32,7—36,9	64—71 68	Huragan (Hurricane)	huragan unosi w powietrzu tak wiele pyłu wodnego, że praktycznie nie ma żadnej widzialności
13	—	72—80	—	—
14	—	81—89	—	—
15	—	90—99	—	—
16	—	100—108	—	—
17	—	109—118	—	—

64

LESSON 115 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Położenie nasze stale się pogarsza.
2. Prognoza na jutro przewiduje deszcz i północny wiatr.
3. Statek-baza zarządził alarm dla wszystkich jednostek.
4. Za chwilę wyciągniemy tego człowieka z morza.
5. Ta beczka piwa waży pięćdziesiąt kilogramów.
6. Wracajmy na ląd, bo widzę ostrzegawczy sygnał burzowy w porcie.
7. Kiedy zacznie padać deszcz, schronimy się pod drzewo.
8. Huragan trwał tylko pół godziny, ale zniszczył całą wieś.
9. Mówią, że ceny mięsa w tym roku wzrosną.
10. Nasz statek sztormuje już przez sześć godzin.
11. Fale przewalają się przez pomost naszego statku.
12. Taka pochodnia pali się dosyć długo.
13. Tratwa może być gumowa lub drewniana.
14. Rozbitek miał złamaną nogę i miał gorączkę.
15. "Człowiek za burtą!" - krzyknął marynarz.
16. W oddziałach powinna być stale utrzymywana pełna gotowość żołnierzy do walki.
17. Rzutka miała trzydzieści metrów długości.
18. Rybak łowi ryby sieciami.
19. Rzuć mu koło ratunkowe, bo on tonie.
20. Koło ratunkowe ze spodniami jest cieższe od zwyczajnego koła ratunkowego.
21. Kajuta kapitana jest większa od kajut pasażerskich.
22. Usłyszałem tam za drzewem jęk rannego.

LESSON 115 (N)

23. Reflektor oświetlił całą drogę przed nami.

24. Wciągarka była zepsuta więc musieliśmy ręcznie wciągnąć tratwę na pokład.

25. W ciągu pięciu minut cała załoga była na pokładzie.

26. Jeśli chcesz to przekażę tę wiadomość twojej rodzinie.

27. Oddział ratowniczy składał się z dziesięciu ludzi.

28. Statek ratowniczy nie mógł dopłynąć na czas.

29. Służba poszukiwawczo-ratownicza powinna być natychmiast o tym zawiadomiona.

30. Żałoba po śmierci ojca trwała jeden miesiąc.

31. Czekam już godzinę na powrót rodziców.

32. To jest mój obowiązek oddać Kowalskiemu pieniądze.

LESSON 115 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Akcja ratownicza

Pogoda na Morzu Północnym pogarszała się z każdą godziną. Kapitan Zbigniew Kaczmarek czekał na prognozę ze statku-bazy „Nysa". Za burtą były sieci. Jeśli pogoda pogorszy się, trzeba będzie wyciągać je i ładować ryby do beczek.

W końcu baza nadała komunikat meteorologiczny i ostrzegawczy sygnał burzowy. Godzinę później zaczął się sztorm przy wietrze, którego siła dochodziła do 9 stopni w skali Beauforta. Kiedy skończyli ładować ryby, kapitan wydał rozkaz, żeby kuter „Kaszub" płynął w stronę lądu. Tam u angielskich brzegów chcieli schronić się przed sztormem. Płynęli tylko do pierwszej w nocy. Dłużej płynąć nie mogli. Nad Morzem Północnym przechodził huragan. Siła wiatru wzrosła do 12 stopni. „Kaszub" skierował dziób do fali i zaczął sztormować na wiatr, a fale przewalały się przez burtę. Nadszedł ranek 18 października. Około 10.30 pierwszy oficer Jan Gonet, który był na wachcie zauważył nagle przed statkiem dużą żółtą plamę, a potem palącą się pochodnię.

To tratwa z rozbitkami. Słychać komendę „człowiek za burtą, alarm!" W półtorej minuty załoga jest w pełnej gotowości.

W ciągu dziesięciu minut „Kaszub" idzie całą naprzód, aż podpłynął tak blisko, że można było rzucić linę. Jeśli

tratwa minie „Kaszuba", szansa ratunku stracona. Wszyscy zdawali sobie z tego sprawę. Marynarze przygotowują linę i rzutki. Linę rzuca rybak Redwan. Rzutka szczęśliwie ląduje w rękach jednego z rozbitków. Redwan i drugi rybak ciągną z całej siły tratwę. Kiedy rozbitkowie byli już przy burcie „Kaszuba", rzucono koła ratunkowe zwykłe i ze spodniami.

W ciężkich warunkach, gdy fale ciągle przewalały się przez pokład, ratowano rozbitków. Kto tylko mógł, przyjmował rozbitków na pokład i odnosił ich do kajut.

Na pokładzie było ich trzynastu. Już chcieli ciągnąć na pokład samą tratwę, kiedy usłyszeli jęk. W świetle reflektora zobaczyli, że na dole był jeszcze jeden człowiek.

Wciągnęli tratwę wciągarką bardzo wolno i ostrożnie. Ostatni rozbitek znalazł się w kajucie. Nie miał on więcej niż 16 lat.

W ciągu kilkunastu minut z tratwy na sześć osób wciągnęli na pokład czternastu rozbitków, głodnych, zmęczonych, ale szczęśliwych.

Czternaście osób, które uratowane zostały przez polską załogę, to także rybacy, załoga jednostki angielskiej wracającej z Morza Białego.

Nie wszystkim angielskim rybakom jednak udało się podczas huraganu uratować się z tonącego statku. Pięciu utonęło. Wypadek zdarzył się w nocy, kiedy prawie cała załoga spała. Nie wszyscy zdążyli skoczyć na tratwę.

Kapitan angielskiej jednostki zaraz zasypia na koi kapitana „Kaszuba". To jego pierwszy rejs w roli kapitana statku.

Huragan ciągle trwa. Radiotelegrafista nawiązuje łączność z bazą „Nysa" oraz lądowymi radio-stacjami angielskimi przekazując wiadomość o akcji ratowniczej i prosząc o eskortę. Z pomocą przychodzi statek ratowniczy „Koral" przysłany przez służbę poszukiwawczo-ratowniczą.

Jeszcze przez 55 godzin „Kaszub" walczy ze sztormem, mając 31 osób zamiast 17 na pokładzie.

Przy ośmiu stopniach w skali Beauforta, kpt. Kaczmarek decyduje się na manewr i wejście do portu angielskiego.

Jeszcze raz zawiadamiają bazę i ląd. Na znak żałoby po tych co utonęli, opuszczają flagę do pół masztu. Tak wchodzą do portu angielskiego.

Na nabrzeżu największego angielskiego portu rybackiego tysiące ludzi. Starzy kapitanowie dziękują polskiemu kapitanowi za uratowanie angielskich rybaków. Najgoręcej dziękują rodziny wszystkich uratowanych.

Po powrocie do kraju znowu powitania, podziękowania i awanse.

Kiedy dziennikarz rozmawiał z załogą, kapitan „Nysy" powiedział, że takiego sztormu, jak ten ostatni na Morzu Północnym, jeszcze nigdy nie widział. To prawda, że akcja ratunkowa była trudna, ale oni spełnili tylko swój obowiązek. Tego

nauczyli się w wojsku. W czasie akcji ratunkowej stał przy sterze najmłodszy z załogi osiemnastoletni Zygmunt Święcicki i choć nigdy nie był w wojsku,to on zachował się jak najlepszy żołnierz.

Gmach Państwowej Szkoły Rybołówstwa Morskiego w Szczecinie

VOCABULARY

1. pogarszać się, i. - to worsen, to deteriorate
   pogarszam się
   pograsza się

   pogorszyć się, p.
   pogorszę się
   pogorszy się

2. prognoza, f. - weather forecast, weather data

3. statek-baza, m. - mother ship

4. wyciągać, i. - to pull out, to draw out
   wyciągam
   wyciąga

   wyciągnąć, p.
   wyciągnę
   wyciągnie

5. beczka, f. - barrel

6. ostrzegawczy sygnał burzowy - storm warning

7. schronić się, p. - to take shelter, to seek shelter
   schronię się
   schroni się

   chronić się, i.
   chronię się
   chroni się

8. huragan, m. - hurricane
   huraganu, gen. s.

9. wzrosnąć, p. - to increase, to grow, to rise
   wzrosnę
   wzrośnie

   wzrastać, i.
   wzrastam
   wzrasta

10. sztormować, i. (no perf.) - to heave
    sztormuję
    sztormuje

LESSON 115 (N)

11. przewalać się, i.
    przewalam się
    przewala się
    - to billow, to surge, to make a breach, to tumble down

    przewalić się, p.
    przewalę się
    przewali się

12. pochodnia, f. - flare, torch

13. tratwa, f. - raft

14. rozbitek, m.
    rozbitka, gen. s.
    - castaway

15. człowiek za burtą! - man overboard!

16. gotowość, f. - preparedness, readiness

17. rzutka, f. - heaving line, hauling line

18. rybak, m.
    rybaka, gen. s.
    - fisherman

19. koło ratunkowe, n. - lifebuoy

20. koło ratunkowe ze spodniami - breeches buoy

21. kajuta, f. - cabin

22. jęk, m.
    jęku, gen. s.
    - groan, moan

23. reflektor, m.
    reflektora, gen. s.
    - searchlight

24. wciągarka, f. - winch, hoisting winch

25. w ciągu - within, during

26. przekazywać, i.
    przekazuję
    przekazuje
    - to pass on, to transmit, to relay

    przekazać, p.
    przekażę
    przekaże

72

27. ratowniczy, ratownicza, ratownicze - rescue (as adj.), salvage (as adj.)

28. statek ratowniczy - lifting vessel, salvage ship

29. służba poszukiwawczo-ratownicza - search and rescue, SAR

30. żałoba, f. - mourning

31. powrót, m. powrotu, gen. s. - return

32. obowiązek, m. obowiązku, gen. s. - duty, obligation

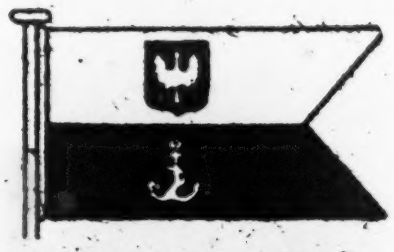

Flaga Dowódcy Marynarki Wojennej

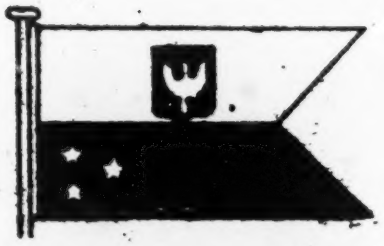

Flaga admirała

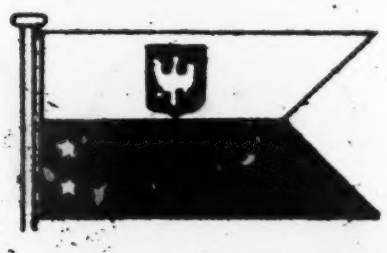

Flaga wiceadmirała

Flaga kontradmirała

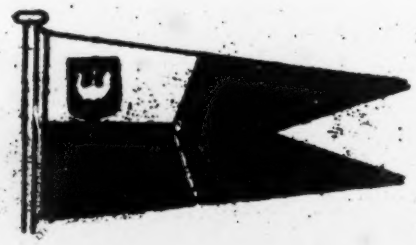

Proporczyk dowódcy flotylli

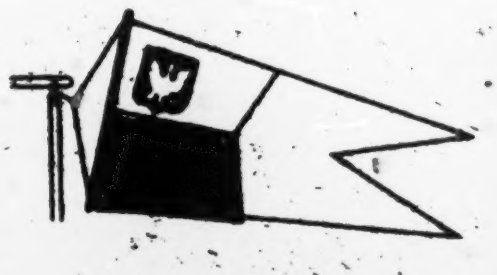

Proporczyk starszego na redzie

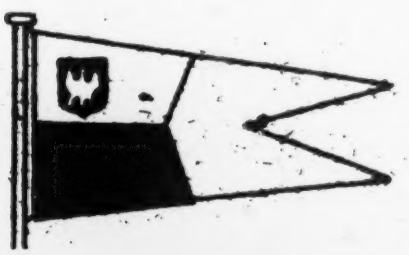

Proporczyk dowódcy flotylli

Proporczyk dowódcy dywizjonu

Proporczyk dowódcy grupy

Znak okrętowy

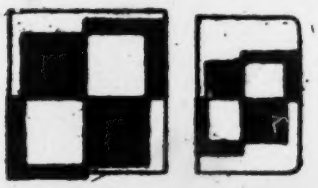

Znak rozpoznawczy samolotów wojskowych

LESSON 116 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Biegun północny ma bardzo zimny klimat.
2. On złoży sprawozdanie ze swojej pracy wykonanej w ciągu ostatniego roku.
3. Historia państwa polskiego zaczęła się w dziewięćset sześćdziesiątym szóstym roku.
4. Koło bieguna północnego jest arktyczny klimat.
5. Barometr wskazuje ciśnienie powietrza.
6. Fala zalewa pokład.
7. Iluminator jest zwykle wodoszczelny.
8. Okręt może mieć prawy albo lewy przechył.
9. Właściwa cena tego motocyklu wynosi trzydzieści tysięcy złotych.
10. Silny poryw wiatru zerwał druty telefoniczne.
11. Kabina nawigacyjna znajduje się na górnym pokładzie.
12. Nawigator powinien znać pozycję statku w każdej porze dnia i nocy.
13. Za chwilę nasz statek wykona zwrot o 90°.
14. Dziś powierzchnia morza jest spokojna.
15. Wypływamy z portu na burzliwe morze.
16. Awaria sterów była tak poważna, że musieliśmy zatrzymać się w najbliższym porcie.
17. [illegible]ioł pękł z powodu zbyt dużego ciśnienia.
18. Słodka woda znajduje się w zbiorniku.
19. Obleję chłodnicę zimną wodą, bo woda się w niej zagotowała.
20. Ekran radaru znajdował się za biurkiem przy ścianie.
21. Impuls ukazał się na ekranie radaru.

LESSON 116 (N)

22. Ekspedycja polarna trwała pół roku.

23. W końcu po długiej podróży zobaczyliśmy ląd.

24. Poczekaj, zaraz wyładuję wszystkie rzeczy z samochodu.

25. Na wiosnę jest zwykle kra na Wiśle.

26. Mgła utrudnia pływanie po morzu.

27. To jest dobra droga, ale bardzo wąska.

28. Prąd elektryczny może zabić człowieka.

29. Prąd elektryczny porusza ten warsztat.

30. W moim samochodzie mam doskonały akumulator.

31. W Polsce w lipcu czasami pada grad.

32. Reling biegnie wzdłuż burty wokoło statku.

33. Sterownia znajduje się na górnym pokładzie.

34. Przechyłomierz mierzy przechył statku.

LESSON 116 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Rejs do bieguna północnego

(Sprawozdanie dziennikarza)

O godzinie czwartej rano dnia 11 września 1957 roku okręt „Bałtyk" - drugi raz w historii polskiej Marynarki Wojennej - wypłynął na arktyczną trasę. Pogoda dobra. Ciepło. Mała fala. Dopiero następnego dnia zmiana pogody. Barometr spada. Stan morza 4. Pada deszcz. Słaba widoczność. Płyniemy na radarze. Fale zalewają iluminator. Czujemy coraz silniejsze przechyły.

Od kilku godzin „Bałtyk" nie idzie po właściwym kursie na północ. Płyniemy w stronę Anglii, kierując dziób przeciwko fali. Wicher na Morzu Północnym dochodzi w porywach do jedenastu stopni skali Beauforta. Marynarze wiedzą,co to znaczy. Pamiętajmy, że skala kończy się na dwunastu stopniach. Fale mają dziewięć metrów wysokości. Nawet pomost przed kabiną nawigacyjną jest zalewany przez wodę.

Nagle trzystukilogramowe beczki z oliwą, stojące na pokładzie, zaczęły uderzać o burtę i ściany kabin. Walka z beczkami zaczęła się o czwartej rano, a skończyła się o dziewiątej. Walczyli marynarze z drużyny bosmańskiej pod dowództwem Pomocnika Dowódcy Okrętu (PDO) i nawigatora.

Jeszcze dwie doby sztormowaliśmy w kierunku Anglii, zanim można było wykonać zwrot we właściwym kierunku. Powierzchnia morza już była mniej burzliwa.

LESSON 116 (N)

16 września o godz.10.00 - nagła awaria kotła. Stanęły maszyny. Straciliśmy dwadzieścia ton słodkiej wody. Dryfowaliśmy dwie doby, na szczęście przy dobrej pogodzie. Wewnątrz zgaszonego pieca, w temperaturze siedemdziesięciu stopni pracowali marynarze przy naprawie. Co kilka minut wychodzili na pokład, na świeże powietrze, oblewali wodą ubrania i wracali pod kocioł. Cel naszej podróży zobaczyliśmy w dniu 27 września. Najpierw na ekranie radaru jako mały impuls, a potem zobaczyliśmy ostry grzbiet gór.

Na brzegu zatoki widać było anteny radiostacji, a pod nimi drewniany domek polskiej ekspedycji polarnej z polską flagą na dachu. Z lądu pokazują nam miejsce lądowania szalup. Co raz lepiej widać ludzi, kiedy szalupą zbliżamy się do brzegu. Widać już ich brody i wąsy. Słyszymy, że coś krzyczą, ale z powodu hałasu silnika i morza nie możemy ich zrozumieć.

W końcu lądujemy. Witają nas jak gdybyśmy byli najbliższą rodziną. Cały wieczór trwało czytanie listów od rodzin i przywiezionych przez nas gazet.

Następnego dnia - wyładowanie okrętu. To był cel naszej ekspedycji: przywieźć zapasy żywności i w drodze powrotnej zabrać do kraju grupę letnią ekspedycji. Wyładowanie odbywało się, kiedy kra i góry lodowe utrudniały szalupom dojście do lądu.

Domek, w którym mieszkają członkowie ekspedycji, ma wąski korytarz, a po obu stronach znajdują się małe pokoiki. Całość ogrzewana piecykami na ropę. Prądu dostarcza własna elektrow-

nia poruszana motorem oraz bateria akumulatorów. Stąd otrzymuje energię radiostacja utrzymująca stałą łączność z Warszawą. Miesiąc płynął „Bałtyk" przez mgły jesienne i sztormy. Przed nami trasa wynosząca prawie osiem tysięcy kilometrów. Po drodze zatrzymamy się, żeby uzupełnić zapas węgla i słodkiej wody.

Okręt ruszył w drogę powrotną do Polski. W godzinach popołudniowych znowu fale pokryły morze. Zaczął grad padać. Przechyły burtowe były coraz większe. Jeden z marynarzy upadł na pokład i tylko relingi zatrzymały go przed burtą.

Minęła burzliwa noc. Zbliżał się ranek. Fale zaatakowały okręt od rufy. Zmęczony sternik stał przy kole w sterowni.

Nadeszła pora śniadania, ale w kuchni nikogo nie było. Nikt nic nie potrafi ugotować na okręcie, którego przechyły nie mieszczą się w przechyłomierzu.

Dochodziła godzina 11.00, gdy „Bałtyk" wszedł do portu w Gdyni 13 października.

LESSON 116 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

(Reading Part)

Multiple Choice Statements
based on Narration

Rejs do bieguna północnego

(Sprawozdanie dziennikarza)

1. a) 12 września 1957, „Bałtyk" już drugi raz wypłynął na arktyczną trasę.
   b) Drugi już okręt polskiej Marynarki Wojennej, „Bałtyk" wypłynął na arktyczną trasę.
   c) 12 września 1957, drugi w historii polskiej Marynarki Wojennej statek w drodze na Arktyk wypłynął na Bałtyk.
   d) Czwartego dnia, o godzinie jedenastej, „Bałtyk" po raz drugi wypłynął na arktyczną trasę.

2. a) Barometr spadł i rozbił się, ale to nie ważne, bo widać, że pogoda zmienia się, stan morza 4, deszcz, widoczność słaba, przechyły rosną.
   b) Pogoda zmieniła się: barometr spada, stan morza 4, i trzeba płynąć na radarze, bo widoczność jest słaba, gdyż nie tylko pada deszcz, ale i fala zalewa iluminator.
   c) 11 września barometr zaczął spadać, stan morza dawał coraz większe przechyły i zalewanie iluminatorów, a widoczność w wyniku deszczu była coraz mniejsza, więc trzeba było płynąć na radarze.
   d) Stan pogody na czwarty dzień był następujący: ciśnienie powietrza duże; z powodu fal deszczu zalewających iluminator - widoczność słaba; silne przechyły.

3. a) „Bałtyk" płynie na południe, ku Anglii, mając falę od prawej burty.
   b) „Bałtyk" płynie na północ, ku Anglii, choć po nie właściwym kursie, mając falę od lewej burty.
   c) Idąc przeciw fali, „Bałtyk" płynie ku Anglii, a nie po kursie na północ.
   d) Z powodu fali, „Bałtyk" płynąc po kursie na północ, płynie w stronę Anglii.

4. a) Wicher dochodzi do dwunastu stopni Beauforta , a marynarze wiedzą co to znaczy, gdy wicher osiąga 11 stopni.
   b) Wicher dochodzi do 12 stopni Beauforta i marynarze wiedzą, że na 12 stopniach skala się kończy.
   c) Porywy wiatru przechodzą jedenaście na skali Beauforta a skala kończy się na 12 stopniach, a marynarze wiedzą co to znaczy.
   d) Marynarze rozumieją sytuację gdy porywy wichru dochodzą do jedenastu na skali Beauforta ; wiedzą, że skala kończy się na dwunastu.

5. a) O ściany i burtę zaczęły uderzać trzystukilowe beczki z oliwą.
   b) Trzy stukilowe beczki z oliwą zaczęły uderzać o ściany kajut i burtę.
   c) Trzysta beczek z oliwą zaczęło uderzać o ściany i burtę.
   d) Trzystukilowe beczki z oliwą zaczęły uderzać o ściany i burtę kajut.

6. a) Za beczkami walczyli marynarze z drużyny bosmańskiej pod dowództwem Pomocnika D-cy Okrętu i nawigatora.
   b) Z beczkami walczyli marynarze z drużyny bosmańskiej i nawigator pod dowództwem Pomocnika D-cy Okrętu.
   c) Z beczkami Pomocnika D-cy Okrętu walczyli marynarze z drużyny bosmańskiej pod dowództwem nawigatora.
   d) Z beczkami walczył Pomocnik D-cy Okrętu oraz nawigator, mając pod swym dowództwem marynarzy z drużyny bosmańskiej.

7. a) Załoga „Bałtyku" szturmowała wybrzeże Anglii przez dwa dni, zanim mogła uderzyć w innym kierunku.
   b) Ponad dwie doby załoga sztormowała przez Bałtyk ku Anglii, zanim mogła wykonać zwrot właściwy.
   c) „Bałtyk" płynął wśród sztormu ponad dwie doby, zanim mógł powrócić na kurs właściwy.
   d) Przez dwie doby Bałtyk" sztormował, zanim mógł wykonać zwrot we właściwym kierunku, na Anglię.

8. a) 16 września o godz. 10.00, nagła awaria kotła spowodowała, że maszyny stanęły i stratę dwudziestu ton słodkiej wody.
   b) Niespodziana awaria kotła, 10 września o godz. 16-tej, spowodowała unieruchomienie maszyn i stratę 20 ton słodkiej wody.
   c) 16 września o godz. 10.00 nagła awaria kotła i strata 20 ton słodkiej wody spowodowała unieruchomienie maszyn.
   d) 16 września o godz. 10.00, strata 20 ton słodkiej wody spowodowała awarię kotła i unieruchomienie maszyn.

LESSON 116 (N)

9. a) 27 września zauważyliśmy impuls na radarze, który był celem naszej podróży; potem zobaczyliśmy ostry grzbiet gór.
   b) 27 września zauważyliśmy ostry impuls na ekranie radaru, a potem zobaczyliśmy mały grzbiet gór; to był cel naszej podróży.
   c) 27 września zauważyliśmy impuls na grzbiecie radaru i zobaczyliśmy cel naszej podróży na ekranie małych gór.
   d) 27 września mały impuls na ekranie radaru zdradził, że dopływamy do celu naszej podróży; potem zobaczyliśmy ostry grzbiet gór.

10. a) Na brzegu zatoki widać było drewniany domek ekspedycji z polską flagą i antenami radiostacji na dachu.
   b) Na brzegu zatoki widać było polski domek z flagą i drewnianymi antenami radiostacji na dachu.
   c) Na brzegu zatoki widać było anteny, a pod nimi drewniany domek z polską flagą i radiostacją na dachu.
   d) Na brzegu zatoki stał drewniany domek ekspedycji polarnej z flagą na dachu; nad nim widać było anteny radiostacji.

11. a) Domek ma małe pokoiki i wąski korytarz po obu stronach.
   b) Domek ma małe pokoiki i wąski korytarz przez środek.
   c) Mały domek ma korytarz i po obu jego stronach wąskie pokoiki.
   d) Z jednej strony wąskiego domu są pokoiki, z drugiej korytarz.

12. a) Wewnątrz zgaszonego pieca, w temperaturze stu siedemdziesięciu stopni pracowali marynarze przy naprawie kotła.
   b) Wewnątrz kotła, w temperaturze siedemdziesięciu stopni pracowali marynarze przy naprawie pieca.
   c) W temperaturze zgaszonego pieca, siedemdziesięciu marynarzy pracowało przy naprawie kotła.
   d) Marynarze w temperaturze siedemdziesięciu stopni pracowali wewnątrz zgaszonego pieca, aby naprawić kocioł.

13. a) Widać ludzi z brodami i wąsami, słychać hałas silnika i huk morza, ale ich nie rozumiemy, bo krzyki nie pozwalają.
   b) Widać ludzi z brodami i wąsami i słychać ich krzyki, że nas rozumieją, chociaż hałas silnika i huk morza nie pozwalają.
   c) Huk morza i hałas silnika nie pozwala nam zrozumieć krzyków ludzi z brodami i wąsami.
   d) Ludzie krzyczą, że nas nie rozumieją, bo jest hałas.

14. a) Pytają nas jak gdybyśmy byli najbliższą rodziną i witają listy i gazety, a cały wieczór trwa czytanie przywiezionej przez nas poczty.
    b) Witają nas jak najbliższą rodzinę, pytają o pocztę, i cały wieczór czytają przywiezione przez nas listy i gazety.
    c) Witają nas, pytają o najbliższą rodzinę, a cały wieczór czytają przywiezioną przez nas pocztę.
    d) Pytają nas o listy i gazety i witają je jak najbliższą rodzinę, a czytanie przywiezionej przez nas poczty trwa cały wieczór.

15. a) Celem naszym było w drodze powrotnej zrobić zapasy żywności i w lecie zabrać do kraju grupę ekspedycji.
    b) Celem naszym było zabrać zapasy grupy żywnościowej na drogę powrotną i zawieźć je do kraju.
    c) Celem naszej ekspedycji było zebrać letnią grupę i zawieźć ją, a w drodze powrotnej zabrać zapasy żywności.
    d) W drodze tam - mieliśmy zawieźć żywność dla ekspedycji, a w powrotnej zabrać do kraju letnią jej grupę.

16. a) Wyładowanie z szalup odbyło się mimo kier i gór lodowych, utrudniających dojście do lądu.
    b) Kry i góry lodowe dochodziły do lądu mimo trudności z powodu wyładowywanych szalup.
    c) Wyładowywanie kry z szalup odbyło się mimo trudności z powodu gór lodowych dochodzących do lądu.
    d) Szalupy doszły do lądu, chociaż wyładowanie było utrudnione przez kry i góry lodowe.

17. a) Nawet kabina nawigacyjna jest zalewana po most.
    b) Nawigator jest na pomoście za lewą kabiną.
    c) Nawigator zna powody, dlaczego kabina jest zalewana po most.
    d) Pomost przed kabiną nawigacyjną jest również zalewany.

18. a) Radiostacja utrzymująca stałą łączność z W-wą otrzymuje stamtąd prąd z elektrowni poruszanej motorem oraz z baterii akumulatorów.
    b) Radiostacja utrzymująca stałą łączność z W-wą pracuje na baterii akumulatorów tam ładowanych w elektrowni poruszanej motorem.
    c) Elektrownia poruszana motorem, albo baterie akumulatorów dostarczają prądu radiostacji utrzymującej stałą łączność z W-wą.
    d) Motor poruszany z baterii akumulatorów porusza elektrownię, która dostarcza prądu radiostacji, utrzymującej łączność z Warszawą.

83

LESSON 116 (N)

19. a) Na Bałtyku trwały miesięczne sztormy i płynęły jesienne mgły.
    b) Przez jesienne mgły i sztormy „Bałtyk" płynął przez miesiąc.
    c) „Bałtyk" płynął przez miesięczne sztormy i jesienne mgły.
    d) Przez miesiąc trwał na Bałtyku sztorm i jesienne mgły.

20. a) Trasa wynosi osiem tysięcy mil i trzeba będzie zatrzymać się, żeby uzupełnić zapas węgla i słodkiej wody.
    b) Trasa wynosi osiem tysięcy kilometrów i trzeba będzie zatrzymać się, żeby uzupełnić zapas węgla i słodkiej wody.
    c) Trzeba będzie płynąć prawie 8 tysięcy kilometrów, żeby uzupełnić zapas węgla i słodkiej wody.
    d) Odległość do celu podróży wynosi prawie 8 tys. klm, i trzeba będzie zatrzymać się, żeby uzupełnić zapas węgla i słodkiej wody.

21. a) Po południu fale znowu pokrywały morze.
    b) Po południu w godzinę fale znowu pokryły morze.
    c) Po godzinie, południowe fale znowu pokryły morze.
    d) W godzinę fale znowu pokryły południowe morze.

22. a) Jeden z marynarzy spadł na pokład i tylko relingi zatrzymały go przed burtą.
    b) Jeden z marynarzy upadł na pokład i uratowały go tylko relingi.
    c) Jeden reling spadał za burtę, ale marynarz zatrzymał go na pokładzie.
    d) Marynarze spadli na jeden z pokładów, ale relingi zatrzymały ich przed burtą.

23. a) W nocy minęła burza i zbliżał się ładny ranek.
    b) Po burzliwej nocy nadchodził ranek.
    c) Minęła burza, noc, a następnie ranek.
    d) Minęła noc i ranek; zbliżała się burza.

24. a) **Nie można gotować na okręcie, gdy przechyły przekraczają skalę przechyłomierza.**
    b) **Nikt nic nie potrafi ugotować na okręcie, w którego kuchni nie mieści się przechyłomierz.**
    c) **Nikt nie potrafi ugotować wszystkiego na przechyłomierzu, gdy okręt ma duże przechyły.**
    d) **Każdy potrafi gotować na przechyłomierzu, gdy okręt ma małe przechyły.**

25. a) Była blisko jedenasta,gdy 13 października „Bałtyk" wszedł do portu.
b) Dochodziła godz. 13-ta,gdy 11 października do portu w Gdyni wszedł „Bałtyk".
c) Była blisko jedenasta, gdy „Gdynia" trzynastego października weszła na Bałtyk.
d) Była blisko jedenasta,gdy „Bałtyk" 13 października wyszedł z Gdyni na morze.

Zatonięcie „Albatrosa"

26. a) „Albatros" stał zawsze sam przy końcu nabrzeża za rufami dumnych okrętów i oglądał ubogich krewnych.
b) Przy końcu nabrzeża, za rufami dumnych okrętów, stał zawsze „Albatros", wyglądający jak ich ubogi krewny.
c) Ubogi krewny dumnych okrętów, „Albatros", stał zawsze za ich rufami przy końcu nabrzeża.
d) Wyglądający jak ubogi krewny dziwnych okrętów, „Albatros", zawsze stał sam za ich rufami przy końcu nabrzeża.

27. a) Zgodnie z planem ćwiczeń letnich, cała flota została w porcie macierzystym, a został przebazowany „Albatros".
b) Zgodnie z przebazowaniem okrętów do innych portów, cała flota miała letnie ćwiczenia, a „Albatros" został w porcie macierzystym.
c) Cała flota została przebazowana do innego portu zgodnie z planem letnich ćwiczeń, a w porcie macierzystym został tylko „Albatros".
d) Cała flota została w porcie macierzystym zgodnie z planem letnich ćwiczeń, a w innym porcie został „Albatros".

28. a) Załoga zdołała obrócić okręt burtą do fali i wówczas można było uruchomić zepsuty motor.
b) Załoga zdołała uruchomić zepsuty motor i wówczas można było przynajmniej pozwolić na obracanie się okrętu burtą do fali.
c) Załoga nie zdołała obrócić okrętu burtą do fali i wówczas można było przynajmniej uruchomić zepsuty motor.
d) Załoga uruchomiła zepsuty motor i można było wówczas przynajmniej nie pozwolić na obracanie się okrętu burtą do fali.

LESSON 116 (N)

29. a) Za dwie godziny wylądują na mieliźnie, jeżeli dalej będą dryfować z tą samą szybkością.
    b) Jeżeli nie wylądują na mieliźnie, to za dwie godziny będą dryfować z tą samą szybkością.
    c) Jeżeli będą lądować na mieliźnie, to nie będą dryfować z tą samą szybkością.
    d) Jeżeli za dwie godziny będą dryfować, to z tą samą szybkością wylądują na mieliźnie.

30. a) Przechył był już tak duży, że tylko trzymając się relingu można było przejść na pokładzie.
    b) Kiedy trzymano się za reling, przechył stale się powiększał, tak że nie można było przejść na pokładzie.
    c) Kiedy na pokładzie przechył się powiększał, można było przejść za relingi.
    d) Przechył relingu był tak duży, że nie można było utrzymać się na pokładzie.

VOCABULARY

1.	biegun północny, m bieguna północnego, gen. s.	- North Pole
2.	sprawozdanie, n.	- report, account
3.	historia, f. historii, gen. s.	- history, story
4.	arktyczny, arktyczna, arktyczne	- arctic (as adj.)
5.	barometr, m. barometru, gen. s.	- barometer
6.	zalewać, i. zalać, p. zalewam zaleję zalewa zaleje	- to flood, to submerge, to swamp
7.	iluminator, m. iluminatora, gen. s.	- porthole
8.	przechył, m. przechyłu, gen. s.	- incline, heel
9.	właściwy, właściwa, właściwe	- right, proper, appropriate
10.	poryw, m. porywu, gen. s.	- gust
11.	kabina nawigacyjna	- chart room
12.	nawigator, m. nawigatora, gen. s.	- navigator
13.	zwrot, m. zwrotu, gen. s.	- turn, reverse
14.	powierzchnia, f.	- surface, area
15.	burzliwy, burzliwa, burzliwe	- stormy, turbulent
16.	awaria, f. awarii, gen. s.	- damage, breakdown, failure, average.
17.	kocioł, m. kotła, gen. s.	- boiler, caldron, kettle

LESSON 116 (N)

18. słodka woda - fresh water, sweetwater

19. oblewać, i. oblać, p. - to pour on, to besprinkle
oblewam obleję
oblewa obleje

20. ekran radaru, m. - scope, radar screen
ekranu radaru, gen. s.

21. impuls, m. - blip, impulse
impulsu, gen. s.

22. ekspedycja polarna - polar expedition

23. ląd, m. - land
lądu, gen. s.

24. wyładować, p. wyładowywać, i. - to unload, to disembark, to discharge
wyładuję wyładowuję
wyładuje wyładowuje

25. kra, f. - ice float, ice-cake

26. utrudniać, i. utrudnić, p. - to make more difficult
utrudniam utrudnię
utrudnia utrudni

27. wąski, wąska, wąskie - narrow

28. prąd, m. - current, flow, drift, trend
prądu, gen. s.

29. poruszać (się), i. - to drive, to move, to work (to move, to travel)
poruszam (się)
porusza (się)

poruszyć (się), p.
poruszę (się)
poruszy (się)

30. akumulator, m. - storage battery, accumulator
akumulatora, gen. s.

31. grad, m. - hail
gradu, gen. s.

32. reling, m. - (bulwark) rail
relinga, gen. s.

33. sterownia, f. - pilot house, wheel house
sterowni, gen. s.

34. przechyłomierz, m. - inclinometer
przechyłomierza, gen. s.

LESSON 117 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Zespół operacyjny składał się z dwunastu okrętów.
2. Każdy dowódca zespołu operacyjnego ma swój proporczyk.
3. Rozpalę piec, bo jest zimno w pokoju.
4. Cała flota płynęła w kierunku południowym.
5. To jest nowy szyfr, którego pan nie zna.
6. Dostałem rozkaz, który nakazuje zmianę kursu.
7. Rozkaz operacyjny przewiduje wszystkie szczegóły wykonania tego zadania.
8. Zagroda minowa o długości trzech kilometrów została już wykonana.
9. Główny urząd znajduje się w tamtym budynku.
10. Za chwilę zrzucę wszystkie bomby na ten most.
11. Kadłub statku był bardzo uszkodzony.
12. Niestety jeden wręg kadłuba jest złamany.
13. Niebo od rana było bezchmurne.
14. Statek powoli wpływał do portu.
15. Podstawa chmur deszczowych jest zwykle nisko nad ziemią.
16. Alarm bojowy trwał przez cały dzień.
17. Patrolowiec do wieczora rozpozna sektor morza przed Gdańskiem.
18. Zgrupowanie bojowe okrętów wojennych jest częścią zespołu operacyjnego.
19. Stawiacz min miał pięć min na pokładzie.
20. Kąt kursowy jest to kąt między linią kursu okrętu, a kierunkiem na obserwowany przedmiot.
21. Kąt biegu jest to kąt między linią łączącą okręt-cel z okrętem strzelającym, a kursem okrętu-celu.

22. Przekaźnik przekazuje dane do dział.

23. Przekaźnik jest poruszany przez motorek.

24. Nasza artyleria wstrzeliwuje się do stanowisk nieprzyjaciela.

25. Mały bieg to bieg przy małych obrotach silnika.

26. Nasz okręt patroluje Zatokę Gdańską.

27. Ten aparat torpedowy potrzebuje remontu.

28. On jest słabym strzelcem i on często chybia.

29. Wrak został odprowadzony do portu.

30. Reda to obszar wodny przed portem, na którym statki czekają na wprowadzenie do portu przez pilota.

31. On wykonał to zgodnie z przepisami lotu wzrokowego.

32. Dowódca na pewno odwoła ten rozkaz.

33. Jutro nasz statek wyokrętuje amunicję.

LESSON 117 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Zaminowanie zatoki

W dniu 30 sierpnia 1939 roku dowódca zespołu operacyjnego, którego proporczyk był na ORP (okręt Rzeczypospolitej Polskiej) „Błyskawicy" wydał rozkaz, żeby niszczyciele „Błyskawica", „Grom" i „Burza" natychmiast rozpaliły wszystkie kotły i jak najszybciej popłynęły na Morze Północne w celu połączenia się z flotą brytyjską. ORP „Wicher" miał być oddany do dyspozycji dowódcy obrony wybrzeża.

1 września około godziny 16.00 okręty otrzymały sygnał „Rurko" - szyfr, który nakazywał otworzenie koperty, będącej w posiadaniu dowódcy, a oznaczonej tym słowem. Po otwarciu koperty, dowiedziano się, że był to rozkaz operacyjny, nakazujący postawienie zagrody minowej na godzinę 22.00. Cała flota z wyjątkiem okrętów podwodnych miała wziąć udział w wykonaniu tego rozkazu.

Około godziny 18.00 w odległości mniej więcej 3 mil morskich od Helu flotę zaatakowały nieprzyjacielskie bombowce. Głównym przedmiotem ataku był „Gryf" załadowany minami, na którego zrzucono większą ilość bomb różnej wielkości.

Po 20 minutach, gdy samoloty zrzuciły już swój zapas bomb i odleciały, dowódca kazał sprawdzić straty w ludziach oraz zameldować o stanie kadłuba, wręgów i o innych uszkodzeniach. W ludziach żadnych strat nie było. Niebo, które dotąd było bez-

chmurne powoli zaczęło się pokrywać chmurami. Podstawa chmur wynosiła około 700 m. Niebezpieczeństwo nowego nalotu minęło.

Na wyznaczonej pozycji okręty znalazły się trochę za wcześnie. Zaczęły więc one krążyć w wyznaczonym sektorze, mając załogę w stanie alarmu bojowego. Od szybkiego rozpoznania okrętów nieprzyjaciela zależeć mogły losy zgrupowania bojowego okrętów wojennych oraz losu bezbronnych stawiaczy min zajętych minowaniem.

Nagle - jednocześnie z kilku punktów obserwacyjnych „Wichru", przyszły meldunki: „Dwa niszczyciele, kąt kursowy 330°. Kąt biegu - lewo 90°", a za chwilę od dalmierza: „odległość 4500 m". Niszczyciele, idące w szyku torowym, zostały zauważone w świetle księżyca. Oficer artylerii, który od razu zaczął obserwację ruchu okrętów nieprzyjacielskich, zameldował: „szybkość ponad 20 węzłów. Przekaźniki w ruch". Zaraz motorki elektryczne przyrządów, przekazujących dane do dział zaczęły pracować. Lufy dział obróciły się w kierunku pierwszego z okrętów. Podano komendę: „Działo numer jeden przygotować pociski oświetlające!"

W świetle księżyca doskonale widać było okręt nieprzyjaciela, w odległości, która nie wymaga nawet wstrzeliwania się. Niestety jednak kapitanowi „Wichru" nie wolno było strzelać. Rozkaz operacyjny mówi jasno, że nie wolno zdradzać się ze swoją obecnością.

I znów „Wicher" krąży małym biegiem w małym sektorze,

chociaż niedaleko manewrują dwa nieprzyjacielskie niszczyciele.

Trudno jest jednym okrętem patrolować nawet na tak małym, bo tylko czterdziestomilowym odcinku między Helem, a Piławą.

Nagle meldunek: „Kąt kursowy 60°, krążownik typu „L". Krążownik idzie dużą szybkością w odległości 5000 m. Wszystkie lufy na celu. Aparaty torpedowe gotowe do strzału.

Załoga „Wichru" wie, że w tej pozycji, salwa torpedowa nie może chybić, że ten krążownik za chwilę mógłby być wrakiem, ale wie również, że krążownik nie mógł być bez osłony, więc nie byłby to koniec walki. Walka zdradziłaby od razu miejsce zagrody minowej.

Wicher przypływa na redę Helu zgodnie z rozkazem operacyjnym. Sygnalista melduje, że „Gryf" i trałowce w porcie. Wszyscy są bardzo zdziwieni, dlaczego tak wcześnie odpłynęły od zagrody minowej i już są w porcie. Okazuje się, że operacja minowania została odwołana. Wszyscy o tym wiedzieli tylko nie „Wicher". Łatwo można sobie wyobrazić, co myślał o tym dowódca i cała załoga „Wichru".

Tego samego dnia przybył na okręt oficer przysłany ze sztabu. Przywiózł on rozkaz, że „Wicher" ma wejść do portu, zgasić ogień pod kotłami i wyokrętować broń podwodną. Znaczyło to, że „Wicher" miał już tylko spełniać rolę pływającej baterii, broniącej Helu. Raz jeszcze dowódca „Wichru" musiał, nie biorąc pod uwagę swojego zdania, wykonać rozkaz. Tak się skończyła kariera ORP „Wicher" w drugiej wojnie światowej.

VOCABULARY

1.	zespół operacyjny zespołu, gen. s.	- task force
2.	proporczyk, m. proporczyka, gen. s.	- pennant
3.	rozpalić, p. rozpalać, i. rozpalę rozpalam rozpali rozpala	- to build a fire, to make a fire, to ignite, to fire up (a boiler)
4.	flota, f.	- fleet
5.	szyfr, m. szyfru, gen. s.	- code
6.	nakazywać, i. nakazać, p. nakazuję nakażę nakazuje nakaże	- to command, to order
7.	rozkaz operacyjny	- operational order
8.	zagroda minowa	- mine barrier
9.	główny, główna, główne	- main, chief, principal
10.	zrzucić, p. zrzucać, i. zrzucę zrzucam zrzuci zrzuca	- to drop
11.	kadłub, m. kadłuba, gen. s.	- hull, fuselage
12.	wręg, m. wręgu, gen. s.	- frame, rib
13.	bezchmurny, bezchmurna, bezchmurne	- cloudless
14.	powoli	- slowly
15.	podstawa chmur	- cloud base
16.	alarm bojowy	- action station
17.	rozpoznać, p. rozpoznawać, i. rozpoznam rozpoznaję rozpozna rozpoznaje	- to reconnoiter, to recognize, to discriminate

LESSON 117 (N)

18. zgrupowanie bojowe okrętów wojennych - task group

19. stawiacz min, m.
stawiacza min, gen. s. - minelayer

20. kąt kursowy - heading angle, relative bearing

21. kąt biegu - inclination

22. przekaźnik, m.
przekaźnika, gen. s. - relay, transmitter

23. motorek, m.
motorku, gen. s. - small engine

24. wstrzeliwać się, i.
wstrzeliwuję się
wstrzeliwuje się - to straddle, to zero in, to search

wstrzelać się, p.
wstrzelam się
wstrzela się

25. mały bieg - decreased speed, slow run

26. patrolować, i. (no perf.)
patroluję
patroluje - to patrol, to reconnoiter

27. aparat torpedowy - torpedo tube

28. chybić, p. chybiać, i.
chybię chybiam
chybi chybia - to miss

29. wrak, m.
wraka, gen. s. - wreck

30. reda, f. - road, roadstead

31. zgodnie - in compliance, in agreement, according to, in accordance

32. odwołać, p. - to call off, to cancel
odwołam
odwoła

odwoływać, i.
odwołuję
odwołuje

33. wyokrętować, p. (no imp.) - to disembark, to put ashore, to land
wyokrętuję
wyokrętuje

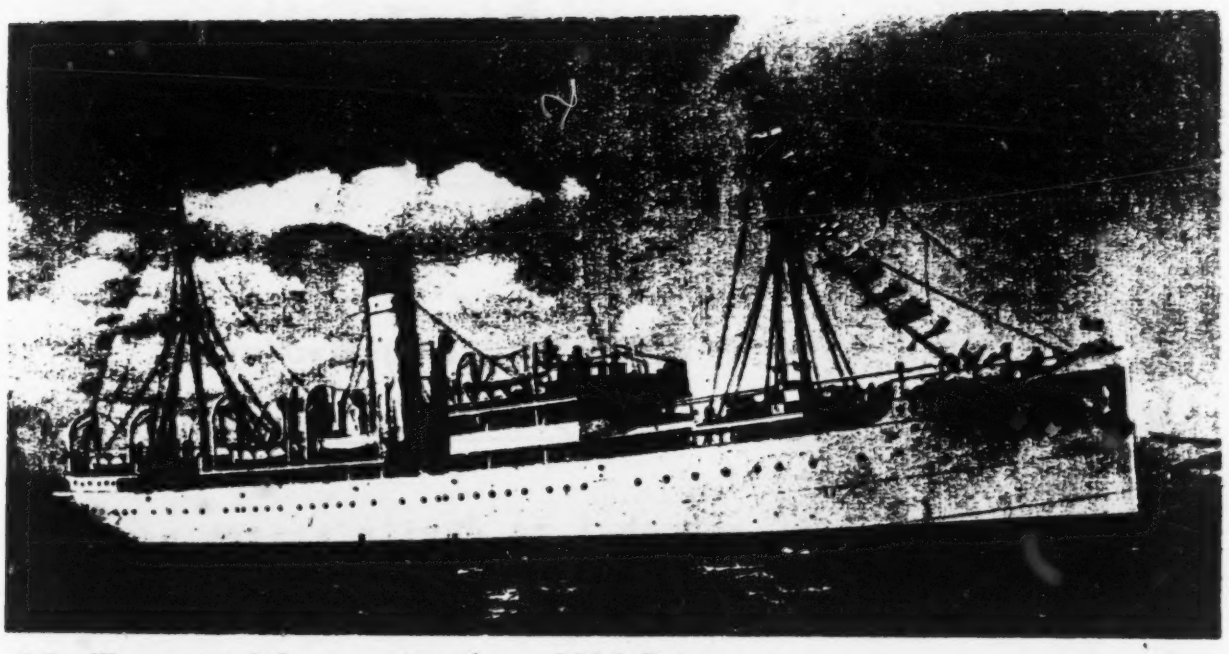

S/S „Warszawa" jeden z weteranów polskiej floty.

LESSON 118 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Oficer-mechanik stał przy kotle i nie mógł zrozumieć, co było powodem awarii.
2. Flotylla to dość duży zespół okrętów wojennych, zwłaszcza lekkich jak niszczyciele i trałowce.
3. W każdym porcie jest molo.
4. Jutro na zebraniu przemówi pani Walewska.
5. On zawsze gwiżdże sobie, kiedy bierze prysznic.
6. Cuma jest to lina, która służy do cumowania okrętów.
7. Odbijacz na ładowniku, to bardzo często stara opona samochodowa.
8. Falochron jest to ściana zrobiona często z kamienia, która chroni port przed falami z otwartego morza.
9. Zanurzymy łódź na czterdzieści metrów.
10. Próbne strzelanie z działka udało się.
11. Ten niszczyciel często eskortuje statki handlowe.
12. Frachtowiec jest to statek handlowy, który przewozi towary drogą morską.
13. Torpeda, to główna broń okrętów podwodnych.
14. W czasie sztormu statek przechyla się bardzo na prawą i lewą burtę.
15. Dał się słyszeć wybuch i za chwilę statek poszedł na dno.
16. Noc była ciemna i wachtowy nie zauważył okrętu npla.
17. Nie zmarznę, bo mam ciepły płaszcz.
18. Nie można było widzieć słońca, bo warstwa chmur była bardzo gruba.
19. Przed zanurzeniem okrętu podwodnego trzeba zamknąć właz.
20. Centrala, to kabina, w której znajduje się większość przyrządów potrzebnych do manewrowania okrętem.

21. Porucznik nie <u>zatrzaśnie</u> pokrywy włazu.

22. Spadłem z pierwszego piętra i poczułem <u>ból</u> w nodze.

23. Maszyna <u>zmiażdży</u> rękę człowiekowi, który nie uważa przy pracy.

24. Kiedy są duże fale, woda często <u>wlewa się</u> na pokład.

25. <u>Kiosk</u> na okręcie podwodnym znajduje się zwykle nad centralą.

26. On nie <u>zepchnie</u> tej paczki ze schodów.

27. Między środkowym a małym palcem jego ręki była <u>wyrwa</u>.

28. Pilot portowy wprowadza i <u>wyprowadza</u> okręty.

29. <u>Peryskopowa</u> głębokość wynosiła 10 metrów.

30. <u>Mat</u> Józef Przybyła dostanie wkrótce awans.

31. <u>Małżeństwo</u> ma swoje plusy i minusy.

91 99

LESSON 118 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Okręt podwodny U-372

W połowie stycznia U-372 wyszedł znowu w morze. Załoga była ta sama co w poprzednich rejsach.

W noc przed wyjściem w morze odbyło się większe picie w mesie. Następnego dnia marynarze zapakowali wszystkie swoje rzeczy.

Załoga załadowała się do autobusu, który ruszył w kierunku portu. Zatrzymał się on przed schronem okrętu podwodnego.

Załoga wniosła swoje osobiste rzeczy do okrętu, a potem wyszła na pokład. Oficer-mechanik i pierwszy oficer zameldowali dowódcy o gotowości swoich ludzi.

Pojawił się teraz dowódca flotylli. Kiedy dowódca okrętu, kapitan Werner, zameldował o gotowości, dowódca flotylli stojąc na molo przemówił do załogi. Po przemówieniu pierwszy oficer zagwizdał i rzucono cumy. Pierwsza wachta poszła na stanowiska, a reszta załogi stała w szeregu na pokładzie. Wciągnięto dziobowe i rufowe cumy, a potem odbijacze i okręt tyłem wypłynął powoli ze schronu.

Po wyjściu ze schronu okręt wykonał zwrot o 180 stopni. Potem minąwszy falochron wypłynął na otwarte morze. Liny cumujące złożono pod pokładem i przygotowano pokład do zanurzenia. Porucznik sprawdził robotę marynarzy, a potem przyjrzał się próbnemu strzelaniu z 20-milimetrowego działka i karabinów ma-

szynowych. Teraz wszyscy zeszli pod pokład, a porucznik zameldował dowódcy, że wszystko gotowe do zanurzenia.

W wyznaczonym punkcie eskortujący patrolowiec odpłynął od okrętu podwodnego w stronę portu. Okręt podwodny płynął kilka mil na powierzchni, po czym zanurzył się.

O zmierzchu piątego dnia po wyjściu w morze zobaczyli oni frachtowiec, około sześciu tysięcy ton, płynący z niewielką szybkością. W dwie godziny później torpeda trafiła statek w śródokręcie.

Frachtowiec zatrzymał się, ale nie widać było żadnego przechyłu. Dowódca polecił pierwszemu oficerowi wachtowemu wystrzelić drugą torpedę. W tej samej jednak chwili z kabiny radiowej przekazano wiadomość, że frachtowiec wysłał telegram „SOS, storpedowany przez okręt podwodny, tonę szybko" - podana była jego pozycja. Dowódca odwołał rozkaz wystrzelenia drugiej torpedy. Za chwilę frachtowiec przechylił się na lewą burtę, leżał na niej przez kilka minut po czym poszedł na dno.

Od tygodni sztormowa fala przewalała się przez pomost, na którym stali wachtowi. O północy i o godzinie czwartej, kiedy wachtowi schodzili pod pokład byli bardzo zmarznięci. Tylko raz załoga zobaczyła słońce nad warstwą chmur.

Pewnego dnia, kiedy pierwszy oficer stał na pomoście, krzyknął: „Zanurzenie alarmowe!" Dwaj wachtowi skoczyli do włazu. Pierwszy oficer zawołał „Zanurzenie" zanim centrala zgłosiła gotowość. Próbował on jeszcze zatrzymać pokrywę włazu, kiedy schodził w dół, ale pokrywa zatrzasnęła się. Pierwszy

oficer krzyknął z bólu. Jego palce zostały zmiażdżone między pokrywą, a brzegiem włazu. Z tego powodu pokrywa włazu nie została zupełnie zamknięta, a pierwszy oficer nie mógł wyciągnąć swoich palców. Okręt zanurzył się już dziobem i schodził pod wodę. Morze przelewało się już nad okrętem i woda zaczęła się wlewać przez właz kiosku na podłogę centrali.

Ludzie z załogi nie chcieli utonąć z powodu kilku palców. Jeden z ludzi w centrali zepchnął stopy pierwszego oficera z drabinki, pociągnął ze wszystkich sił i pierwszy oficer spadł do centrali. Jeden z marynarzy wspiął się na drabinkę i zamknął właz. Pierwszy oficer leżał na podłodze. Między środkowym a małym palcem jego ręki była wyrwa.

Okręt zszedł już na głębokość siedemdziesięciu metrów zanim oficer-mechanik wyrównał go. Kapitan dał rozkaz, żeby wyprowadzić okręt na głębokość peryskopową. Kiedy kapitan zapytał dlaczego zanurzono okręt, otrzymał odpowiedź, że z powodu zaobserwowanego samolotu.

Przenieśli pierwszego oficera do jego koi. Mat przyszedł i założył mu opatrunek na rękę. Kiedy skończył, został zwymyślany przez dowódcę za opuszczenie swojego stanowiska w zanurzeniu i bez zezwolenia.

W czasie obiadu oficer wachtowy miał przemówienie o niebezpieczeństwie małżeństwa dla marynarzy. Okazało się, że ślubna obrączka może zagrozić życiu pięćdziesięciu ludzi, a także gdyby pierwszy oficer nie nosił ślubnej obrączki, nie straciłby palców.

VOCABULARY

1.	oficer-mechanik		- engineer officer
2.	flotylla, f.		- fleet, flotilla
3.	molo, n.		- pier, dock
4.	przemówić, p. przemówię przemówi	przemawiać, i. przemawiam przemawia	- to speak, to deliver a speech, to address
5.	zagwizdać, p. zagwiżdżę zagwiżdże	gwizdać, i. gwiżdżę gwiżdże	- to whistle
6.	cuma, f.		- line, mooring
7.	odbijacz, m. odbijacza, gen. s.		- fender, padding, bumper
8.	falochron, m. falochronu, gen. s.		- breakwater
9.	zanurzyć, p. zanurzę zanurzy	zanurzać, i. zanurzam zanurza	- to submerge, to dive, to dip
10.	próbny, próbna, próbne		- trial, test (as adj.), tentative
11.	eskortować, i. (no perf.) eskortuję eskortuje		- to escort
12.	frachtowiec, m. frachtowca, gen. s.		- freighter, cargo boat
13.	torpeda, f.		- torpedo
14.	przechylić (się), p. przechylę (się) przechyli (się) przechylać (się), i. przechylam (się) przechyla (się)		- to heel, to tilt, to bank
15.	dno, n.		- bottom

LESSON 118 (N)

16. wachtowy, m. - watchman
wachtowego, gen. s.

17. zmarznąć, p. marznąć, i. - to freeze, to be cold
zmarznę marznę
zmarznie marznie

18. warstwa chmur - cloud layer

19. właz, m. - manhole, hatch, scuttle
włazu, gen. s.

20. centrala, f. - control room

21. zatrzasnąć, p. (no imp.) - to snap, to crash back into place
zatrzasnę
zatrzaśnie

22. ból, m. - pain
bólu, gen. s.

23. zmiażdżyć, p. miażdżyć, i. - to crush, to squash
zmiażdżę miażdżę
zmiażdży miażdży

24. wlewać (się), i. - to pour in
wlewam
wlewa (się)

wlać (się), p.
wleję
wleje (się)

25. kiosk, m. - conning tower
kiosku, gen. s.

26. zepchnąć, p. spychać, i. - to push down
zepchnę spycham
zepchnie spycha

27. wyrwa, f. - breach

28. wyprowadzić, p. - to bring out, to get a ship out to sea
wyprowadzę
wyprowadzi

wyprowadzać, i.
wyprowadzam
wyprowadza

29. peryskopowy, peryskopowa, peryskopowe - periscope (as adj.)

30. mat, m.
mata, gen. s. - Petty Officer 3rd Class

31. małżeństwo, n. - matrimony, marriage, wedlock

Dowódca kutra torpedowego celuje jak pilot — myśliwiec.

LESSON 119 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Prawie każdy milicjant ma gwizdek.
2. Mewa długo leciała za statkiem.
3. Józef już trzeci raz zdaje egzamin prawa jazdy, ale pewnie znowu nie zda.
4. Kapitan sam chciał sprawdzić sprawność załogi.
5. Niech pan określi dokładnie, gdzie znajduje się ten obóz.
6. Po południu nauczyciel poprawi egzaminy i obliczy stopnie.
7. Sternik steruje statkiem.
8. Trzeba zamknąć szczelnie okna, bo idzie burza z deszczem.
9. Ten szwajcarski zegarek ma doskonały mechanizm.
10. Manometr służy do mierzenia ciśnienia.
11. Były tak silne mrozy, że rurociąg w naszym miasteczku pękł.
12. Balast tego okrętu podwodnego wynosi 2 tony.
13. Kapitan okrętu podwodnego obserwował przez peryskop nieprzyjacielskie wybrzeże.
14. Stalowy zegarek jest zwykle tańszy od złotego.
15. Maria przekręci klucz w drzwiach i wejdzie do domu.
16. Podczas manewrów rozjemca musi znać zadania obu stron.
17. Zaraz rozłożę mapę na stole i pokażę ci, którędy pojedziemy.
18. Wspinając się na słup, Zygmunt zobaczył, że ostatni uchwyt był złamany.
19. To jest bardzo delikatny przyrząd.
20. Przestać wiosłować! Najmniejszy hałas zdradzi nasze położenie.

21. Zjeżdżaliśmy w dół z coraz większą szybkością.

22. Nie mogę rozwiązać tego zadania; jest ono zbyt skomplikowane dla mnie.

23. Usłyszawszy wybuch zbiegłem na dół i zobaczyłem, że jedna wyrzutnia była zniszczona.

24. Chronometr służy do mierzenia czasu.

25. Taki przyrząd nawigacyjny był używany sto lat temu; powinien być w muzeum a nie w kiosku.

26. Za chwilę dowódca znów pochyli się nad mapą i będzie wyznaczał marszrutę.

27. Trójkąt ma trzy kąty.

28. Wiatr pochylił wierzchołek drzewa.

29. Mechanizm sterowniczy przeprowadza torpedę pod kadłubem atakowanego okrętu.

30. Gdy torpeda trafiła okręt, nastąpił wybuch.

31. Odchylenie od normalnej wagi nie powinno przekraczać 5%.

32. Wiadomość o śmierci kolegi źle wpłynie na stan zdrowia chorego.

33. Niepowodzenie, jakie spotkało Józefa, zmartwiło jego rodzinę.

LESSON 119 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Atak torpedowy

Słychać było dzwonki i sygnały wewnątrz okrętu. „Alarm manewrowy!". Kilka gwizdków, cumy zwolniły okręt od nabrzeża. Między burtą a lądem zaczął się powiększać pas wody. Po kilkunastu minutach zarysy portu wojennego zostały za rufą. Okręt torpedowy „Mewa" szedł na pozycję.

Dowódca okrętu kpt. Rybka zdawał dziś egzamin z wyszkolenia załogi i przygotowania okrętu. Wynik dzisiejszego zadania - ataku torpedowego z zanurzenia - miał pokazać sprawność kilkudziesięcioosobowej załogi „Mewy".

Słychać komendę - Do zanurzenia!

Nawigator spojrzał na mapę. Pod wodą nie ma punktów orientacyjnych, a mimo to trzeba móc w każdej chwili określić pozycję okrętu. Danymi do obliczenia pozycji są szybkość i kąty kursowe sterników.

Właz szczelnie zamknięty. Ostatni schodzi do kiosku dowódca okrętu. Okręt buja się na krótkiej bałtyckiej fali. Z radiostacji wysłano do bazy meldunek o zanurzeniu.

W centrali znajdują się wszystkie mechanizmy do kierowania okrętem podwodnym.

Wskazówki manometrów zaczynają poruszać się. Słychać jak w rurociągach przepływa woda do balastów. Zanurzamy się!

Dowódca okrętu patrzy przez peryskop i widzi jak fala prze-

wala się przez dziób. Widać jak antena zanurza się w morzu. Antena jest to gruba lina stalowa. Po przekręceniu peryskopu o 180° widać jak rufę zalewają fale. Okręt był zanurzony poniżej głębokości peryskopowej.

Według obliczeń naszego nawigatora, okręt znajdował się już w sektorze działań. Niedaleko powinien znajdować się cel ataku - patrolowiec z rozjemcami na pokładzie.

- Na peryskopową!- dał rozkaz kpt. Rybka i rozłożył uchwyty peryskopu, żeby obserwować powierzchnię morza. Tylko on wie, co się dzieje na powierzchni. Cała załoga, oficerowie, podoficerowie i ponad pół setki marynarzy czekają na rozkazy człowieka przy peryskopie. Nie wolno nikomu z załogi opóźnić się z wykonaniem rozkazu. Odpowiedzialność każdego marynarza na okręcie podwodnym jest o wiele większa niż na innych okrętach.

Sprawność załogi ma jeszcze większe znaczenie w warunkach bojowych.

Od delikatnych ruchów sterów głębokościowych na dziobie i rufie okrętu zależy teraz, czy okręt wynurzy się cały i zdradzi swe położenie, czy tylko peryskop pokaże się nad powierzchnią. Oczy rozjemców patrzą teraz na morze. Również ścigacze okrętów podwodnych towarzyszące patrolowcowi mogłyby zauważyć okręt podwodny.

- Peryskop w dół!

Dowódca wykrył cel. Rozpoczął się atak torpedowy. Zaczyna się skomplikowane obliczanie współrzędnych ataku. Do chwili, kiedy torpeda opuści wyrzutnię, jest jeszcze sporo czasu, ale chwi-

LESSON 119 (N)

1a ta musi być już teraz ustalona.

- Na peryskopową!

Dowódca okrętu kręcąc peryskopem podaje nawigatorowi cyfry i dane. Jeszcze tylko kilka operacji dalmierzem i znów peryskop zostaje schowany. Czas mierzony jest chronometrem w kiosku dowódcy.

Nad przyrządami nawigacyjnymi w kiosku pochyliły się głowy dowódcy i nawigatora. W ciągu tych kilku minut obserwowania przez peryskop, dowódca zebrał dane co do odległości od okrętu, szybkości i kąta, pod jakim płynie okręt cel w stosunku do naszego kursu. Zaczyna się obliczanie trójkąta strzału. Na jednym wierzchołku trójkąta jest „Mewa", drugi wierzchołek to położenie celu w czasie strzału, a trzeci wierzchołek to punkt, w którym cel i torpeda powinny się spotkać.

- Uwaga na aparatach! Pal!

Lekki wstrząs kadłuba okrętu. Dwutonowa torpeda opuściła wyrzutnię wystrzelona ku celowi. Nastawiony na większą głębokość mechanizm sterowniczy powinien przeprowadzić torpedę kilka metrów pod kadłubem atakowanego patrolowca.

„Randka", jaką wyznaczył dowódca okrętu torpedzie i celowi powinna nastąpić punktualnie w ustalonym miejscu. Wszystkie odchylenia: źle obliczona odległość i szybkość celu, sekundowe opóźnienie strzału może wpłynąć na niepowodzenie.

O wyniku ataku załoga dowiedziała się od rozjemców, dopiero po skończeniu ćwiczeń.

LESSON 119 (N)

VOCABULARY

1. gwizdek, m. - whistle,(bootswain) pipe
   gwizdka, gen. s.

2. mewa, f. - seagull

3. zdawać egzamin, i. - to take an examination
   zdaję egzamin
   zdaje egzamin

   zdać egzamin, p. - to pass an examination
   zdam egzamin
   zda egzamin

4. sprawność, f. - efficiency

5. określić, p. - to determine, to define
   określę
   określi

   określać, i.
   określam
   określa

6. obliczyć, p. - to compute, to calculate, to evaluate, to figure out
   obliczę
   obliczy

   obliczać, i.
   obliczam
   oblicza

7. sternik, m. - helmsman, wheelman
   sternika, gen. s.

8. szczelnie - tightly, close

9. mechanizm, m. - mechanism
   mechanizmu, gen. s.

10. manometr, m. - pressure gauge, manometer
    manometra, gen. s.

11. rurociąg, m. - pipeline, piping, pipe
    rurociągu, gen. s.

12. balast, m. - ballast
    balastu, gen. s.

LESSON 119 (N)

13. peryskop, m. - periscope
peryskopu, gen. s.

14. stalowy, stalowa, stalowe - steel (as adj.)

15. przekręcić, p. - to turn
przekręcę
przekręci

kręcić, i.
kręcę
kręci

16. rozjemca, m. - umpire, referee, arbiter
rozjemcy, gen. s.

17. rozłożyć, p. - to spread, to open (the arms of a periscope)
rozłożę
rozłoży

rozkładać, i.
rozkładam
rozkłada

18. uchwyt, m. - grip, handle
uchwytu, gen. s.

19. delikatny, delikatna, delikatne - delicate, subtle, fine

20. zdradzić, p. - to betray
zdradzę
zdradzi

zdradzać, i.
zdradzam
zdradza

21. w dół - downward

22. skomplikowany, skomplikowana, skomplikowane - complicated

23. wyrzutnia, f. - launcher, chute

24. chronometr, m. - chronometer
chronometra, gen. s.

25. nawigacyjny, nawigacyjna nawigacyjne - navigational

26. pochylić się, p. - to lean, to stoop, to bow
pochylę się
pochyli się

pochylać się, i.
pochylam się
pochyla się

27. trójkąt, m. - triangle
trójkąta, gen. s.

28. wierzchołek, m. - apex, vertex, cusp, top
wierzchołka, gen. s.

29. sterowniczy, sterownicza, sterownicze - steering, control (as adj.)

30. nastąpić, p. - to take place, to happen, to succeed, to follow
nastąpię
nastąpi

następować, i.
następuję
następuje

31. odchylenie, n. - deviation, deflection, departure
odchylenia, gen. s.

32. wpłynąć, p. wpływać, i. - to influence, to affect, to bear upon
wpłynę wpływam
wpłynie wpływa

33. niepowodzenie, n. - failure, miscarriage

LESSON 120 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Stanowisko dowodzenia znajdowało się w nowoczesnym budynku.
2. Samolot szybko nabiera wysokości i wkrótce znajdzie się nad chmurami.
3. Słońce oświecało szczyt góry.
4. Wysokościomierz wskazywał, że byliśmy już na wysokości 1000 metrów.
5. Odrzutowiec MIG 22 jest bardzo szybki.
6. Myślałem, że kapitan zakotwiczy statek w Gdyni.
7. Już pierwsza seria z mojego KMu trafiła w cel.
8. Samolot schodzi lotem ślizgowym i pewno za chwilę będzie lądował.
9. Za trafionym samolotem ciągnęła się ciemna smuga.
10. Z okien palącego się domu wychodził czarny dym.
11. Dwumotorowy odrzutowiec npla przeleciał nad naszym stanowiskiem.
12. Celownik to jest przyrząd do celowania.
13. Zygmunt doskonale gra w pokera i nawet taki gracz jak Józef to słaby dla niego przeciwnik.
14. Był przypływ i już najwyższa przybrzeżna skała była pokryta wodą.
15. Widzę jak bombowiec nadlatuje nad most, zrzuca bomby i szybko nabiera wysokości.
16. Trafiony samolot spada jak kamień.
17. Komora bombowa była jeszcze zamknięta.
18. Angielskie okręty zatopiły niemiecki pancernik.
19. Nie jestem głodny, jedna kanapka na drugie śniadanie mi wystarczy.
20. Jedna torpeda lotnicza trafiła w górny pokład pancernika.

21. Pilot myśliwca widział już pokład lotniskowy, na którym miał wylądować.

22. Śmigłowiec to jest to samo, co helikopter.

23. Wczoraj zwiedzaliśmy polski statek szkolny.

24. Zygmunt uczy się równie dobrze jak Andrzej.

25. Krążownik jest bardziej zwrotny od pancernika.

26. Taktyka, jaką wojska niemieckie zastosowały w 1939 roku, nie była przedtem znana.

27. Popłyniemy jak tylko Wolski wypompuje wodę z łódki.

28. Nie widziałem dobrze twarzy pilota, bo osłona kabiny była zamknięta.

29. Nie mógł wystartować, bo prawa lotka była uszkodzona.

30. To jest jakaś pomyłka, powiedział Kowalski do kelnera, ja nie zamawiałem wina.

31. Woda była tak przeźroczysta, że chłopiec z łatwością znalazł wrzucony do jeziora pieniądz.

32. Widzieliśmy jak duży rekin podpływał do rannego marynarza.

33. Następnego dnia rano zobaczyliśmy Przylądek Dobrej Nadziei.

LESSON 120 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Bombardowanie portu wojennego

(Opowiadanie por. Sapińskiego)

Zawiadomiono nas, że w stronę portu wojennego zbliżają się samoloty nieprzyjaciela. Ze stanowiska dowodzenia wystrzeliła w górę czerwona rakieta. Po kilku minutach, ja i mój kolega por. Kulesza byliśmy już w powietrzu. Otrzymawszy przez radio rozkaz zaczęliśmy nabierać wysokości. Po chwili byliśmy nad szczytami chmur. Nasz wysokościomierz wskazywał 6 000 metrów. Zaraz potem przed nami z prawej zobaczyliśmy cztery nieprzyjacielskie odrzutowce. Leciały one wprost na port, gdzie znajdowały się nasze zakotwiczone okręty wojenne. Zawiadomiłem Kuleszę przez radio, że będę atakował. Dałem długą serię z karabinu maszynowego z bliska i prowadzący bombowiec zaczął lotem ślizgowym schodzić w dół ciągnąc za sobą smugę dymu. Przed sobą miałem już drugi dwumotorowy odrzutowiec. Kulesza walczył w tym czasie z trzecim samolotem nieprzyjaciela. W momencie, gdy miałem już w celowniku drugi bombowiec, poczułem nagle ostry ból w prawej nodze.

- Jestem ranny, pomyślałem.

Przeciwnik mój manewrował i unikał moich ataków. Nagle od strony słońca nurkują nieprzyjacielskie myśliwce. Mają przewagę wysokości i jest ich więcej. Patrzę w dół, pomiędzy bombowcami widzę wybuchy pocisków przybrzeżnej artylerii przeciwlotniczej.

Nieprzyjacielskie bombowce znalazły się teraz nad naszymi okrętami i zaczęły zrzucać bomby. Widać było, jak całe serie bomb spadały z otwartych komór bombowych w kierunku portu. Pierwsze bomby spadły o godzinie 7.55. W porcie stał jeden pancernik, jeden lotniskowiec i kilka krążowników. Okręty nie były na czas zaalarmowane i nie mogły się ruszyć. Kilka minut bombardowania wystarczyło, żeby kilka okrętów zostało trafionych. Torpedy lotnicze trafiły w pokład lotniskowy lotniskowca niszcząc jeden śmigłowiec. Statek szkolny stojący na redzie został trafiony i powoli przechylał się na bok. Grad bomb i torped spadał co chwila z samolotów nieprzyjaciela nadlatujących falami. Nalot, który tak nagle nastąpił, równie szybko się skończył. O godzinie 8.50 odleciały ostatnie bombowce nieprzyjaciela.

Niestety jednak myśliwce nieprzyjacielskie jeszcze zostały osłaniając odlatujące bombowce.

Z lewej strony, trochę niżej widzę nieprzyjacielskiego myśliwca, który szybko nabiera wysokości, żeby mnie zaatakować. Jestem pod ostrzałem mojego przeciwnika. Ma on lżejszą i zwrotniejszą maszynę i doskonale o tym wie. Strzela on krótkimi seriami. Jestem zły nie na przeciwnika, ale na tego, który zbudował mój samolot. Zwrotność mojego samolotu jest mniejsza niż maszyny nieprzyjaciela. Gdyby nie to, miałbym go już. A ja muszę go zestrzelić, bo jeśli nie, to on zestrzeli mnie. Wobec przewagi jego maszyny postanawiam zastosować jedną z dziwniejszych taktyk. Przeciwnik słabo strzela, wobec tego trzeba wy-

pompować mu amunicję. Skaczę mu przed nosem, a on strzela seriami. W końcu jego karabiny maszynowe w skrzydłach przestały strzelać.

Przechodzę do ataku. Parę razy mam go na celowniku, ale te chwile są zbyt krótkie, aby strzelać. Czekam. Moja maszyna jest cięższa, więc lepsza w nurkowaniu. Przeciwnik zobaczył w dole swoje bombowce wracające z nalotu, więc nurkuje za nimi.

Nurkuję za nim. Jestem szybszy w nurkowaniu. Jesteśmy nad zatoką. Robię lekki zwrot w lewo i z odległości stu metrów nareszcie krótkimi seriami strzelam.

- Dostał? Chyba tak. Dochodzę bliżej i strzelam seriami w osłonę jego kabiny. Widzę jak lewa lotka jego samolotu odleciała. Potem - wybuch. Jego maszyna rozlatuje się, a pilot skacze. Otwiera się spadochron. Ze zdziwieniem widzę, jak dwóch nieprzyjacielskich myśliwców strzela do ratującego się pilota. Pomyłka, biedny nie ma szczęścia, nawet jego koledzy do niego strzelają.

Krążę. Mój przeciwnik spada do morza. W pewnej chwili widzę, jak w przeźroczystej wodzie idą na niego dwa duże rekiny. Teraz idą ze wszystkich stron. Mój przeciwnik znika pod wodą. Odlatuję nad ląd. Nad brzegiem wita mnie nasza artyleria przeciwlotnicza. Schodzę nad samą ziemię. W oczach mam ciągle obraz człowieka i rekinów.

Lecę na północny zachód na przylądek, na którym jest moje lotnisko. Przede mną sto dwadzieścia kilometrów. Na niebie widzę czarne krzyżyki wracających naszych samolotów. Dolecę, czy nie? A tamten poszedł pod wodę.

LESSON 120 (N)

Przekrój torpedy

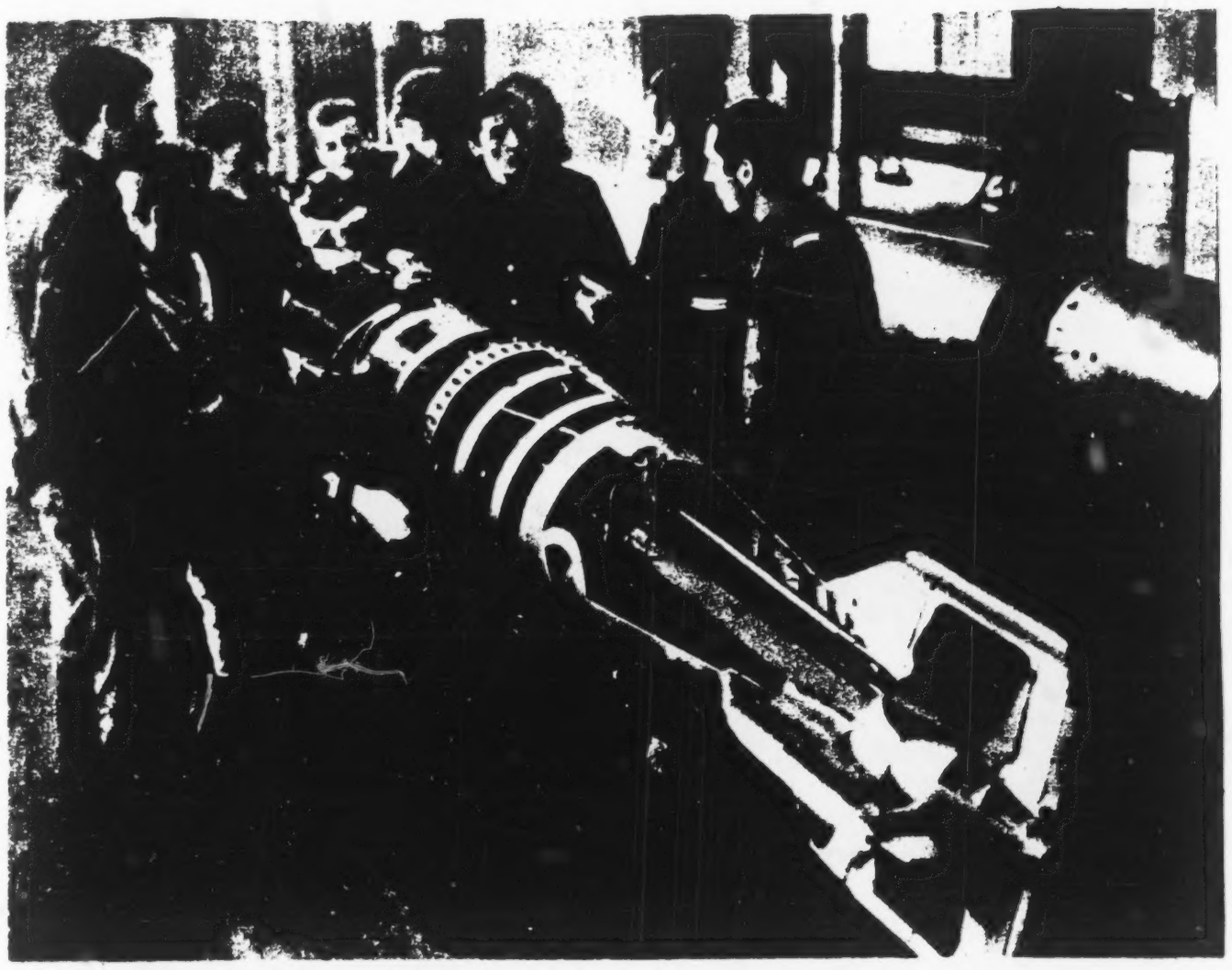

Jedyna okazja, aby zajrzeć do rozciętego brzucha torpedy i zobaczyć, jak to właściwie działa.

LESSON 120 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

(Reading Part)

Multiple Choice Statements
Based on Narration

Bombardowanie portu wojennego

(Opowiadanie por. Sapińskiego)

1. a) Zawiadomiono nieprzyjaciela, że w stronę portu wojennego zbliżają się nasze samoloty.
   b) Zawiadomiono port wojenny, że w naszą stronę zbliżają się samoloty nieprzyjaciela.
   c) Zostaliśmy zawiadomieni, że w stronę wojennego portu zbliżają się samoloty nieprzyjaciela.
   d) Zawiadomiliśmy nieprzyjaciela, że w stronę portu wojennego zbliżają się samoloty.

2. a) Ze stanowiska dowodzenia, na górze, wystrzeliła czerwona rakieta.
   b) Z góry na stanowisko dowodzenia wystrzeliła czerwona rakieta.
   c) Czerwona rakieta wystrzeliła w górę ze stanowiska dowodzenia.
   d) Czerwona rakieta wystrzeliła na górze stanowiska dowodzenia.

3. a) Ja i mój kolega por. Kulesza byliśmy w powietrzu i zaczęliśmy nabierać wysokości.
   b) Ja i kolega por. Kuleszy byliśmy w powietrzu i zaczęliśmy nabierać wysokości.
   c) Ja i kolega byliśmy w powietrzu, a por. Kulesza zaczął nabierać wysokości.
   d) Ja i por. Kulesza byliśmy w powietrzu, a kolega zaczął nabierać wysokości.

4. a) Będąc na wysokości 6 000 metrów nad szczytami chmur, nasz wysokościomierz już nic nie wskazywał.
   b) Będąc nad szczytami o wysokości 6 000 metrów, nasz wysokościomierz wskazywał wysokość chmur.
   c) Nasz wysokościomierz wskazywał 6 000 metrów, kiedy byliśmy nad szczytami chmur.
   d) Będąc nad szczytami chmur 6 000 metrów, wskazywaliśmy na wysokościomierz.

5. a) Wprost na port leciały cztery nieprzyjacielskie samoloty, gdzie nasze zakotwiczone okręty znajdowały się.
   b) Cztery nasze samoloty leciały wprost na port, gdzie znajdowały się nieprzyjacielskie zakotwiczone okręty wojenne.
   c) Cztery nieprzyjacielskie samoloty znajdowały się w porcie, gdzie stały zakotwiczone nasze okręty wojenne.
   d) Cztery nasze zakotwiczone okręty wojenne znajdowały się w porcie, nad które leciały nieprzyjacielskie samoloty.

6. a) Dałem długą serię z karabinu z bliska i prowadzący bombowiec zaczął ciągnąć w dół za sobą smugę dymu.
   b) Dałem z bliska serię z karabinu i schodząc w dół zacząłem ciągnąć za sobą smugę dymu.
   c) Prowadzący bombowiec dał długą serię z karabinu maszynowego i zaczął lotem ślizgowym schodzić w dół ciągnąc za sobą smugę dymu.
   d) Dałem serię z karabinu maszynowego i prowadzący bombowiec zaczął lotem ślizgowym schodzić w dół ciągnąc za sobą smugę dymu.

7. a) Kiedy przed sobą miałem już drugi odrzutowiec, Kulesza walczył w tym czasie z drugim samolotem nieprzyjaciela.
   b) Kiedy przed Kuleszą był już drugi dwumotorowy odrzutowiec, walczyłem w tym czasie z samolotem nieprzyjaciela.
   c) Kiedy przed sobą miałem już drugi dwumotorowy odrzutowiec, w tym czasie Kulesza walczył z samolotem nieprzyjaciela.
   d) Kiedy Kulesza miał przed sobą drugi odrzutowiec, walczyłem w tym czasie z dwumotorowym samolotem nieprzyjaciela.

8. a) Sapiński poczuł ostry ból w nodze, kiedy miał już w celowniku drugi bombowiec.
   b) W momencie, gdy Sapiński poczuł ostry ból w nodze, drugi bombowiec miał już go w celowniku.
   c) W momencie, gdy drugi bombowiec miał Sapińskiego w celowniku, poczuł on ostry ból w nodze.
   d) W momencie, gdy drugi pilot bombowca poczuł ostry ból w nodze, Sapiński miał go w celowniku.

9. a) Nasze bombowce znalazły się teraz nad nieprzyjacielskimi okrętami i zaczęły zrzucać bomby.
   b) Nieprzyjacielskie bombowce znalazły nasze okręty i zaczęły przed nimi zrzucać bomby.
   c) Nieprzyjacielskie bombowce, kiedy znalazły się nad naszymi okrętami, zaczęły zrzucać bomby.
   d) Nasze bombowce, kiedy znalazły się nad okrętami, zaczęły zrzucać bomby.

10. a) Widać było, jak całe serie otwartych komór bombowych spadały w kierunku portu.
    b) Widać było, jak całe serie bomb spadały w kierunku portu z otwartych komór bombowych.
    c) Widać było, jak całe serie bomb spadały z portu do otwartych komór.
    d) Widać było, jak całe komory bombowe spadały na otwarty port.

11. a) Wystarczyło kilka minut bombardowania, żeby kilka okrętów zostało trafionych.
    b) Wystarczyło kilka okrętów, żeby w kilka minut trafić w cel.
    c) Wystarczyło kilka minut, żeby okręty zaczęły bombardowanie.
    d) Wystarczyło kilka minut, żeby kilka okrętów zostało zbombardowanych.

12. a) Torpedy lotnicze ze śmigłowca trafiły w pokład lotniskowy niszcząc lotniskowiec.
    b) Torpedy z lotniskowca trafiły w jeden pokład śmigłowca niszcząc go.
    c) Torpedy lotnicze ze śmigłowca trafiły w lotniskowiec niszcząc jego pokład.
    d) Torpedy lotnicze trafiły w pokład lotniskowy lotniskowca i zniszczyły jeden śmigłowiec.

13. a) Statek szkolny, który stał na redzie, został trafiony i przechylał się powoli na bok.
    b) Statek, który przechylał się powoli na bok, nie stał na redzie, bo został trafiony.
    c) Statek szkolny, powoli przechylał się na boki, bo stał na redzie.
    d) Statek szkolny, trafiony w bok, przechylał się na redzie.

14. a) Z lewej strony, trochę niżej, nieprzyjacielski myśliwiec widzi Sapińskiego, który nabiera wysokości, żeby go zaatakować.
    b) Z lewej strony, trochę niżej, Sapiński nabiera wysokości, żeby zaatakować nieprzyjacielskiego myśliwca.
    c) Z lewej strony, trochę niżej Sapiński widzi nieprzyjacielskiego myśliwca, który nabiera wysokości, żeby go zaatakować.
    d) Z lewej strony nieprzyjacielski myśliwiec widzi Sapińskiego, który nabiera wysokości, żeby go zaatakować.

15. a) Sapiński jest pod ostrzałem przeciwnika, który doskonale wie o tym, że ma lżejszą i zwrotniejszą maszynę.
    b) Sapiński ma lżejszą i zwrotniejszą maszynę i jest pod ostrzałem przeciwnika, który doskonale o tym wie.
    c) Przeciwnik jest pod ostrzałem Sapińskiego, który ma lżejszą i zwrotniejszą maszynę i doskonale o tym wie.
    d) Przeciwnik jest pod ostrzałem Sapińskiego, który doskonale wie o tym,że Sapiński ma lżejszą i zwrotniejszą maszynę.

16. a) Sapiński jest zły na przeciwnika, ale i na tego, który zbudował jego samolot.
    b) Sapiński jest zły na przeciwnika, że zbudował jego samolot.
    c) Sapiński jest zły na tego, który zbudował jego samolot, a nie na przeciwnika.
    d) Sapiński jest zły, bo zbudował samolot dla swojego przeciwnika.

17. a) Sapiński miałby go już, gdyby nie to, że zwrotność samolotu Sapińskiego jest mniejsza niż maszyny nieprzyjaciela.
    b) Gdyby nie to, że zwrotność samolotu Sapińskiego jest większa niż maszyny nieprzyjaciela, to on miałby go już.
    c) Sapiński miałby go już, gdyby nie to, że zwrotność samolotu nieprzyjaciela jest mniejsza, niż maszyny Sapińskiego.
    d) Gdyby nie to, że zwrotność samolotu nieprzyjaciela jest mniejsza niż maszyny Sapińskiego, to nieprzyjaciel miałby go już.

18. a) Przeciwnik wracając z nalotu nurkuje w kierunku bombowców, które zobaczył w dole.
    b) Przeciwnik zobaczył w dole swoje bombowce wracające z nalotu, więc nurkuje w ich kierunku.
    c) Wracające z nalotu bombowce nurkują w kierunku przeciwnika, który zobaczył ich w dole.
    d) Wracające z nalotu bombowce zobaczyły w dole przeciwnika, który nurkuje w ich kierunku.

19. a) Sapiński robi lekki zwrot w lewo nad zatoką i z odległości dwustu metrów krótkimi seriami strzela.
    b) Sapiński w odległości stu metrów robi lekki zwrot w lewo i krótkimi seriami strzela.
    c) Sapiński, kiedy był nad zatoką, zrobił lekki zwrot w lewo i z odległości stu metrów strzelał krótkimi seriami.
    d) Sapiński, będąc nad zatoką strzela w lewo krótkimi seriami z odległości stu metrów.

LESSON 120 (N)

20. a) Sapiński dochodzi bliżej, strzela seriami i widzi, jak przeciwnik odleciał na lewo.
    b) Sapiński strzela seriami i widzi jak przeciwnik dochodzi bliżej, a potem odleciał w lewo.
    c) Przeciwnik dochodzi bliżej, strzela seriami i widzi jak lewa lotka samolotu Sapińskiego odleciała.
    d) Sapiński dochodzi bliżej, strzela seriami i widzi jak lewa lotka samolotu przeciwnika odleciała.

21. a) Maszyna przeciwnika odlatuje, a pilot skacze na spadochronie.
    b) Rozlatuje się maszyna przeciwnika, a pilot skacze na spadochronie.
    c) Maszyna przeciwnika rozlatuje się na spadochronie, a pilot skacze.
    d) Maszyna przeciwnika skacze, a spadochron pilota rozlatuje się.

22. a) Sapiński widzi ze zdziwieniem dwóch nieprzyjacielskich myśliwców strzelających do ratującego się pilota.
    b) Sapiński widzi, jak dwóch nieprzyjacielskich myśliwców strzela ze zdziwieniem do ratującego się pilota.
    c) Sapiński ze zdziwieniem widzi, jak dwóch nieprzyjacielskich myśliwców strzela do ratującego go pilota.
    d) Sapiński widzi ze zdziwieniem, jak ratujący się pilot strzela do dwóch nieprzyjacielskich myśliwców.

23. a) W pewnej chwili Sapiński widzi jak przeciwnik jego idzie w przeźroczystej wodzie na dwa duże rekiny.
    b) W przeźroczystej wodzie przeciwnik widzi dwa duże rekiny idące na Sapińskiego.
    c) Sapiński widzi dwa duże rekiny idące w przeźroczystej wodzie na jego przeciwnika.
    d) W przeźroczystej wodzie dwa duże rekiny widzą Sapińskiego idącego na przeciwnika.

24. a) Przeciwnik Sapińskiego odlatuje nad ląd.
    b) Sapiński odlatuje i znika nad lądem.
    c) Ląd znika pod wodą.
    d) Znika pod wodą przeciwnik Sapińskiego, a on odlatuje nad ląd.

25. a) Lecąc na przylądek, na którym jest jego lotnisko, Sapiński ma w oczach obraz człowieka i rekinów.
    b) Mając w oczach obraz lotniska, Sapiński leci na przylądek, na którym są rekiny i człowiek.
    c) Z obrazem rekinów i człowieka w oczach, Sapiński leci ze swego lotniska na przylądek.
    d) Z lotniska, na którym jest obraz człowieka i rekinów, Sapiński leci na przylądek.

Zadanie minowca

26. a) Po powrocie na swój minowiec stojący w Jastarni, Wolski zapoznał pozostałych dowódców i oficerów dwóch minowców z treścią rozkazu.
    b) Dowódcy i oficerowie pozostałych dwóch minowców zostali zapoznani przez Wolskiego, po jego powrocie do Jastarni, z treścią rozkazu.
    c) Dowódcy i oficerowie pozostałych dwóch minowców zapoznali Wolskiego, po jego powrocie na minowiec, z treścią rozkazu.
    d) Dowódcy i oficerowie pozostali w Jastarni zapoznali się z treścią rozkazu Wolskiego.

27. a) Długość mielizny blisko której przechodził minowiec wynosiła dwie trzecie długości okrętu.
    b) Minowiec wpadł na mieliznę i lewą burtą siadł na piasku.
    c) Minowiec zbyt blisko przechodził obok mielizny i prawą burtą siadł na piasku.
    d) Okręt siadł lewą burtą na piasku zaminowanej mielizny.

28. a) Nie robiąc hałasu, dowódca zmniejszył szybkość do 6 węzłów.
    b) Dowódca robił dużo hałasu, więc zmniejszono szybkość do 6 węzłów.
    c) Dowódca kazał zmniejszyć szybkość do 6 węzłów, aby silniki nie robiły zbytnio hałasu.
    d) Aby silniki zbytnio nie robiły hałasu, dowódca kazał zwiększyć szybkość do 6 węzłów.

29. a) Po wykonaniu przez okręty jednoczesnego zwrotu na 90° „Jaskółka" szła na czele szyku, a ostatnie miejsce w szyku zajęła „Czajka".
    b) Przed zakończeniem minowania okręty wykonały zwrot na 90° i ostatnie miejsce w szyku zajęła „Czajka", a na czele szła „Jaskółka".
    c) Kiedy „Czajka" zajmowała ostatnie miejsce w szyku, a „Jaskółka" szła na czele, okręty zakończywszy minowanie wykonały jednoczesny zwrot na 90°.
    d) Po wykonaniu przez okręty, na których czele szła „Jaskółka" zwrotu na 90°, zakończono minowanie.

LESSON 120 (N)

30. a) Okazało się, że po wyjściu w morze, przegapiliśmy akcję nieprzyjaciela.
b) Nieprzyjaciel przegapił naszą akcję, więc powrót był równie szczęśliwy jak wyjście w morze.
c) Nieprzyjaciel był również szczęśliwy, bo po wyjściu w morze przegapił naszą akcję.
d) Po powrocie okazało się, że przegapili wyjście w morze nieprzyjaciela.

VOCABULARY

1. stanowisko dowodzenia - control room, conning station, command post, control center

2. nabierać wysokości, i. - to climb, to gain altitude
   nabieram
   nabiera

   nabrać wysokości, p.
   nabiorę
   nabierze

3. szczyt (chmury), m - (cloud) top, peak
   szczytu, gen. s.

4. wysokościomierz, m. - altimeter
   wysokościomierza, gen. s.

5. odrzutowiec, m. - jet aircraft
   odrzutowca, gen. s.

6. zakotwiczyć, p. - to anchor
   zakotwiczę
   zakotwiczy.

   zakotwiczać, i.
   zakotwiczam
   zakotwicza

7. seria, f. - burst of fire, series, batch
   serii, gen. s.

8. schodzić lotem ślizgowym, i. - to glide
   schodzę
   schodzi

   zejść lotem ślizgowym, p.
   zejdę
   zejdzie

9. smuga (dymu) - trail (of smoke), tracer

10. dym, m. - smoke
    dymu, gen. s.

11. dwumotorowy, dwumotorowa, dwumotorowe (odrzutowiec) - twin (jet)

LESSON 120 (N)

12. celownik, m. - gunsight, aiming device, sight, collimator
    celownika, gen. s.

13. przeciwnik, m. - adversary, opponent, contestant
    przeciwnika, gen. s.

14. przybrzeżny, przybrzeżna, przybrzeżne - coastal

15. zrzucać, i. - to release, to drop, to throw off
    zrzucam
    zrzuca

    zrzucić, p.
    zrzucę
    zrzuci

16. spadać, i. - to fall
    spadam
    spada

    spaść, p.
    spadnę
    spadnie

17. komora bombowa - bomb bay

18. pancernik, m. - battle-ship
    pancernika, gen. s.

19. wystarczyć, p. wystarczać,i. - to be enough, to suffice, to be sufficient
    wystarczę wystarczam
    wystarczy wystarcza

20. torpeda lotnicza - aerial torpedo

21. pokład lotniskowy - flight deck

22. śmigłowiec, m. - helicopter
    śmigłowca, gen. s.

23. statek szkolny - training ship, trainer

24. równie - equally

25. zwrotny, zwrotna, zwrotne - maneuverable

26. taktyka, f. - tactics

27. wypompować, p. pompować, i. - to pump
wypompuję pompuję
wypompuje pompuje

28. osłona kabiny - canopy

29. lotka, f. - aileron

30. pomyłka, f. - mistake, error

31. przeźroczysty, przeźroczysta, przeźroczyste - transparent, translucent

32. rekin, m. - shark
rekina, gen. s.

33. przylądek, m. - cape
przylądka, gen. s.

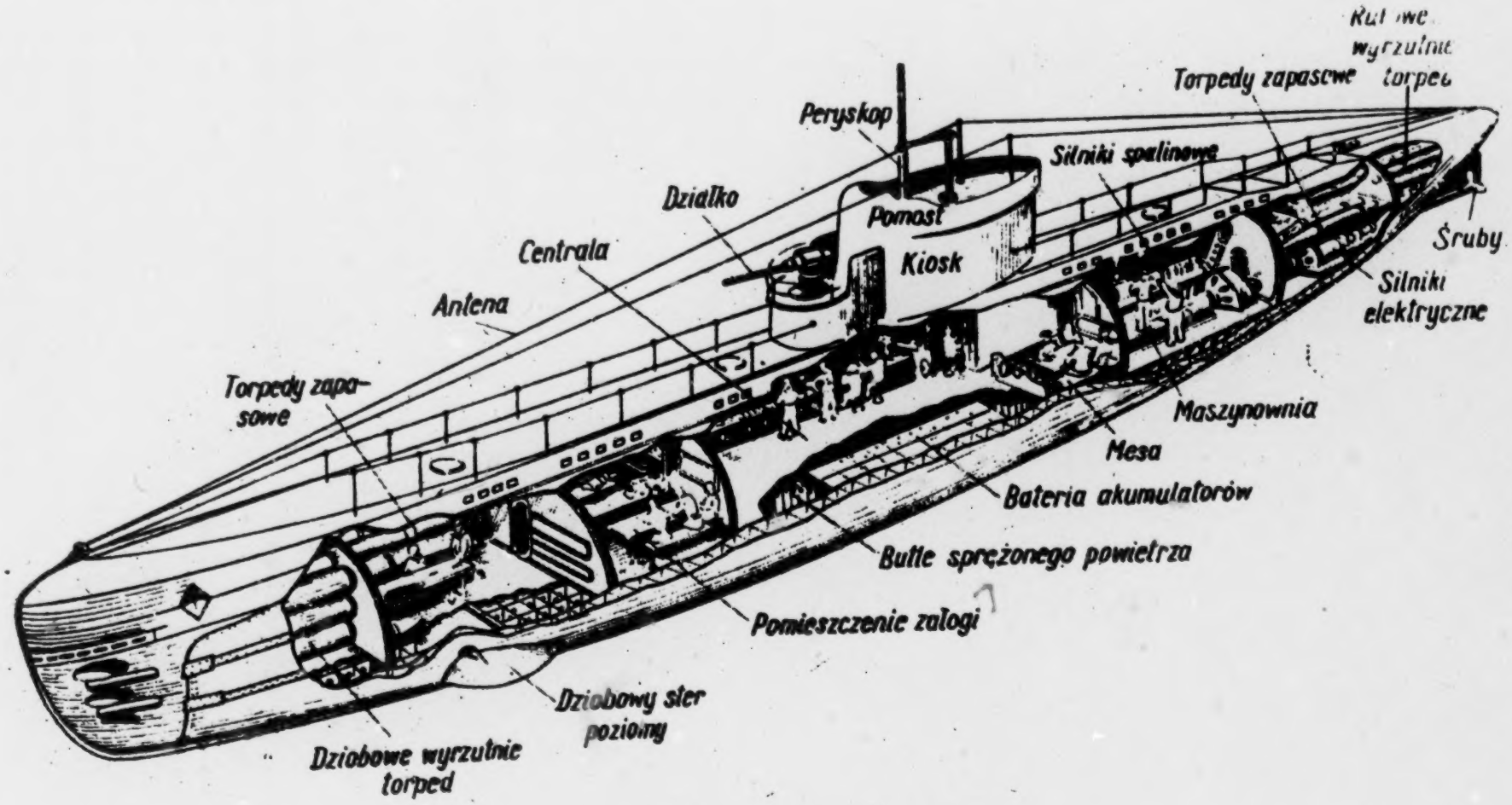

Przekrój okrętu podwodnego

122
130
151

PATTERN SENTENCES

1. Rumb jest to 1/32 koła, czyli 11 1/4 stopnia.
2. Nawigator pelenguje co dwie godziny.
3. Nie warto nic radzić Zygmuntowi, bo on zawsze lekceważy nasze rady.
4. Muszę dać aparat fotograficzny do naprawy, bo ciągle się zacina.
5. Pies uciekał ciągnąc za sobą łańcuch.
6. Mamy nadzieję, że burza niedługo się zakończy.
7. Trawler jest to rodzaj statku rybackiego.
8. Ten obrus jest brudny; zaraz ściągnę go ze stołu.
9. Czy masz jakiś brezent, żeby nakryć samochód?
10. W zimie śnieg pokryje pola i lasy.
11. Wnętrze mojego samochodu jest czerwone.
12. Zabezpieczę mój motocykl przed deszczem.
13. Starszy oficer stał na mostku i wydawał komendy.
14. On kupił te meble za namową swojej żony.
15. Kotwica służy do utrzymania statku na jednym miejscu.
16. Sążeń angielski ma dwa jardy.
17. Ta lina jest za słaba; boję się, że się urwie.
18. To jest za duży ciężar na moje siły.
19. Jeśli on utonął, to morze na pewno wyrzuci go na brzeg.
20. Steruj w lewo, bo nasza łódka osiądzie na mieliźnie.
21. Mielizna miała pół kilometra długości i 200 metrów szerokości.

LESSON 121 (N)

22. Dawno już deszcz nie padał, więc w ogrodzie jest bardzo sucho.

23. Statek „Mewa" wzywa przez radio pomocy.

24. Nie wiem czy ocalimy tych rozbitków.

25. W Gdyni znajduje się port wolnocłowy.

26. Wino to dobry trunek.

27. Sztormtrap wisiał za burtą.

28. Mam nadzieję, że on wyczuje sytuację i będzie wiedział, kiedy wykonać atak.

29. Teraz jest odpowiednia chwila, żeby przeprawić się przez rzekę.

30. On chwyci za karabin i będzie strzelał.

31. Jeśli on puści linę, to na pewno utonie.

32. Uważaj, bo dziecko wpadnie do wody.

33. Ona płacze, bo ją bardzo głowa boli.

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Awaria „Wisły"

(Opowiadanie marynarza Sęka)

„Wisła", mały statek handlowy o wyporności 700 ton, oprócz kompasu żadnych przyrządów nawigacyjnych nie posiadał. Sterowało się na rumby, a pelengowało się ręką. Załoga pełniła służbę na dwie wachty, po dwanaście godzin na dobę.

Po załadowaniu węgla w porcie, „Wisła" wyszła z portu w rejs, lekceważąc komunikaty meteorologiczne. Barometr spadł, wiatr zaczął wiać i sporo statków stało przy ujściu rzeki, czekając na lepszą pogodę.

Wiatr powoli, ale stale zwiększał się i w południe był już bardzo silny. Na pokładzie był węgiel na cztery metry wysokości. Od czasu do czasu zacinał się ster, gdyż kawałki węgla wchodziły do łańcucha sterowego. Pod wieczór, gdy było ciemno, wiatr doszedł do siły huraganowej i wiał z szybkością 80 mil na godzinę. Ogromne fale przewalały się przez statek. Widzialność była bardzo ograniczona.

Był to jeden z najsilniejszych jesiennych sztormów na Morzu Północnym. Po jego zakończeniu komunikaty doniosły o zatonięciu z całą załogą kilku trawlerów i statków handlowych. Razem zginęło ponad dwustu marynarzy. Ale o tym dowiedzieliśmy się dopiero później.

Mając wachtę od południa do szóstej, po zjedzeniu czegoś

zimnego, zszedłem do kabiny, żeby trochę odpocząć.

Przed północą marynarz, który przyszedł mnie budzić, powiedział, że kilka minut temu fala ściągnęła do morza drugiego oficera. O ratowaniu w tych warunkach nie można było myśleć. Stało to się, kiedy drugi oficer poszedł na rufę, żeby sprawdzić łańcuch sterowy.

Od chwili wyjścia z portu do południa następnego dnia nikt ani chwili nie spał. Trzeba było ratować siebie i statek.

Kiedy wyszedłem na wachtę o północy, prawie cały ładunek pokładowy został zrzucony falami do morza. Brezenty pokrywające luki zostały uszkodzone w kilku miejscach. Woda zaczęła się wlewać do wnętrza statku. Mimo wielkiego niebezpieczeństwa musieliśmy zejść na dół, by zabezpieczyć ładownie. Robota nie była łatwa. Przechyły dochodziły do czterdziestu stopni. Starszy oficer stał na mostku i od czasu do czasu, gdy nadchodziła większa fala, krzyczał „Uwaga"!

Przed świtem zobaczyliśmy światła latarni morskiej. Już było jasno, gdy fala zabrała z rufy marynarza. Był to młody, dwudziestoletni chłopak, bardzo dobry marynarz. Widzieliśmy tylko jego rękę nad falami, lecz nic pomóc nie mogliśmy. Po chwili poszedł na dno. Wiatr dryfował nas na ląd.

Kapitan, za namową starszego oficera, kazał rzucić obie kotwice z całą długością łańcuchów, po sto dwadzieścia sążni każdy. Statek stanął dziobem do fali i już wolniej posuwał się w kierunku lądu. Przy takiej fali kotwice wkrótce się urwały,

lecz łańcuchy swoim ciężarem kierowały dziób statku pod wiatr.

Dzięki Bogu, że statek nie został wyrzucony na ląd od strony otwartego morza, ale osiadł na mieliźnie za dwiema wyspami, w miejscu bardziej spokojnym. Dzięki wysokiemu stanowi morza, przeszliśmy przez takie miejsca, gdzie normalnie jest prawie sucho.

Już od paru godzin wzywaliśmy pomocy, wystrzeliwując rakiety. Przy takiej pogodzie pomoc jest prawie niemożliwa, to też nikt nie przyszedł nas ratować. Ale wiatr się zmniejszył. Byliśmy więc ocaleni. Zaczęliśmy pakować cenne dla nas rzeczy oraz dokumenty i pieniądze.

Drugi mechanik miał się ożenić po tej podróży, kupił więc po cenach wolnocłowych kilkadziesiąt butelek różnych trunków na swoje wesele. Nie mogąc tego zabrać, dawał każdemu, kto tylko chciał.

Po pewnym czasie od lądu przypłynęła pod burtę łódź ratunkowa z latarni morskiej na wyspie. Po kolei schodziliśmy do niej po sztormtrapie. To też nie było łatwe, bo łódź odchodziła na kilka metrów od burty, tak że trzeba było wyczuć moment odpowiedni do skoku. Jednego marynarza koledzy chwycili za nogi, a kiedy puścił sztormtrap głową wpadł do wody. Na szczęście zdążono wyciągnąć go na czas, bo inaczej mógłby mieć zmiażdżoną głowę między łodzią, a burtą „Wisły". Kiedy ostatni marynarz wszedł do wnętrza łodzi przez właz, zamknięto go szczelnie. Mieliśmy wrażenie, że jesteśmy w łodzi podwodnej.

LESSON 121 (N)

Wylądowaliśmy na wyspie w małej wiosce rybackiej. Gdy szliśmy razem główną ulicą, nas czternastu i jedna kobieta - żona kapitana, stojące przy drodze żony rybaków patrząc na nas płakały.

Pechowy tydzień

W kilkudniowym odstępie czasu zdarzyły się dwukrotnie dość rzadkie u naszych brzegów wypadki wejścia statku na mieliznę. Przyczyną były pomyłki nawigacyjne. W nocy z 21 sierpnia na 1 września brytyjski „Cormain" idący z ładunkiem węgla z Gdyni do Finlandii, wszedł na mieliznę na wysokości gdańskich Stogów. Dzięki sprawnej akcji ratowników z m/s „Tumak", niefortunny statek został szybko uwolniony. 5 września, także brytyjski, „Overseas Ambassador" zdążający do Gdyni z ładunkiem 33 tys. ton pszenicy kanadyjskiej wszedł na mieliznę na redzie portu gdyńskiego. Po przeprowadzeniu odlichtunku (na zdjęciu) na redzie statek zszedł z mielizny o własnych siłach.

VOCABULARY

1. rumb, m.
   rumba, gen. s. - rhumb, relative bearing by point and degree, compass point

2. pelengować, i.
   pelenguję
   pelenguje - to bear

3. lekceważyć, i.
   lekceważę
   lekceważy - to disregard, to neglect

   zlekceważyć, p.
   zlekceważę
   zlekceważy

4. zacinać się, i.
   zacinam się
   zacina się - to get jammed, to jam

   zaciąć się, p.
   zatnę się
   zatnie się

5. łańcuch, m.
   łańcucha, gen. s. - chain

6. zakończyć, p. kończyć, i.
   zakończę kończę
   zakończy kończy - to end, to finish

7. trawler, m.
   trawlera, gen. s. - trawler

8. ściągnąć, p. ściągać, i.
   ściągnę ściągam
   ściągnie ściąga - to pull down, to slip off

9. brezent, m.
   brezentu, gen. s. - tarpaulin

10. pokrywać, i. pokryć, p.
    pokrywam pokryję
    pokrywa pokryje - to cover, to lay

11. wnętrze, n. - inside, interior

LESSON 121 (N)

12. zabezpieczyć, p. - to protect against, to safeguard
zabezpieczę
zabezpieczy

zabezpieczać, i.
zabezpieczam
zabezpiecza

13. starszy oficer - first mate, chief officer, chief mate

14. za namową - on somebody's advice

15. sążeń, m. - fathom = 2 yards
sążnia, gen. s.

16. kotwica, f. - anchor

17. urwać, p. urywać, i. - to break off, to be off
urwę urywam
urwie urywa

18. ciężar, m. - weight, load
ciężaru, gen. s.

19. wyrzucić, p. wyrzucać, i. - to throw out, to throw away, to jettison
wyrzucę wyrzucam
wyrzuci wyrzuca

20. osiąść (na mieliźnie), p. - to run aground, to ground, to run ashore, to settle
osiądę
osiądzie

osiadać, i.
(not used)
osiada

21. mielizna, f. - shoal, bar

22. sucho - dry, dryly

23. wzywać, i. wezwać, p. - to call for, to call out, to summon
wzywam wezwę
wzywa wezwie

24. ocaleć, p. - to escape death, to be safe, to survive
ocaleję
ocaleje

25. wolnocłowy, wolnocłowa, wolnocłowe - duty-free

26. trunek, m.
trunku, gen. s. - drink, beverage

27. sztormtrap, m.
sztormtrapa, gen. s. - rope ladder, accomodation ladder

28. wyczuć, p. wyczuję wyczuje — wyczuwać, i. wyczuwam wyczuwa - to feel

29. odpowiedni, odpowiednie — odpowiednia, - suitable, appropriate, adequate, satisfactory

30. chwycić, p. chwycę chwyci — chwytać, i. chwytam chwyta - to get hold, to grab, to catch, to grasp

31. puścić, p. puszczę puści — puszczać, i. puszczam puszcza - to lose hold, to let go

32. wpaść, p. wpadnę wpadnie — wpadać, i. wpadam wpada - to fall into, to fall on, to run into

33. płakać, i. płaczę płacze — zapłakać, p. zapłaczę zapłacze - to weep

LESSON 122 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Teraz psy tropią zająca.
2. Ten robotnik uchyla się od pracy, kiedy tylko może.
3. Zarówno ojciec jak i matka powinni dawać dobry przykład dzieciom.
4. Ten człowiek z lornetką i aparatem fotograficznym to na pewno wycieczkowicz.
5. Moje stanowisko bojowe było na rufie.
6. Sprzęt hydroakustyczny służy do tropienia okrętów podwodnych.
7. Układ słoneczny obejmuje ziemię.
8. Echonamierzanie przeprowadza się za pomocą hydroakustycznych przyrządów.
9. Tu jest sektor przeszukiwań, w którym nasz okręt ma wykonać patrol.
10. Kabel to 1/10 mili morskiej.
11. Mam nadzieję, że wykryjemy ten okręt podwodny.
12. Sąd orzeknie, czyja to była wina.
13. Podczas egzaminu wykażę, co umiem.
14. Umiejętność pisania na maszynie jest potrzebna do otrzymania pracy w biurze.
15. Potężny wybuch wstrząsnął statkiem.
16. Zakładam, że pan umie mówić po polsku.
17. Rozgłośnia na tym statku jest zepsuta.
18. Za chwilę padnie komenda: pal!
19. Wyrzutnie do strzału wstępnie przygotować!
20. Wyrzutnie do strzału skutecznie przygotować!
21. Cisza pomaga w pracy.

22. W głębi morza są różne ryby.

23. Wyporność tego statku wynosi 560 ton.

24. Doktorzy zwalczają choroby zakaźne.

25. Torpeda to broń przeciwpodwodna.

26. Miotacz bomb głębinowych zaciął się.

27. Pojemność tego zbiornika wynosi dwieście litrów.

28. Tendencja rozwojowa śmigłowców ostatnio się bardzo zmieniła.

29. Każdy człowiek dąży do wolności.

30. „Zaraz zmniejszę szybkość lotu" - powiedział pilot.

31. Wymiar tej opony jest za mały.

LESSON 122 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Ścigacze okrętów podwodnych

Jesteśmy na ścigaczu okrętów podwodnych. Przed kilkunastu minutami opuściliśmy port wojenny. Jednostka płynie teraz tropić okręty podwodne nieprzyjaciela. Ten nieprzyjaciel to nasze okręty podwodne, które otrzymały zadanie uchylać się przed atakami ścigaczy.

Zarówno załogi okrętów podwodnych jak i ścigaczy będą się starały, aby jak najlepiej wykonać zadanie.

Prawą burtą mijamy statek, na którym są wycieczkowicze. Słyszymy przez głośnik statku objaśnienia o wyposażeniu i uzbrojeniu naszego okrętu. Statek przepływając koło nas, salutuje nasz okręt i banderę.

Po chwili usłyszeliśmy sygnały alarmowe. Marynarze pobiegli na stanowiska bojowe. Gdzieś w tym rejonie trzeba oczekiwać spotkania z podwodnym przeciwnikiem.

Stacje hydroakustyczne przygotować! Rozpocząć wachtę hydroakustyczną w układzie echonamierzania. Sektor przeszukiwań lewo 105 do zero, prawo 105 do zero. Zasięg 20 kabli.

Nawiązano kontakt z podwodnym przeciwnikiem. Dowódca przeprowadza szybkie obliczenia i wydaje rozkazy. Okręt podwodny nie czeka na nas. On wykrył nasz ścigacz i teraz robi co może, żeby uciec przed nami.

Ponieważ jesteśmy na pokładzie ścigacza, życzymy powodzenia załodze tego okrętu.

Atak się udał. Jak orzekli rozjemcy, gdyby okręt użył swej broni w momencie przez dowódcę ścigacza wybranym, okręt podwodny byłby zniszczony.

Płyniemy teraz na inny poligon, żeby załoga mogła na prawdę wykazać umiejętność wykorzystania potężnego uzbrojenia swej jednostki. Tam na poligonie nie ma już naszych okrętów podwodnych. W tym rejonie możemy użyć broni ścigacza. Teraz zakłada się, że okręt podwodny znajduje się pod ścigaczem.

Załoga wie już, że atakujemy okręt podwodny. Przez rozgłośnię okrętową padają nowe rozkazy:

- Kurs bojowy 060 stopni! Szybkość ataku 8 węzłów!

- Wyrzutnie do strzału wstępnie przygotować!

- Wyrzutnie do strzału skutecznie przygotować!

Chwila ciszy, a potem pada komenda:

- Pal!

Bomba głębinowa została wyrzucona. Gdyby w głębi był okręt podwodny zostałby zniszczony.

Podamy teraz kilka słów o ścigaczach.

Scigacze okrętów podwodnych mają zwykle od 250-500 ton wyporności. Ich głównym zadaniem jest wykrywanie i zwalczanie okrętów podwodnych. Ścigacze są wyposażone w silną artylerię, w środki wykrywania i w broń przeciwpodwodną. Artyleria ścigaczy składa się z dział kalibru 57 i 84 mm. W skład uzbrojenia wchodzą rakietowe miotacze bomb głębinowych.

Jednostka ognia na działo wynosi 400 pocisków. Pojemność magazynów wynosi przynajmniej cztery jednostki ognia. Ilość

członków załogi ścigaczy wynosi od 13 do 70. Szybkość ścigaczy wynosi około 40 węzłów.

Ogólne tendencje rozwojowe ścigaczy idą w kierunku powiększania szybkości i siły niszczącej uzbrojenia. Z drugiej strony dąży się do zmniejszenia wyporności i wymiarów oraz ilości załogi.

VOCABULARY

1. tropić, i. wytropić, p.
   tropię wytropię
   tropi wytropi
   - to track

2. uchylać się, i.
   uchylam się
   uchyla się
   uchylić się, p.
   uchylę się
   uchyli się
   - to avoid, to shirk, to evade, to decline

3. zarówno... jak i...
   - both... and...

4. wycieczkowicz, m.
   wycieczkowicza, gen. s.
   - excursionist, tourist

5. stanowisko bojowe
   - battle station

6. hydroakustyczny, hydroakustyczna, hydroakustyczne
   - sonar (as adj.)

7. układ, m.
   układu, gen. s.
   - system, agreement, arrangement

8. echonamierzanie, n.
   - acoustic sounding, echo sounding

9. sektor przeszukiwań
   - search sector, search area

10. kabel, m.
    kabla, gen. s.
    - 0.1 nautical miles, cable-length, cable

11. wykryć, p. wykrywać, i.
    wykryję wykrywam
    wykryje wykrywa
    - to detect

12. orzec, p. orzekać, i.
    orzeknę orzekam
    orzeknie orzeka
    - to decide, to rule, to pronounce

13. wykazać, p. wykazywać, i.
    wykażę wykazuję
    wykaże wykazuje
    - to demonstrate, to exhibit, to prove, to display

14. umiejętność, f.
    - skill, capacity

15. potężny, potężna, potężne
    - powerful, mighty

16. zakładać, i. założyć, p.
    zakładam założę
    zakłada założy
    - to assume, to establish, to install

LESSON 122 (N)

17. rozgłośnia, f. - public address system, 1-M.C. system, communicator, broadcasting station

18. paść, p. padnę padnie — padać, i. padam pada - to fall, to be uttered

19. wstępnie - preparatory (as adv.)

20. ...skutecznie przygotować - stand by to execute

21. cisza, f. - silence

22. w głębi - deep in
w głąb - deep into

23. wyporność, f. - displacement

24. zwalczać, i. zwalczam zwalcza — zwalczyć, p. zwalczę zwalczy - to fight against

25. przeciwpodwodny, przeciwpodwodna, przeciwpodwodne - anti-submarine (as adj.)

26. miotacz bomb głębinowych, m. miotacza, gen. s. - depth charge thrower

27. pojemność, f. - capacity

28. tendencja rozwojowa - evolutionary trend

29. dążyć, i. (no perf.) dążę dąży - to aim at, to strive after, to pursue

30. zmniejszyć, p. zmniejszę zmniejszy - to reduce, to decrease

zmniejszać, i. zmniejszam zmniejsza

31. wymiar, m. wymiaru, gen. s. - dimension, measurements

LESSON 123 (N)

PATTERN SENTENCES

1. O 13.28 zarządzono alarm bojowy.
2. Miner stał przy wyrzutni i czekał na rozkazy.
3. Pomost dowodzenia znajduje się zwykle na tyle okrętu.
4. Akurat w tym miejscu spotkałem go wczoraj.
5. Semafor to system sygnalizacji optycznej za pomocą dwóch ręcznych chorągiewek.
6. Na środku placu znajdowała się fontanna.
7. Ja nie powtórzę tego nikomu.
8. Pan Kowalski samodzielnie wykonał tę pracę.
9. Wynik egzaminu był zupełnie nieoczekiwany.
10. Za chwilę ogniomistrz odpali działo.
11. Nie mogłem strzelić, bo bezpiecznik mi się zaciął.
12. Zobaczysz jak wszyscy zadrżą, kiedy dowiedzą się, że pod tym budynkiem jest skład bomb.
13. Lotnicy wiedzieli, że nalot na silnie bronione miasto będzie niebezpieczny.
14. Saperzy eksplodują zostawione przez npla ładunki wybuchowe.
15. Starszy marynarz Rylski nigdy jeszcze nie widział takiej burzy.
16. Nagle, zza rogu domu wyskoczył mężczyzna z rewolwerem w ręce.
17. Jest wąż w tych krzakach, słyszę jak syczy.
18. Zaraz cofnę samochód, żebyś mógł wyjechać.
19. W tej sytuacji należy działać szybko.
20. Przed wejściem do portu zarzucimy kotwicę.

LESSON 123(N)

21. Nurek zbliżył się do zatopionego statku.

22. Nasz wypatrywacz zobaczył nagle peryskop okrętu podwodnego.

23. Starszy bosman Nowicki wstąpił do marynarki podczas Drugiej Światowej.

24. Widzę, jak przy pomocy dwóch marynarzy nurek nakłada ciężki skafander.

25. Strop pękł i bomba wpadła do morza.

26. Dając synowi rower, ojciec powiedział, że to jest nagroda za dobre stopnie.

27. Stalówka jest to lina zrobiona z cienkich drutów stalowych.

28. Pan Bednarski przywiązał konia do płotu.

29. Atmosfera to jest jednostka ciśnienia.

30. Na rozkaz „zbierać luz", marynarze zaczęli powoli wciągać linę.

31. Choroba nurkowa grozi nurkom, którzy zbyt szybko wychodzą z głębi na powierzchnię.

32. Zrobiło mi się słabo, czułem, że za chwilę stracę przytomność.

33. Komora ciśnień jest wyposażona w aparaty, przy pomocy których można w niej zwiększać lub zmniejszać ciśnienie.

34. Byliśmy 20 km od palących się lasów, ale wieczorem cały horyzont był czerwony.

LESSON 123 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Niewypał bomby głębinowej

Kiedy stacja hydroakustyczna przekazała wiadomość o wykryciu nieprzyjacielskiego okrętu podwodnego na flagowy okręt zespołu ścigaczy, zarządzono dla załogi alarm bojowy.

Szybko marynarze zajmowali przydzielone im stanowiska bojowe. Odległość między naszym ścigaczem a okrętem podwodnym w zanurzeniu zmniejszała się z każdą chwilą.

- Małą serię bomb na pierwszym i drugim pasie przygotować - dowódca dał rozkaz minerom czekającym na rufie ścigacza. Zbliżał się najważniejszy moment przygotowywanego przez zespół ataku. Z pomostu dowodzenia podano sygnał ostrzegawczy: Uwaga na bombach! Kiedy dokładnie obliczono, że ścigacze znajdują się akurat nad okrętem podwodnym przeciwnika, padł rozkaz: Pierwsza pal!, a potem: Druga pal!

Z powodu hałasu minerzy nie mogli usłyszeć wydanego rozkazu, więc jeden z sygnalistów po każdym „pal" opuszczał chorągiewki semafora w dół.

Słychać było wybuchy, a nad powierzchnią morza widać fontanny wody. Atak grupowy powtórzono, a potem każdy ze ścigaczy prowadził atak samodzielnie. Podczas gdy jeden ścigacz atakował przeciwnika, inny utrzymywał z nim kontakt za pomocą stacji hydroakustycznej.

Nagle stało się coś nieoczekiwanego. Na jednym z atakują-

cych okrętów nie odpaliła bomba głębinowa. Po zerwaniu drucików bezpiecznikowych bomba lekko zadrżała i została na wyrzutni.

Sytuacja była bardzo niebezpieczna. W każdej chwili ładunek mógł eksplodować na okręcie. Zgodnie z instrukcją zaczekano chwilę, a następnie próbowano znowu bombę odpalić. Kiedy jednak nie dało to wyniku, porucznik Korytko i starszy marynarz Wąsik podeszli do wyrzutni, aby bombę stamtąd usunąć. Gdyby w tym momencie nastąpiło odpalenie, obydwaj zginęliby, albo zostali ciężko ranni.

Kiedy oficer wyszedł zza osłony działka okrętowego, wydało mu się, że bomba syczy, cofnął się. Zaczekali oni chwilę i jeszcze raz podeszli do bomby. Kiedy dotknęli bomby, była ciepła. Sytuacja zmuszała do szybkiego działania. Wzięli więc oni bombę z wyrzutni na ręce i zaczęli nieść ją przez całą długość okrętu aż na rufę. To była ciężka praca, bo bomba ważyła ponad 50 kg. Tymczasem na ścigaczu wszyscy patrzyli na tych dwóch, którzy szli powoli w kierunku rufy. W końcu znaleźli się na rufie. Rzucili!

Ścigacz drżał, gdyż szedł „całą naprzód", żeby być jaknajdalej od wybuchu. Niestety bomba nie eksplodowała.

Po odpłynięciu od bomby na bezpieczną odległość, trzeba było zawiadomić okręt flagowy o sytuacji. Nie długo po tym nadszedł przez radio rozkaz, żeby ścigacz zarzucił kotwicę i czekał na nadejście okrętu ratowniczego z nurkami. Wypatrywacz ścigacza miał dokładnie wskazać miejsce, w którym bomba zatonęła.

Pół godziny po nadejściu okrętu ratowniczego, starszy bosman Józef Pruchnicki ubrany w skafander znajdował się na dnie Bałtyku szukając bomby, która musiała gdzieś być niedaleko.

Nagle nurek stanął, tuż obok niego leżała bomba. Starszy bosman Pruchnicki zaraz przekazał dobrą wiadomość: - Jestem koło bomby! - Podać strop ... Nurek znajdował się na głębokości 50 metrów. Dowódca okrętu tak się ucieszył tą wiadomością, że zaraz telefonicznie zawiadomił starszego bosmana, że otrzyma tygodniowy urlop w nagrodę.

Natychmiast opuszczono starszemu bosmanowi stalówkę, żeby mógł ją przywiązać do bomby. Wykonywanie pracy pod wodą, której ciśnienie wynosiło prawie 5 atmosfer jest bardzo męczące. Kilka minut przeszło, zanim Pruchnicki zauważył linę. Chwyciwszy ją przekazał telefonicznie: Zbierać luz! Wychodzę do góry! Trzymając w jednej ręce linę, którą przed tym przywiązał do bomby, zaczął powoli wychodzić na powierzchnię.

W połowie drogi poczuł silny ból prawej ręki. Pruchnicki wiedział, że to choroba nurkowa się zaczyna. Kiedy zobaczył, że bombę wyciągnięto już z morza na pokład, stracił przytomność. Obudził się dopiero w komorze ciśnień.

Niedługo potem przekazano z flagowego ścigacza rozkaz dowódcy zespołu: wracać do bazy! Daleko na horyzoncie ukazały się ciemne zarysy portu.

LESSON 123 (N)

VOCABULARY

1.	alarm bojowy		- battle alarm, action station
2.	miner, m. minera, gen. s.		- mine specialist
3.	pomost dowodzenia		- conning bridge
4.	akurat		- just
5.	semafor, m. semafora, gen. s.		- semaphore
6.	fontanna, f.		- fountain
7.	powtórzyć, p. powtórzę powtórzy	powtarzać, i. powtarzam powtarza	- to repeat
8.	samodzielnie		- single-handed (as adv.), alone, independently
9.	nieoczekiwany, nieoczekiwana, nieoczekiwane		- unexpected
10.	odpalić, p. odpalę odpali	odpalać, i. odpalam odpala	- to fire
11.	bezpiecznik, m. bezpiecznika, gen. s.		- safety device, fuse
12.	zadrżeć, p. zadrżę zadrży	drżeć, i. drżę drży	- to tremble, to shake, to quiver, to flutter
13.	niebezpieczny, niebezpieczna, niebezpieczne		- dangerous
14.	eksplodować, i. eksploduję eksploduje		- to explode
15.	starszy marynarz		- seaman apprentice
16.	zza		- from behind

17. syczeć, i. - to hiss, to fizzle
  syczę
  syczy

18. cofnąć (się), p. cofać (się),i. - to step back, to withdraw, to back
  cofnę (się) cofam (się)
  cofnie (się) cofa (się)

19. działać, i. zdziałać, p. - to act, to work, to operate
  działam zdziałam
  działa zdziała

20. zarzucić kotwicę, p. - to anchor
  zarzucę kotwicę
  zarzuci kotwicę

  rzucać kotwicę, i.
  rzucam kotwicę
  rzuca kotwicę

21. nurek, m. - diver
  nurka, gen. s.

22. wypatrywacz, m. - lookout

23. starszy bosman - Chief Petty Officer

24. skafander, m. - diving suit
  skafandra, gen. s.

25. strop, m. - sling
  stropu, gen. s.

26. nagroda, f. - reward, prize

27. stalówka, f. - wire rope

28. przywiązać, p. przywiązywać,i. - to attach, to fasten, to tie
  przywiążę przywiązuję
  przywiąże przywiązuje

29. atmosfera, f. - atmosphere

30. luz, m. - slack, clearance, backlash, play
  luzu, gen. s.

31. choroba nurkowa - bends, compressed-air illness

LESSON 123 (N)

32. stracić przytomność, p. - to black out, to lose consciousness
stracę
straci

tracić przytomność, i.
tracę
traci

33. komora ciśnień - compression chamber

34. horyzont, m. - horizon
horyzontu, gen. s.

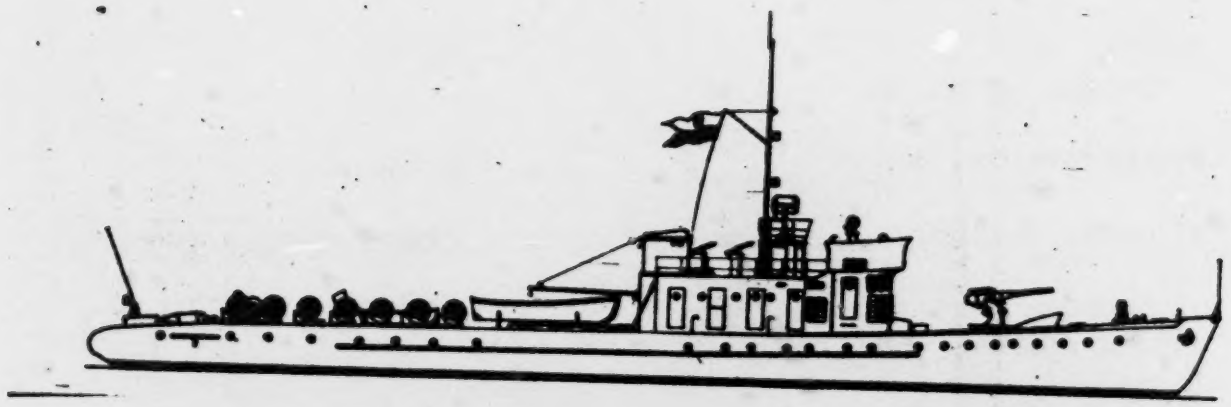

POLSKIE MINOWCE

(poławiacze i stawiacze min) były pierwszymi morskimi jednostkami wojennymi, które zbudowano w okresie międzywojennym w stoczniach krajowych. Sześć zbudowanych do wybuchu wojny okrętów nosiło nazwy: „Jaskółka" „Mewa", „Czajka", „Rybitwa", „Czapla" i „Żuraw". A oto ich główne dane i lata budowy: 1934—1939 r, stocznie w Gdyni i Modlinie; wyporność 183 (240) ton; szybkość 18—18 węzłów; uzbrojenie 1 działo 75 mm, 2 ciężkie karabiny maszynowe („Żuraw" i „Czapla" posiadały dodatkowo dwulufowy zajęczy karabin maszynowy plot.). Okręty mogły zabierać po 28—40 min oraz bomby głębinowe. Silniki Diesla 1040 KM; załoga 30 ludzi. Sylwetka przedstawia ORP „Mewa" około 1938 r.

154 661

LESSON 124 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Strzałka przechyłomierza stała na zerze.
2. On teraz nasłuchuje zagraniczne komunikaty.
3. Ocean jest większy niż morze.
4. Zygmunt ma dużą ilość książek o marynarce wojennej.
5. Tankowiec to statek przewożący paliwo.
6. Kapelusz Zosi wpadł do wody, ale zaraz go wyłowię.
7. Uciekając szeroką drogą bandyta nie ma gdzie się ukryć, więc tylko zygzakuje, żeby uniknąć ognia milicjantów.
8. Stępka łodzi została uszkodzona, gdy wpadliśmy na nadbrzeżne skały.
9. Oscylator służy do nadawania podwodnych sygnałów ostrzegawczych.
10. Nasłuch jest to śledzenie za pomocą specjalnych aparatów komunikatów radiowych i telefonicznych.
11. Fale rzucają statkiem jak piłką, w pewnej chwili widzę jak przechyłomierz wychyla się prawie 30° na burtę.
12. Był tak potężny szkwał, że wokoło okrętu widać było tylko ściany wody.
13. Komandor w marynarce odpowiada pułkownikowi w lotnictwie.
14. Jeśli wszyscy wycieczkowicze zbiorą się przy lewej burcie, łódź wywróci się.
15. Łódź była przeładowana i groziło jej zatonięcie.
16. Daj ścierkę, bo kawa z tej wywróconej filiżanki zaraz ścieknie na dywan!
17. Klapa zamknęła się za schodzącym do kiosku dowódcą okrętu podwodnego.
18. Milicja zaraz rozpędzi przyglądających się pożarowi ludzi.
19. Pan Karski ogłosi na zebraniu nowe zarządzenia dyrektora szkoły.

LESSON 124 (N)

20. Statek motorowy wiozący zaopatrzenie właśnie wpływa do portu.

21. Płomień jest to ogień, jaki widzimy nad palącym się przedmiotem.

22. Za 15 minut podminowany most wyleci w powietrze.

23. Chorąży Kowal dopiero od miesiąca służy na naszym okręcie.

24. Z maszynowni zameldowano, że z powodu wybuchu turbina została poważnie uszkodzona.

25. Zamiast słowa „moc" można często używać słowa „siła".

26. Przed komendą „pal" obsługa odbezpiecza torpedy.

27. Podsłuchowiec zameldował o zbliżaniu się okrętu podwodnego.

28. Żyrokompas jest to elektryczny kompas, który zawsze wskazuje prawdziwy kierunek północny,nawet na stalowym okręcie.

29. Wśród rozbitków było kilkoro małych dzieci.

30. Strzałka paliwomierza przesuwa się w lewo.

31. Gwałtowny wybuch wstrząsnął okrętem.

32. „Odbój" jest to komenda oznaczająca zakończenie alarmu bojowego na okręcie wojennym.

33. Zauważyłem, że odwrotna strona formularza nie została wypełniona.

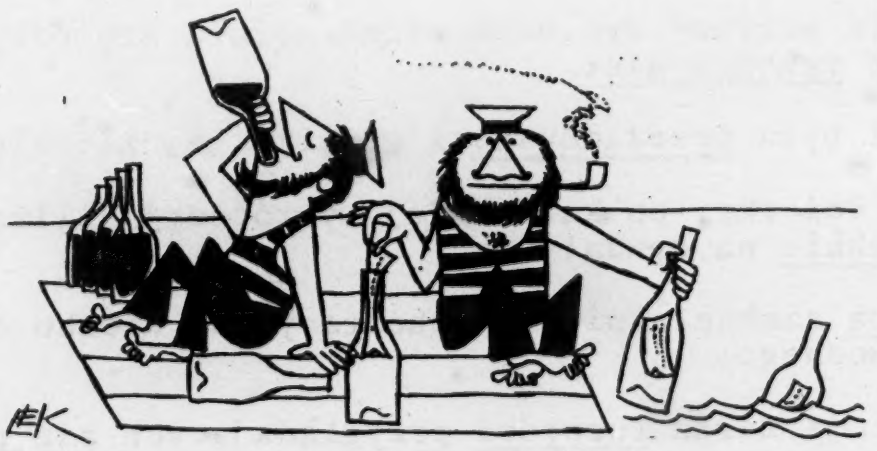

156 Na tratwie

LESSON 124 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Atak podwodny na konwój

Byliśmy daleko od brzegów Europy na pokładzie niszczyciela „Garland". Strzałka wskazań barometru poszła do góry, na pogodę. Konwój szedł z Ameryki do Anglii. Nasłuchiwaliśmy azdykiem, czy nie ukrywa się gdzieś nieprzyjacielski okręt podwodny.

Nieprzyjaciel wysłał na ocean duże ilości okrętów podwodnych, które atakowały słabo chronione konwoje. Mijaliśmy inne konwoje wiozące w ładowniach żywność i amunicję. Na pokładach widać było czołgi, ciężarówki i samoloty.

Dowódca naszego niszczyciela objął dowództwo nad całością eskorty. Dowódca dotychczasowej eskorty składającej się z dwóch uzbrojonych trawlerów podał, że poprzedniej nocy nieprzyjaciel zaatakował ich po raz pierwszy. Storpedowany został tankowiec. Wyłowiono dwudziestu trzech rozbitków. Zygzakując w dzień dla uniknięcia storpedowania, zbliżaliśmy się do Anglii.

Barometr znów opadł. Rosła fala. Dziób Garlanda wyrzucany falą do góry pokazywał czerwono malowaną stępkę.

Dowódca rozkazał wciągnąć oscylator azdyku do środka, żeby się nie odłamał. Przerwaliśmy nasłuch podwodny. Przechyłomierz wychylał się po dwadzieścia siedem stopni na burtę. Obsługi dział na pokładzie z powodu szkwału nie mogły obserwować morza. Uważały one tylko, żeby nie wylecieć za burtę.

LESSON 124 (N)

- Działa! - wołał przez telefon zastępca dowódcy okrętu (ZDO) - meldować czy nikt nie wyleciał za burtę!

- Działo 2. Wszyscy są!

- Działo 3. Wszyscy są. Celowniczy Kos ma palec złamany.

- Dalmierz - mówił dowódca - policzcie statki.

- Tak jest, panie komandorze. Po chwili - Dalmierz - pomost! Melduję, że jest trzydzieści sześć sztuk, panie komandorze.

- Cztery utonęły - powiedział zastępca. Fala wywróciła je. Wszystkie statki są przeładowane. Trochę więcej wody na pokładzie i statek idzie na dno. Fala nie zdąży ściec przez klapy.

Nareszcie skończył się sztorm. Wiedzieliśmy, że w nocy muszą przyjść ataki. Sztorm rozpędził okręty podwodne, które na pewno zbiorą się do wieczora, gdzieś na naszej drodze.

Po kolacji działa 1, 3 i 4 załadowano pociskami półpancernymi a numer 2 - oświetlającymi. Ogłoszono alarm bojowy. Krótko po zachodzie słońca, z tyłu konwoju zobaczyliśmy czerwoną rakietę. Oznaczało to „Jestem storpedowany, tonę!" Za nią poleciała druga. To dwa statki motorowe wiozące sprzęt wojenny zatonęły.

Po chwili zobaczyliśmy czerwono-zielony płomień na horyzoncie. Trafili tankowiec wiozący benzynę. Załoga nie miała czasu wystrzelić czerwonej rakiety.

Tam pomoc była niepotrzebna. Wszyscy wylecieli w powietrze.

- Zaczyna się - powiedział chorąży.

W maszynowni zwiększono obroty turbin. Płynęliśmy pełną mocą na miejsce ataku. Padły rozkazy, żeby na rufie odbezpieczyć bomby głębinowe.

W małej kabinie, prawie na samym dnie okrętu, siedzieli podsłuchowcy ze słuchawkami na uszach. Bosmat Lubicki siedział nad repetytorem żyrokompasu, badał każdy sektor morza. Słyszał różne hałasy, ale wśród nich był jeden obcy, który stale przesuwał się na lewo. Natychmiast kazał zatelefonować na podsłuchpomost, że ma echo w namiarze: zero sześć zero czerwone. Zbliża się. - Echo zero dwa zero! - Echo zero jeden zero. Podsłuchowcy usłyszeli teraz głos: Pomost-podsłuch! Uwaga! Rzucamy bomby! - Pal!

Bomby wpadły do wody. Okręt skoczył gwałtownie do góry. Wstrząs. Wybuch. Lubicki liczył. Po dwunastej bombie bosmat Lubicki nałożył słuchawki. Natychmiast kazano mu meldować, czy słyszy echo. Z prawej burty - cisza. Z lewej - tylko hałasy śrub konwoju. Zaraz zameldował, że nie ma echa!

Obserwatorzy liczyli statki. Zostało trzydzieści. Reszta poszła na dno.

Dwa długie dzwonki podały odbój. Byliśmy zmęczeni. W kabinie piliśmy gorącą herbatę. Myśleliśmy o marynarzach, dla których ta noc była ostatnia.

Nowy dzień minął spokojnie. Pod wieczór na niebie pojawiły się angielskie myśliwce. Konwój dochodził do celu.

159

LESSON 124 (N)

Statki wejdą do portów. Wyładują sprzęt wojenny, zapasy. My odbierzemy amunicję, bomby głębinowe i znów popłyniemy. Tym razem w <u>odwrotnym</u> kierunku.

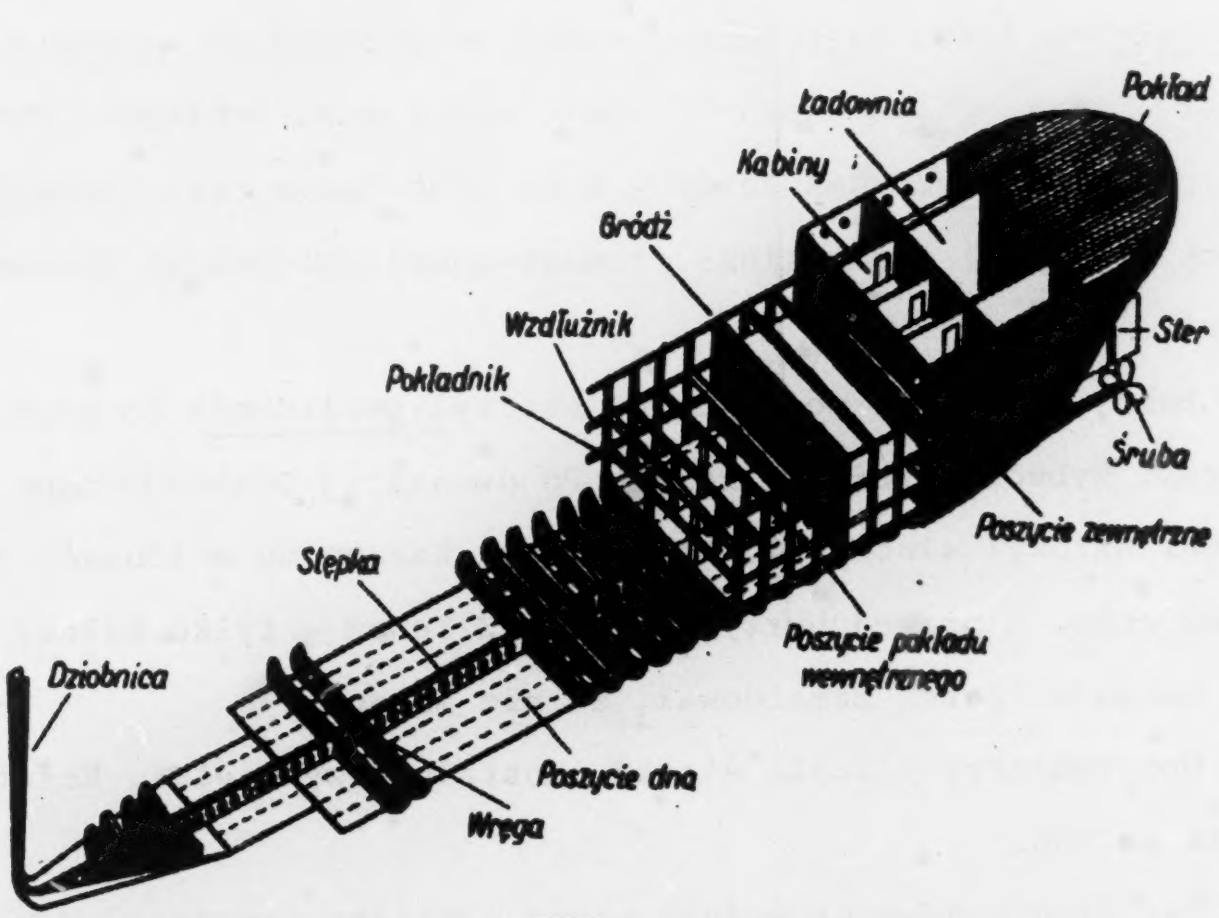

Przekrój kadłuba statku

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

(Reading Part)

Multiple Choice Statements
Based on Narration

Atak podwodny na konwój

1. a) Nasz konwój szedł z Anglii do Ameryki i byliśmy jeszcze daleko od brzegów Europy.
   b) Nasz konwój szedł z Europy do Ameryki i byliśmy już daleko od brzegów Europy.
   c) Nasz konwój idący do Anglii i Ameryki był daleko od brzegów Europy.
   d) Nasz konwój idący do Anglii z Ameryki był daleko jeszcze od brzegów Europy.

2. a) Okręty podwodne nieprzyjaciela były słabo chronione.
   b) Konwoje były atakowane przez okręty podwodne nieprzyjaciela.
   c) Nieprzyjaciel wysłał na ocean duże okręty podwodne.
   d) Słabe okręty podwodne atakowały konwoje.

3. a) Mijaliśmy inne konwoje w ładowniach.
   b) Inne konwoje wiozły czołgi, samoloty i ciężarówki na pokładach.
   c) Na pokładach inne konwoje wiozły amunicję i żywność.
   d) Konwoje, które mijaliśmy, wiozły ciężarówki, samoloty i czołgi w ładowniach.

4. a) Poprzedniej nocy nieprzyjaciel zaatakował po raz pierwszy.
   b) Dwa trałowce po raz pierwszy zaatakowały nieprzyjaciela poprzedniej nocy.
   c) Dotychczasowy dowódca podał, że nieprzyjaciel zaatakował trałowce.
   d) Dowódca dotychczasowej eskorty podał po raz pierwszy, że nieprzyjaciel zaatakował trałowce poprzedniej nocy.

5. a) Jeden tankowiec wyłowił dwudziestu trzech storpedowanych rozbitków.
   b) Dwudziestu trzech rozbitków storpedowało jeden tankowiec.
   c) Wyłowiwszy dwudziestu trzech rozbitków, storpedowano jeden trałowiec.
   d) Storpedowany został tankowiec, dwudziestu trzech rozbitków wyłowiono.

LESSON 124 (N)

6. a) Garland wyrzucał do góry fale.
   b) Czerwono malowana stępka była wyrzucana falą.
   c) Dziób Garlanda pokazywał czerwono malowaną stępkę.
   d) Garland był wyrzucany falą do góry.

7. a) Na rozkaz dowódcy wciągnięto oscylator azdyku do środka.
   b) Aby oscylator azdyku nie odłamał się, dowódca rozkazał wciągnąć go do środka.
   c) Aby azdyk oscylatora nie odłamał się, dowódca kazał wciągnąć go do środka.
   d) Dowódca rozkazał wciągnąć do środka odłamany oscylator azdyku.

8. a) Był szkwał i obsługi dział wyleciały za burtę.
   b) Obsługi dział obserwowały morze, żeby nie wylecieć za burtę.
   c) Obsługi uważały, żeby działa nie wyleciały za burtę.
   d) Obsługi dział nie mogły obserwować morza i uważały, aby nie wylecieć za burtę.

9. a) Przechyłomierz wychylał się za burtę.
   b) Przechyłomierz wychylał się za burtę po dwadzieścia siedem stopni.
   c) Przechyłomierz wychylał się siedem stopni na burtę.
   d) Przechyłomierz wychylał się na burtę po dwadzieścia siedem stopni.

10. a) Komandor melduje na pomost, że przez dalmierz widzi trzydzieści sześć sztuk, i że cztery utonęły.
    b) Pomost melduje komandorowi, że przez dalmierz widzi trzydzieści sześć sztuk, a cztery utonęły.
    c) Dalmierz melduje komandorowi na pomost, że cztery sztuki utonęły, a jest trzydzieści sześć.
    d) Dalmierz melduje na pomost, że komandor widzi trzydzieści sześć sztuk, a cztery utonęły.

11. a) Fala wywróciła przeładowany statek, na pokładzie którego było trochę więcej wody, i który poszedł na dno.
    b) Fala wywróciła statek przeładowany, bo na dnie było trochę wody.
    c) Na dnie statku było trochę wody, więc fala wywróciła ten statek.
    d) Statek był przeładowany wodą, więc poszedł na dno.

12. a) Sztorm, gdzieś na naszej drodze, na pewno rozpędzi okręty podwodne do wieczora.
    b) Okręty podwodne rozpędzone przez sztorm, na pewno do wieczora zbiorą się gdzieś na naszej drodze.
    c) Sztorm na pewno rozpędzi okręty podwodne, które zbiorą się na naszej drodze.
    d) Do wieczora okręty podwodne zbiorą się na naszej drodze i rozpędzą sztorm.

13. a) Alarm bojowy ogłoszono po załadowaniu trzech dział pociskami półpancernymi, a jednego działa pociskiem oświetlającym.
    b) Po kolacji załadowano trzy działa pociskami oświetlającymi, a jedno działo pociskiem półpancernym, a potem ogłoszono alarm bojowy.
    c) Po ogłoszeniu alarmu bojowego załadowano trzy działa pociskami półpancernymi, a jedno działo pociskiem oświetlającym, a po kolacji ogłoszono to.
    d) Kiedy ogłoszono alarm bojowy trzy działa załadowano po kolacji pociskami półpancernymi, a jedno działo pociskiem oświetlającym.

14. a) Krótko po zachodzie słońca, zobaczyliśmy z tyłu konwój, a nad nim czerwoną rakietę.
    b) Krótko po zachodzie słońca, zobaczyliśmy czerwoną rakietę z tyłu konwoju.
    c) Krótko po zachodzie słońca, konwój zobaczył z tyłu czerwoną rakietę.
    d) Z tyłu zobaczyliśmy konwój, a krótko po zachodzie słońca widać było czerwoną rakietę.

15. a) Kiedy zobaczyliśmy nieprzyjaciela, który trafił tankowiec wiozący benzynę, na horyzoncie widać było czerwono-zielony płomień.
    b) Kiedy wiozący benzynę tankowiec wyleciał w powietrze, na horyzoncie zobaczyliśmy czerwono-zielony płomień.
    c) Zobaczyliśmy kiedy nieprzyjaciel trafił tankowiec wiozący benzynę, bo na horyzoncie zobaczyliśmy czerwono-zielony płomień.
    d) Zobaczyliśmy czerwono-zielony płomień na horyzoncie, kiedy nieprzyjaciel trafił tankowiec wiozący benzynę.

163

LESSON 124 (N)

16. a) W maszynowni zmniejszono obroty turbin, żeby pełną mocą płynąć na miejsce ataku.
    b) Żeby w maszynowni zwiększyć obroty turbin, zaczęto płynąć pełną mocą na miejsce ataku.
    c) Na miejscu ataku, w maszynowni zwiększono obroty turbin, żeby móc płynąć pełną mocą.
    d) Żeby pełną mocą płynąć na miejsce ataku, w maszynowni zwiększono obroty turbin.

17. a) Podsłuchowcy siedzieli ze słuchawkami na uszach w małej kabinie, prawie na samym dnie okrętu.
    b) Podsłuchowcy siedzieli ze słuchawkami na uszach w małym okręcie podwodnym prawie na samym dnie.
    c) Prawie na samym dnie statku były słuchawki i tam siedzieli podsłuchowcy.
    d) Mały okręt podwodny siedział prawie na dnie, a podsłuchowcy mieli słuchawki na uszach.

18. a) Bosmat Lubicki badał każdy sektor morza, siedząc nad repetytorem żyrokompasu.
    b) Każdy sektor morza został zbadany przez bosmata Lubickiego repetytorem żyrokompasu.
    c) Każdy repetytor żyrokompasu może zbadać sektor morza wyznaczony bosmatowi Lubickiemu.
    d) Sektor morza wyznaczony przez bosmata Lubickiego został zbadany przez repetytor żyrokompasu.

19. a) Bosmat słyszał, że obce hałasy wśród wielu innych przesuwały się na lewo.
    b) Bosmat słyszał różne hałasy, które stale przesuwały się na lewo wśród innych hałasów.
    c) Bosmat słyszał różne hałasy przesuwające się na lewo wśród innych hałasów.
    d) Bosmat słyszał różne hałasy, ale jeden był obcy wśród nich, który stale przesuwał się na lewo.

20. a) Bosmat kazał zaraz zatelefonować na pomost, że ma echo w namiarze.
    b) Bosmat zatelefonował na pomost, że ma echo w namiarze.
    c) Bosmat kazał natychmiast zatelefonować, że ma echo w namiarze na pomoście.
    d) Bosmatowi kazano natychmiast zatelefonować na pomost, że ma echo w namiarze.

21. a) Bosmat Lubicki zameldował, że nie słyszy echa i po dwunastej bombie nałożył słuchawki na uszy.
    b) Bosmat Lubicki nałożył słuchawki na uszy po dwunastej bombie i zameldował po chwili, że nie słyszy echa.
    c) Po dwunastej bombie bosmat Lubicki nałożył słuchawki na uszy i po chwili zameldował, że słyszy echa.
    d) Po dwunastej bombie bosmat Lubicki zameldował, że nie nałożył słuchawki i że nie słyszy echa.

22. a) Obserwatorzy zameldowali, że policzyli statki, bo trzydzieści statków poszło na dno.
    b) Obserwatorzy nie policzyli statków i zameldowali, że zostało ich trzydzieści, a reszta poszła na dno.
    c) Zostało tylko trzydzieści obserwatorów, więc oni zameldowali, że reszta poszła na dno.
    d) Obserwatorzy policzyli statki i zameldowali, że zostało trzydzieści statków, a reszta poszła na dno.

23. a) Dwa długie dzwonki podały odbój, kiedy piliśmy gorącą herbatę w kabinie.
    b) Kiedy usłyszeliśmy dwa długie dzwonki, piliśmy gorącą herbatę w kabinie, bo był odbój.
    c) W kabinie numer dwa był odbój, kiedy piliśmy gorącą herbatę.
    d) W kabinie numer dwa były dzwonki, tam zwykle piliśmy gorącą herbatę.

24. a) Pod wieczór, kiedy na niebie pojawiły się angielskie myśliwce, strzelaliśmy do celu.
    b) Pod wieczór, kiedy angielskie myśliwce dochodziły do celu, na niebie pojawiły się chmury.
    c) Pod wieczór, kiedy angielskie myśliwce pojawiły się przy celu, konwój dochodził do portu.
    d) Pod wieczór, kiedy konwój dochodził do celu, pojawiły się na niebie angielskie myśliwce.

25. a) Kiedy statki wyjdą z portów, żeby wyładować sprzęt wojenny, to my znów popłyniemy w odwrotnym kierunku.
    b) Kiedy statki wejdą do portów, żeby wyładować sprzęt wojenny, to my znów popłyniemy w odwrotnym kierunku, żeby odebrać amunicję.
    c) Kiedy statki wejdą do portów, żeby wyładować sprzęt wojenny, to my po odebraniu amunicji znów popłyniemy, ale w odwrotnym kierunku.
    d) Kiedy statki wyładują sprzęt wojenny, żeby móc popłynąć w odwrotnym kierunku, to my odbierzemy amunicję.

LESSON 124 (N)

Kontrtorpedowiec „Pomorzanin"

26. a) Przygotowanie okrętu do walki jest zadaniem łatwym i wymaga ono miesiąca szkolenia i ćwiczeń.
    b) Nie jest łatwym zadaniem przygotowanie okrętu do walki, gdyż wymaga ono miesięcy szkolenia i ćwiczeń.
    c) Szkolenie załogi nie jest zadaniem łatwym i wymaga ono przygotowania dowódcy i miesięcy ćwiczeń.
    d) Zadaniem dowódcy jest szkolenie załogi, wymaga ono miesięcy trudnych ćwiczeń.

27. a) Pod wieczór, podzieliliśmy flotę, która do nas należała, tak że siły główne poszły w kierunku brzegu, a my na północ.
    b) Pod wieczór, my z lekkimi jednostkami poszliśmy w kierunku brzegu, a główna flota na północ.
    c) Pod wieczór, główne siły, do których należeliśmy poszły na północ, a reszta z lekkimi jednostkami na brzeg.
    d) Pod wieczór, flota, do której należeliśmy, podzieliła się i główne siły poszły w kierunku brzegu, a my z lekkimi jednostkami poszliśmy na północ.

28. a) Była to chwila, której nigdy nie zapomni młody artylerzysta, który sam naprawiał dalocelownik.
    b) Była to chwila dla młodego artylerzysty, żeby naprawić dalocelownik, chwili tej on nigdy nie zapomni.
    c) Młody artylerzysta sam naprawiał dalocelownik, ale w tej chwili o tym zapomniał.
    d) Młody artylerzysta zapomniał w tej chwili naprawić dalocelownik.

29. a) Przez następny odcinek naszej trasy prowadził jeden z naszych okrętów przez zaminowane obszary.
    b) Jeden z naszych okrętów prowadził przez następny odcinek naszej trasy przez zaminowane obszary.
    c) Następnego dnia jeden z naszych okrętów wyleciał w powietrze na odcinku trasy, który prowadził przez zaminowane obszary.
    d) Następny odcinek naszej trasy prowadził przez zaminowane obszary, na których wyleciał w powietrze dzień przedtem jeden z naszych okrętów.

30. a) W południe następnego dnia rozpoczęły się ataki lotnicze i trwały do godziny piątej wieczorem z małymi przerwami.
    b) Następnego dnia w południe zostały przerwane ataki lotnicze, które trwały do godziny piątej wieczorem.
    c) Ataki lotnicze trwały pięć godzin, a potem następnego dnia wieczorem rozpoczęły się one znowu.
    d) Ataki lotnicze z małymi przerwami trwały do godziny piątej wieczorem.

VOCABULARY

Narration

1. strzałka, f. - arrow, hand (instrument)

2. nasłuchiwać, i. - to monitor
   nasłuchuję
   nasłuchuje

3. ocean, m. - ocean
   oceanu, gen. s.

4. ilość, f. - amount, number, quantity

5. tankowiec, m. - tanker
   tankowca, gen. s.

6. wyłowić, p. wyławiać, i. - to fish out
   wyłowię wyławiam
   wyłowi wyławia

7. zygzakować, i. - to zigzag
   zygzakuję
   zygzakuje

   pozygzakować, p.
   pozygzakuję
   pozygzakuje

8. stępka, f. - keel

9. oscylator, m. - oscillator
   oscylatora, gen. s.

10. nasłuch, m. - (sonar) watch, monitoring
    nasłuchu, gen. s.

11. wychylać się, i. - to swing, to lean out
    wychylam się
    wychyla się

    wychylić się, p.
    wychylę się
    wychyli się

12. szkwał, m. - squall
    szkwału, gen. s.

LESSON 124 (N)

13. komandor, m.
    komandora, gen. s.
    - captain (navy)

14. wywrócić (się), p.
    wywrócę (się)
    wywróci (się)

    wywracać (się), i.
    wywracam (się)
    wywraca (się)
    - to overturn, to tip

15. przeładować, p.
    przeładuję
    przeładuje

    przeładowywać, i.
    przeładowuję
    przeładowuje
    - to overload, to tranship

16. ściec, p.
    (1st person not used)
    ścieknie

    ściekać, i.
    (1st person not used)
    ścieka
    - to drip, to trickle

17. klapa, f.
    - flap, flap valve

18. rozpędzić, p.
    rozpędzę
    rozpędzi

    rozpędzać, i.
    rozpędzam
    rozpędza
    - to disperse, to scatter, to break into a run

19. ogłosić, p. ogłaszać, i.
    ogłoszę ogłaszam
    ogłosi ogłasza
    - to announce, to advertise

20. statek motorowy
    - motor ship

21. płomień, m.
    płomienia, gen. s.
    - flame

22. wylecieć w powietrze, p. - to blow up
wylecę w powietrze
wyleci w powietrze

wylatywać w powietrze, i.
(1st person not used)
wylatuje w powietrze

23. chorąży, m. - midshipman, commissioned warrant officer
chorążego, gen. s.

24. turbina, f. - turbine

25. moc, f. - power, might, strength

26. odbezpieczyć, p. - to set (the depth charges), to arm (bombs), to activate, "off safety"
odbezpieczę
odbezpieczy

odbezpieczać, i.
odbezpieczam
odbezpiecza

27. podsłuchowiec, m. - sonar man
podsłuchowca, gen. s.

28. żyrokompas, m. - gyrocompass
żyrokompasu, gen. s.

29. wśród - among

30. przesuwać (się), i. - to shift, to move
przesuwam (się)
przesuwa (się)

przesunąć (się), p.
przesunę (się)
przesunie (się)

31. gwałtowny, gwałtowna, gwałtowne - violent, vehement
gwałtownie - violently

32. odbój, m. - all clear
odboju, gen. s.

33. odwrotny, odwrotna - opposite, reverse
odwrotne

LESSON 125 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Samochód pancerny przewozi żołnierzy na froncie.
2. Admirał w marynarce odpowiada generałowi broni w wojsku lądowym.
3. Ogólne położenie naszych wojsk na froncie jest dobre.
4. W połowie drogi on zawróci do domu.
5. Na tych manewrach przeciwna strona wygrała.
6. Zgrupowanie składało się z dziesięciu okrętów.
7. Dokoła domu był duży ogród.
8. Kontrtorpedowiec to jest rodzaj niszczyciela.
9. Ropowiec jest to tankowiec, który przewozi ropę.
10. W zimie Janek nosi na głowie kaptur.
11. Statek parowy ma duży komin, z którego wychodzi dużo dymu.
12. Kiedy jadę samochodem zwalniam na zakrętach.
13. Bieg na sto metrów trwał trzynaście sekund.
14. Tego więźnia wypuszczą jutro z więzienia.
15. Nie bój się, ja czuwam nad nim.
16. Żołnierz, który siedzi na drzewie wypatruje nieprzyjaciela.
17. Studenci kolejno odpowiadali na pytania.
18. Dźwig ładuje towar na statek.
19. Za chwilę przerzucę linę z naszego statku na pokład tamtego statku.
20. On dobrze płaci, ale dużo wymaga.
21. Teraz jest dziesiąta według GMT.
22. Nie potrzebuję lornetki, widzę tę wieżę gołym okiem.

23. Podpatrywacz to jest rodzaj somolotu rozpoznawczego.
24. Widzę jak słup dymu wyrasta z palącego się domu.
25. Na szczęście plama ta była prawie niewidoczna.
26. Formacja ta składała się z dziesięciu statków.
27. Rozmowa ta miała charakter osobisty.
28. Masowe natarcie zaczęło się dopiero o piątej.
29. Zaraz oderwę ten drut od kołka.
30. Samoloty odrywały się pojedynczo z kluczów.
31. Ciężkie przedmioty spadają pionowo na ziemię.

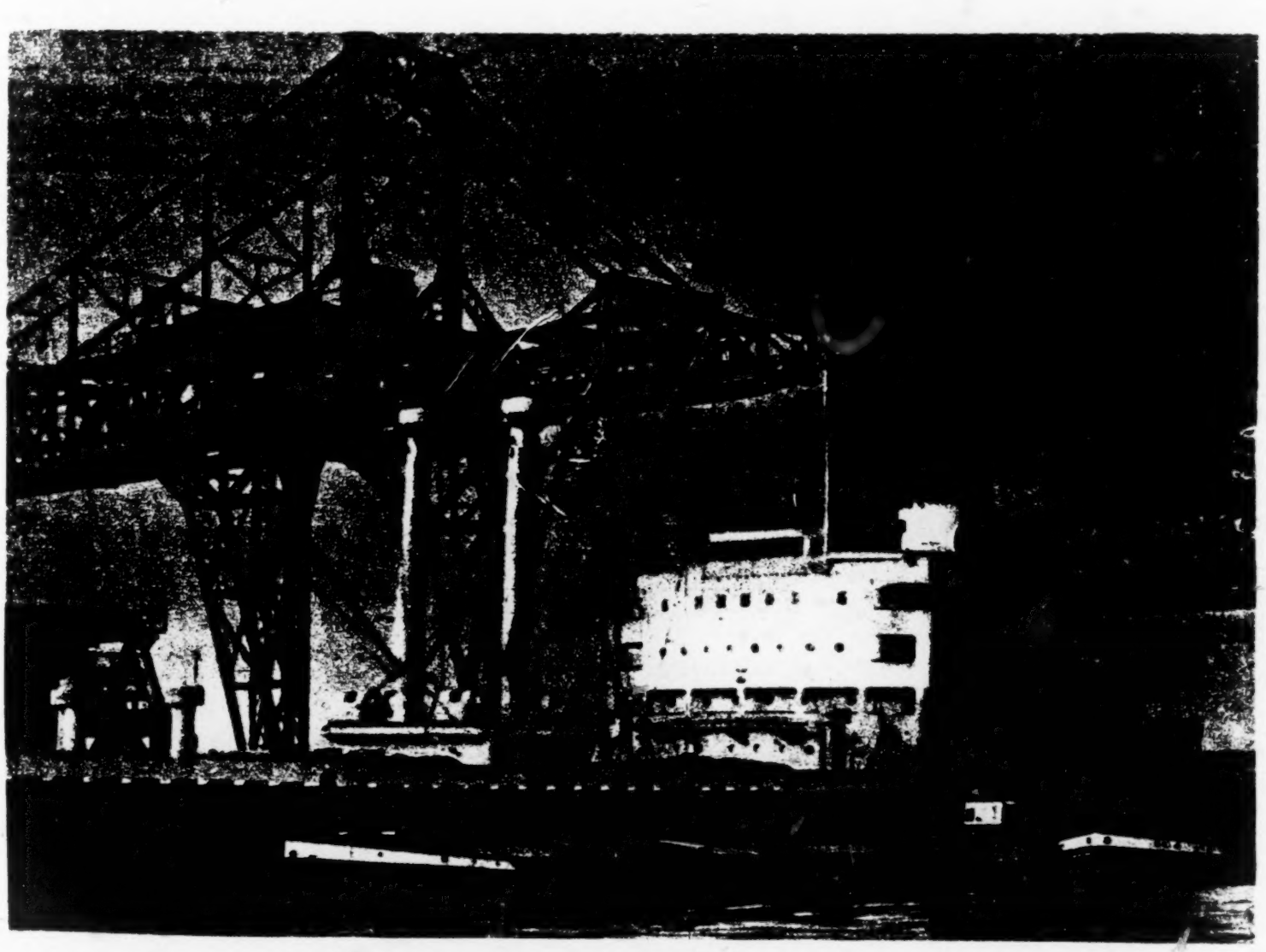

Do nabrzeży gdańskich przybijają okręty ze wszystkich kontynentów. Sprawna ich obsługa staje się specjalnością pracowników portowych.

LESSON 125 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Nalot na konwój

Na okręcie głęboko pod pancernym pokładem odbywała się odprawa dowódców. Pochylony nad mapą admirał przedstawiał ogólne położenie i główne punkty operacji. Mówił, że Malta trzyma się ostatnimi siłami. Brak im żywności, broni, samolotów. Amunicji wystarczy najwyżej na tydzień. Od dwóch miesięcy żaden konwój nie dopłynął do wyspy.

„Nasze dojście jest dla Malty sprawą życia i śmierci. Musimy tam dopłynąć" - mówił admirał do zebranych.

Ruszyliśmy w drogę przed zachodem słońca. Żeby zmylić nieprzyjaciela poszliśmy w kierunku Atlantyku. Dopiero o zmierzchu zawróciliśmy na kurs przeciwny ku Malcie.

Dzień wstał pogodny, bezchmurny. Po prawej burcie mieliśmy konwój. W środku zgrupowania szły cztery transportowce. Dokoła nich kontrtorpedowce. Z tyłu za nimi posuwała się druga grupa: w szyku torowym trzy pancerniki oraz eskadra krążowników. Jeszcze dalej szły dwa lotniskowce. Za całą flotą płynął ropowiec. Z luf na pancernikach zdjęto kaptury. Całą tę potężną flotę trzeba było uruchomić, aby przeprowadzić cztery statki parowe na Maltę.

Szybkość konwoju była duża. Do Malty mieliśmy jakieś tysiąc mil, czyli trzy doby podróży.

Regularnie co kilka godzin jeden z lotniskowców zwalniał biegu, skręcał pod wiatr i wypuszczał nowe samoloty. A gdy cała zmiana znalazła się w powietrzu zabierał na pokład stare, zmęczone. Od świtu do nocy czuwały one nad flotą, wypatrując nieprzyjacielskie samoloty i okręty podwodne.

Pod wieczór pierwszego dnia okręty uzupełniały kolejno zapas ropy. Na zmianę kontrtorpedowce podchodziły do ropowca nie dotykając jego burty i cumowały się na odległości około dziesięciu metrów. Przy pomocy dźwigu przerzucano następnie z ropowca wąż. Ta operacja wymagała dużo wprawy, gdyż przy tej szybkości okręty mogły się łatwo zderzyć.

Noc minęła spokojnie. Dopiero następnego ranka około godziny dziewiątej GMT otrzymaliśmy pierwszy meldunek, że gdzieś z daleka obserwuje nas samolot nieprzyjacielski. Wkrótce zobaczyliśmy go gołym okiem. Obserwowanie nas drogo go kosztowało. Kierowane przez radio nasze myśliwce pędziły teraz w jego kierunku. Do nas przyszedł tylko krótki meldunek: „Podpatrywacz zniszczony". Prawie jednocześnie radiostacja otrzymała telegram: „Zostaliście zameldowani przez samolot".

Przygotowania zajęły nieprzyjacielowi dość dużo czasu, bo pierwszy atak nastąpił dopiero około drugiej po południu.

Eskadry nieprzyjaciela leciały ponad pułapem. Słyszeliśmy tylko hałas motorów. Musiała ich tam być ogromna ilość. Dopiero gdy samoloty nieprzyjacielskie były nad samymi naszymi głowami z chmur spadł deszcz bomb. Białe fontanny wody wyrosły

nagle po obu burtach naszego okrętu. Krążowniki zaczęły strzelać poprzez chmury do niewidocznych samolotów.

Następny atak nastąpił trzeciego dnia rano. Byliśmy teraz 150 mil od lotnisk nieprzyjacielskich. Chmury były gęstsze i niższe.

Było prawie południe, gdy z okrętu admiralskiego podano, że z północy na niskim pułapie zbliżają się wielkie formacje samolotów. Lotniskowce zawróciły pod wiatr, żeby wypuścić resztę myśliwców. Było ich teraz w powietrzu około 30 sztuk.

Atak nieprzyjacielski miał charakter masowy. Bomby spadały zza chmur. Nad głową z długich kluczów odrywały się pojedynczo samoloty, jeden po drugim lotem nurkowym leciały pionowo w dół, wprost na okręty. W tym samym czasie od dziobu zbliżały się, nisko nad wodą, kluczami po trzy, samoloty torpedujące.

Na tę chwilę czekały nasze myśliwce. Pojedynczo atakowały one te najniebezpieczniejsze dla nas samoloty, które zapalały się i spadały do morza. Połowa maszyn nieprzyjacielskich jednak przeleciała przez ich linie. Tymczasem z chmur spadały nowe bomby. Kilka samolotów nieprzyjaciela zawracając rzuciło do wody ciemne, długie „przedmioty". Po chwili płynęły ku nam trzy torpedy. Na szczęście od kilku sekund byliśmy już na zwrocie. Mijały długie sekundy; - wybuchu nie było. Widocznie torpedy przeszły.

VOCABULARY

Narration

1. pancerny, pancerna, pancerne - armored, ironclad
2. admirał, m. admirała, gen. s. - admiral
3. ogólny, ogólna, ogólne - general, total, common
4. zawrócić, p. zawracać, i. - to turn back, to make go back
   zawrócę zawracam
   zawróci zawraca
5. przeciwny, przeciwna, przeciwne - opposite, opposed, contrary
6. zgrupowanie, n. - group
7. dokoła - around, round about
8. kontrtorpedowiec, m. kontrtorpedowca, gen. s. - destroyer
9. ropowiec, m. ropowca, gen. s. - oil tanker
10. kaptur, m. kaptura, gen. s. - hood
11. parowy, parowa, parowe - steam (as adj.)
    para, f. - steam
12. zwalniać, i. zwolnić, p. - to slow down, to reduce speed, to clear (tracks), to loosen, to dismiss
    zwalniam zwolnię
    zwalnia zwolni
13. bieg, m. biegu, gen. s. - run, running
14. wypuszczać, i. - to let go, to let loose, to send out
    wypuszczam
    wypuszcza
    wypuścić, p.
    wypuszczę
    wypuści

LESSON 125 (N)

15. czuwać, i. (no perf.) - to be on the alert, to keep an eye on
    czuwam
    czuwa

16. wypatrywać, i. - to look out for, to be on the watch for
    wypatruję
    wypatruje

    wypatrzeć, p. - to catch sight of, to find out
    wypatrzę
    wypatrzy

17. kolejno - by turns, one after another, consecutively

18. dźwig, m. - hoisting crane, elevator
    dźwigu, gen. s.

19. przerzucić, p. - to throw over, to pass on
    przerzucę
    przerzuci

    przerzucać, i.
    przerzucam
    przerzuca

20. wymagać, i. (no perf. here) - to require, to demand
    wymagam
    wymaga

21. GMT = czas średni (słoneczny) w Greenwich, czas uniwersalny - Greenwich mean time

22. gołym okiem - with naked eye

23. podpatrywacz, m. - snooper, here:reconnaissance plane
    podpatrywacza, gen. s.

24. wyrosnąć, p. wyrastać, i. - to rise, to grow, to spring up
    wyrosnę wyrastam
    wyrośnie wyrasta

25. niewidoczny, niewidoczna niewidoczne - invisible, out of sight

26. formacja, f. - group, formation

27. charakter, m. - character, nature, complexion
    charakteru, gen. s.

28. masowy, masowa, masowe - mass (as adj.)

29. odrywać się, i. - to break off, to be detached
odrywam się
odrywa się

oderwać się, p.
oderwę się
oderwie się

30. pojedynczo - one by one, individually

31. pionowo - vertically

LESSON 126 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Czekałem na niego godzinę, ale wreszcie on przyszedł.
2. Uwaga! Nieprzyjacielski samolot nadchodzi.
3. Inwazja Francji zaczęła się 6 czerwca 1944 roku.
4. Wojska sojusznicze brały udział w inwazji.
5. Wojska nasze stawiały zacięty opór.
6. Działa przybrzeżne panują nad wejściem do portu.
7. Cieśnina ta ma dziesięć kilometrów długości.
8. Szlak nasz prowadził przez cieśninę.
9. Mój wuj przechowuje stare książki na strychu.
10. Te papiery są ściśle tajne.
11. On jest stary, lecz wygląda młodo.
12. Za godzinę on odszyfruje ten ściśle tajny dokument.
13. Ta krypa przewozi węgiel na Wiśle.
14. Amfibia wylądowała na małej plaży koło Gdyni.
15. Kontradmirał w marynarce odpowiada generałowi brygady w wojsku lądowym.
16. Z Warszawy do Krakowa depesza szła tylko trzy godziny.
17. Szyk schodowy to jest szyk, w którym okręty płyną w pewnych odstępach i odległościach.
18. Adiutant kontradmirała znajduje się na okręcie flagowym.
19. Stuk w sąsiednim pokoju bardzo mi przeszkadzał w czytaniu.
20. Zamek tego działa jest zepsuty.
21. Jutro nastroję ten fortepian.
22. Czy wiesz, jaka jest częstotliwość fali, na której nadaje ta stacja?

23. Nasz okręt wykonał <u>zwrot unikowy</u> przed nadchodzącą torpedą.

24. <u>Naraz</u> usłyszałem straszny hałas na lewo ode mnie.

25. <u>Flagsztok</u> na naszym okręcie był koloru białego.

26. <u>Rufówka</u> znajduje się na tyle okrętu.

27. Za chwilę ta bomba głębinowa <u>wybuchnie</u>.

28. <u>Pokład dziobowy</u> jest załadowany różnym sprzętem.

29. Nasz oddział jutro <u>dołączy</u> do sił głównych.

30. Teraz nasz okręt płynął <u>na zderzenie</u> z okrętem nieprzyjaciela.

31. <u>Czołowy</u> okręt szyku znajdował się o 3 km od nas.

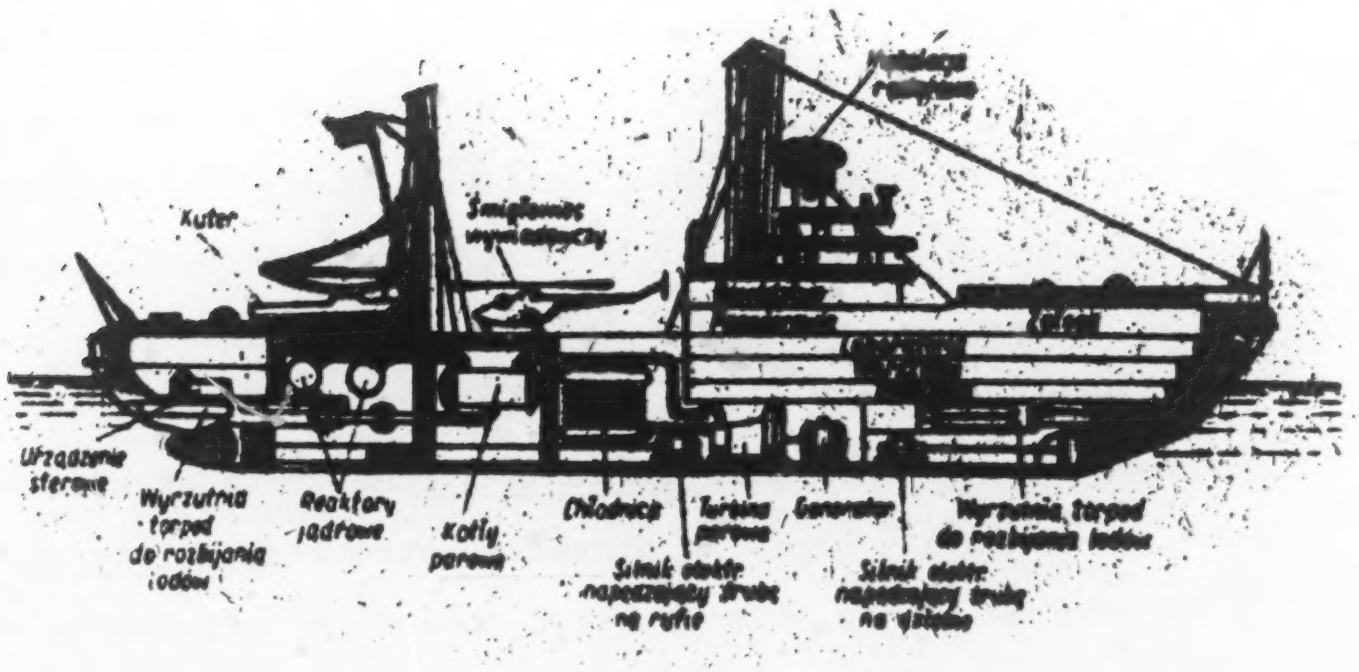

Lodołamacz atomowy

179

LESSON 126 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

W obronie plaż

O.R.P. „Błyskawica" zestrzeliła wiele samolotów, zatopiła trzy okręty podwodne, rozbiła kilka dział na lądzie, ale przez pięć lat wojny nie miała morskiego spotkania z nieprzyjacielem.

Aż wreszcie nadeszła ta chwila podczas inwazji Europy. Od dwóch dni wojska sojusznicze lądowały już na plażach Francji. Od kilku miesięcy trwała zacięta walka o panowanie nad każdą cieśniną i każdym szlakiem przybrzeżnym. Główny ciężar tego zadania spadł na kontrtorpedowce. Co wieczór wypływały one z portów angielskich grupami po trzy, cztery i szły na kanał pod brzegi Francji. Siły nieprzyjacielskie mające bazy w północno-zachodniej Francji wypływały na nasze spotkanie. Nieprzyjaciel był w tym rejonie silnym przeciwnikiem, bo miał do dyspozycji okręty klasy N. Były to bardzo duże kontrtorpedowce, prawie lekkie krążowniki, uzbrojone w sześciocalowe działa.

Kiedy wyznaczano nas na patrol, przed wyjściem z portu zostawialiśmy na lądzie na przechowanie nasze tajne książki. Jedna z nich miała napis na pierwszej stronie: „Ściśle tajne". Tę książkę wolno nam było otworzyć dopiero po otrzymaniu sygnału: „Operacja Neptun - wykonać". Lecz teraz, od dwóch dni książka ta już jest odszyfrowana.

Nieprzyjaciel widocznie uważał, że nie opłaci się mu teraz atakować przyczółków, ale później kiedy długie kolumny

barek, kryp będą dowoziły sprzęt i ludzi, a na plażach będą amfibie.

Na drodze planów nieprzyjaciela, pomiędzy nim a plażami, stanęła jedyna przeszkoda: flotylla naszych kontrtorpedowców. Nieprzyjaciel wiedział o tym i zdecydował ją zniszczyć.

Kończyliśmy już drugi dzień patrolu, kiedy nadszedł sygnał radiowy od kontradmirała Karskiego. Mówił, że samolot rozpoznawczy zauważył pięć okrętów nieprzyjacielskich idących kursem na zachód. Poza tym nie było w depeszy ani słowa o szybkości, pozycji lub typie okrętów.

Okręty nasze w szyku schodowym płynęły największą szybkością na zachód. Noc była pogodna i ciepła. Od czasu do czasu w górze nad masztami słychać było samoloty. To nieprzyjaciel nas szukał. Adiutant kontradmirała zawiadomił nas, że tej nocy nasze samoloty nie będą latały.

Na okręcie nikt nie spał; od zmierzchu szliśmy w alarmie bojowym. Od czasu do czasu przy działach było słychać stuk zamków. To obsługi sprawdzały broń, czy wszystko jest w porządku.

Było już po północy, gdy zbliżyliśmy się do zachodniej granicy patrolu. Za dwadzieścia minut miał nastąpić zwrot na przeciwny kurs, to znaczy na wschód.

W pewnej chwili usłyszeliśmy przez głośnik głos. Idący na czele szyku okręt dowódcy flotylli podawał, że dokładnie na kursie ma kontakt. W chwilę później nasz radar to samo

wskazywał. Było pięć ech, wszystkie szły w naszym kierunku. W głębi okrętu pod pokładami poszły w ruch centrale, przekaźniki, poruszyły się dziesiątki wskazówek; w minutę okręt był gotowy do walki.

Przez głośnik nastawiony i nastrojony na częstotliwość nieprzyjacielskiego radiotelefonu usłyszeliśmy krótką komendę „Uwaga torpedy", a potem „Pal!". Wiedzieliśmy co to znaczy; - Nieprzyjaciel zaczął strzelać do nas torpedami na radar!

Wykonaliśmy krótki zwrot unikowy, najpierw jeden a potem drugi. Jednocześnie radio powtórzyło rozkaz z okrętu flagowego otwarcia ognia. Usłyszeliśmy strzał. To pocisk z okrętu flagowego zapalił się i oświetlił morze. Zobaczyliśmy teraz nieprzyjacielski okręt. Szedł burtą do nas. Wszystkie działa miał skierowane ku nam. Teraz nasze działa zaczęły strzelać całą baterią, - wszystkie naraz. Prawie jednocześnie nieprzyjaciel zaczął strzelać do nas. Też salwami.

Jeden pocisk nieprzyjaciela urwał flagsztok na rufówce, drugi wybuchł na pokładzie dziobowym. W świetle pocisków oświetlających zobaczyliśmy, jak nasz okręt flagowy dołączył do nas i z całą szybkością płynął teraz na zderzenie z czołowym okrętem nieprzyjaciela. Widzieliśmy wyrastające dokoła niego coraz gęstsze kolumny wodne.

VOCABULARY

1.	wreszcie	- eventually, finally, at last
2.	nadejść, p. nadchodzić, i. nadejdę nadchodzę nadejdzie nadchodzi	- to come, to be on
3.	inwazja, f.	- invasion
4.	sojuszniczy, sojusznicza, sojusznicze	- allied
5.	zacięty, zacięta, zacięte	- stubborn, dogged, hard-fought
6.	panować, i. opanować, p. panuję opanuję panuje opanuje	- to dominate, to command, to master, to reign, to prevail
7.	cieśnina, f.	- narrows, straits
8.	szlak, m. szlaku, gen. s.	- fairway, lane, highway
9.	przechować, p. przechowam przechowa	- to keep, to leave for safe-keeping, to preserve
	przechowywać, i. przechowuję przechowuje	
10.	ściśle tajne	- top secret
11.	lecz	- but
12.	odszyfrować, p. odszyfruję odszyfruje	- to decode, to decipher
	odszyfrowywać, i. odszyfrowuję odszyfrowuje	
13.	krypa, f.	- scow

LESSON 126 (N)

14. amfibia, f. - amphibian

15. kontradmirał, m.
kontradmirała, gen. s. - rear admiral (lower half)

16. depesza, f. - dispatch, wire

17. szyk schodowy - echelon (formation)

18. adiutant(kontradmirała) - flag lieutenant

19. stuk, m.
stuku, gen. s. - knock

20. zamek, m.
zamka, gen. s.
(zamku, gen. s.) - breech, lock, (castle)

21. nastroić, p. nastrajać, i. - to tune up
nastroję nastrajam
nastroi nastraja

22. częstotliwość, f. - frequency

23. zwrot unikowy - evasive movement, turn

24. naraz - simultaneously, suddenly, of a sudden

25. flagsztok, m.
flagsztoku, gen. s. - flagstaff

26. rufówka, f. - fantail

27. wybuchnąć, p. wybuchać, i. - to explode, to burst out, to break out (fire)
wybuchnę wybucham
wybuchnie wybucha

28. pokład dziobowy - forecastle deck, eyes, foredeck

29. dołączyć, p. dołączać, i. - to join, to enclose
dołączę dołączam
dołączy dołącza

30. na zderzenie - collision course

31. czołowy, czołowa, czołowe - leading, frontal

PATTERN SENTENCES

1. Zależy mi na tym, żeby pan poinformował ją o tym.
2. Pirat został złapany na morzu.
3. Okręt podwodny ścigał konwój.
4. Polowanie na kaczki trwało cały dzień.
5. Zobaczyłem błysk latarni morskiej.
6. Kiedy byłem w lesie, słyszałem wystrzał.
7. Nasze wojska otoczą tę wieś w ciągu jednej godziny.
8. To jest ofiara wojny atomowej.
9. Nie mogę kupić tego domu, bo na razie nie mam dosyć pieniędzy.
10. Nie wiem, czy on dostrzeże plamę na jej sukni.
11. Wobec tego, że on już nie miał amunicji, on zupełnie był bezbronny.
12. Mam nadzieję, że udzielimy tym rozbitkom pomocy.
13. Ten chłopiec wyskoczył spoza domu.
14. Czy widzisz, jak ta łódka wysuwa się spoza pomostu?
15. Zanim on zorientuje się co się stało, na pewno będzie za późno.
16. Mówiono, że statek „Tytanik" jest niezatapialny.
17. Na statku powstała panika.
18. Boję się, że ta sprawa pozostanie nie załatwiona.
19. Oni stawiają bierny opór.
20. Walec ten ma trzy metry wysokości i metr średnicy.
21. Matka ma duży wpływ na dzieci.
22. Ultrakrótkie fale można odbierać tylko na specjalnych aparatach odbiorczych.

LESSON 127 (N)

23. To jest dobra piłka, ona się dobrze odbija.

24. Ta stacja nadawcza nadaje na ultrakrótkich falach.

25. Daj mi okulary, bo nie odczytam cyfry na tym zegarze.

26. Okręt w położeniu nawodnym po zanurzeniu znajdzie się w położeniu podwodnym.

27. Stawiacz min zaminuje cieśninę.

28. Stwierdzam, że ten student nie napisał pracy domowej.

29. Oni przetrałują całą zatokę.

30. Trałowce oczyszczą z min wejście do portu.

LESSON 127 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Pułapki na morzu

Dowódca statku „Pomorze" otrzymał meldunek, że w sektorze A-2 operują trzy nieprzyjacielskie łodzie podwodne: O-38, O-24 i O-27. Dowództwu zależy specjalnie na zniszczeniu O-27, której dowódcą jest znany pirat Wagner.

O godzinie 15,00 zauważono sylwetkę statku „Toruń". W chwili później otrzymano meldunek, że jest on ścigany przez nieprzyjacielską łódź podwodną. A więc polowanie zaczęło się.

Z „Pomorza" zauważono błyski wystrzałów, i chmura ciemnego dymu otoczyła „Toruń". Statek nasz spieszył się, żeby nieprzyjaciel mógł nas zobaczyć. Nieprzyjaciel zajęty jedną ofiarą na razie nie dostrzegł następnej. Dopiero kiedy „Pomorze" zbliżyło się na odległość 2,5 mili, z O-27 zauważono nowego przeciwnika.

Bezbronny stary statek „Pomorze" zbliżał się do „Torunia", mając widocznie zamiar udzielić pomocy rozbitkom tonącego statku. „Pomorze" nagle zmieniło kurs, tak że „Toruń" znalazł się między nim, a O-27.

W ciągu paru minut na pokładzie „Pomorza", które było zasłonięte „Toruniem" pojawiły się działa. A kiedy spoza „Torunia" wysunął się O-27, „Pomorze" otworzyło ogień. Trzydzieści cztery pociski wystrzelone z odległości 550 metrów trafiły w cel. Nieprzyjacielski okręt podwodny zorientował się za późno.

LESSON 127 (N)

Już nie było czasu na zanurzenie się. O-27 już więcej nie wypłynął.

Tak wyglądało pierwsze spotkanie i walka okrętu podwodnego ze statkiem pułapką. Statki „pułapki" często ładowano niezatapialnym materiałem jak na przykład drzewem. Uzbrojenie było tak zamaskowane, że w każdej chwili mogło być użyte w walce. W momencie spotkania nieprzyjacielskiego okrętu podwodnego specjalnie szkolona załoga tworzyła pozorowaną panikę, i opuszczała statek. Pozostała na pokładzie część załogi w tym czasie przygotowywała się do walki.

Bronią bierną przeciwko łodziom podwodnym miało być malowanie okrętów w kolory ochronne, zygzakowanie podczas płynięcia i stosowanie zasłony dymnej.

Dopiero w 1916 roku pierwszy raz zastosowano bombę głębinową. Bomba głębinowa ma kształt walca o średnicy od 30 do 40 centymetrów i długości około 70 centymetrów. W walcu tym znajduje się materiał wybuchowy. Zapalnik bomby głębinowej działa pod wpływem takiego aparatu, na który działa ciśnienie wody. Dzięki temu bombę głębinową można tak nastawić, że wybuch jej nastąpi na określonej głębokości.

Zanim jednak atak na okręt podwodny zostanie wykonany, musi on być wykryty. Do wykrywania służy dźwiękowy aparat podsłuchowy, tak zwany azdyk. Aparat ten wysyła w głąb morza ultrakrótkie fale dźwiękowe, które odbiwszy się od przeszkody wracają jako echo do stacji nadawczej. Na ekranie odbiornika

można odczytać kierunek i odległość do wykrywanego przedmiotu.

Do wykrywania okrętu znajdującego się w położeniu nawodnym jest radar.

Obecnie najlepszą bronią przeciw okrętom podwodnym są samoloty i śmigłowce. Utrzymując się w jednym miejscu, śmigłowiec może bardzo dokładnie określić miejsce, w którym znajduje się okręt podwodny.

Podczas pierwszej wojny światowej zdarzył się ciekawy wypadek. Anglicy zauważyli, że od pewnego czasu wybrzeże ich jest minowane przez nieprzyjaciela. Nie mogli jednak oni wykryć okrętu stawiającego te miny. Stwierdzono również, że w kilka godzin po przetrałowaniu niebezpiecznego obszaru pojawiały się nowe miny.

Pewnego dnia zespół angielskich trałowców, jak zwykle wyszedł z bazy, żeby oczyścić z min niebezpieczny odcinek. Wszystko odbywało się normalnie, tylko że trałowce pozorowały trałowanie, zostawiając miny na miejscu.

W pół godziny po powrocie trałowców do portu, na „przetrałowanym" miejscu wyrosły słupy wody i ognia. Nieprzyjacielski okręt podwodny został zatopiony. Przypuszczając, że obszar jest rozminowany, nieprzyjaciel wrócił, żeby postawić nową zagrodę i wyleciał w powietrze na własnych minach.

LESSON 127 (N)

VOCABULARY

1. zależeć, i. (no perf.) (+ dat. + na + loc.) (no 1st person) zależy - it is very important to, it makes a difference to, to be very anxious for

2. pirat, m. pirata, gen. s. - pirate

3. ścigać, i. ścigam ściga; dościgнąć, p. doścignę doścignie - to chase, to pursue, to follow, to catch up

   prześcignąć, p. prześcignę prześcignie - to overhaul, to overtake

4. polowanie, n. - hunt, hunting

5. błysk, m. błysku, gen. s. - flare, blink, flash

6. wystrzał, m. wystrzału, gen. s. - shot

7. otoczyć, p. otoczę otoczy; otaczać, i. otaczam otacza - to surround, to envelop

8. ofiara, f. - victim

9. na razie - for the time being, for the present

10. dostrzec, p. dostrzegę dostrzeże - to catch a glimpse of, to catch sight of, to perceive

    dostrzegać, i. dostrzegam dostrzega

11. bezbronny, bezbronna, bezbronne - defenseless

12. udzielić, p. udzielać, i. - to lend (aid), to grant (permission), to impart
udzielę udzielam
udzieli udziela

13. spoza - from behind

14. wysunąć się, p. - to come forth, to edge oneself out, to slip out
wysunę się
wysunie się

wysuwać się, i.
wysuwam się
wysuwa się

15. zorientować się, p. - to realize, to take one's bearings, to see one's way
zorientuję się
zorientuje się

orientować się, i.
orientuję się
orientuje się

16. niezatapialny, niezatapialna, niezatapialne - unsinkable

17. panika, f. - panic, alarm

18. pozostać, p. - to remain
pozostanę
pozostanie

pozostawać, i.
pozostaję
pozostaje

19. bierny, bierna, bierne - passive

20. walec, m. - cylinder, roller
walca, gen. s.

21. wpływ, m. - influence
wpływu, gen. s.

22. ultrakrótkie fale - microwaves, UHF (ultra high frequency)

LESSON 127 (N)

23. odbić się, p. - to bounce off, to rebound, to reverberate
odbiję się
odbije się

odbijać się, i.
odbijam się
odbija się

24. stacja nadawcza - transmitting station

25. odczytać, p. - to read, to call out (names)
odczytam
odczyta

odczytywać, i.
odczytuję
odczytuje

26. nawodny, nawodna, nawodne - surfaced, surface (as adj.)

27. minować, i. zaminować, p. - to mine
minuję zaminuję
minuje zaminuje

28. stwierdzić, p. - to find that, to ascertain
stwierdzę
stwierdzi

stwierdzać, i.
stwierdzam
stwierdza

29. przetrałować, p. - to trawl
przetrałuję
przetrałuje

trałować, i.
trałuję
trałuje

30. oczyścić, p. - to sweep clean, to clean, to clear of obstruction
oczyszczę
oczyszci

oczyszczać, i.
oczyszczam
oczyszcza

LESSON 128 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Uważaj, bo ten skręt jest bardzo niebezpieczny.
2. Widzę jak on schodzi lotem ślizgowym w kierunku lotniska.
3. Niestety mój hamulec powietrzny się zepsuł.
4. Przepustnica znajduje się po lewej stronie tego silnika.
5. Ten wodnosamolot ma dwa silniki.
6. Kanonierka zaczęła ostrzeliwać wybrzeże.
7. Okręt pomocniczy płynął za ostatnim okrętem eskortującym konwój.
8. Zaraz zanotuję te wszystkie dane.
9. Kiedy dowódca kazał mu objąć dowództwo nad okrętem on zasalutował i powiedział: „Rozkaz, panie admirale".
10. Zaciemnienie obowiązuje od piątej wieczór do dziewiątej rano.
11. On zawsze spostrzega pomyłki innych.
12. Wsparcie sił desantowych nastąpiło dopiero nad ranem.
13. On nie zwraca uwagi na takie szczegóły.
14. Mój przełożony zawsze zwraca mi uwagę na moje pomyłki.
15. Oficer flagowy to wyższy oficer, który dowodzi większym zgrupowaniem okrętów wojennych.
16. Zanim wyznaczycie zadanie dla tego okrętu, musimy sprawdzić jego pływalność.
17. Admirał dysponuje samochodem służbowym.
18. Szybkość początkowa tego pocisku wynosi 800 metrów na sekundę.
19. Pokład rufowy jest brudny, więc trzeba go wymyć.
20. Katapulta to rodzaj wyrzutni samolotów z pokładu okrętu.
21. Musimy dobrze zamaskować działa, żeby samolot rozpoznawczy ich nie zauważył.

22. Te dwa statki mają jednakowy tonaż.

23. Czy widzisz, jak ten okręt katapultuje samolot rozpoznawczy?

24. To jest pomost sygnałowy, na którym są przechowywane chorągiewki sygnalizacyjne.

25. Powiększymy obroty, bo musimy się spieszyć.

26. W nocy nasze zgrupowanie ścieśni szyk.

27. Nasz okręt dozoruje wejście do zatoki.

28. Matka czujnie obserwowała śpiące dziecko.

29. Jeżeli powiększymy obroty okrętu, to na pewno wyminiemy ten statek.

30. Boję się, że oni odkryją miejsce jego pobytu.

31. Pocisk oświetlający oświetlił całe pole bitwy.

32. Kapitan wyszedł na półpokład, żeby obserwować horyzont.

LESSON 128 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Bitwa w obronie przyczółka

Dwusilnikowy samolot wykonał skręt i lotem ślizgowym zaczął schodzić w dół ku morzu. Obserwator zobaczył kilka okrętów. Szły kursem południowo-wschodnim. Kiedy z morza zaczęły iść serie pocisków, pilot użył hamulca powietrznego. Samolot zaczął drżeć od coraz bliższych wybuchów. Pilot otworzył przepustnicę i zaczął wyciągać samolot w górę.

- Ile ich było?

- Według mnie razem osiem: trzy wyglądały na krążowniki, dwa na niszczyciele, dwa na transportowce wodnosamolotów lub kanonierki i jakiś okręt pomocniczy.

- Zanotuj współrzędne i kurs; szybkość około 15 węzłów.

- Rozkaz, panie kapitanie. Czy przekazujemy od razu?

- Nie, poczekamy, bo obowiązuje cisza radiowa.

8 sierpnia 1942 roku, o zmierzchu, w osiem godzin od spostrzeżenia nieprzyjacielskich okrętów, wysłano depeszę o tym spotkaniu.

Opóźniony ciszą radiową meldunek doszedł 8 sierpnia o godzinie 18.39 do kontradmirała Kruczkowskiego.

Kontradmirał Kruczkowski dowodzący zespołem wsparcia sił desantowych zwrócił uwagę na ostatnie słowa meldunku. Obecność transportowców wodnopłatowców wskazywała na możliwość ataku powietrznego na nasz przyczółek.

LESSON 128 (N)

O godz. 20.32 kontradmirał Turowski wezwał Kruczkowskiego do siebie. Kontradmirał Turowski dowodził Zgrupowaniem Desantowym i był przełożonym Kruczkowskiego. Turowski również wezwał dowódcę piechoty morskiej na pokład swego flagowego transportowca.

Przed północą odprawa oficerów flagowych na pokładzie flagowego transportowca skończyła się. Dowódcy morscy postanowili rano wycofać transportowce w bezpieczniejsze miejsce, aby w razie nalotu nie straciły pływalności.

Gdy dowódcy naszych krążowników broniących przyczółka oraz połowa wachty bojowej poszła już spać, o 150 kilometrów na północny zachód, między dwoma wyspami, szedł nieprzyjacielski zespół krążowników.

Zespół ten składał się z ośmiu okrętów. Na czele szedł okręt flagowy, ciężki krążownik. Była to nowoczesna jednostka, mogąca rozwinąć szybkość powyżej 30 węzłów. Dysponowała ona artylerią najnowszego typu o wysokiej szybkości początkowej. Ponad rufowym pokładem stały katapulty dla czterech samolotów rozpoznawczych. Tuż za tym okrętem w odstępach co 1200 metrów, szły cztery krążowniki jednakowej wyporności po około 7100 ton. Każdy z nich miał o cztery działa 203-milimetrowe mniej od okrętu flagowego, ale też każdy posiadał po dwanaście wyrzutni torpedowych kalibru 584 milimetry. Torpedy te mogły przepłynąć odległość 14,5 km z szybkością 45 węzłów, a odległość 29 km z szybkością 30 węzłów. Ich głowice bojowe zawierały pół tony

materiału wybuchowego.

O godzinie 23.10 okręt flagowy nieprzyjaciela katapultował dwa rozpoznawcze wodnopłatowce. Miały one za zadanie ustalić pozycje naszych okrętów. Na pomostach sygnałowych okrętów nieprzyjaciela położono długie rozpoznawcze białe flagi. O godzinie 23.42 nieprzyjacielskim okrętom nakazano powiększyć obroty do 26 węzłów i ścieśnić szyk. Osiemnaście minut później, po otrzymaniu lotniczego meldunku, że w cieśninie na południowy wschód od wyspy zaobserwowano trzy dozorujące przyczółek nasze krążowniki, nieprzyjaciel powiększył szybkość do 28 węzłów. O godzinie 0.40 z nieprzyjacielskiego pomostu dostrzec już można było góry na wyspie.

Obserwatorzy i sygnaliści idącego na czele okrętu flagowego czujnie obserwując horyzont meldują. - Okręt z prawej burty w namiarze 30 stopni! Jednak nieprzyjaciel uważa, że jest jeszcze za wcześnie na zdradzenie swojej obecności. Każe zmniejszyć szybkość do 22 węzłów i podaje komendę „ster lewo na burtę". Okręt flagowy robi zwrot, a za nim zwrot powtarza reszta okrętów. Ale wszystkie działa zespołu wycelowane są w stronę naszego krążownika. Zespół wymija pierwsze niebezpieczeństwo: nie zostali odkryci! Dopiero kiedy trzeci okręt mijał nasze okręty, pocisk oświetlający na spadochronie, zrzucony przez jeden z naszych samolotów, oświetlił morze. Dowódca zespołu nieprzyjacielskiego stojąc na półpokładzie wydał rozkaz: - Wyrzutnie torpedowe z prawej burty, PAL! - Była godzina 1.37.

LESSON 128 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

(Reading Part)

Multiple Choice Statements
based on Narration

Bitwa w obronie przyczółka

1. a) Dwusilnikowy samolot wykonał lot ślizgowy i zaczął schodzić w skręt, bo na dole było morze.
   b) Samolot wykonał skręt, bo silnik zaczął schodzić lotem ślizgowym w dół ku morzu.
   c) Dwusilnikowy samolot wykonał skręt i zaczął schodzić lotem ślizgowym w dół ku morzu.
   d) On wykonał dwusilnikowy samolot i zaczął schodzić w dół ku morzu.

2. a) Kilka okrętów, które szły kursem południowo-wschodnim zobaczyło obserwatora.
   b) Kilku obserwatorów zobaczyło okręty, które szły kursem południowo-wschodnim.
   c) Kilku obserwatorów okrętów zobaczyło, że one szły kursem południowo-wschodnim.
   d) Obserwator zobaczył kilka okrętów idących kursem południowo-wschodnim.

3. a) Pilot użył hamulca powietrznego, kiedy zobaczył, że z morza zaczęły iść serie pocisków.
   b) Pilot użył pocisków, kiedy zobaczył, że nie ma hamulca powietrznego.
   c) Kiedy pilot użył hamulca powietrznego, z morza zaczęły iść serie pocisków.
   d) Kiedy pilot zobaczył hamulec powietrzny, z morza zaczęły iść serie pocisków.

4. a) Kiedy samolot zaczął drżeć, pilot zaczął wyciągać samolot w górę i otworzył przepustnicę, żeby nie było wybuchów.
   b) Kiedy pilot zaczął drżeć od coraz bliższych wybuchów, przepustnica samolotu otworzyła się.
   c) Kiedy pilot otworzył przepustnicę z powodu coraz bliższych wybuchów, samolot zaczął wyciągać w górę.
   d) Pilot otworzył przepustnicę i zaczął wyciągać samolot w górę, kiedy samolot zaczął drżeć od coraz bliższych wybuchów.

5. a) Według obserwatora dwa okręty wyglądały na niszczyciele, dwa na transportowce wodnosamolotów, trzy na krążowniki, a jeden na okręt pomocniczy.
   b) Według obserwatora trzy okręty wyglądały na krążowniki, dwa na niszczyciele wodnosamolotów, dwa na transportowce, a jeden na okręt pomocniczy.
   c) Według obserwatora trzy okręty wyglądały na niszczyciele, dwa na krążowniki, dwa na transportowce, a jeden na okręt pomocniczy.
   d) Według obserwatora trzy okręty wyglądały na niszczyciele okrętów pomocniczych, dwa na niszczyciele wodnosamolotów, a jeden na okręt pomocniczy.

6. a) 8 sierpnia 1942 roku o ósmej godzinie zaraz po spostrzeżeniu nieprzyjacielskich okrętów wysłano o zmierzchu depeszę o tym spotkaniu.
   b) O zmierzchu, 8 sierpnia 1942 roku w osiem godzin od spostrzeżenia okrętów nieprzyjacielskich wysłano depeszę o tym spotkaniu.
   c) 8 sierpnia 1942 roku, o zmierzchu, w osiem godzin od wysłania depeszy o spotkaniu spostrzeżono okręty nieprzyjacielskie.
   d) 8 sierpnia 1940 roku, w osiem godzin od spostrzeżenia nieprzyjacielskich okrętów, o zmierzchu wysłano depeszę o spotkaniu.

7. a) Meldunek o opóźnieniu ciszy radiowej doszedł o godzinie 18.39 do kontradmirała Kruczkowskiego.
   b) Kontradmirał Kruczkowski wysłał meldunek opóźniony ciszą radiową, który doszedł 8 sierpnia o godzinie 18.39.
   c) Opóźniony meldunek ciszą radiową doszedł 18 sierpnia o godzinie 8.39 do kontradmirała Kruczkowskiego.
   d) Meldunek, opóźniony ciszą radiową, doszedł do kontradmirała Kruczkowskiego 8 sierpnia o godzinie 18.39.

8. a) Dowodzący zespołem wsparcia sił desantowych, kontradmirał Kruczkowski zwrócił uwagę na ostatnie słowa meldunku.
   b) Kontradmirał Kruczkowski dowodzący desantem zwrócił uwagę na ostatnie słowa meldunku o zespole wsparcia.
   c) Kontradmirał Kruczkowski zwrócił uwagę na ostatnie słowa meldunku o zespole wsparcia sił desantowych.
   d) Kontradmirał dowodzący zespołem wsparcia sił desantowych zwrócił uwagę na ostatnie słowa meldunku Kruczkowskiego.

9. a) Obecność transportowców wskazywała na możliwość ataku wodnopłatowców na nasz przyczółek.
   b) Obecność transportowców wodnopłatowców wskazywała na możliwość ataku powietrznego na nasz przyczółek.
   c) Obecność ataku powietrznego na nasz przyczółek wskazywała na możliwość spotkania transportowców wodnopłatowców.
   d) Możliwość ataku powietrznego na nasz przyczółek wskazywała na obecność transportowców wodnopłatowców.

10. a) Kontradmirał Turowski, który dowodził piechotą morską, wezwał Kruczkowskiego dowódcę Zgrupowania Desantowego.
   b) Kontradmirał Turowski, który dowodził Zgrupowaniem Desantowym, wezwał na pokład swego flagowego transportowca Kruczkowskiego i dowódcę piechoty morskiej.
   c) Kontradmirał Turowski, który dowodził Zgrupowaniem Desantowym, został wezwany przez Kruczkowskiego na pokład flagowego transportowca dowódcy piechoty morskiej.
   d) Kontradmirał Turowski wezwał na pokład swego flagowego transportowca Kruczkowskiego i dowódcę Zgrupowania Desantowego.

11. a) Dowódcy morscy postanowili na odprawie na pokładzie flagowego transportowca wycofać transportowce w bezpieczne miejsce, aby w razie nalotu nie straciły pływalności.
   b) Przed północą, na odprawie na pokładzie flagowego transportowca, dowódcy morscy wycofali transportowce w bezpieczne miejsce, aby w razie nalotu straciły pływalność.
   c) Dowódcy morscy, na pokładzie flagowego transportowca, postanowili w razie nalotu nie wycofać transportowców w bezpieczne miejsce, aby nie straciły pływalności.
   d) Przed północą, na odprawie na pokładzie flagowego transportowca, który nie stracił pływalności, dowódcy morscy postanowili wycofać się w bezpieczne miejsce.

12. a) Gdy dowódcy krążowników oraz połowa wachty bojowej broniącej przyczółka poszła spać, o 150 kilometrów na północny zachód szedł zespół krążowników nieprzyjacielskich.
   b) Gdy dowódcy przyczółka oraz połowa wachty bojowej broniącej naszych krążowników poszła spać, o 150 kilometrów na północny zachód szedł nieprzyjacielski zespół krążowników.
   c) Gdy połowa wachty bojowej oraz dowódcy naszych krążowników broniących przyczółka poszli spać, o 150 kilometrów na północny zachód między dwoma wyspami szedł nieprzyjacielski zespół krążowników.
   d) Gdy połowa dowódców naszych krążowników broniących przyczółka oraz wachta bojowa poszła spać o godzinie 15, na północny zachód, między wyspami szedł nieprzyjacielski zespół.

13. a) Okręt flagowy był to nowoczesny ciężki krążownik, rozwijający szybkość powyżej 30 węzłów i dysponujący artylerią najnowszego typu o wysokiej szybkości początkowej.
    b) Okręt flagowy był to nowoczesny ciężki krążownik mogący rozwinąć szybkość poniżej 13 węzłów i który dysponował artylerią najnowszego typu o wysokiej szybkości początkowej.
    c) Okręt flagowy był to nowoczesny krążownik nie mogący rozwinąć szybkości powyżej 30 węzłów i który dysponował artylerią nowego typu o wysokiej szybkości początkowej.
    d) Okręt flagowy był to ciężki krążownik, mogący dysponować artylerią i który rozwijał szybkość początkową powyżej 30 węzłów.

14. a) Ponad pokładem rufowym stały cztery samoloty rozpoznawcze.
    b) Ponad pokładem stały cztery katapulty dla samolotów rufowych.
    c) Katapulty dla czterech samolotów rozpoznawczych stały ponad pokładem rufowym.
    d) Ponad samolotami rozpoznawczymi stały katapulty na czterech pokładach rufowych.

15. a) Tuż za okrętem flagowym, w odstępach co 2000 metrów, szły cztery krążowniki jednakowej wyporności.
    b) Tuż za krążownikami, w odstępach co 1200 metrów, szły cztery okręty flagowe jednakowej wyporności.
    c) Tuż za okrętami flagowymi, w jednakowych odstępach co 1200 metrów, szły cztery krążowniki wyporności 2000 ton.
    d) Tuż za okrętem flagowym, w odstępach co 1200 metrów, szły cztery krążowniki jednakowej wyporności.

16. a) Każdy z krążowników miał o cztery działa mniej od okrętu flagowego, ale każdy miał po dwanaście wyrzutni torpedowych kalibru 584 milimetry.
    b) Każdy z krążowników miał cztery działa, ale każdy posiadał mniej wyrzutni torpedowych kalibru 584 milimetry od okrętu flagowego.
    c) Każdy z krążowników miał po cztery wyrzutnie torpedowe kalibru 584 milimetry, o dwa mniej od okrętu flagowego.
    d) Każdy z okrętów flagowych miał o cztery działa mniej od krążowników, ale też każdy posiadał po dwanaście wyrzutni torpedowych kalibru 584 milimetry.

17. a) Torpedy te mogły przepłynąć odległość 45 kilometrów z szybkością 14 węzłów i miały głowice bojowe zawierające pół tony materiału wybuchowego.
    b) Torpedy te mogły przepłynąć 14 kilometrów z szybkością 45 węzłów i miały głowice bojowe zawierające pół tony materiału wybuchowego.
    c) Głowice te mogły przepłynąć 14 kilometrów z szybkością 45 węzłów i miały pół materiału bojowego i wybuchowego.
    d) Głowice te zawierały torpedy, które mogły przepłynąć odległość 14 kilometrów z szybkością 45 węzłów i miały pół tony materiału wybuchowego.

18. a) O godzinie 23 nasz okręt flagowy katapultował dwa rozpoznawcze wodnopłatowce, które miały za zadanie ustalić pozycję nieprzyjacielskich okrętów.
    b) O godzinie 3 okręt flagowy nieprzyjaciela katapultował rozpoznawczy wodnopłatowiec, który miał za zadanie ustalić pozycję naszych okrętów.
    c) Dwa rozpoznawcze wodnopłatowce mające za zadanie ustalenie pozycji naszych okrętów zostały o godzinie 23 katapultowane z okrętu flagowego nieprzyjaciela.
    d) Dwa rozpoznawcze wodnopłatowce mające za zadanie ustalenie pozycji okrętu flagowego nieprzyjaciela zostały o godzinie 23 katapultowane.

19. a) Rozpoznawcze długie białe flagi położono na pomostach sygnałowych okrętów nieprzyjaciela.
    b) Na długich białych pomostach naszych okrętów położono sygnały rozpoznawcze.
    c) Okręty nieprzyjaciela założyły długie białe flagi rozpoznawcze.
    d) Nasze okręty położyły długie białe flagi rozpoznawcze na okręty nieprzyjaciela.

20. a) O godzinie 23.42 nieprzyjacielskie okręty nakazały nam powiększyć obroty do 26 węzłów i ścieśnić szyk.
    b) O godzinie 23.42 nakazaliśmy okrętom powiększyć obroty do 26 węzłów i ścieśnić szyk.
    c) Nieprzyjacielskie okręty nakazały o godzinie 23.42 powiększyć szyk i zmniejszyć obroty do 26 węzłów.
    d) Nieprzyjacielskim okrętom nakazano o godzinie 23.42 powiększyć obroty do 26 węzłów i ścieśnić szyk.

202

202

21. a) Po zaobserwowaniu dozorujących przyczółek naszych krążowników w cieśninie na południowy wschód od wyspy, otrzymano meldunek, że nieprzyjaciel powiększył szybkość do 28 węzłów.
    b) Osiemnaście minut po otrzymaniu meldunku, że zaobserwowano w cieśninie na południowy wschód od wyspy trzy nasze krążowniki dozorujące przyczółek, nieprzyjaciel powiększył szybkość do 28 węzłów.
    c) Osiemnaście minut po zaobserwowaniu dozorujących przyczółek naszych krążowników na południowy wschód od cieśniny, otrzymano meldunek, że nieprzyjaciel powiększył szybkość do 28 węzłów.
    d) Osiemnaście minut po zaobserwowaniu, że nieprzyjaciel powiększył szybkość do 28 węzłów, otrzymano meldunek o dozorujących przyczółek naszych krążownikach na południowy wschód od wyspy.

22. a) Obserwatorzy i sygnaliści idącego na czele okrętu flagowego obserwując czujnie horyzont meldują, że dostrzec już można z pomostu góry na wyspie.
    b) Obserwatorzy i sygnaliści meldują obserwując czujnie horyzont, że dostrzec już można z pomostu okręt flagowy.
    c) Obserwatorzy i sygnaliści czujnie obserwują z góry na wyspie idący na czele okręt flagowy.
    d) Z pomostu dostrzec już można góry na wyspie i obserwatorów i sygnalistów na idącym na czele okręcie flagowym.

23. a) Nieprzyjaciel każe zmniejszyć szybkość do 22 węzłów, bo uważa, że jest jeszcze za wcześnie na zdradzenie swojej obecności.
    b) Nieprzyjaciel uważa, że zdradził swoją obecność za wcześnie, więc każe zmniejszyć szybkość do 22 węzłów.
    c) Nieprzyjaciel uważa, że zmniejszył szybkość do 22 węzłów, bo jest jeszcze za wcześnie na zdradzenie swojej obecności.
    d) Nieprzyjaciel uważa, że kazał zmniejszyć szybkość do 22 węzłów, i że jest za wcześnie na zdradzenie swojej obecności.

24. a) Okręt flagowy powtarza zwrot, po powtórzeniu komendy, a za nim powtarza reszta okrętów.
    b) Okręt flagowy powtarza komendę, a za nim powtarza reszta okrętów.
    c) Po powtórzeniu komendy, okręt flagowy robi zwrot, a za nim reszta okrętów powtarza zwrot.
    d) Po powtórzeniu zwrotu, okręt flagowy powtarza komendę, a za nim reszta okrętów.

405

25. a) Dopiero kiedy trzeci pocisk oświetlający zrzucony na spadochronie przez jeden z naszych samolotów oświetlił morze, jeden okręt minął nasze okręty.
b) Dopiero kiedy jeden z naszych samolotów oświetlił morze pociskiem oświetlającym zrzuconym na spadochronie, nasz okręt minął trzeci okręt.
c) Dopiero kiedy trzeci pilot został zrzucony na spadochronie, jeden z naszych samolotów oświetlił pociskiem oświetlającym morze i okręt, który nas mijał.
d) Dopiero kiedy trzeci okręt mijał nasze okręty, pocisk oświetlający na spadochronie, zrzucony przez jeden z naszych samolotów, oświetlił morze.

Działalność okrętów podwodnych w ciągu pierwszych dni wojny

26. a) Niemcy używali na początku wojny, na Bałtyku, więcej niż pięćdziesiąt okrętów wojennych do walki z pięcioma naszymi okrętami podwodnymi.
b) Niemcy na początku wojny mieli na Bałtyku więcej niż pięćdziesiąt okrętów podwodnych do walki z pięcioma naszymi okrętami wojennymi.
c) Niemcy na początku wojny używali na Bałtyku więcej niż pięć swoich okrętów wojennych do walki z naszymi okrętami podwodnymi.
d) Niemcy używali na początku wojny, na Bałtyku, więcej niż pięćdziesiąt okrętów podwodnych do walki z pięcioma naszymi okrętami wojennymi.

27. a) Od wybuchów bomb samolotowych, okręt atakowany zaczynał kołysać się w różne strony tracąc właściwy kurs.
b) Od wybuchów bomb głębinowych, okręt atakowany tracił właściwy kurs i zaczynał kołysać się w różne strony.
c) Okręt atakował i od wybuchów bomb głębinowych tracił właściwy kurs i zaczynał kołysać się w różne strony.
d) Okręt atakowany zaczynał tracić właściwy kurs, kiedy bomby głębinowe kołysały się w różne strony.

28. a) Wiele ciężkich ataków przechodzi „Wilk", aż wreszcie uszkodzony, przeciekający, z minimalnym zapasem paliwa wydostaje się szczęśliwie na Morze Bałtyckie, które nie jest tak niebezpieczne jak Morze Północne.
    b) Wiele ciężkich ataków przechodzi „Wilk", aż uszkodzony z minimalnym przeciekającym zapasem paliwa wydostaje się z niebezpieczeństwa na Morze Północne, a potem na Bałtyk.
    c) Po przejściu przez wiele ciężkich ataków „Wilk" został uszkodzony i z minimalnym zapasem paliwa wydostaje się z niebezpieczeństwa dopiero na Morzu Bałtyckim.
    d) „Wilk" przechodzi przez wiele ciężkich ataków, aż wreszcie przeciekający, uszkodzony, z minimalnym zapasem paliwa wydostaje się szczęśliwie na Morze Północne, które nie jest tak niebezpieczne jak Bałtyk.

29. a) Wrześniowa działalność polskich okrętów podwodnych spowodowała słoneczną pogodę w tym czasie oraz dużą przejrzystość wody.
    b) Słoneczna pogoda panująca w tym czasie spowodowała dużą działalność polskich okrętów podwodnych i dużą przejrzystość wody.
    c) Wrześniowa słoneczna pogoda i duża przejrzystość wody spowodowały działalność polskich okrętów podwodnych w tym czasie.
    d) Panująca w tym czasie słoneczna pogoda, która spowodowała dużą przejrzystość wody utrudniła wrześniową działalność polskich okrętów podwodnych.

30. a) Już pierwszego dnia wojny trzeba było opuścić port wojenny na Oksywiu, a port na Helu był stale w zasięgu nalotów lotniczych i ataków nieprzyjacielskiej artylerii morskiej.
    b) Port wojenny na Oksywiu był stale w zasięgu ataków nieprzyjacielskiej artylerii morskiej i nalotów lotniczych, a port na Helu trzeba było opuścić już pierwszego dnia wojny.
    c) Port wojenny na Oksywiu atakował nieprzyjaciela artylerią morską, a port na Helu już pierwszego dnia wojny był opuszczony z powodu nalotów lotniczych.
    d) Od pierwszego dnia wojny port na Oksywiu był stale w zasięgu naszych ataków lotniczych, a port na Helu trzeba było opuścić.

LESSON 128 (N)

VOCABULARY

1.	skręt, m. skrętu, gen. s.	- turn, curve
2.	schodzić lotem ślizgowym	- to glide (down)
3.	hamulec (m.) powietrzny hamulca, gen. s.	- dive brake
4.	przepustnica, f.	- throttle
5.	wodnosamolot, m. wodnosamolotu, gen. s.	- seaplane, hydroplane
6.	kanonierka, f.	- gunboat
7.	okręt pomocniczy	- auxiliary ship
8.	zanotować, p. notować, i. zanotuję notuję zanotuje notuje	- to take down, to record
9.	rozkaz, (panie kapitanie)	- aye, aye, sir
10.	obowiązywać, i. (no perf.) (no 1st person) obowiązuje	- to be in force, to be valid
11.	spostrzec, p. spostrzegę spostrzeże spostrzegać, i. spostrzegam spostrzega	- to notice, to perceive, to note
12.	wsparcie sił desantowych	- landing force support
13.	zwrócić uwagę, p. zwrócę uwagę zwróci uwagę zwracać uwagę, i. zwracam uwagę zwraca uwagę	- to pay attention, to attract attention, to call somebody's attention
14.	przełożony, przełożona, przełożone	- boss, superior

203

15. oficer flagowy - flag officer

16. pływalność, f. - buoyancy

17. dysponować, i. - to have something at one's disposal, to employ
dysponuję
dysponuje

zadysponować, p.
zadysponuję
zadysponuje

18. szybkość początkowa - initial velocity

19. pokład rufowy - quarter-deck

20. katapulta, f. - catapult

21. samolot rozpoznawczy - scout plane

22. jednakowy, jednakowa, jednakowe - equal, alike

23. katapultować, i. (no perf.) - to catapult, to eject, to launch
katapultuję
katapultuje

24. pomost sygnałowy - flag deck

25. powiększyć obroty, p. - to increase speed
powiększę obroty
powiększy obroty

powiększać obroty, i.
powiększam obroty
powiększa obroty

26. ścieśnić szyk, p. - to close up, (to tighten)
ścieśnię szyk
ścieśni szyk

ścieśniać szyk, i.
ścieśniam szyk
ścieśnia szyk

27. dozorować, i. (no perf.) - to check, to supervise, to oversee
dozoruję
dozoruje

LESSON 128 (N)

28. czujnie - watchfully

29. wymijać, i. wyminąć, p. - to pass, to overtake, to elude
wymijam wyminę
wymija wyminie

30. odkryć, p. odkrywać, i. - to detect, to find (out), to discover
odkryję odkrywam
odkryje odkrywa

31. pocisk oświetlający - illuminating projectile

32. półpokład, m. - half-deck
półpokładu, gen. s.

Specjaliści broni podwodnej szykują miny.

LESSON 129 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Anglia to aliant Stanów Zjednoczonych z czasów drugiej wojny światowej.
2. Podczas burzy na statku zepsuła się instalacja elektryczna.
3. To nie jest prawdziwy, to jest sztuczny kwiat.
4. On powinien wydawać proporcjonalnie do swoich zarobków.
5. Jutro przed południem zaokrętują nasz pluton na transportowiec.
6. Wojska brytyjskie walczyły we Francji podczas pierwszej wojny światowej.
7. Niech on zapowie, że wszyscy studenci dostaną bilety do kina na ten film.
8. Nasz statek podniesie kotwicę jutro o piątej rano.
9. S/S „Poznań" rzuci kotwicę jutro o piątej rano.
10. To palenisko po remoncie jest zupełnie jak nowe.
11. Winda manewrowa służy do przeładowania towaru.
12. Na bramie był napis „Wstęp wzbroniony".
13. Powiadomię go o zmianie mojego adresu.
14. Platforma, na której stało działo miała,cztery metry kwadratowe.
15. Działo rufowe było załadowane pociskiem oświetlającym.
16. Poszycie burtowe miało dwa centymetry grubości.
17. Nie mogę jechać, bo jest dziura w oponie.
18. Zaraz wyprostuję ten drut obcęgami.
19. Gafel nasz jest złamany.

LESSON 129 (N)

20. Z powodu braku informacji, decyzja była bardzo trudna.

21. Ochotnik to jest mężczyzna, który sam nie będąc powołany zgłosił się do wojska.

22. Oni osadzą ten statek na mieliźnie.

23. Kiedy nie ma mgły, drugi brzeg zatoki jest widoczny.

24. To jest nadzwyczaj silny chłopiec.

25. Przez dwa dni rozładujemy ten statek.

26. Wiatr pędzi piasek w kierunku morza.

27. Za chwilę unieszkodliwią tę pływającą minę.

28. Skutek tego lekarstwa był taki, że on nie mógł nic jeść przez cały dzień.

29. Cały dom się spalił, ale ostatecznie wszyscy zostali uratowani.

30. Wszyscy członkowie związku uczestniczą w tym zebraniu.

31. Mam nadzieję, że on odznaczy się w tej bitwie.

— I niech pan to sobie zapamięta: prawdziwy kapitan tonie razem z okrętem, jasne?!

LESSON 129 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Ostatni rejs „Modlina"

Na wiele miesięcy przed terminem planowanej inwazji w północnej Francji postanowiono przeprowadzić ją w Normandii, w miejscu jak najmniej spodziewanym dla nieprzyjaciela. Ten odcinek wybrzeża nie posiadał żadnego portu. Alianci postanowili port taki przywieźć po prostu z Anglii.

Instalacja tego sztucznego portu miała się odbywać pod osłoną sztucznych falochronów, które miano zbudować częściowo ze starych okrętów wojennych i statków handlowych, zatopionych wzdłuż wybrzeża. Wszyscy Alianci mieli brać udział w tej akcji, proporcjonalnie do posiadanego tonażu. Polska Marynarka Handlowa wyznaczyła „Modlin", najstarszy statek mający już prawie czterdzieści lat.

Statek ten stał nieużywany w jednym z portów zachodniego wybrzeża angielskiego. Dnia 31 maja 1944 roku statek popłynął w kierunku południowego wybrzeża Anglii, gdzie 5 czerwca zakotwiczył na redzie. Na pokładzie oprócz 23 osób załogi statku zaokrętowano 25 oficerów i żołnierzy brytyjskich. Następnego dnia „Modlin" płynął już po Kanale między Anglią i Francją. Na Kanale był ogromny ruch okrętów i statków wielkiej floty inwazyjnej pod ochroną setek samolotów. Przejście przez Kanał odbyło się pomyślnie i 7 czerwca 1944 roku około południa „Modlin" zakotwiczył u wybrzeży Normandii.

LESSON 129 (N)

Dnia 8 czerwca w południe przybył do burty zapowiedziany holownik i przez godzinę przyjmował na swój pokład część oficerów i załogi statku oraz bagażu prywatnego. Po południu podniesiono kotwice i statki popłynęły na wskazane miejsce, gdzie około 14.00 rzucono obie kotwice. Następnie kazano zgasić ogień w paleniskach kotłowych. Para w kotłach została, bo była potrzebna do obu wind manewrowych. O godzinie 2.35 dowódca statku sprawdził, czy wszyscy z przedziału i kotłowni wyszli na pokład i zawiesił na drzwiach napis „Wstęp wzbroniony". Następnie powiadomił, że statek jest gotowy do zatopienia. Załoga była na mostku w sterowni i pod platformą działa rufowego. W tym momencie oficer włączył prąd, co spowodowało wybuch ładunku wybuchowego. W poszyciu burtowym powstało osiem dziur. Statek zaczął tonąć. Po pięciu minutach statek przechylił się lewą burtą aż do 30 stopni. Przechył trwał 7 minut, a potem zaczął się prostować i w końcu osiadł równo na dnie. O 15.00 przybył holownik i zabrał wszystkich ze statku. Na gaflu S/S „Modlina" zostawiono banderę narodową.

W Normandii podczas inwazji brało udział jeszcze osiem innych polskich statków, czyli jedna czwarta stanu naszej floty w Anglii.

Udział załóg w akcji inwazyjnej zależał od decyzji samych marynarzy. Przyjmowano tylko ochotników. Zgłosiło się ich wiele więcej, niż było ich potrzeba.

Polskie statki przewoziły podczas inwazji nie tylko wojska

i sprzęt, ale także broń i amunicję. „Poznań" został poważnie uszkodzony podczas pierwszego przejścia przez Kanał. Aby ocalić statek od zatopienia, osadzono go na mieliźnie u brzegów Normandii. Tu załoga „Poznania", wśród której znajdowała się jedyna kobieta floty inwazyjnej - kucharka statku, przeżyła kilkanaście ciężkich dni.

„Poznań" był dobrze widocznym i łatwym dla nieprzyjaciela celem. Na skutek nadzwyczaj silnego wiatru statek był jeszcze nie rozładowany z amunicji i bomb. W rezultacie marynarze „Poznania" musieli walczyć na trzy fronty. Z jednej strony sztorm, z drugiej załadowana na statku amunicja, a z trzeciej mina zerwana gdzieś z dna morskiego i pędzona falami na statek. Próbowano unieszkodliwić ją strzałami, ale bez skutku. Mina, raz wypływając na powierzchnię, a potem zanurzając się w wodzie, wypływała tuż przed dziobem. Rzucana falą mina płynęła między kadłubem statku, a beczką, na której kotwiczył statek w odległości zaledwie paru metrów.

Ostatecznie żaden ze statków polskich uczestniczących w inwazji nie licząc „Modlina" nie został zatopiony, a oprócz „Poznania" żaden nie został poważnie uszkodzony.

Pierwszego dnia inwazji odznaczyły się w walkach z nieprzyjacielskimi bateriami nasze kontrtorpedowce „Krakowiak" i „Ślązak". Okręty te miały na pokładzie po 4 działa kalibru 102 mm. Oba te okręty płynęły w pierwszej linii atakujących wybrzeże podczas pierwszego desantu okrętów wojennych.

213

LESSON 129 (N)

VOCABULARY

1. aliant, m.
   alianta, gen. s. - ally

2. instalacja, f. - installation

3. sztuczny, sztuczna, sztuczne - artificial

4. proporcjonalnie - proportionally, in proportion

5. zaokrętować (się), p. (perf. only)
   zaokrętuję
   zaokrętuje - to embark, to ship, to board ship

6. brytyjski, brytyjska, brytyjskie - British

7. zapowiedzieć, p.
   zapowiem
   zapowie - to promise, to bill to appear, to announce, to predict

   zapowiadać, i.
   zapowiadam
   zapowiada

8. podnieść kotwicę, p.
   podniosę kotwicę
   podniesie kotwicę - to weigh anchor

   podnosić kotwicę, i.
   podnoszę kotwicę
   podnosi kotwicę

9. rzucić kotwicę, p.
   rzucę kotwicę
   rzuci kotwicę - to drop anchor

   rzucać kotwicę, i.
   rzucam kotwicę
   rzuca kotwicę

10. palenisko, n. - furnace

11. winda manewrowa - cargo winch, cargo boom

12. wstęp wzbroniony - off limits, out of bounds

13. powiadomić, p.
powiadomię
powiadomi

powiadamiać, i.
powiadamiam
powiadamia

- to let know, to inform, to advise

14. platforma, f. - platform

15. działo rufowe - stern chaser

16. poszycie burtowe - side plating

17. dziura, f. - hole, cavity

18. prostować (się), i.
prostuję
prostuje

wyprostować (się), p.
wyprostuję
wyprostuje

- to right, to straighten, to rectify

19. gafel, m.
gafla, gen. s.

- gaff

20. decyzja, f. - decision

21. ochotnik, m.
ochotnika, gen. s.

- volunteer

22. osadzić, p
osadz
osadzi

osadzać, i.
osadzam
osadza

- to settle, to set, to bed

23. widoczny, widoczna, widoczne - visible, obvious

24. nadzwyczaj (nadzwyczajnie) - extremely, unusually

LESSON 129 (N)

25. rozładować, p. - to unload
rozładuję
rozładuje

rozładowywać, i.
rozładowuję
rozładowuje

26. pędzić, i. (no perf.) - to drive, to rush, to run
pędzę
pędzi

27. unieszkodliwić, p. - to render harmless, to make safe, to disarm
unieszkodliwię
unieszkodliwi

unieszkodliwiać, i.
unieszkodliwiam
unieszkodliwia

28. skutek, m. - result, effect
skutku, gen. s.

29. ostatecznie - in the final analysis, finally, eventually

30. uczestniczyć, i. (no perf.) - to partake of, to participate in
uczestniczę
uczestniczy

31. odznaczyć (się), p. - to distinguish (oneself), to decorate
odznaczę (się)
odznaczy (się)

odznaczać (się), i.
odznaczam (się)
odznacza (się)

LESSON 130 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Artyleria plot zaczęła ostrzeliwać bombowce nieprzyjaciela.

2. Dowódca powiedział, że wydzieli z naszej dywizji jeden batalion do tego zadania.

3. Taki objekt jak fabryka motocyklów powinien być broniony przez specjalny oddział.

4. Uzbroimy ten okręt w specjalne działa.

5. Niestety, obrona przeciwdesantowa nie była na czas zorganizowana.

6. Nasza obrona plot odpędzi bombowce nieprzyjacielskie.

7. Centrala dowodzenia naszej floty wyda odpowiednie rozkazy.

8. Wrogi samolot natychmiast został odpędzony przez naszych myśliwców.

9. Okręt hydrograficzny zajmuje się mierzeniem głębokości morza.

10. Pływający dok służy do naprawy i budowy statków.

11. Komandor porucznik ma niższy stopień od komandora.

12. Lichtuga jest to mały statek służący do transportu wyładowanego na nią towaru ze statku do magazynów portowych leżących w innym basenie.

13. Lot nurkowy wymaga od pilota dużo wprawy.

14. Za chwilę ten statek pójdzie na dno.

15. Ciągłe mówienie jest bardzo męczące.

16. Wyżywienie w wojsku amerykańskim jest bardzo dobre.

17. Upadek Paryża w 1940 roku był wielką klęską dla Francji.

18. Dyżurny lekarz w szpitalu powinien nawet w nocy być do dyspozycji chorych.

LESSON 130 (N)

19. Fokmaszt to jest pierwszy maszt od dzioba.

20. Ulotka wzywała żołnierzy do poddawania się.

21. Przygotowanie artyleryjskie przed natarciem trwało całą godzinę.

22. Fale na pełnym morzu są większe niż w zatoce.

23. Ogień huraganowy nieprzyjaciela zmusił nasze oddziały do wycofania się.

24. Napór wody był tak silny, że zapora wodna została przerwana.

25. Rozwinięte oddziały piechoty nacierały na wzgórze.

26. Zawieszenie broni zostało ogłoszone o piątej po południu.

27. Kapitulacja została podpisana przez nieprzyjaciela zaraz po zawieszeniu broni.

28. Ona ma bardzo dobry głos i ładnie śpiewa.

29. Hymn narodowy polski zaczyna się słowami: „Jeszcze Polska nie zginęła póki my żyjemy".

LESSON 130 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Pierwsze i ostatnie dni wojny;
współdziałanie sił morskich, powietrznych i lądowych

(Opowiadanie porucznika Gołębiowskiego)

W połowie sierpnia 1939 roku byłem dowódcą plutonu karabinów maszynowych 13,2 mm plot. Wydzielony był on z 2 morskiego dyonu artylerii przeciwlotniczej na Helu. Mieliśmy bronić obiektów znajdujących się w rejonie Jastarni przed atakami z powietrza. Pluton był uzbrojony w dziewięć karabinów maszynowych przeciwlotniczych. Pluton zajął stanowiska w okopach na północny zachód od Jastarni i na plaży w Jastarni od strony morza. Obsługa trzech KM i dalmierz zajęły stanowiska nad brzegiem zatoki z zadaniem obrony przeciwdesantowej i przeciwlotniczej portu i kryp minowych zakotwiczonych w zatoce.

31 sierpnia przed wieczorem pojawiły się w rejonie Jastarni rozpoznawcze wodnosamoloty nieprzyjacielskie. Karabiny maszynowe kilka razy otwierały ogień, niestety bez rezultatu. Dopiero ogień 40 mm działek plot odpędził je.

W nocy z dnia 31 sierpnia na 1 września centrala dowodzenia dowództwa floty przekazała, że około 4 rano nad Zatoką będą przelatywały trzy nasze wodnosamoloty torpedowe. Jednak o tej samej godzinie, zamiast zapowiedzianych naszych samolotów, leciały wrogie samoloty.

219

LESSON 130 (N)

Około 10,00 od strony Helu ukazała się grupa 16 bombowców niemieckich, które na średniej wysokości zbliżały się do Jastarni. Baterie plot otworzyły ogień. Nagle jeden z samolotów lotem nurkowym zaatakował stojący w porcie okręt hydrograficzny "Pomorzanin" rzucając na niego bombę. Na szczęście chybił, ale trafił pływający dok. Inne samoloty zrzuciły bomby na stanowiska 42 baterii przeciwdesantowej. Część bombowców zaatakowała ORP „Gryf", który manewrując po Zatoce, bronił się ogniem działek plot i cekaemów.

Po tym nalocie, który trwał około 15 minut, nadszedł rozkaz dowódcy floty: „Rozpocząć działania wojenne".

Wieczorem doszła do nas wiadomość o bitwie powietrzno-morskiej w Zatoce Gdańskiej, o śmierci dowódcy ORP „Gryf" komandora porucznika Kwiatkowskiego. Tak minął pierwszy dzień wojny. Na drugi dzień w godzinach popołudniowych pojawiły się na trasie Oksywie-Jastarnia płynące w szyku torowym s/s„Gdynia", s/s„Gdańsk"i jakaś lichtuga. W pewnym momencie, gdy statki były już w połowie drogi do Jastarni, nagle zza chmury wyskoczyło kilka samolotów nieprzyjacielskich. Zaczęły one z lotu nurkowego bombardować bezbronne statki. Bombardowanie to obserwowałem z mojego stanowiska. S/s„Gdynia"trafiony bombami natychmiast zatonął. Po chwili nie było również lichtugi. S/s „Gdańsk"z dużym przechyłem płynął w stronę Oksywia, gdzie później poszedł na dno. Wszystko to działo się poza zasięgiem broni naszego plutonu.

W ciągu następnych dni były ciągłe naloty. Samoloty nieprzyjacielskie rzucały bomby na lasy, powodując ogromne pożary. Nasz pluton oszczędzał amunicję, której było mało. Jeszcze gorzej było z wyżywieniem.

Siódmego września padło Westerplatte.

W dniu 9 września zaczęło się natarcie niemieckich oddziałów lądowych na półwysep od strony lądu. Nacierające oddziały nieprzyjaciela były wspierane ogniem artylerii trałowców.

Jedenastego września, po upadku Pucka byliśmy już odcięci od strony lądu.

Nasze trzy trałowce wychodziły kilka razy z portu w Jastarni i ostrzeliwały nacierające oddziały niemieckie. Te same trałowce w nocy 13 września stawiały miny w Zatoce Gdańskiej.

Kiedy Oksywie padło, Hel był ostrzeliwany przez nieprzyjacielskie okręty wojenne.

Dwudziestego siódmego września około południa dyżurny obserwator zameldował mi, że widzi nad mgłą na zatoce fokmaszt dużego okrętu. Gdy mgła opadła, rozpoznałem w Zatoce Puckiej niemiecki pancernik. Otworzył on do Helu ogień z dział 150 mm.

Trzydziestego września samoloty nieprzyjacielskie zrzuciły ulotki wzywające polską załogę na Helu do poddania się. Zaraz potem zaczęło się silne przygotowanie artyleryjskie na nasze pozycje. Strzelały okręty z pełnego morza i od strony zatoki oraz artyleria lądowa. Ostrzeliwanie, które trwało pięć godzin zakończone zostało 20-minutowym ogniem huragano-

wym. Potem nastąpił atak piechoty niemieckiej. Pod silnym naporem rozwiniętych oddziałów piechoty nieprzyjaciela musieliśmy się wycofać.

Pierwszego października doszła do nas wiadomość o upadku Warszawy. W południe nadszedł rozkaz dowództwa floty, że zawieszenie broni obowiązuje od godziny 13,00. Wieczorem nadszedł rozkaz o warunkach kapitulacji.

Drugiego października po odczytaniu rozkazu i odśpiewaniu hymnu narodowego pluton nasz pomaszerował do portu w Jastarni. O dziesiątej byliśmy w niewoli.

Artylerzyści wypatrują wroga w powietrzu

222

LESSON 130 (N)

VOCABULARY

1.	plot (przeciwlotniczy, przeciwlotnicza, przeciwlotnicze)	- antiaircraft (abbreviation)
2.	wydzielić, p. wydzielę wydzieli wydzielać, i. wydzielam wydziela	- to detach, to emit, to portion out
3.	obiekt, m. obiektu, gen. s.	- object
4.	uzbroić, p. uzbroję uzbroi uzbrajać, i. uzbrajam uzbraja	- to arm
5.	przeciwdesantowy, przeciwdesantowa, przeciwdesantowe	- antiassault, antiairborne
6.	odpędzić, p. odpędzę odpędzi odpędzać, i. odpędzam odpędza	- to drive away, to repel
7.	centrala dowodzenia	- control tower
8.	wrogi samolot	- bogey, bogy
9.	okręt hydrograficzny	- surveying vessel, hydrographic ship
10.	pływający dok doku, gen. s.	- floating dock
11.	komandor porucznik	- commander
12.	lichtuga, f.	- lighter ship
13.	lot nurkowy	- diving
14.	pójść na dno, p. iść na dno, i.	- to be drowned
15.	ciągły, ciągła, ciągłe	- continuous
16.	wyżywienie, n.	- board, food

223

LESSON 130 (N)

17. upadek, m.
upadku, gen. s. - fall, downfall

18. dyżurny, dyżurna, dyżurne - (a person) on duty, in charge

19. fokmaszt, m.
fokmasztu, gen. s. - foremast

20. ulotka, f. - leaflet

21. przygotowanie artyleryjskie - preparatory artillery fire, softening up

22. pełne morze - open sea

23. ogień huraganowy - drumfire

24. napór, m.
naporu, gen. s. - pressure, stress

25. rozwinięte oddziały - deployed units

26. zawieszenie broni - armistice, truce, cease fire

27. kapitulacja, f. - surrender, capitulation

28. odśpiewać, p.
odśpiewam
odśpiewa - to sing through

śpiewać, i.
śpiewam
śpiewa - to sing

29. hymn, m.
hymnu, gen. s. - anthem, hymn

PATTERN SENTENCES

1. Bałtyk jest morzem a Atlantyk oceanem.
2. W tym filmie gra znana grecka aktorka.
3. Po śmierci żony Józef przeprowadził się do innego miasta i żył samotnie.
4. Z początku nasz zespół grał defensywnie, a potem przeszliśmy do ataku.
5. Gdy torpeda trafiła tankowiec nastąpiła straszna eksplozja.
6. Stefan nie umiał pływać, więc gdyby nie kamizelka ratunkowa byłby utonął.
7. Na przybrzeżnych skałach zobaczyliśmy szczątki rozbitej łódki.
8. Zrobiło się zupełnie ciemno i nie wierzyłem już, że wyratujemy rozbitków.
9. Gdy okręt podwodny npla wynurzy się, otworzymy na niego ogień.
10. Zosia płakała, bo myślała, że Andrzej już nie powróci do niej.
11. Za chwilę słońce zniknie za horyzontem.
12. Ten portugalski statek stoi już trzy dni na redzie.
13. Jechałem autobusem, który był prawie pusty.
14. Jedyny syn Cichockiego zginął na wojnie.
15. W Gdyni została założona nowa spółka budowlana.
16. Spółka armatorska w Szczecinie posiada kilka frachtowców.
17. Żaglowiec ten ma piętnaście metrów długości.
18. Nasza łódka ma mały silnik pomocniczy.
19. Jest stały wiatr, więc założę drugi żagiel.

LESSON 131 (N)

20. Kecz to jest typ żaglowca z dwoma masztami, z których jeden znajduje się przed kołem sterowym.

21. Po skończeniu szkoły on otrzymał chlubne świadectwo.

22. To tylko świadczy o jego dobrym zdrowiu.

23. Uzasadnienie tego kupna nie było wystarczające.

24. Nadanie odznaczeń odbyło się w obecności generała Kędzierskiego.

25. Pieniądze te przeznaczam dla rannych żołnierzy.

26. Grupa uderzeniowa składała się z trzech batalionów czołgów.

27. W 1918 roku Polska otrzymała dostęp do morza.

28. Po przyjeździe do Paryża napisz do mnie koniecznie.

29. Wsiądę do następnego wagonu, bo ten jest dla palących.

30. Jeden komandos dostał odznaczenie za wysadzenie mostu.

225 226

LESSON 131 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

Polacy pod różnymi banderami

(Polacy amerykańscy w walkach inwazyjnych)

W dniu 13 marca 1944 roku we wczesnych godzinach wieczornych na południowym Atlantyku został zatopiony grecki frachtowiec. Niemiecki okręt podwodny storpedował go, kiedy płynął pod balastem z Europy do Południowej Ameryki. Płynął on samotnie, a chociaż był uzbrojony defensywnie przeciw lotnictwu lub okrętom podwodnym, które by chciały atakować go z powierzchni, to jednak wobec torped wystrzelonych pod wodą był bezbronny. Torpedy zostały zauważone na statku zbyt późno, aby je wyminąć. Obie trafiły i w wyniku ich eksplozji statek w ciągu dwóch minut poszedł na dno. Statek tonął tak szybko, że załoga nie miała czasu na spuszczenie łodzi ratunkowych. Prawdopodobnie kilku członków wynoszącej 35 osób załogi zginęło na skutek wybuchu samej torpedy. Pozostali na razie przy życiu ratowali się nakładając kamizelki ratunkowe. Niektórym udało się znaleźć miejsce na pokładzie zrzuconych przed opuszczeniem pokładu tratw albo na pływających szczątkach wyposażenia statku. Kiedy nadeszła noc, sytuacja dwudziestu kilku wyratowanych ludzi była bardzo ciężka, zwłaszcza że na tratwach znajdowały się tylko niewielkie ilości jedzenia i picia.

W pewnym momencie wynurzył się na powierzchnię okręt podwodny, ten który zatopił frachtowiec, i podpłynął do rozbitków.

LESSON 131 (N)

Z pokładu okrętu podwodnego Niemcy zaczęli się pytać o nazwę zatopionego statku, jego ładunek i przeznaczenie. Potem wzięli na pokład dwóch rozbitków: trzeciego oficera i jednego z marynarzy, przesłuchali ich, pytając się między innymi o przepisy konwojowe i okręty alianckie spotkane w czasie rejsu. Następnie kazano rozbitkom opuścić pokład okrętu podwodnego i powrócić na tratwę, a niemiecki okręt zniknął w ciemności nocy. Po piętnastu dniach tylko jeden rozbitek pozostał przy życiu i został uratowany przez portugalski statek. Jego zbiornik słodkiej wody był już zupełnie pusty. Tym rozbitkiem był jedyny Polak w załodze - Bronisław Kogut.

Pod różnymi banderami służyli w czasie ostatniej wojny polscy marynarze. Najwięcej Polaków służyło jednak w marynarce brytyjskiej, niektórzy nawet na własnych statkach. W 1941 roku grupa oficerów Polskiej Marynarki Handlowej założyła spółkę armatorską i kupiła niewielki żaglowiec, o pojemności 76 BRT z pomocniczym silnikiem. Po założeniu nowych żagli, kecz ten służył spółce aż do 1944 roku.

Chlubny udział w drugiej wojnie światowej brali również Polacy amerykańscy. Świadczą o tym najlepiej liczne odznaczenia bojowe i uzasadnienia towarzyszące nadaniom. Oto jeden przykład.

Za udział w inwazji w Afryce Północnej w listopadzie 1942 roku Krzyż Marynarki (Navy Cross) otrzymali dwaj Amerykanie polskiego pochodzenia: mat rezerwy Edward Wiśniewski i mat maszynowy Czesław Zymróz.

A oto jaki był przebieg akcji, w której się odznaczyli.

Amerykańskie siły inwazyjne przeznaczone do zdobycia Afryki Północnej w 1942 roku składały się z trzech grup uderzeniowych. Jedna z grup miała za zadanie sforsowanie ujścia rzeki. Od szybkiego przeprowadzenia tego zadania zależało zdobycie portu. Sforsowanie rzeki nie było łatwe, gdyż dostępu broniła artyleria i zapora z sieci stalowej założona w poprzek rzeki w odległości jednej mili od ujścia. W tej sytuacji zapora musiała być koniecznie sforsowana i dowództwo postanowiło przeprowadzić odpowiednią akcję w nocy z 9 na 10 listopada.

Zadanie przecięcia sieci dano specjalnemu oddziałowi marynarzy jednego z okrętów grupy uderzeniowej. Wyznaczeni marynarze w nocy wsiedli do szalupy i popłynęli w kierunku rzeki. Nie zauważona przez francuskie posterunki szalupa weszła w ujście rzeki i dopłynęła do zapory. Teraz zaczęła się najtrudniejsza część akcji: znalezienie kabli trzymających sieć i przecięcie ich. Gdy znaleziony został pierwszy kabel i gdy lina o grubości półtora cala została przecięta, z brzegu rzeki zaczęły strzelać karabiny maszynowe. Od razu wszyscy marynarze zostali ranni. Pomimo to znaleźli oni resztę kabli i przecięli je, tak że kable i sieć opadły na dno. Po wykonaniu zadania amerykańscy marynarze wrócili szalupą na statek.

W pół godziny później, o trzeciej rano, niszczyciel „Dallas" prowadzony przez francuskiego pilota doskonale znającego rzekę doszedł do wyznaczonego miejsca, gdzie wysadził na ląd oddział komandosów, którzy wkrótce opanowali lotnisko i port.

LESSON 131 (N)

VOCABULARY

1. Atlantyk, m. - Atlantic
   Atlantyku, gen.

2. grecki, grecka, greckie - Greek

3. samotnie - single (as adv.), lonely (as adv.)

4. defensywnie - defensively

5. eksplozja, f. - explosion

6. kamizelka ratunkowa - life jacket

7. szczątki (here plur. only) - wreckage, debris, remnants
   szczątków, gen. pl.

8. wyratować, p. - to rescue
   wyratuję
   wyratuje

   ratować, i.
   ratuję
   ratuje

9. wynurzyć się, p. - to emerge, to rise
   wynurzę się
   wynurzy się

   wynurzać się, i.
   wynurzam się
   wynurza się

10. powrócić, p. - to return, to get back
    powrócę
    powróci

    powracać, i.
    powracam
    powraca

11. zniknąć, p. znikać, i. - to disappear, to vanish, to get out of sight
    zniknę znikam
    zniknie znika

12. portugalski, portugalska, portugalskie - Portuguese

13. pusty, pusta, puste - empty

14. jedyny, jedyna, jedyne - the only, the one

15. spółka, f. - company, partnership

16. armatorski, armatorska, armatorskie - shipowner (as adj.)

17. żaglowiec, m.
żaglowca, gen. s. - sailing vessel

18. pomocniczy, pomocnicza pomocnicze - auxiliary

19. żagiel, m.
żagla, gen. s. - sail

20. kecz, m.
kecza, gen. s. - ketch

21. chlubny, chlubna, chlubne - meritorious, honorable, glorious

22. świadczyć, i.
(here imp. only)
świadczę
świadczy - to show, to reflect upon, to witness

23. uzasadnienie, n. - justification, plea

24. nadanie, n. - conferment, grant

25. przeznaczyć, p.
przeznaczę
przeznaczy - to intend for, to earmark, to destine

przeznaczać, i.
przeznaczam
przeznacza

26. grupa uderzeniowa - striking force

27. dostęp, m.
dostępu, gen. s. - access, approach

28. koniecznie - necessarily, absolutely

231

LESSON 131 (N)

29. wsiąść, p. wsiadać, i. - to get into, to board
wsiądę wsiadam
wsiądzie wsiada

30. komandos, m. - ranger, commando (a raider)
komandosa, gen. s.

SIŁY ZBROJNE PRL		SIŁY ZBROJNE STANÓW ZJEDNOCZONYCH			
Wojska Lądowe, Wewnętrzne oraz Wojska Lotnicze i OPL OK	Marynarka Wojenna	Army (Wojska Lądowe)	Air Force (Wojska Lotnicze)	Navy (Marynarka Wojenna)	Marine Corps (Piechota Morska)
Szeregowiec, kanonier (art.)	Marynarz	Private (Grade E 1)	Basic Airman	Seaman Recruit Steward Recruit	Private
Starszy szeregowiec, bombardier (art.)	Starszy marynarz	Private (Grade E 2)	Airman 3rd Cl	Seaman Apprentice, Fireman or Airman or Construction or Steward or Hospital or Dental Apprentice	Private 1st C
		Private 1st Cl	Airman 2nd Cl	Seaman, Fireman, Construction Man, Stewardsman, Hospital Man, Dental Man	Corporal
Kapral	Mat	Corporal	Airman 1st Cl	Petty Officer 3rd Cl	Sergeant
Plutonowy	Bosmanmat	Sergeant	Staff Sergeant	Petty Officer 2nd Cl	Staff Sergeant
Sierżant, ogniomistrz (art.)	Bosman	Sergeant 1st Cl	Technical Sergeant	Petty Officer 1st Cl	Technical Sergeant
Starszy sierżant, starszy sierżant ogniomistrz (art.)	Starszy bosman	Master Sergaent	Master Sergeant	Chief Petty Officer	Master Sergeant
Chorąży — jako stopień przejściowy		Cadet	Aviation Cadet	Midshipman	
		Warrant Officer, Junior Grade	Warrant Officer, Junior Grade	Warrant Officer	Warrant Officer
		Chief Warrant Officer	Chief Warrant Officer	Commissioned Warrant Officer	Commissioned Warrant Officer
Podporucznik	Podporucznik marynarki	Second Lieutenant	Second Lieutenant	Ensign	Second Lieutenant
Porucznik	Porucznik marynarki	First Lieutenant	First Lieutenant	Lieutenant (Junior Grade)	First Lieutenant
Kapitan	Kapitan marynarki	Captain	Captain	Lieutenant	Captain
Major	Komandor podporucznik	Major	Major	Lieutenant Commander	Major
Podpułkownik	Komandor porucznik	Lieutenant Colonel	Lieutenant Colonel	Commander	Lieutenant Colonel
Pułkownik	Komandor	Colonel	Colonel	Captain	Colonel
General Brygady	Kontradmiral	Brigadier General	Brigadier General	Rear Admiral (Lower Half)	Brigadier General
General Dywizji	Wiceadmiral	Major General	Major General	Rear Admiral (Upper Half)	Major General
General Broni	Admiral	Lieutenant General	Lieutenant General	Vice Admiral	Lieutenant General
		General	General	Admiral	General
Marszałkowie Polski		General of the Army	General of the Air Force	Fleet Admiral	

Tabela porównawcza stopni wojskowych sił zbrojnych PRL i Stanów Zjednoczonych

222

STATKI HANDLOWE POD POLSKA BANDERA

W ciągu roku 1964 polskie przedsiębiorstwa armatorskie otrzymały do eksploatacji zaledwie 10 statków. Są to następujące jednostki, wszystkie z polskich stoczni: „Boginka", „Dziwożona", „Gorlice", „K.I.Gałczyński", „Lenino", „Nerejda", „Romer", „Stoczniowiec", „Transportowiec" i „Traugutt". Wycofano natomiast z eksploatacji statki „Bytom" i „Kopalnia Szombierki", oddając je Państwowym Zakładom Zbożowym w Szczecinie na magazyny pływające. Statek „Drawa" został utracony na skutek pożaru 3.III.64. Zbiornikowiec „Profesor M.T.Huber" sprzedano za granicę.

W zestawieniu na następnej stronie zastosowano skróty, które oznaczają: PLO - Polskie Linie Oceaniczne w Gdyni (z gwiazdką - statki znajdujące się w czarterze Chińsko-Polskiego Tow. Maklerów Okrętowych), PŻM - Polska Żegluga Morska w Szczecinie, DBR - Dalekomorskie Bazy Rybackie w Szczecinie, ŻG - Żegluga Gdańska; p - statek pasażerski, d - drobnicowiec, ch - chłodniowiec, m - masowiec, dm - statek uniwersalny (drobnicowiec & masowiec), z - zbiornikowiec, pż - statek do przewozu żywca. Rok budowy - rok wejścia statku do eksploatacji. Pojemność statków brutto (BRT) podana jest wg „Rejestru 1964" Polskiego Rejestru Statków oraz uzupełnień PRS za rok 1964. Natomiast nośność statków (DWT) zaczerpnięto w zasadzie z materiałów Instytutu Morskiego. Kursywą wydrukowano te tonaże, które nie są jeszcze oficjalnie ustalone i mogą ulec zmianie.

NAZWA STATKU	Armator	Rodz. stat.	Rok bud.	BRT	DWT
Adolf Warski	PLO	d	59	6 718	10 190
Andrzej Borowy	PŻM	d	63	1 210	1 363
Andrzej Strug	PLO	d	63	6 919	10 440
Bałtyk	PŻM	d	42	6 994	10 069
Batory	PLO	p	38	14 287	5 068
Beniowski	PLO*	d	60	7 290	12 395
Beskidy	PLO	z	61	13 716	20 502
Białystok	PŻM	d	42	7 173	10 199
Bielsko	PŻM	m	58	2 555	3 206
Boginka	PŻM	d	64	490	688
Bolesław Bierut	PLO	d	57	6 674	10 560
Boruta	PŻM	pł	62	492	527
Brodnica	PLO	d	61	3 403	5 482
Brygada Makowskiego	PŻM	m	58	1 965	2 610
Bydgoszcz	PŻM	d	60	3 347	5 250
Chochlik	PŻM	d	60	1 066	1 308
Chopin	PLO*	d	59	6 997	10 896
Chorzów	PŻM	d	43	7 227	10 926
Cieszyn	PŻM	m	58	2 558	3 200
Curie Skłodowska	PLO	d	31	4 375	7 000
Czech	PLO	ch	34	3 650	3 128
Dęblin	PLO	d	61	1 269	1 702
Djakarta	PLO	d	61	6 915	9 953
Długosz	PLO*	d	62	7 159	12 104
Domeyko	PLO	d	62	5 697	8 000
Dunajec	PŻM	d	52	494	645
Dziwożona	PŻM	d	64	498	697
Edward Dembowski	PŻM	d	41	4 730	9 205
Elbląg	PŻM	d	30	1 294	1 690
Emilia Plater	PLO	d	59	6 718	10 350
Józef Conrad	PLO	d	61	5 732	8 645
Kalisz	PŻM	m	58	2 556	3 200
Kapitan Kański	PŻM	d	63	1 204	1 256
Kapitan Kosko	PLO	d	57	6 689	10 500
Kapitan M. Stankiewicz	PŻM	d	63	1 205	1 254
Kapitan Ziółkowski	PŻM	d	63	1 204	1 261
Karpaty	PLO	z	59	13 726	19 500
Kaszprowy	PLO	z	45	8 338	13 726
Kaszuby	DBR	d	29	8 200	10 021
Katowice	PŻM	m	57	2 565	3 206
Kielce	PŻM	m	39	2 312	3 210
K. I. Gałczyński	PLO	d	64	5 204	8 553
Kiliński	PLO	d	44	7 697	10 719
Kochanowski	PLO	d	62	5 731	8 006
Kolejarz	PŻM	dm	63	7 681	12 235
Kolno	PŻM	m	36	2 600	3 200
Konopnicka	PLO*	d	60	9 600	11 779
Kopalnia Bobrek	PŻM	d	62	7 221	10 606
Kopalnia Czeladź	PŻM	d	63	7 252	11 115
Kopalnia Kazimierz	PŻM	d	63	7 234	11 005
Kopalnia Miechowice	PŻM	d	64	7 223	10 940
Kopalnia Mysłowice	PŻM	d	62	7 227	10 874
Kopalnia Siemianowice	PŻM	d	64	7 262	10 830
Kopalnia Wujek	PŻM	d	63	7 033	10 020
Odra	PŻM	d	53	494	650
Ojców	PLO	d	60	2 981	4 542
Oksywie	PŻM	d	38	768	1 010
Oleśnica	PLO	d	59	5 394	6 019
Oliwa	PLO	d	59	2 950	4 514
Olkusz	PLO	d	60	3 031	4 543
Olsztyn	PŻM	d	44	1 877	3 196
Opole	PŻM	m	58	2 557	3 200
Orla	PŻM	d	59	473	661
Orlowo	PLO	d	59	2 950	4 494
Ornak	PLO	z	47	8 207	13 100
Orneta	PLO	d	62	3 021	4 419
Paderewski Paweł	PLO*	d	60	7 230	10 327
Finder	PLO*	d	48	4 911	9 663
Pekin	PLO	d	60	6 914	9 951
Phenian	PLO	d	61	6 923	10 124
Piast	PŻM	ch	51	3 184	2 844
Pilica	PŻM	d	53	494	661
Pokój	PLO*	d	45	4 959	8 920
Polanica	PLO	d	58	3 441	5 150
Poznań II	PŻM	d	49	2 725	3 873
Prosna	PŻM	d	55	613	823
Przyjaźń Narodów	PLO*	d	37	8 878	10 180
Przyszłość	PLO*	d	62	7 218	10 401
Pstrowski	PŻM	m	50	1 928	2 610
Puck	PŻM	d	49	1 166	1 471
Pułaski	DBR	d	28	9 121	10 185
Rataj	PŻM	m	66	1 340	1 640
Rejowiec	PŻM	d	43	3 401	6 040
Reymont	PLO*	d	58	6 906	10 276
Rokita	PŻM	pł	61	492	548
Romer	PLO	d	64	5 567	8 500
Rusałka	PŻM	d	61	497	869

Florian Ceynowa	PLO	d	57	6 784	10 500
Francesco Nullo	PLO	d	63	5 868	9 660
Gdańsk	PLO	d	54	2 868	3 970
Gdynia	PŻM	m	54	3 818	4 973
General Bem	PLO	d	40	5 307	8 580
General Sikorski	PLO	d	53	6 785	10 316
General Walter	PLO	d	43	4 668	6 178
Giewont	PLO	z	51	10 761	16 633
Gliwice	PŻM	m	38	1 448	2 218
Głogów	PLO	d	43	3 873	4 561
Gniezno	PŻM	m	57	2 556	3 200
Gopiana	PŻM	d	59	488	931
Gorlice	PLO	d	64	2 870	4 375
Grodziec	PŻM	d	43	3 379	6 610
Grudziądz	PLO	d	63	2 872	4 561
Hanka Sawicka	PLO	d	63	6 944	10 003
Hanoi	PLO	d	60	6 914	9 953
Heweliusz	PLO	d	62	5 700	8 630
Hugo Kołłątaj	PLO	d	45	3 756	6 285
Huta Baildon	PŻM	d	45	7 114	10 700
Huta Będzin	PŻM	d	44	7 217	10 940
Huta Ferrum	PŻM	d	43	7 230	10 230
Huta Florian	PŻM	d	47	7 238	10 150
Huta Łabędy	PŻM	d	43	7 221	10 200
Huta Ostrowiec	PŻM	d	43	7 179	11 040
Huta Sosnowiec	PŻM	d	44	7 189	11 100
Huta Zgoda	PŻM	d	42	6 960	9 975
Huta Zygmunt	PŻM	d	43	7 152	11 048
Ina	PŻM	d	58	488	688
Jan Matejko	PLO	d	58	6 742	10 123
Jan Żiżka	PŻM	d	42	3 381	5 429
Janek Krasicki	PLO	d	46	6 904	10 006
Jarosław Dąbrowski	PLO	ch	30	3 196	3 857
Jastarnia	DBR	d	35	610	836
Jedność Robotnicza	PŻM	m	48	2 003	2 610
Jelcz	PŻM	m	42	3 113	4 000
Zabrze	PŻM	d	44	7 225	10 619
Kopernik	PLO	d	53	2 665	4 000
Koszalin	PLO	ch	61	1 273	1 582
Kościuszko	PLO*	d	43	7 707	10 295
Krasnal	PŻM	d	59	499	920
Kraszewski	PLO*	d	63	7 151	12 381
Kruszwica	PŻM	d	61	3 381	5 375
Krutynia	PŻM	d	39	673	875
Krynica	PLO	d	56	3 442	5 348
Lechistan	PLO	d	39	1 956	2 779
Legnica	PLO	d	60	3 351	5 450
Lelewel	PLO	d	62	7 817	10 230
Lenino	PLO	d	64	5 [illegible]	9 656
Lewant	PLO	d	39	1 956	3 230
Liwiec	PŻM	d	26	827	1 445
Ludwik Solski	PLO	d	66	6 904	10 006
Malbork	PŻM	m	55	2 588	3 136
Małgorzata Fornalska	PLO*	d	41	5 286	9 740
Marceli Nowotko	PLO	d	56	6 960	10 273
Marchlewski	PLO	d	58	1 824	3 027
Marian Buczek	PLO*	d	43	7 063	10 150
Marynarz Migała	PŻM	d	63	1 294	1 261
Mazowsze	ŻG	p	35	1 813	212
Mazury	PŻM	d	48	900	1 200
Mickiewicz	PLO	d	47	4 344	6 475
Modlin	PŻM	d	61	1 271	1 719
Moniuszko	PLO*	d	60	6 947	10 357
Monte Cassino	PLO	d	38	3 734	5 200
Narwik	PLO	d	62	7 045	10 420
Ner	PŻM	d	38	676	900
Nereida	PŻM	d	64	498	667
Nimfa	PŻM	d	61	497	893
Nogat	PŻM	d	54	620	882
Norwid	PLO	d	62	5 512	8 615
Noteć	PŻM	d	53	655	780
Nowa Huta	PLO	d	53	3 804	3 972
Nowowiejski	PLO*	d	62	7 008	10 326
Nysa	PŻM	d	51	488	696
San	PŻM	d	51	487	682
Sienkiewicz	PLO	d	59	5 264	8 760
Skierka	PŻM	d	60	1 006	1 306
Skrzat	PŻM	d	61	496	836
Sławno	PŻM	m	57	2 557	3 200
Słowacki	PLO	d	24	5 262	8 067
Sola	PŻM	d	59	474	675
Sołdek	PŻM	m	49	2 005	2 616
Staszic	PLO	d	63	5 702	8 680
Stefan Okrzeja	PLO	d	57	6 620	10 500
Stoczniowiec	PŻM	dm	64	7 692	12 511
Syrenka	PŻM	d	61	497	893
Szczawnica	PŻM	d	63	3 375	5 490
Szczecin	PŻM	m	54	3 818	4 976
Szymanowski	PLO*	d	61	7 178	10 456
Śniadecki	PLO	d	63	5 761	8 653
Świdnica	PŻM	d	60	3 365	5 150
Świetlik	PŻM	d	61	497	893
Tczew	PŻM	m	56	2 556	3 200
Tobruk	PLO	d	63	7 049	10 428
Transportowiec	PŻM	dm	64	7 711	12 569
Traugutt	PLO	d	64	5 606	9 650
Ustka	PŻM	m	37	1 109	1 230
Warmia	PŻM	d	48	936	1 253
Waryński	PLO	d	36	4 261	6 470
Wieczorek	PŻM	m	53	1 971	2 540
Wieniawski	PLO*	d	62	7 009	10 521
Wilia	PŻM	d	62	497	836
Wiślica	PŻM	d	62	3 383	5 375
Władysław Broniewski	PLO	d	63	6 919	10 430
Wodnica	PŻM	d	62	497	836
Wolin	PLO	ch	[illegible]	1 272	1 600
Wrocław	PŻM	d	35	1 740	2 473
Wróżka	PŻM	d	62	497	836
Wyspiański	PLO	d	62	5 731	8 646
Zamenhof	PLO*	d	59	6 606	10 734
Zielona Góra	PŻM	m	61	3 804	4 956
Żeromski	PLO	d	60	5 209	8 540

LESSON 132 (N)

PATTERN SENTENCES

1. Nasz statek zawinie do portu jutro rano.
2. On jest gotów wydać ostatnie pieniądze, żeby jej pomóc.
3. Za chwilę nasz żaglowiec przybije do brzegu.
4. Nowa motorówka stoi w porcie przycumowana do mola.
5. Mapa nawigacyjna jest w kajucie kapitana krążownika.
6. Książka szyfrowa jest zamknięta w biurku oficera flagowego.
7. Światło topowe nie świeci, bo zostało uszkodzone podczas bombardowania.
8. Grotmaszt jest najwyższy ze wszystkich masztów statku.
9. Jakieś światło mruga na północny wschód od naszego okrętu.
10. Narodowość tego jeńca jest nieznana.
11. Na stole leżała książka, a pod spodem list.
12. Gdynia jest to macierzysty port tego statku.
13. Kanada leży na północ od Stanów Zjednoczonych.
14. Problem nauki języków obcych jest bardzo ciekawy.
15. W niektórych krajach admiralicja to ministerstwo marynarki.
16. Nadajcie ten meldunek natychmiast, bo jest bardzo pilny.
17. Włącz radio, bo za chwilę zacznie się transmisja z Warszawy.
18. Siła odbioru transmisji zależy od odległości między stacją odbierającą i stacją nadającą.
19. Ścigacz okrętów podwodnych ma za zadanie wykrywanie i atakowanie zanurzonych okrętów podwodnych.
20. On zawsze mówi bardzo wyraźnie.
21. Kiedy się strzela pociskami smugowymi, tor pocisku jest widoczny.

22. Te dwie drogi krzyżują się za lasem.

23. Operator azdyku zameldował, że słyszy echo.

24. Komisja poborowa klasyfikuje poborowych według ich stanu zdrowia i wykształcenia.

25. Hydrofon jest to przyrząd do odbierania fal dźwiękowych w wodzie.

26. Podczas sztormu szum wiatru był taki, że nie było słychać buczka.

27. Oni pójdą do kina, a ja w międzyczasie przeczytam tę książkę.

LESSON 132 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

Narration

W obronie konwoju

W pierwszych dniach grudnia O.R.P. "Pułaski" zawinął do portu i czekał na rozkazy.

Od czterech dni ładowano żywność, uzupełniano stan ropy, wody kotłowej i do picia. Wreszcie, pod wieczór piątego dnia, gdy okręt był gotów, przybiła do burty motorówka. Przywiozła ona mapy nawigacyjne i książkę szyfrową. Dowiedzieliśmy się również, że przydzielono nas do nowo utworzonej grupy eskortowej.

Zgodnie z sygnałem 15 minut przed północą przeszliśmy sieci wejściowe. Zobaczyliśmy za nami sylwetki innych okrętów, każda z białym światłem topowym na grotmaszcie i czerwonym na burcie. Gdy zbliżyły się, zaczęło się mruganie lamp sygnałowych. W ciągu kilku minut cała grupa utworzyła nakazany szyk i popłynęła szybko na południe wzdłuż oczyszczonego z min kanału. Konwój, który mieliśmy eskortować wyszedł z portu wcześniej i teraz znajdował się około sto mil przed nami.

Był już dzień, kiedy doścignęliśmy go. Składał się on z czterdziestu sześciu statków różnych narodowości i rozmiarów. Wśród nich były dwa polskie. W lornetce można było odczytać nazwy: "Roman" i "Mazowsze", a pod spodem port macierzysty: "Gdynia".

Statki szły w ośmiu kolumnach. Wyglądało to jakby całe

miasto płynęło na zachód - ku Ameryce. W powietrzu nad konwojem leciały trzy wodnopłatowce. Gdy zajmowaliśmy miejsce w osłonie, nasza radiostacja odbierała długi szyfrowany telegram. Dowiedzieliśmy się z niego, że płyniemy do Kanady.

Nasze samoloty patrolowały przed nami od rana do wieczora. Naszym największym problemem był na razie dym, który zdradzał nieprzyjacielowi nasze położenie. Regularnie co kilka minut wszystkie statki wykonywały jednocześnie zwrot o ustaloną ilość stopni raz w jedną, a raz w przeciwną stronę. W nocy nie zygzakowano, żeby nie spowodować zderzenia.

Czwartego dnia podróży samoloty nie pojawiły się już więcej. Zamiast tego przyszła z Admiralicji pilna wiadomość, że na naszym kursie podsłuchano podejrzaną transmisję radiową. Był to prawdopodobnie okręt podwodny. W godzinę później następna depesza przyniosła potwierdzenie.

Pod wieczór nasza własna radiostacja zaczęła już odbierać nadawanie nieprzyjaciela. Sądząc po sile odbioru był on blisko, może 30 mil przed nami. Trzymał się on naszego kursu. O zmierzchu nasz dowódca zarządził zwrot o 45 stopni. Niewiele to pomogło, bo przed północą nasz sąsiad po prawej burcie ścigacz okrętów podwodnych nas zawiadomił, że ma kontakt radarowy przed dziobem. Prawdopodobnie okręt podwodny.

Po kilku sekundach usłyszeliśmy daleko przed nami wystrzał. Po nim drugi i trzeci. Widać było wyraźnie tory pocisków smugowych jak się krzyżowały w jednym punkcie, tuż nad wodą.

LESSON 132 (N)

Po chwili była znowu cisza. Widocznie okręt podwodny się zanurzył.

Dziesięć minut później my mieliśmy kontakt. Tym razem na azdyk. Operator klasyfikował echo jako okręt podwodny. Ruszyliśmy więc do ataku. Z naszych wyrzutni burtowych i z rufy wyrzucono dziesięć bomb głębinowych. Sami pędziliśmy ponad 20 węzłów, aby od naszych bomb jak najdalej uciec.

Echo jednak nie zniknęło. Było w dalszym ciągu bardzo wyraźne. Operator przestał nadawać azdykiem i włączył hydrofony. W głośniku usłyszał on wyraźny szum śrub. Gdzieś przed nami mieliśmy nieprzyjacielski okręt podwodny. Poszliśmy więc drugi raz do ataku. Znowu dziesięć bomb zostało wrzuconych do morza. Tym razem echa więcej nie słyszeliśmy. Co się stało z okrętem podwodnym nie wiadomo, bo na powierzchni morza nie zauważyliśmy niczego, nawet oliwy. Operator azdykowy przeszukiwał cały odcinek, gdy w pewnym momencie zerwał z uszu słuchawki i krzyknął: „Wybuch w konwoju. Pewnie torpeda!"

Popatrzyliśmy na konwój. W jednej z wewnętrznych kolumn palił się statek. W tej samej chwili usłyszeliśmy eksplozję.

Widzieliśmy jak do palącego się statku zbliżył się kontrtorpedowiec dowódcy eskorty. Prawie jednocześnie z drugiej strony podszedł statek ratowniczy.

W międzyczasie radiostacja nasza otrzymała kilka telegramów. Około drugiej godziny w nocy usłyszeliśmy głos syreny. Oznaczało to, że dowódca nakazuje zwrot.

Tak się zakończył czwarty dzień konwoju.

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

(Reading Part)

Multiple Choice Statements
based on Narration

W obronie konwoju

1. a) W pierwszych dniach grudnia rozkazy czekały w porcie na O.R.P. „Pułaski".
   b) Pierwsze rozkazy czekały na „Pułaskiego", który zawinął do portu w grudniu.
   c) O.R.P. „Pułaski" pierwszy zawinął do portu w grudniu i czekał na rozkazy.
   d) Zawinąwszy do portu w pierwszych dniach grudnia O.R.P. „Pułaski" czekał na rozkazy.

2. a) Oprócz map nawigacyjnych motorówka przywiozła książkę szyfrową.
   b) Motorówka przywożąca książkę szyfrową i mapy nawigacyjne przebiła burtę okrętu.
   c) Gdy okręt był gotów, przybiła do burty motorówka, która przywiozła książkę nawigacyjną i mapy.
   d) Przywiózłszy książki i mapy motorówka przybiła do burty okrętu.

3. a) Sieci wejściowe przeszły zgodnie z sygnałem 15 minut przed północą.
   b) O 11,45, zgodnie z sygnałem, przeszliśmy sieci wejściowe.
   c) Zgodnie z piętnastym sygnałem, przeszliśmy przed północą sieci wejściowe.
   d) Zgodnie z sygnałem, 50 minut przed północą przeszliśmy sieci wejściowe.

4. a) Znajdujące się za nami okręty miały na grotmasztach białe światła topowe.
   b) Zobaczyliśmy przed nami sylwetki innych okrętów, każda z białym światłem topowym na grotmaszcie i czerwonym na burcie.
   c) Na grotmasztach znajdujących się za nami okrętów zobaczyliśmy czerwone światła topowe.
   d) Na burtach i grotmasztach okrętów zobaczyliśmy czerwone światła.

241

LESSON 132 (N)

5. a) W ciągu kilku minut cała grupa utworzyła nakazany szyk i popłynęła na południe wzdłuż oczyszczonego szybko z min kanału.
   b) W ciągu kilku minut cała grupa szybko utworzyła nakazany szyk i popłynęła na południe wzdłuż oczyszczonego z min kanału.
   c) W ciągu kilku minut cała grupa utworzyła nakazany szyk i popłynęła szybko na południe wzdłuż oczyszczonego z min kanału.
   d) W ciągu kilku minut cała grupa utworzyła nakazany szyk i popłynęła szybko po południu wzdłuż oczyszczonego z min kanału.

6. a) Kiedy doścignęliśmy konwój, który składał się z 46 statków, był już dzień.
   b) Był już dzień, kiedy doścignęliśmy konwój składający się z 36 statków różnych narodowości i rozmiarów.
   c) Był już dzień, kiedy doścignął nas konwój składający się ze statków różnych narodowości i rozmiarów.
   d) Był już dzień, kiedy doścignęliśmy konwój składający się ze statków 46 narodowości.

7. a) Można było odczytać na lornetce nazwy „Roman", „Mazowsze" i „Gdynia".
   b) „Mazowsze", „Gdynia" i „Roman" to były nazwy statków, które można było odczytać.
   c) Gdynia była macierzystym portem „Romana" i „Mazowsza".
   d) W lornetce można było odczytać port macierzysty „Gdynia", a pod spodem nazwy statków „Roman" i „Mazowsze".

8. a) W ośmiu kolumnach płynęły statki do miasta, na zachód.
   b) W kolumnach szło osiem statków na zachód.
   c) Całe miasto szło w ośmiu kolumnach na zachód.
   d) Statki w ośmiu kolumnach płynęły na zachód.

9. a) Gdy zajmowaliśmy drugie miejsce w osłonie, nasza radiostacja odbierała szyfrowany telegram.
   b) Nasza radiostacja odbierała długi, szyfrowany telegram, gdy zajmowaliśmy miejsce w osłonie.
   c) Gdy zajęliśmy miejsce w osłonie, nasza radiostacja odebrała długi, szyfrowany telegram.
   d) Gdy zajmowaliśmy miejsce w osłonie, nasza radiostacja odbierała drugi, szyfrowany telegram.

10. a) Dym, zdradzający nieprzyjacielowi nasze położenie, był na razie największym naszym problemem.
    b) Na razie dym był największym naszym problemem, bo zdradzał położenie nieprzyjaciela.
    c) Dym, zdradzający nasze położenie, był na razie największym problemem nieprzyjaciela.
    d) Dym, który zdradzał na razie położenie nieprzyjaciela, był naszym największym problemem.

242

11. a) Statki wykonały zwrot tylko raz.
    b) Statki wykonywały zwroty jednocześnie.
    c) Statki wykonywały zwroty jednocześnie w dwie strony.
    d) Statki ustalały regularnie ilość zwrotów.

12. a) Czwartego dnia podróży pojawiły się samoloty.
    b) Czwartego dnia podróży pojawiło się więcej samolotów.
    c) Tego dnia pojawiło się o cztery samoloty więcej.
    d) Czwartego dnia podróży samoloty nie pojawiły się więcej.

13. a) Z Admiralicji przyszła wiadomość, że na naszym kursie podsłuchano pilną transmisję radiową.
    b) Z Admiralicji przyszła podejrzana wiadomość, że na naszym kursie podsłuchano radiową transmisję.
    c) Podsłuchano na naszym kursie podejrzaną transmisję radiową z Admiralicji.
    d) Przyszła z Admiralicji wiadomość, że podsłuchano na naszym kursie podejrzaną transmisję radiową.

14. a) Pod wieczór nieprzyjaciel był może 30 mil przed nami.
    b) Nadawanie nieprzyjaciela było odbierane przez 30 radiostacji na morzu.
    c) Pod wieczór nieprzyjaciel zaczął już odbierać nadawanie naszej radiostacji.
    d) Pod wieczór nieprzyjaciel odebrał nam naszą radiostację.

15. a) Ścigacz okrętów podwodnych zawiadomił nas, że jego sąsiad po prawej burcie ma kontakt radarowy przed dziobem.
    b) Ścigacz okrętów podwodnych zawiadomił nas przed północą, że ma kontakt radarowy przed dziobem.
    c) Przed północą mieliśmy kontakt radarowy z naszym sąsiadem po prawej stronie.
    d) Przed północą ścigacz okrętów podwodnych zawiadomił nas, że ma kontakt radarowy z naszym sąsiadem.

16. a) Widać było w jednym punkcie nad wodą tory pocisków smugowych.
    b) Smugi widać było wyraźnie na wodzie.
    c) Z nad wody widać było tory pocisków smugowych.
    d) Tory pocisków smugowych krzyżowały się nad wodą.

17. a) Po chwili okręt podwodny zanurzył się cicho.
    b) Okręt podwodny widocznie zanurzył się.
    c) Widoczny okręt podwodny zanurzył się.
    d) Po chwili okręt znowu się zanurzył.

LESSON 132 (N)

18. a) Ruszyliśmy do ataku, bo operator klasyfikował okręt podwodny.
    b) Operator klasyfikował echo jako okręt podwodny, który ruszył do ataku.
    c) Operator klasyfikował echo jako okręt podwodny.
    d) Okręt podwodny ruszył do ataku.

19. a) 10 bomb głębinowych wrzucono do rufy.
    b) Z naszych wyrzutni rufowych wyrzucono 10 bomb.
    c) 9 bomb głębinowych wyrzucono z rufy.
    d) Z rufy i naszych wyrzutni burtowych wyrzucono 10 bomb głębinowych.

20. a) Pędziliśmy prawie 20 węzłów.
    b) Chcieliśmy uciec od naszych bomb.
    c) Pędziliśmy nasze bomby jak najdalej.
    d) Sami pędziliśmy za naszymi bombami.

21. a) Gdy echo zniknęło, operator włączył hydrofony.
    b) Operator przestał nadawać, ale echo nie zniknęło.
    c) Operator, przestawszy nadawać azdykiem włączył hydrofony.
    d) Operator włączył hydrofony, ale echo nie zniknęło.

22. a) Kiedy operator włączył śruby, w głośniku on usłyszał hydrofony.
    b) Kiedy operator włączył głośnik, w hydrofonie usłyszał wszystko wyraźnie.
    c) Operator włączywszy hydrofony usłyszał w głośniku szum śrub.
    d) Operator,usłyszawszy wyraźnie szum śrub, włączył hydrofony w głośnik.

23. a) 10 bomb zostało wrzuconych do morza, kiedy poszliśmy drugi raz do ataku.
    b) Kiedy drugi raz zostało 10 bomb wrzuconych do morza, poszliśmy do ataku.
    c) Kiedy 10 bomb zostało zrzuconych do morza, poszliśmy drugi raz do ataku.
    d) Kiedy bomby zostały zrzucone drugi raz, poszliśmy do ataku drugi raz.

24. a) Co się stało, że nie zauważyliśmy na powierzchni morza niczego, nawet oliwy, nie wiadomo.
    b) Co się stało nie wiadomo, bo na powierzchni morza nie zauważyliśmy niczego, nawet okrętu podwodnego.
    c) Co się stało na powierzchni morza nie wiadomo, bo nie zauważyliśmy na powierzchni morza okrętu podwodnego.
    d) Nie wiadomo co się stało z okrętem podwodnym, bo nie zauważyliśmy niczego na powierzchni morza, nawet oliwy.

25. a) Widzieliśmy jak dowódca eskorty zbliżył się do palącego statku, a z drugiej strony podszedł statek ratowniczy.
b) Widzieliśmy jak statek ratowniczy zbliżył się do kontrtorpedowca dowódcy eskorty, a z drugiej strony palił się statek.
c) Widzieliśmy jak kontrtorpedowiec dowódcy eskorty zbliżył się do palącego się statku, a z drugiej strony podszedł statek ratowniczy.
d) Widzieliśmy jak dowódca eskorty zbliżył się do palącego się kontrtorpedowca, a z drugiej strony podszedł statek ratowniczy.

Zatopienie pancernika

26. a) Wreszcie o godzinie 22,35 czarna sylwetka dużego okrętu znajduje się po raz drugi w ciemnościach.
b) Wreszcie w odległości 9 mil morskich po raz drugi czarna sylwetka dużego okrętu znajduje się w ciemności.
c) Wreszcie w ciemnościach udaje się „Piorunowi" zauważyć w odległości 9 mil morskich czarną sylwetkę dużego okrętu.
d) Wreszcie o godzinie 22,35 duży okręt zauważył po raz drugi czarną sylwetkę w odległości 9 mil morskich.

27. a) Po 14 godzinach pościgu „Piorun" dogonił „Bismarcka" chociaż morze było burzliwe a warunki atmosferyczne złe.
b) „Piorunowi" nie udało się dogonić „Bismarcka", bo morze było burzliwe i warunki atmosferyczne złe.
c) Po 14 godzinach pościgu „Bismarck" zdołał dogonić „Pioruna", bo morze było wzburzone.
d) Chociaż warunki atmosferyczne były niekorzystne a morze wzburzone, „Bismarckowi" nie udało się dogonić „Pioruna" po 14 godzinach pościgu.

28. a) „Piorun" wypierał 1 960 ton, a „Bismarck" 4 200, załoga „Pioruna" liczyła 180 ludzi, a „Bismarcka" 2 000.
b) „Piorun" wypierał 1 690 ton, a „Bismarck" 4 200, załoga „Pioruna" liczyła 190 ludzi, a „Bismarcka" 2 000.
c) „Piorun" wypierał 1 619 ton, a „Bismarck" 42 000, załoga „Pioruna" liczyła 119 ludzi, a „Bismarcka" 2 000.
d) „Piorun" wypierał 1 690 ton, a „Bismarck" 42 000, załoga „Pioruna" liczyła 180 ludzi, a „Bismarcka" 2 000.

245

LESSON 132 (N)

29. a) Kiedy pociski z dział 38 mm zaczęły padać blisko „Pioruna", ten gwałtownym manewrem okrył się zasłoną dymną.
    b) Kiedy pociski z dział 380 mm zaczęły padać blisko „Pioruna", ten gwałtownie okrył się zasłoną dymną.
    c) „Piorun" okrył się zasłoną dymną i zmienił kierunek, gdy pociski zaczęły padać blisko.
    d) Kiedy pociski „Pioruna" zaczęły blisko padać, on okrył się zasłoną dymną i zmienił kierunek.

30. a) Jeden krążownik wyławia 25 ludzi załogi, jeden kontrtorpedowiec 85 ludzi, a 5 ludzi wyłowiły później okręty niemieckie.
    b) Jeden krążownik wyławia 85 ludzi załogi, jeden kontrtorpedowiec 25 ludzi, a 5 ludzi okręty niemieckie.
    c) Jeden krążownik wyławia 5 ludzi, jeden kontrtorpedowiec 85 ludzi, a 25 ludzi okręty niemieckie.
    d) Okręty niemieckie wyłowiły 25 ludzi, jeden krążownik 5 ludzi, a kontrtorpedowiec 85 ludzi.

245 246

VOCABULARY

1. zawinąć do portu, p. - to enter the harbor, to put into port
   zawinę do portu
   zawinie do portu

   zawijać do portu, i.
   zawijam do portu
   zawija do portu

2. gotów = gotowy - ready

3. przybić do brzegu (do burty), p. - to touch land (ship's side)
   przybiję do brzegu
   przybije do brzegu

   przybijać do brzegu (do burty), i.
   przybijam do brzegu
   przybija do brzegu

4. motorówka, f. - motor boat

5. mapa nawigacyjna - chart

6. książka szyfrowa - code book

7. światło topowe - masthead light

8. grotmaszt, m. - mainmast
   grotmasztu, gen. s.

9. mrugać, i. mrugnąć, p. - to blink, to twinkle, to wink
   mrugam mrugnę
   mruga mrugnie

10. narodowość, f. - nationality

11. pod spodem - underneath, below

12. macierzysty, macierzysta, macierzyste - home (as adj.), mother (as adj.)

13. Kanada, f. - Canada

14. problem, m. - problem
    problemu, gen. s.

LESSON 132 (N)

15. admiralicja, f. - admiralty

16. pilny, pilna, pilne - urgent, diligent

17. transmisja, f. - transmission

18. siła odbioru - (radio) volume

19. ścigacz okrętów podwodnych - sub-chaser

20. wyraźnie - clearly, distinctly

21. tor, m.
toru, gen. s. - trajectory, track, fairway, path

22. krzyżować się, i.
krzyżuję się
krzyżuje się - to cross

skrzyżować się, p.
skrzyżuję się
skrzyżuje się

23. operator, m.
operatora, gen. s. - operator

24. klasyfikować, i.
klasyfikuję
klasyfikuje - to classify

sklasyfikować, p.
sklasyfikuję
sklasyfikuje

25. hydrofon, m.
hydrofonu, gen. s. - hydrophone

26. szum, m.
szumu, gen. s. - noise, hum

27. w międzyczasie - in the meantime

VOCABULARY

1. przestrzeń, f. - space, area

2. kosmiczny, kosmiczna, kosmiczne - cosmic

3. przestrzeń kosmiczna - outer space

4. kosmonauta, m.
   kosmonauty, gen. s. - cosmonaut

5. odczuwać, i. odczuwam odczuwa
   odczuć, p. odczuję odczuje - to feel, to have a sensation

6. start, m.
   startu, gen. s. - take-off

7. wznosić (się), i.
   wznoszę (się)
   wznosi (się)

   wznieść (się), p.
   wzniosę (się)
   wzniesie (się) - to ascend, to climb

8. nadawać się, i.
   nadaję się
   nadaje się

   nadać się, p.
   nadam się
   nada się - to lend oneself, to be suitable

9. tlen. m.
   tlenu, gen. s. - oxygen

10. urządzenie, n. - system, installation, instruments

11. atmosfera, f. - atmosphere

12. na ślepo - in the dark, blindly

LESSON 133 (N)

13. przyśpieszyć, p. - to accelerate, to speed up, to precipitate
przyśpieszę
przyśpieszy

przyśpieszać, i.
przyśpieszam
przyśpiesza

14. przyczyna, f. - cause, reason, ground

15. oddzielić, p. - to separate
oddzielę
oddzieli

oddzielać, i.
oddzielam
oddziela

16. początek, m. - beginning, start
początku, gen. s.

17. zaglądać, i. - to look, to peek in
zaglądam
zagląda

zaglądnąć, zajrzeć, p.
zaglądnę zajrzę
zaglądnie zajrzy

18. hamować, i. zahamować, p. - to brake, to restrain
hamuję zahamuję
hamuje zahamuje

19. odłączyć, p. - to detach, to disconnect
odłączę
odłączy

odłączać, i.
odłączam
odłącza

20. ustawić, p. ustawiać, i. - to position, to place
ustawię ustawiam
ustawi ustawia

21. automatyczna kontrola - automatic control

22. światło kontrolne - pilot lights

23. oddalać się, i. - to recede, to move away
oddalam się
oddala się

oddalić się, p.
oddalę się
oddali się

24. centrum kontrolne - control center

25. upływać, i. upłynąć, p. - to elapse, to go by
(1st person not used)
upływa upłynie

26. stabilizować, i. - to stabilize
stabilizuję
stabilizuje

ustabilizować, p.
ustabilizuję
ustabilizuje

27. wilgotno - damp, wet

28. zdalne kierowanie - remote control

29. orbita, f. - orbit

30. punkt odziemny - apogee

31. punkt przyziemny - perigee

32. reagować, i. - to react, to respond
reaguję
reaguje

zareagować, p.
zareaguję
zareaguje

33. wrażliwie - sensitively

34. kryształek, m. - crystal (diminutive)
kryształka, gen. s.

35. wsteczny, wsteczna, wsteczne - retroactive, reverse

36. system automatycznej kontroli i stabilizacji - ASCS = automatic stabilization and control system

LESSON 133 (N)

37. naddźwiękowy, naddźwiękowa, naddźwiękowe - supersonic

38. nieważkość, f. - weightlessness

39. przesłać, p. - to transmit, to send, to forward
prześlę
prześle

przesyłać, i.
przesyłam
przesyła

40. wyłączyć, p. wyłączać, i. - to cut off, to turn off, to disconnect, to switch off
wyłączę wyłączam
wyłączy wyłącza

41. nieznaczny, nieznaczna, nieznaczne - slight, insignificant

42. pomiar, m. - (here: the taking of ...) measurement, test
pomiaru, gen. s.

43. ułatwić, p. ułatwiać, i. - to make easier, to facilitate
ułatwię ułatwiam
ułatwi ułatwia

44. stabilny, stabilna, stabilne - stable

45. wahanie, n. - oscillation, fluctuation, hesitation

46. zanik, m. - fading, decline, atrophy
zaniku, gen. s.

47. głośno - loud, loudly

48. odwrócić, p. - to turn over, to reverse, to divert
odwrócę
odwróci

odwracać, i.
odwracam
odwraca

Sternik

253

LESSON 134 (N)

VOCABULARY

1.	dziesięciotysięcznik, m. dziesięciotysięcznika, gen. s.	- a ten thousand working load ton vessel
2.	nośność, f.	- working load, bearing power, carrying capacity
3.	DWT (de-wu-te)	- dead weight tonnage
4.	drobnica, f.	- general cargo, small goods, general merchandise, package cargo
5.	zaokrąglony, zaokrąglona, zaokrąglone	- round, rounded
6.	wysokość boczna	- freeboard depth, moulded depth
7.	zanurzenie, n.	- draught, immersion
8.	ciężar własny	- net weight
9.	ładowność, f.	- net capacity
10.	pojemność brutto	- cargo deadweight, gross tonnage
11.	NRT (en-er-te)	- net register tonnage
12.	pojemność netto	- net tonnage
13.	pochylnia, f.	- slipway
14.	maksymalny, maksymalna, maksymalne	- maximum (as adj.)
15.	dopuszczalny, dopuszczalna, dopuszczalne	- admissible, permissible
16.	pitny, pitna, pitne	- potable
17.	etc. = et cetera	- etc., et cetera

18. frachtować, i. - to affreight, to freight
frachtuję
frachtuje

zafrachtować, p.
zafrachtuję
zafrachtuje

19. symbol, m. - symbol
symbolu, gen. s.

20. kubatura, f. - cubature

21. sześcienny, sześcienna, sześcienne - cubic

22. brutto (indeclinable) - gross

23. miara, f. - measure, measurement

24. pomieszczenie, n. - storage space, bunker accommodation

25. netto (indeclinable) - net

26. odliczyć, p. odliczać, i. - to deduct, to count off
odliczę odliczam
odliczy odlicza

27. oceaniczny, oceaniczna oceaniczne - oceanic, oceangoing

28. żegluga, f. - navigation, trade, shipping

29. administrować, i.(imp.only) - to manage, to administer
administruję
administruje

30. siedziba, f. - seat, home office, residence

31. pod względem - as to, according to, by

32. chłodniowiec, m. - refrigerated vessel
chłodniowca, gen. s.

33. masowiec, m. - bulk cargo ship, bulk carrier
masowca, gen. s.

LESSON 134 (N)

34. uniwersalny, uniwersalna, uniwersalne - general (cargo vessel), universal

35. żywiec, m.
żywca, gen. s. - livestock, cattle on the hoof

36. rekrutować (się), i. (imp. only)
rekrutuję
rekrutuje (się) - to come, to recruit

37. kadra, f. - cadre, skeleton staff, personnel

38. niezwykły, niezwykła, niezwykłe - unusual, extraordinary

39. uzyskać, p. uzyskiwać, i. - to obtain, to acquire, to receive, to get
uzyskam uzyskuję
uzyska uzyskuje

40. radiooficer, m.
radiooficera, gen. s. - radio officer, communication officer

DAR POMORZA, statek szkolny polskiej Marynarki Handlowej to jeden z ostatnich (i najpiękniejszych!) wielkich żaglowców świata. Właśnie obchodzi on 40-lecie służby pod polską banderą i 50 lat służby na morzu.

256

VOCABULARY

1.	producent, m. producenta, gen. s.	- producer, manufacturer
2.	specjalność, f.	- main line, specialty
3.	odbudowa, f.	- reconstruction
4.	przebudowa, f.	- rebuilding, remodeling
5.	remont kapitalny	- major repair, general overhaul
6.	remont awaryjny	- damage repair
7.	usługa, f.	- service
8.	transatlantyk, m. transatlantyku, gen. s.	- transatlantic vessel
9.	instytut, m. instytutu, gen. s.	- institute
10.	projekt, m. projektu, gen. s.	- plan, design, scheme, draft
11.	współczesny, współczesna, współczesne	- contemporary
12.	dzieło, n.	- work, act
13.	spalinowy, spalinowa, spalinowe	- combustion (as adj.)
14.	łączny, łączna, łączne	- combined, global
15.	wysokoprężny, wysokoprężna, wysokoprężne	- high-pressured
16.	eksploatacyjny, eksploatacyjna, eksploatacyjne	- exploitative
17.	odwietrznik, m. odwietrznika, gen. s.	- ventilator
18.	spaliny (pl.), f.	- combustion gases, exhaust gases

LESSON 135 (N)

19. kryty, kryta, kryte - covered

20. opływowy, opływowa, opływowe - streamlined

21. plastykowy, plastykowa, plastykowe - plastic (as adj.)

22. rozsuwany, rozsuwana, rozsuwane - expanding, sliding

23. pneumatyczny, pneumatyczna, pneumatyczne - pneumatic, air-operated

24. znacznie - considerably

25. przewyższać, i.
przewyższam
przewyższa
- to surpass, to exceed, to be superior

przewyższyć, p.
przewyższę
przewyższy

26. klimatyzacyjny, klimatyzacyjna, klimatyzacyjne - airconditioned

27. natrysk, m.
natrysku, gen. s.
- shower

28. pokład łodziowy - fore deck

29. pokład słoneczny - sun deck

30. przekraczać, i.
przekraczam
przekracza
- to exceed, to overstep to transgress

przekroczyć, p.
przekroczę
przekroczy

31. mieścić, i.
mieszczę
mieści
- to house, to lodge, to hold

pomieścić, p.
pomieszczę
pomieści

32. wytwarzać, i. - to produce, to generate
wytwarzam
wytwarza

wytworzyć, p.
wytworzę
wytworzy

33. wydajność, f. - efficiency, output, yield

34. transporter, m. - a belt on a hawser
transportera, gen. s.

35. gwarantować, i. - to secure, to ensure, to guarantee
gwarantuję
gwarantuje

zagwarantować, p.
zagwarantuję
zagwarantuje

36. zapewnić, p. - to warrant, to secure
zapewnię
zapewni

zapewniać, i.
zapewniam
zapewnia

37. niepalność, f. - uninflammability, fire-proofness

38. wykrywczy, wykrywcza, wykrywcze - detecting (as adj.)

39. gaśniczy, gaśnicza, gaśnicze - extinguishing (as adj.)

40. dyspozycyjny, dyspozycyjna, dyspozycyjne - controlled (as adj.)

41. wewnętrzna łączność - interior communication

42. telewizja, f. - television

LESSON 135 (N)

Polski statek „Polonia"

260

LESSON 136 (N)

AURAL COMPREHENSION EXERCISE

(Reading Part)

Multiple Choice Statements
based on Interrogation

Wojna chemiczna, bakteriologiczna i atomowa

1. a. Dawna nazwa najbardziej wszechstronnego okrętu wojennego brzmiała niszczyciel.
   b. Nazwa kontrtorpedowiec brzmi najbardziej wszechstronnie.
   c. Dawny kontrtorpedowiec nazywa się teraz niszczyciel.
   d. Kontrtorpedowiec był bardziej wszechstronny od niszczyciela.

2. a. Okręt tej klasy stawia zagrody minowe w marszu.
   b. Okręt tej klasy jest eskortowany przez flotę.
   c. Okręt tej klasy należy do oddziałów desantowych.
   d. Okręt tej klasy prowadzi rozpoznanie.

3. a. Szybkość tego rodzaju okrętów określa się do 45 węzłów, to jest dokładnie 82 km na godzinę.
   b. Wyporność takiego okrętu wojennego określa się w granicach 1 900 - 2 600 ton.
   c. Wyporność tego rodzaju okrętów jest w granicach 900 - 2 600 ton, szybkość do 45 węzłów.
   d. Tego rodzaju wyporność określa się w granicach 900 - 2 600 ton, szybkość do 45 węzłów na godzinę.

4. a. Uzbrojenie składa się z broni przeciwlotniczej, z 4 - 8 dział kalibru 120 - 130 mm, z miotaczy bomb głębinowych oraz z 4 - 10 wyrzutni torpedowych.
   b. Uzbrojenie składa się z 4 - 8 dział przeciwlotniczych, z miotaczy bomb głębinowych oraz z 4 - 10 wyrzutni torpedowych.
   c. Uzbrojenie składa się z 4 - 8 dział kalibru 120 - 130 mm, broni przeciwlotniczej, 4 - 10 miotaczy bomb głębinowych oraz z wyrzutni torpedowych.
   d. Uzbrojenie składa się z 4 - 8 dział przeciwlotniczych, z miotaczy bomb głębinowych oraz z 4 - 10 wyrzutni torpedowych kalibru 120 - 130 mm.

5. a. Węzeł jest to jednostka miary na morzu, a mila jest to jednostka miary odległości.
   b. Mila jest to jednostka miary odległości, węzeł jest jednostką miary szybkości na morzu.
   c. Węzeł to jednostka miary odległości na morzu, a mila to miara szybkości.
   d. Węzeł to jednostka szybkości, a mila - odległości.

261

LESSON 136 (N)

6. a. Mila morska odpowiada szybkości 1 825 m na minutę.
   b. Mila morska ma 1 852 m.
   c. Mila morska jest to 1 minuta na równiku i wynosi 1 582 m.
   d. Mila morska wynosi 1 825 m na równiku.

7. a. Zwalczanie celów nawodnych jest zadaniem okrętów podwodnych.
   b. Zadaniem okrętów nawodnych jest tylko zwalczanie nawodnych i podwodnych celów.
   c. Nawodne okręty mają za zadanie zwalczać cele naziemne, nawodne i podwodne z powietrza.
   d. Okręty nawodne mają za zadanie zwalczać cele powietrzne, naziemne, podwodne i nawodne.

8. a. Pociski, które są wspierane przez desant, mają zasięg kilku lub kilkunastu kilometrów.
   b. Pociski do wsparcia ogniowego desantu są kontrolowane i mogą mieć zasięg do kilkunastu kilometrów.
   c. Niekierowane pociski do wsparcia desantu mogą mieć zasięg kilku lub kilkunastu kilometrów.
   d. Pociski do wsparcia desantu mają zasięg kilku lub kilkunastu kilometrów i są kierowane.

9. a. Duże pociski do wsparcia ogniowego są ustawiane na pokładach okrętów i elektrycznie odpalane salwami.
   b. Pociski do wsparcia ogniowego odpala się salwami elektrycznie.
   c. Duże ilości pocisków do wsparcia ogniowego są ustawiane na pokładach okrętów.
   d. Pociski do wsparcia ogniowego są ustawiane na pokładach dużych okrętów i odpalane elektrycznie salwami.

10. a. Umocnienia nadbrzeżne niszczone są też przy pomocy mniejszych kierowanych pocisków balistycznych.
    b. Z umocnień nadbrzeżnych można też kierować mniejsze pociski balistyczne.
    c. Do niszczenia umocnień nadbrzeżnych używa się też mniejszych niekierowanych pocisków balistycznych.
    d. Do niszczenia nadbrzeżnych umocnień używają większych tylko kierowanych pocisków balistycznych.

11. a. Do zwalczania tych obiektów używa się samolotów strategicznych i pocisków rakietowych.
    b. Do zwalczania obiektów strategicznych używa się samolotów rakietowych i pocisków rakietowych.
    c. Obiekty strategiczne zwalcza się samolotami-pociskami i pociskami rakietowymi.
    d. Do zwalczania obiektów rakietowych używa się samolotów strategicznych i pocisków rakietowych.

165 202

12. a. Chemiczne zabezpieczenie powoduje wojnę chemiczną, bakteryjną i atomową.
    b. Plan chemicznego zabezpieczenia obejmuje obronę przed wojną atomową, chemiczną oraz bakteryjną.
    c. Plan zabezpieczenia bakteryjnego obejmuje obronę przed wojną bakteryjną i atomową.
    d. Plan zabezpieczenia atomowego obejmuje obronę przed baterią chemiczną.

13. a. Zabezpieczenie chemiczne obejmuje radioaktywne promieniowanie obronne.
    b. Wojna środkami promieniotwórczymi broni przed zabezpieczeniem chemicznym.
    c. Obrona przed promieniowaniem radioaktywnym i wojną środkami promieniotwórczymi jest objęta zabezpieczeniem chemicznym.
    d. Radioaktywne promieniowanie stanowi obronę chemiczną przed wojną środkami promieniotwórczymi.

14. a. Punkty segregacji rannych są na większych statkach.
    b. Na punkcie segregacji rannych są małe statki.
    c. Na punkcie segregacji rannych są większe statki.
    d. Punkty segregacji rannych są na małych statkach, a nie ma ich na większych.

15. a. Po ogłoszeniu alarmu na punkcie segregacji rannych, schemizowana drużyna musi się zgłosić.
    b. Na ogłoszenie alarmu drużyna schemizowana musi się zgłosić.
    c. Drużyna schemizowana musi, po ogłoszeniu alarmu, zgłosić się na punkcie segregacji rannych.
    d. Po ogłoszeniu alarmu, ranni muszą się zgłosić na punkcie drużyny schemizowanej.

16. a. Po bezpośrednim powiadomieniu o zagrażającym ataku, ludzie, których specjalnością jest dezaktywacja, muszą zgłosić się na tym punkcie.
    b. Na tym punkcie muszą się zgłosić ludzie, których specjalnością wojskową jest dezaktywacja.
    c. Po zgłoszeniu się na tym punkcie, ludzie, których specjalnością wojskową jest dezaktywacja, muszą zostać powiadomieni o zagrażającym bezpośrednio ataku.
    d. Ludzie zagrożeni bezpośrednią dezaktywacją muszą po ataku zgłosić się na tym punkcie.

17. a. Wiadomo, że wojska specjalne składają się z rodzajów wojsk.
    b. W skład wojsk specjalnych wchodzą wojska lądowe.
    c. Wojska lądowe mają wojska specjalne.
    d. Wojska lądowe, jak wiadomo, nie mają wojsk specjalnych.

LESSON 136 (N)

18. a. Wojska chemiczne kontrolują skażenia promieniotwórcze.
    b. Zadaniem wojsk chemicznych jest rozpoznawania skażeń dozometrycznych.
    c. Zadaniem wojsk chemicznych są skażenia promieniotwórcze i chemiczne.
    d. Zadaniem wojsk chemicznych jest rozpoznawanie skażeń promieniotwórczych.

19. a. Te wojska są prowadzone na punkty zabiegów specjalnych.
    b. Te wojska przeprowadzają oprócz dezynfekcji dezaktywację i odkażanie.
    c. Te wojska przeprowadzają nie dezaktywację, lecz odkażanie i dezynfekcję.
    d. Dezynfekcję tych wojsk przeprowadzają na punktach zabiegów specjalnych.

20. a. Nieprzyjaciel zwalcza działalność tych wojsk na swoim froncie wewnętrznym.
    b. Wojska obrony terytorium kraju zwalczają działalność nieprzyjaciela na obszarze jego kraju.
    c. Działalność nieprzyjaciela na froncie wewnętrznym zwalczana jest przez wojska obrony terytorium kraju.
    d. Na obszarze kraju nieprzyjaciela zwalczane są wojska obrony terytorium kraju.

21. a. Broń masowego rażenia jest obroną wojsk obrony wewnętrznej.
    b. Masowe uderzenia jądrowe są bronią wojsk obrony wewnętrznej.
    c. Wewnętrzna likwidacja jest bronią masowego rażenia.
    d. Likwidacja uderzeń jądrowych jest zadaniem wojsk obrony wewnętrznej.

22. a. Po odwołaniu alarmu, wszyscy byli narażeni na zdjęcie odzieży.
    b. Po odwołaniu alarmu ludzie, którzy byli w rejonach skażonych, muszą rozebrać się.
    c. Po odwołaniu alarmu wszyscy muszą zdjąć odzież w rejonach skażonych.
    d. Po odwołaniu alarmu w rejonach skażonych wszyscy muszą ubrać się.

23. a. Po sygnale koniec alarmu, ludzie muszą usunąć włosy z otwartych części ciała.
    b. Po sygnale koniec alarmu, ludzie są narażeni na usunięcie paznokci.
    c. Ludzie, którzy byli narażeni, muszą, po sygnale koniec alarmu, usunąć pył z włosów.
    d. Ludzie muszą być narażeni na usunięcie pyłu z włosów i paznokci.

24. a. Po opuszczeniu rejonu skażonego trzeba wziąć natrysk.
    b. Po wzięciu natrysku trzeba zdjąć odzież i bieliznę.
    c. Po wzięciu natrysku i opuszczeniu rejonu skażonego trzeba zmienić odzież i bieliznę.
    d. Wziąwszy natrysk i zmieniwszy odzież i bieliznę, trzeba rejon skażony opuścić.

25. a. Pod żadnym warunkiem, bez względu na okoliczności, nie wolno pozostać skażonym.
    b. Bez względu na warunki, nie wolno skażać rejonu i tam pozostawać.
    c. Nie wolno pod żadnym warunkiem pozostawać w rejonie skażonym.
    d. Bez względu na rejon skażenia, nie wolno pozostawać w okolicy.

Śmiały wyczyn kilku płetwonurków

26. a. Mały konwój włoski składający się z trzech niszczycieli eskortowanych przez pięć parowców płynął z jednego portu do drugiego.
    b. Mały konwój włoski, który składał się z pięciu parowców i był eskortowany przez trzy niszczyciele, płynął z jednego portu do drugiego.
    c. Mały konwój włoski, który płynął z jednego portu do drugiego, składał się z niszczycieli eskortowanych przez pięć parowców.
    d. Mały włoski konwój, który płynął z jednego portu do niszczycieli eskortowanych przez pięć parowców, miał osiem okrętów.

27. a. Sprawozdania uratowanych marynarzy włoskich, którzy mieli doskonały pomysł, przeczytał oficer służby i opracował raport.
    b. Sprawozdanie uratowanych marynarzy opracowane przez oficera służbowego miało kilka doskonałych pomysłów.
    c. Sprawozdania uratowanych oficerów służby informacyjnej miały doskonałe pomysły dla floty włoskiej.
    d. Oficer służby informacyjnej floty włoskiej przeczytał sprawozdania uratowanych marynarzy i wpadł na doskonały pomysł.

LESSON 136 (N)

28. a. Można będzie wydobyć szyfry, których Anglicy nie zdążyli zniszczyć, bo wrak leżał na niewielkiej głębokości.
    b. Wziąwszy pod uwagę wrak, którego Anglicy nie zdążyli wydobyć na niewielkiej głębokości, można będzie zniszczyć szyfry.
    c. Można będzie zniszczyć wrak, którego Anglicy nie zdążyli wydobyć z niewielkiej głębokości.
    d. Można będzie zniszczyć szyfry, których Anglicy nie zdążyli wydobyć z wraku na niewielkiej głębokości.

29. a. Młody oficer włoski polecił przesłać raport do admiralicji, gdzie służył komendant bazy.
    b. Młody oficer włoski służył z komendantem bazy w admiralicji, gdzie przesłano projekt raportu.
    c. Komendant bazy, w której służył młody oficer włoski, polecił przesłać jego raport do admiralicji.
    d. Komendant bazy polecił przesłać raport do admiralicji i podzielił się swoim projektem z młodym oficerem włoskim.

30. a. W momencie, gdy nagle nad szalupą pojawił się angielski samolot po raz czwarty, płetwonurkowie wynurzyli się.
    b. W momencie, gdy nagle szalupa wynurzyła się z wody, nad płetwonurkami pojawił się po raz czwarty angielski samolot.
    c. Płetwonurkowie wynurzyli się z wody po raz czwarty w momencie, gdy nad szalupą pojawił się angielski samolot.
    d. Płetwonurkowie pojawili się w szalupie po raz czwarty w momencie, gdy wynurzył się z wody angielski samolot.

LESSON 136 (N)

VOCABULARY

1.	wszechstronny, wszechstronna, wszechstronne	- universal
2.	brzmieć, i. (here no perf.) (no 1st pers.) brzmi	- to sound
3.	równik, m. równika, gen. s.	- equator
4.	naziemny, naziemna, naziemne	- overground, surface (as adj.)
5.	strategiczny, strategiczna, strategiczne	- strategic
6.	kierowany pocisk balistyczny	- ballistic guided missile
7.	plan zabezpieczenia chemicznego	- Chemical Biological Radiological Defense Plan, CBR
8.	wojna chemiczna	- chemical warfare, CW
9.	wojna bakteryjna	- biowar, biological warfare
10.	wojna środkami promieniotwórczymi	- radiological warfare
11.	obrona przed promieniowaniem radioaktywnym	- radiological defense
12.	punkt segregacji rannych	- casualty sorting center
13.	alarm	- (here) warning red (attack is imminent)
14.	powiadomienie o zagrażającym bezpośrednio ataku	- (here) a yellow warning (imminent attack is likely)
15.	drużyna schemizowana	- (here) survey team
16.	specjalność wojskowa	- Military Occupational Specialty = MOS
17.	dezaktywacja, f.	- decontamination

LESSON 136 (N)

18. wiadomo - it is known

19. skażenie promieniotwórcze - nuclear contamination

20. dozometryczny, dozometryczna, dozometryczne - dosimetric

21. punkt zabiegów specjalnych - nuclear casualty treatment center

22. odkażać, i. odkazić, p.
odkażam odkażę
odkaża odkazi - to decontaminate

23. dezynfekcja, f. - disinfection

24. oddział obrony przeciwchemicznej - chemical, biological and radiological troops, CBR troops (unit)

25. oddział zadymiania - smoke party

26. broń masowego rażenia - weapons of mass destruction

27. działalność, f. - activity

28. uderzenie jądrowe - nuclear attack

29. odwołanie alarmu - (here) warning white, all clear

30. narazić (się), p.
narażę (się)
narazi (się)

narażać (się), i.
narażam (się)
naraża (się) - to be exposed, to expose to, to run a risk

31. rejon skażenia - contaminated area

32. pył, m.
pyłu, gen. s. - fallout, dust

33.	otwarta część ciała	- exposed skin
34.	paznokieć, m. paznokcia, gen. s.	- fingernail
35.	pod żadnym warunkiem	- under no circumstances
36.	błona filmowa	- film badge
37.	dawka, f.	- dosage

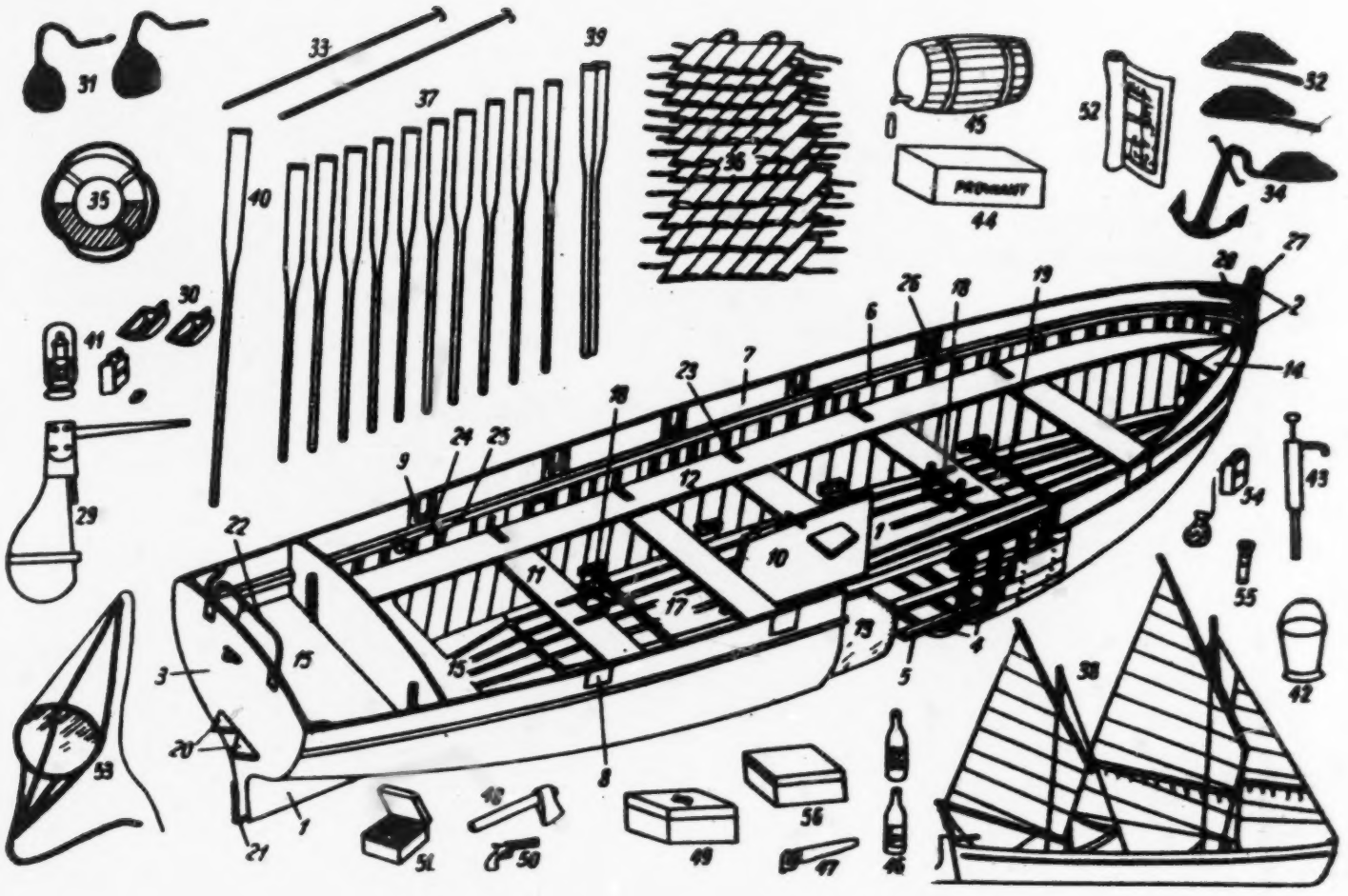

Łódź wiosłowo-żaglowa

Głównym wiązaniem szkieletu łodzi jest belka drewniana — stępka (*1*) — złączona na dziobie za pomocą kolana z pionową belką — dziobnicą (*2*). Tylna część łodzi, rufa — zamknięta jest płaską deską zwaną pawężą (*3*). W poprzek stępki umieszczone są wygięte w kształcie litery *U* dębowe żebra (*4*) połączone w górnej części listwami zwanymi wzdłużnikami — obłowym (*5*)i burtowym (*6*). Ponad wzdłużnik burtowy wystaje nadburcie (*7*), w którym wycięte są otwory zamykane zastawkami (*8*). W otworach tych wprawione są stałe dulki (*9*). Mniej więcej pośrodku w linii symetrii łodzi wybudowana jest skrzynka mieczowa z mieczem (*10*). Wewnątrz łodzi zamocowane są poprzeczne ławy wioślarskie (*11*), ławki wzdłużne (*12*), pod którymi mieszczą się zbiorniki powietrza (*13*) oraz na dziobie ławka przednia (*14*), a na rufie — ławka tylna (*15*) z oparciem (*16*). Na dnie łodzi znajduje się wyjmowana podłoga (*17*). W 2 ławach znajdują się otwory (*18*) dla osadzenia masztów. Pod podłogą umieszczone są podpórki dla nóg wioślarzy (*19*). Na zewnętrznej ścianie pawęży przymocowane są dwa trójkątne klocki (*20*) ograniczające ruchy steru do 45° w każdą stronę. Łódź zaopatrzona jest w wiele okuć, jak okucia sterowe (*21*), wodzik do szotów bezana (*22*), dulki (*9*), kątowniki usztywniające (*23*), knagi do mocowania cum i szotów (*24*), ucha wantowe (*25*), okucia jarzma masztu z pachołkami (*18*), kipy do szotów foka (*26*), ucho sztagowe (*27*) i ucho cumowe (*28*).

Do wyposażenia ćwiczebnego należy ster (*29*), dwa czerpaki (*30*), dwa odbijacze (*31*), dwie cumy (*32*), dwa bosaki (*33*), kotwica z liną (*34*), koło ratunkowe (*35*), 11 pasów ratunkowych (*36*), 10 wioseł (*37*), dwa maszty z olinowaniem i trzy żagle z drzewcami (*38*), uzupełnieniem wyposażenia ćwiczebnego są dwa zapasowe wiosła (*39*), wiosło sterowe (*40*), latarnia nie gasnąca na wietrze (tzw. nietoperz), bańka nafty oraz zapałki sztormowe (*41*), wiadro (*42*), pompa (*43*), prowiant (*44*), beczka z wodą i miarka do wody (*45*), rum (*46*), piła (*47*), siekiera (*48*), apteczka (*49*), rakietnica z nabojami (*50*), kompas skrzynkowy (*51*), mapy (*52*), dryfkotwa (*53*), worek pakuł, bańka na olej (*54*), latarka elektryczna (*55*), skrzynka z narzędziami i materiałami do napraw prowizorycznych (*56*).